

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2001

Εκδότης

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ

Γενικός Γραμματέας
Ενώσης Ελληνικών Τραπεζών

Συντακτική Επιτροπή

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ

Αναπληρωτής Καθηγητής

Πανεπιστημίου Αθηνών

ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΑΗ

Σύμβουλος της ΕΕΤ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΚΚΟΜΕΛΗΣ

Σύμβουλος της ΕΕΤ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Καθηγητής

Πανεπιστημίου Αθηνών

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

ΚΩΣΤΑΣ ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

Επίκουρος Καθηγητής

Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Υπεύθυνη Σύνταξης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΝΙΑΤΗ

Υπεύθυνη Έκδοσης

Καλλιτεχνική Επιμέλεια

ΕΛΣΗ ΤΣΟΥΤΗ

Εξώφυλλο

ANNA ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ

Υπεύθυνη Διανομής

ΝΑΤΑΣΑ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Ηλεκτρονική Επεξεργασία Κειμένων

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διόρθωση Δοκιμών

ΧΑΡΙΣ ΓΚΟΤΖΗ

Διαχωρισμοί-Φίλμ

MEMIGRAF

Μοντάζ

ΤΑΚΗΣ ΚΟΔΕΛΛΑΣ

Εκτύπωση, Βιβλιοδεσία

Α. ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΕ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 1

Με τη λήξη της φετινής χρονιάς, με την οποία ολοκληρώθηκε η πολυετής διαδικασία εισαγωγής του ευρώ, είναι χρέος της Ενώσης Ελληνικών Τραπεζών να ευχαριστήσει, από το βήμα αυτό, τους συντελεστές του τραπεζικού εγχειρήματος για τη μετάβαση στο νέο νόμισμα. Εχοντας γνωρίσει από κοντά τη συστηματική μεθόδευση του επίμοχθου έργου που αναλογούσε στο τραπεζικό σύστημα, θα ήθελα να απευθύνω τις προσωπικές μου ευχαριστίες και ένα μεγάλο έπαινο προς τους υπαλλήλους και τα στελέχη των τραπεζών μελών μας. Για τον τεράστιο αριθμό των εργαζομένων στις τράπεζες που στήριξαν ακούραστα το έργο αυτό, αξίζει να διατυπωθεί ρητά ότι, αντίστοιχα με το έργο τους, τους αναλογεί μεγάλο μέρος του επαίνου που εκφράστηκε από πλευράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αριτιότητα και η ταχύτητα της μετάβασης δεν θα ήταν εφικτές χωρίς τη μακρόχρονη και συντονισμένη συνεργασία του ανθρώπινου δυναμικού των τραπεζών με την Πολιτεία, την Τράπεζα της Ελλάδος και τις λοιπές παραγωγικές τάξεις.

Μολονότι πολλά έχουν γραφτεί για την απόσυρση της δραχμής και την έλεση του ευρώ, ένα αφιέρωμα-αποχαιρετισμός στο ιστορικό αυτό νόμισμα δεν μπορούσε να απουσιάζει από το Δελτίο της ΕΕΤ. Ενα κατατοπιστικό χρονολόγιο με τις σημαντικότερες ημερομηνίες που σημάδεψαν τη νεότερη ιστορία της δραχμής και μια γενική ανασκόπηση του έργου της ΕΕΤ για την εισαγωγή του ευρώ στην Ελλάδα συνθέτουν αυτόν τον αποχαιρετισμό, που είναι ταυτόχρονα και το καλωσόρισμα στο νέο, ισχυρό ευρωπαϊκό νόμισμα.

Στο παρόν τεύχος έχουμε, επίσης, την τιμή να φιλοξενούμε άρθρο του Αντιπροέδρου του ΔΣ της ΕΕΤ, κ. Ι. Στουρνάρα, με θέμα το ευρώ και τις προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας. Επίσης άρθρο του μέλους του ΔΣ της ΕΕΤ, κ. Ν. Νανόπουλου, με θέμα τις θετικές προοπτικές ανάπτυξης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος μπροστά στις προκλήσεις της νέας εποχής. Αναλύονται ζητήματα μείζονος σημασίας, όπως η σύγκλιση των ελληνικών επιτοκίων προς τα επιτόκια των υπολοίπων χωρών της ευρωζώνης και ο κοινοτικός Κανονισμός για τις διασυννοριακές πληρωμές σε ευρώ. Παρουσιάζεται η Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου και αναλύονται θέματα τραπεζικού και οικονομικού ενδιαφέροντος. Τέλος, όπως σε κάθε τεύχος του Δελτίου, υπάρχει η επισκόπηση των δραστηριοτήτων της ΕΕΤ για το τελευταίο τρίμηνο του 2001 και παρουσίαση του έργου του Τραπεζικού Μεσολαβητή και της εταιρείας Τειρεσίας για την ίδια περίοδο.

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
της Ενώσης Ελληνικών Τραπεζών

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.

Σόλωνος & Μασσαλίας 1 • 106 80 Αθήνα

Τηλ. Κέντρο 010.3386.500 • Fax 010.3386.596

E-mail: hba@hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ: Τηλ. 010.3386.400

Fax 010.3618.714 / 010.3613.842 • E-mail: eti@hba.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

σελίδες 5 - 18

ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑ

Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου Εμπορικής Τράπεζας
*Ευρώ: Προκλήσεις και Προοπτικές για την Ευρωπαϊκή Ένωση
και την Ελλάδα (5-11)*

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθύνοντος Συμβούλου EFG Eurobank Ergasias
*Οι Θετικές Προοπτικές Ανάπτυξης του Ελληνικού Τραπεζικού
Συστήματος στις Προκλήσεις της Νέας Εποχής (12-18)*

ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

σελίδες 19 - 26

Δ. ΜΑΡΟΥΛΗ, Π. ΜΥΛΩΝΑ, Δ. ΝΙΚΟΛΙΤΣΑ, Δ. ΠΟΛΙΤΗ: *Τα επιτόκια των
τραπεζών στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη*

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

σελίδες 27 - 50

Κ. ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ: *Η νεότερη Ελλάδα και το νόμισμά της (Χρονολόγιο από
1828 έως 1954 (29-41) • Λ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Χρ. ΛΙΒΑΔΑ: Η εισαγωγή του
ευρώ στη χώρα μας (42-45) • Εκδοτική συμβολή της ΕΕΤ στην προετοι-
μασία για την εποχή του ευρώ (46-50)*

ΠΑΡΕΥΞΕΙΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

σελίδες 51 - 56

Χ. ΤΣΑΡΟΥΧΑ: *Μια αναπτυξιακή τράπεζα για τις χώρες του Ευξείνου Πόντου*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

σελίδες 57 - 63

Λ. ΣΠΑΝΟΥ: *Συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης και
σύγχρονη επιχείρηση*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

σελίδες 64 - 83

Α. ΚΑΛΥΒΑ: *Η επίπτωση στα φορολογικά έσοδα από την επιβολή ΦΠΑ στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες στην Ελλάδα* (64-71) • Π. ΜΑΝΟΥΣΟΥ: *Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού που βασίζεται στην έννοια του Competence* (72-83)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

σελίδες 85 - 112

Εργο ευρώ (86-87)
Διατραπεζικές επιτροπές (88-108)
Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (109-112)

ΜΕΛΕΤΕΣ/ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

σελίδες 114 - 116

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ

σελίδες 117 - 123

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ: ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

σελίδες 125 - 134

*Τα δημοσιευόμενα άρθρα εκφράζουν
τις προσωπικές απόψεις των αρθρογράφων*

βρείτε μας στο
Internet

<http://www.hba.gr>

Διοίκηση ΕΕΤ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Alpha Bank

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ
*Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΜΕΛΗ

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ
Διοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων σύμβουλος Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΣΑΛΛΑΣ
Πρόεδρος Τράπεζας Πειραιώς

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΟΡΩΤΟΣ
Γενικός Διευθυντής Citibank NA

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΣΜΑΣ
*Διοικητής Ελληνικής Τράπεζας
Βιομηχανικής Αναπτύξεως*

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΟΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Τράπεζας Αττικής

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Aspis Bank

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ε.Ε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ε.Ε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΜΕΛΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εντεταλμένος Σύμβουλος - Γενικός Διευθυντής Alpha Bank

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ
Υποδιοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΒΥΡΩΝ ΜΠΑΛΛΗΣ
*Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΧΕΛΗΣ
*Αντιπρόεδρος και Γενικός Διευθυντής
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΕΚΚΑΚΟΣ
Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Πειραιώς

ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Financial Controller Head, Citibank NA

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΗΣ
*Υποδιοικητής Ελληνικής Τράπεζας
Βιομηχανικής Αναπτύξεως*

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Εργατίας Τράπεζας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΚΟΥΜΑΣ
*Διευθύνων Σύμβουλος Εθνικής Τράπεζας
Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως*

ANNA ΠΟΥΣΚΟΥΡΗ-REICHE
Γενικός Διευθυντής Bayerische Hypo und Vereinsbank

ΗΒΗ ΒΙΓΚΑ
*Εντεταλμένη Σύμβουλος και Γενική Διευθύντρια
ΤΕΛΕΣΙΣ Τράπεζας Επενδύσεων*

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

Ευρώ: Προκλήσεις και Προοπτικές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα

ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Από την ιδέα στην υλοποίηση

Στη σύγχρονη ιστορία της Ευρώπης η ιδέα για την υιοθέτηση κοινής νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήκει στον Pierre Werner ο οποίος υπήρξε, στις αρχές της δεκαετίας του 1970, πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου. Η επιτροπή της οποίας διέτελεσε επικεφαλής ο Werner πρότεινε τη θέσπιση, από το 1980, οικονομικής και νομισματικής ένωσης μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρόταση αυτή δεν υλοποιήθηκε, αλλά το 1979 η Σύνοδος της Βρέμης αποφάσισε τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (ECU), που αποτελούσε ένα σταθμισμένο μέσο των νομισμάτων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος το οποίο προέβλεπε τον περιορισμό, μέσα σε συγκεκριμένα όρια, της διακύμανσης των ισοτιμιών μεταξύ των εθνικών νομισμάτων και του ECU. Τόσο το ECU όσο και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα αποτέλεσαν σημαντικά βήματα για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το ενδιαφέρον προς την κατεύθυνση αυτή έλαβε πιο πρακτική μορφή το 1988 στο Συμβούλιο Κορυφής στο Ανόβερο όπου αποφασίζεται η κατάρτιση χρονοδιαγράμματος της πορείας προς τη νομισμα-

τική ένωση. Το χρονοδιάγραμμα περιελάμβανε τρία στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, από το 1990 ως το 1994, η έμφαση ήταν στο *συντονισμό των οικονομικών πολιτικών* των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα στο υφιστάμενο τότε θεσμικό πλαίσιο. Κατά το στάδιο αυτό τα κράτη-μέλη εκπόνησαν και εφάρμοσαν πολυετή προγράμματα με στόχο την επίτευξη της οικονομικής σύγκλισης, η οποία είναι απαραίτητη για την οικονομική και νομισματική ένωση, και η οποία βασιζόταν στην επίτευξη της σταθερότητας των τιμών και υγιών δημοσιονομικών μεγεθών. Στο δεύτερο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, που άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1994, τα κράτη-μέλη κλήθηκαν να βελτιώσουν περαιτέρω τα δημοσιονομικά τους μεγέθη αποφεύγοντας τα “υπερβολικά” δημοσιονομικά ελλείμματα⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Η Συνθήκη του Αμστερνταμ (Άρθρο 104 και το σχετικό πρωτόκολλο που επισυνάπτεται στη Συνθήκη) χαρακτηρίζει το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ως “υπερβολικό” αν υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ.

Επίσης, κάθε κράτος-μέλος έθεσε σε κίνηση τη διαδικασία για τη θεσμοθέτηση ανεξάρτητης εθνικής κεντρικής τράπεζας. Την 1η Ιανουαρίου 1994, ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ιδρυμα (ENI), το οποίο αποτέλεσε την αρχική μορφή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Το ENI είχε συμβουλευτικό ρόλο στη νομισματική πολιτική και είχε ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών στη χάραξη της νομισματικής πολιτικής. Το τρίτο, και τελικό στάδιο, της οικονομικής και νομισματικής ένωσης ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου του 1999. Στο τρίτο στάδιο καθορίστηκαν οι *αμετάκλητες συναλλαγματικές ισοτιμίες* μεταξύ των εθνικών νομισμάτων και του ΕΥΡΩ. Η ΕΚΤ διαδέχτηκε το ENI και αποτελεί την κεντρική τράπεζα της Ευρωζώνης η οποία, μαζί με τις κεντρικές τράπεζες των χωρών που μετέχουν στην Ευρωζώνη, ασκεί τη νομισματική πολιτική. Η επιλογή των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για συμμετοχή στο τρίτο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, και επομένως για υιοθέτηση του ευρώ, στηρίζεται στην επίτευξη ενός υψηλού βαθμού σύγκλισης όπως αυτή κρίνεται με βάση τέσσερα κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά είναι η επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών, η σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών, η περιορισμένη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και η ύπαρξη χαμηλών μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Περαιτέρω, απαιτείται η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους-μέλους και το καταστατικό της εθνικής κεντρικής τράπεζας να είναι συμβατά με τη συνθήκη του Αμστερνταμ, και ειδικότερα με τα άρθρα 108 και 109, και με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών⁽²⁾.

Την 1η Ιανουαρίου του 1999, έντεκα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγιναν τα πρώτα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης. Η Ελλάδα εισήλθε στην Ευρωζώνη την 1η Ιανουαρίου του 2001.

Από 1ης Ιανουαρίου 1999 μέχρι και το τέλος του 2001 το ευρώ υπήρχε μόνο σε λογιστική μορφή. Η φυσική κυκλοφορία του κοινού νο-

μίσματος ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 2002. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης τα εθνικά νομίσματα και το ευρώ θα κυκλοφορούν παράλληλα μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου του 2002. Ήδη στα μέσα Ιανουαρίου 2002 οι πρώτες ενδείξεις επιβεβαιώνουν ότι η προετοιμασία για το εγχείρημα αυτό ήταν εξαιρετική και ότι η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων με το ευρώ είναι ταχύτατη.

Η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος έχει αναμφίβολα οικονομικά και πολιτικά οφέλη. Ακούγεται συχνά ότι τα πολιτικά οφέλη είναι σημαντικότερα και ότι τα οικονομικά οφέλη θα φανούν περισσότερο μεσοπρόθεσμα παρά βραχυπρόθεσμα. Ενώ τα πολιτικά οφέλη είναι αδιαμφισβήτητα, πιστεύω ότι αν τα οικονομικά οφέλη δεν ήταν σημαντικά, το εγχείρημα αυτό δεν θα είχε προχωρήσει. Είναι ακόμα όμως πεποίθησή μου ότι τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης θα αποκομίσουν μεγαλύτερα οφέλη από τη νομισματική ένωση αν αντιμετωπίσουν επιτυχώς τις προκλήσεις που παρουσιάζονται. Στις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν τόσο η Ελλάδα όσο και οι άλλες χώρες της Ευρωζώνης θα αναφερθώ στη συνέχεια αφού πρώτα προσπαθήσω να παρουσιάσω τα οικονομικά οφέλη από την υιοθέτηση του ευρώ.

2. Τα οικονομικά οφέλη από την υιοθέτηση του ευρώ για την Ελλάδα και την Ευρώπη

Τα οικονομικά οφέλη από την υιοθέτηση του ευρώ θα προέλθουν από τη μεγαλύτερη συναλλαγματική σταθερότητα, τα χαμηλότερα επιτόκια, την αποτελεσματικότερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και τη μείωση του κόστους

⁽²⁾ Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και των 15 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

μετατροπής χρήματος. Σε οικονομικά οφέλη θα οδηγήσει και η απεμπλοκή της οικονομικής πολιτικής από πολιτικούς στόχους εφόσον η νομισματική πολιτική ασκείται τώρα κεντρικά ενώ η δημοσιονομική πολιτική διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες.

Η μεγαλύτερη συναλλαγματική σταθερότητα θα είναι συνέπεια τόσο της εξάλειψης του συναλλαγματικού κινδύνου στις συναλλαγές (κίνηση κεφαλαίων για επενδύσεις, μεταβιβάσεις εισοδημάτων, εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών) μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωζώνης όσο και της θέσπισης ενός ισχυρού νομίσματος.

Για την εξασφάλιση ενός ισχυρού νομίσματος τρεις προϋποθέσεις είναι απαραίτητες: η ύπαρξη επαρκούς *ρευστότητας* στο νόμισμα αυτό, η *αξιοπιστία* της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και η επίτευξη *υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης* συγκριτικά με τους εμπορικούς εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ευρώ αποτελεί το εθνικό νόμισμα για 305 εκατομμύρια άτομα, δηλαδή περίπου 5% του παγκόσμιου πληθυσμού, τα οποία το 2000 παράγαν προϊόν ίσο με 6,5 τρισεκατομμύρια ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο 16% του παγκόσμιου προϊόντος. Το ευρώ επομένως είναι εύκολα *ρευστοποιήσιμο*.

Η νομισματική πολιτική στην Ευρωζώνη ασκείται από το Ευρωσύστημα το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωζώνης. Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής διέπεται από καθαρά διατυπωμένες αρχές οι οποίες και εξασφαλίζουν την αξιοπιστία της. Σύμφωνα με τη συνθήκη του Αμστερνταμ ο πρωταρχικός σκοπός του Ευρωσυστήματος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών⁽³⁾. Το Ευρωσύστημα έχει επίσης υποχρέωση, χωρίς να διακυβεύει το στόχο της σταθερότητας των τιμών, να στηρίζει την οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης, για την ενίσχυση της απασχόλησης και την κοινωνική προσασία.

Η σταθερότητα των τιμών ορίζεται ως ετήσια αύξηση του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή για την Ευρωζώνη με ρυθμό χαμηλότερο του 2,0%. Η στρατηγική για την επίτευξη του στόχου αυτού διαμορφώνεται με βάση τις πληροφορίες που δίνουν, για τις μελλοντικές εξελίξεις του πληθωρισμού, ο ρυθμός μεταβολής της προσφοράς χρήματος, όπως αυτή μετρείται με το M3, και μια σειρά δεικτών όπως το επίπεδο της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ, οι ρυθμοί μεταβολής των μισθών, η καμπύλη αποδόσεων των ομολόγων, οι δείκτες πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας καθώς και τα δημοσιονομικά μεγέθη.

Για την εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών χρησιμοποιούνται μια σειρά από εργαλεία (πχ πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης, πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, υποχρέωση των τραπεζών για τήρηση ελάχιστων χρηματικών αποθεμάτων κλπ) τα οποία έχουν ως στόχο να επηρεάσουν τα επιτόκια της αγοράς και τη ρευστότητα του συστήματος.

Αξιοπιστία προσέδωσε στην ΕΚΤ η άμεση αντίδρασή της μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα στις ΗΠΑ την 11η Σεπτεμβρίου του 2001 με στόχο την εξασφάλιση ομαλών συνθηκών στην αγορά χρήματος και κεφαλαίου και την αντιμετώπιση πιθανών ανασταλτικών επιδράσεων στην ανάπτυξη της Ευρωζώνης λόγω της αβεβαιότητας που επακολούθησε. Η ΕΚΤ έδρασε τόσο μέσω πράξεων εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας όσο και με μείωση των επιτοκίων ταυτόχρονα με την ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ και τις κεντρικές τράπεζες άλλων ανεπτυγμένων χωρών.

Ενδειξη εμπιστοσύνης προς το ευρώ αποτελεί το γεγονός ότι αρκετές κεντρικές τράπεζες χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκτός Ευρώπης έχουν αποφασίσει να διατηρούν μέρος των συναλλαγματικών τους διαθεσίμων σε ευρώ.

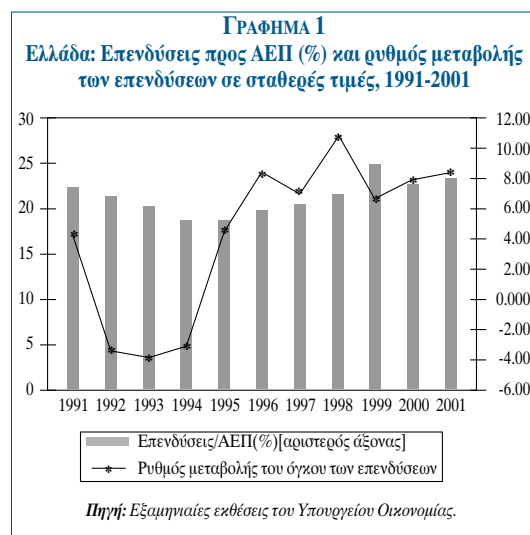
⁽³⁾ Άρθρο 105 της Συνθήκης του Αμστερνταμ.

Με την υιοθέτηση από τους φορείς άσκησης νομισματικής πολιτικής συγκεκριμένου στόχου για τον πληθωρισμό και λόγω της αυξημένης διαφάνειας στις τιμές που συνεπάγεται η χρήση κοινού νομίσματος, αναμένεται ότι ο ρυθμός πληθωρισμού θα μειωθεί στις χώρες της Ευρωζώνης. Μικρές αποκλίσεις μεταξύ χωρών που βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης, της τάξης της μιας με μιάμισης εκατοστιαίας μονάδας, ενδέχεται να διατηρηθούν μέχρι να υπάρξει πλήρης σύγκλιση. Οι αποκλίσεις αυτές, σύμφωνα με το αποκαλούμενο φαινόμενο Balassa-Samuelson, οφείλονται στο ότι οι αυξήσεις των ονομαστικών μισθών είναι οι ίδιες σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (είτε λόγω της ύπαρξης εθνικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας είτε λόγω των πιέσεων του ανταγωνισμού σε ανταγωνιστικές αγορές εργασίας) ενώ οι ρυθμοί αύξησης της παραγωγικότητας διαφέρουν ανάμεσα στους επιμέρους κλάδους. Έτσι πχ στην Ελλάδα ο ρυθμός πληθωρισμού για το 2001 με βάση τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν 3,7% ενώ το αντίστοιχο μέγεθος για το σύνολο της Ευρωζώνης ήταν 2,6%⁽⁴⁾. Η διαφορά αυτή είναι απόλυτα δικαιολογημένη δεδομένου ότι στην Ελλάδα η αύξηση της παραγωγικότητας, ιδιαίτερα στον τομέα των εμπορεύσιμων αγαθών, είναι υψηλότερη από ό,τι στην Ευρωζώνη.

Η αυξημένη συναλλαγματική σταθερότητα μέσω της εξάλειψης του συναλλαγματικού κινδύνου στις συναλλαγές μεταξύ χωρών και της σταθερότητας των τιμών οδηγεί και σε χαμηλότερα επιτόκια εφόσον το ασφάλιστρο κινδύνου (risk premium) το οποίο ζητούν οι επενδυτές για την κάλυψη από μελλοντικές διολισθήσεις του νομίσματος έχει μειωθεί.

Η αυξημένη συναλλαγματική σταθερότητα, τα χαμηλότερα επιτόκια και η σταθερότητα των τιμών έχουν οδηγήσει σε αύξηση των επενδύσεων στην Ευρωζώνη. Έτσι ενώ για το διάστημα 1991-1995 το επίπεδο των επενδύσεων στην Ευρωζώνη δεν μεταβλήθηκε, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων το

1996-97 ήταν 2,0%, ενώ στο διάστημα 1998-2001 ο ρυθμός αυτός διπλασιάστηκε στο 4,0%. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια λόγω της αυξημένης συναλλαγματικής σταθερότητας, της σταθερότητας των τιμών, των προσδοκιών για αποκλιμάκωση των επιτοκίων και της εισροής κεφαλαίων μέσω του 2ου και του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου έχει υπάρξει σημαντική αύξηση των επενδύσεων. Η αύξηση αυτή είναι εμφανής από το Γράφημα 1 όπου παρουσιάζεται ο ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων μαζί με το ποσοστό των επενδύσεων στο ΑΕΠ για το διάστημα 1991-2001. Για το 2001 εκτιμάται το ποσοστό των επενδύσεων στο ΑΕΠ είναι γύρω στο 24% του ΑΕΠ που είναι ένα από τα υψηλότερα ποσοστά, τόσο ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης όσο και ανάμεσα στις χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Για το διάστημα 2002-2004 το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης το οποίο κατέθεσε η κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις αρχές Δεκεμβρίου, προβλέπει ότι το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί περαιτέρω και θα φτάσει το 2004 στο 28% εφόσον οι επενδύσεις αναμένεται να αυξάνονται με ετήσιους ρυθμούς της τάξης του 9% στο διάστημα αυτό.

⁽⁴⁾ Για την Ευρωζώνη τα στοιχεία αυτά είναι ακόμα προσωρινά αλλά βασίζονται στις πρώτες εκτιμήσεις της Eurostat για τον πληθωρισμό του Δεκεμβρίου 2001.

Η εισαγωγή του κοινού νομίσματος θα βελτιώσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εφόσον θα οδηγήσει στη δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς για αγαθά και υπηρεσίες και θα ενισχύσει τον ανταγωνισμό. Οι πρώτες επιπτώσεις από την εισαγωγή του ευρώ φάνηκαν στην ενοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου στην Ευρωζώνη. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η Τράπεζα Διεθνών Διαμεσολαβήσεων (Bank for International Settlements, BIS) η εισαγωγή του ευρώ στην αγορά χρήματος έχει οδηγήσει σε σημαντική μείωση του περιθωρίου μεταξύ τιμής αγοράς και τιμής προσφοράς (bid-ask spread) στα επιτόκια καταθέσεων στη διατραπεζική αγορά. Πιο συγκεκριμένα, το 2000 το περιθώριο αυτό ήταν κατά 40% χαμηλότερο από ό,τι το 1996 και κατά 18% περίπου χαμηλότερο από ό,τι ήταν στις ΗΠΑ το 2000. Στην αγορά των κρατικών ομολόγων, τα στοιχεία της Τράπεζας Διεθνών Διαμεσολαβήσεων δείχνουν μεγάλη αύξηση το 2000 στην αξία των συναλλαγών στη δευτερογενή αγορά, σε σύγκριση με το 1997, ιδιαίτερα στη Γαλλία, αλλά και στη Γερμανία και την Ολλανδία. Επιπλέον, στα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης τα ποσοστά διακράτησης κυβερνητικών ομολόγων από μη κατοίκους έχουν αυξηθεί σημαντικά.

3. Οι προκλήσεις για την Ελλάδα και την Ευρώπη

Στο Συμβούλιο Κορυφής της Λισσαβόνας το Μάρτιο του 2000 οι επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έθεσαν σαν στόχο να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση “μέσα στην επόμενη δεκαετία η πιο ανταγωνιστική και η πιο δυναμική οικονομία στον κόσμο, ικανή για διατηρήσιμη ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και κοινωνική συνοχή”⁽⁵⁾. Η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος θα συμβάλει σίγουρα προς την κατεύθυνση αυτή εφόσον, όπως αναφέραμε παραπάνω, θα τονώσει σημαντικά τις

επενδύσεις και θα βελτιώσει το μακροοικονομικό περιβάλλον ενισχύοντας έτσι τις προοπτικές ανάπτυξης. Η υιοθέτηση του ευρώ δεν αποτελεί όμως πανάκεια για την επίλυση όλων των προκλήσεων τις οποίες αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η υιοθέτηση κοινού νομίσματος και επομένως η άσκηση της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής στο επίπεδο της Ευρωζώνης σημαίνει ότι η συναλλαγματική ισοτιμία ή οι μεταβολές στα παρεμβατικά επιτόκια δεν αποτελούν πια μέσα για την αντιμετώπιση κρίσεων εκτός και αν οι κρίσεις αυτές έχουν επηρεάσει ολόκληρη την Ευρωζώνη. Τα επί μέρους κράτη-μέλη της Ευρωζώνης πρέπει επομένως να επιλέξουν άλλα εργαλεία για να ξεπεράσουν κρίσεις που τα επηρεάζουν. Ο καλύτερος τρόπος να ξεπεραστούν κρίσεις οι οποίες προέρχονται από την πλευρά της προσφοράς (όπως πχ η άνοδος της τιμής του πετρελαίου) ή κρίσεις οι οποίες επηρεάζουν μόνο συγκεκριμένους κλάδους (όπως πχ η μείωση της ζήτησης για άνθρακα) είναι η εξάλειψη των δυσκαμψιών στις αγορές των συντελεστών της παραγωγής, δηλαδή στις αγορές εργασίας και κεφαλαίου.

Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η ΕΕ είναι η μείωση της ανεργίας και η αύξηση των ρυθμών απασχόλησης. Το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ το 2000 ήταν 8,2%. Στις ΗΠΑ το 2000 το ποσοστό ανεργίας ήταν λιγότερο από το μισό. Το ποσοστό απασχόλησης, δηλαδή το ποσοστό του πληθυσμού μεταξύ 15 και 64 ετών που απασχολείται, στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι γύρω στο 64%. Στις ΗΠΑ το 2000, το ποσοστό απασχόλησης είναι περίπου 10 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο. Αυτό προέρχεται κυρίως από την υψηλότερη απασχόληση στις ΗΠΑ στις ηλικίες μεταξύ 15 και 24 ετών και μεταξύ 55 και 64 ετών. Η ανεργία και το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης αποτελούν τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η

⁽⁵⁾ Επίσημα συμπεράσματα Συμβουλίου Κορυφής της Λισσαβόνας.

ΕΕ γιατί οδηγούν σε κοινωνικές ανισότητες, χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης και γιατί δυσκολεύουν την επίλυση του ασφαλιστικού.

Η δυσκολία για την ΕΕ είναι να αυξήσει το ποσοστό απασχόλησης και να μειώσει το ποσοστό ανεργίας χωρίς ταυτόχρονα να μειώσει το ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας. Για την επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης αρκετά υψηλών ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί θα πρέπει απ' ενός να αυξηθεί η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών της παραγωγής και απ' ετέρου να βελτιωθεί το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν οι αγορές. Πρόοδος και στους δύο αυτούς τομείς θα βελτιώσει τη δυνατότητα αντιμετώπισης κρίσεων, ιδιαίτερα μάλιστα εφόσον η βραχυπρόθεσμη λύση της υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας ή της μείωσης των επιτοκίων δεν αποτελεί πια επιλογή αν οι δυσμενείς οικονομικές εξελίξεις δεν έχουν επηρεάσει σημαντικά ολόκληρη τη νομισματική ένωση.

Στη βελτίωση της παραγωγικότητας σημαντικά θα συμβάλλουν η χρησιμοποίηση νέου σύγχρονου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Στις ΗΠΑ, οι επενδύσεις σε τεχνολογικό εξοπλισμό συνέβαλαν σημαντικά στην αύξηση της παραγωγικότητας τα τελευταία χρόνια. Η φύση των νέων τεχνολογιών είναι τέτοια ώστε η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση τους από πολλαπλούς χρήστες. Η διαδικτύωση αυτή πρέπει να επεκταθεί και στην Ευρώπη.

Απαραίτητη συνθήκη για την αύξηση της παραγωγικότητας αποτελεί και η βελτίωση της εκπαίδευσης. Η θετική συσχέτιση μεταξύ εκπαίδευσης και παραγωγικότητας δεν αμφισβητείται. Είναι πράγματι γεγονός ότι τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ελλάδα το ποσοστό των εργαζόμενων οι οποίοι έχουν συμπληρώσει δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται συνεχώς. Ειδικότερα στην Ελλάδα το ποσοστό των εργαζόμενων οι οποίοι είναι πτυχιούχοι ανώτατων σχολών αυξήθηκε κατά περίπου 3 εκατοστιαίες μονάδες μέσα στην τελευταία

δεκαετία, από περίπου 12% στην αρχή της δεκαετίας του 1990 σε περίπου 15% στο τέλος της δεκαετίας. Αντίστοιχη αύξηση έχει παρουσιάσει και το ποσοστό των εργαζομένων οι οποίοι έχουν πτυχίο ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς και το ποσοστό εκείνων με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης. Στοιχεία συγκριτικά με τις άλλες χώρες της ΕΕ δείχνουν μάλιστα ότι το ποσοστό του πληθυσμού μεταξύ 25 και 29 ετών το οποίο έχει απολυτήριο λυκείου είναι ψηλότερο στην Ελλάδα από ό,τι κατά μέσο όρο στην ΕΕ. Τα στοιχεία αυτά είναι ενθαρρυντικά και έχουν συμβάλει στην αύξηση του ρυθμού μεταβολής της παραγωγικότητας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Υπάρχει όμως σημαντική ανάγκη και για την απόκτηση εκείνων των δεξιοτήτων που ζητά η αγορά και οι οποίες απαιτούνται για την επαγγελματική απόδοση των εργαζομένων.

Η βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου και των δεξιοτήτων των απασχολούμενων θα οδηγήσει σε αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας εφόσον η κινητικότητα των εργαζομένων είναι άμεσα συνδεδεμένη με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο.

Στην ταχύτερη και λιγότερο “επώδυνη” αντιμετώπιση των οικονομικών κρίσεων θα βοηθήσει και η αναθεώρηση σε αρκετές περιπτώσεις του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία και χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Έτσι η υιοθέτηση παρόμοιων απλών διαδικασιών για την έναρξη λειτουργίας των επιχειρήσεων σε όλες τις χώρες της ΕΕ, η υιοθέτηση κοινών αρχών εταιρικής διακυβέρνησης, η επιβολή κοινών λογιστικών προτύπων θα διευκολύνει τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους θέση.

Τα παραπάνω παραπέμπουν στην ανάγκη για καλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών της Ευρωζώνης για να φτάσουμε και να ξεπεράσουμε τους ρυθμούς ανάπτυξης των ΗΠΑ. Η κοινή νομισματική πολιτική είναι πια δεδομένη. Η δημοσιονομική πολιτική των κρατών-μελών πρέπει να ασκείται

αναγνωρίζοντας ότι η νομισματική πολιτική είναι κοινή και επομένως δεν μπορεί να διορθώσει πληθωριστικές πιέσεις οι οποίες εμφανίζονται σε μια μόνο χώρα λόγω της εφαρμογής χαλαρής δημοσιονομικής πολιτικής.

Ο συντονισμός των πολιτικών είναι επίσης χρήσιμος τόσο στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις όσο και στην εκπαίδευση. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έχουν μεγάλο κόστος ενώ τα ευεργετικά τους αποτελέσματα δεν εμφανίζονται άμεσα. Είναι επίσης γνωστό ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές πολλές φορές έρχονται αντιμέτωπες με οικονομικά συμφέροντα. Για τους λόγους αυτούς απαιτείται μεγαλύτερος συντονισμός στη διαρθρωτική πολιτική στο επίπεδο της Ευρωζώνης. Ταυτόχρονα, ο συντονισμός των πολιτικών θα οδηγούσε σε ενιαία διάρθρωση των αγορών επιτρέποντας την αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας.

Όσον αφορά την εκπαίδευση, ο συντονι-

σμός στο επίπεδο της εκπαιδευτικής πολιτικής θα βοηθούσε στην αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων μέσα στην Ευρωζώνη ενισχύοντας έτσι την ευελιξία της αγοράς εργασίας.

Η δημιουργία της Ευρωζώνης είναι το όραμα δεκαετιών και έχει ως στόχο όχι μόνο τη βελτίωση των οικονομικών αποδόσεων της Ευρωζώνης αλλά και την επίτευξη μιας ισχυρότερης ομοσπονδιακής δομής. Οι πολιτικές προεκτάσεις από την οικονομική και νομισματική ένωση θα γίνονται ολοένα περισσότερο αισθητές όσο οι επιμέρους χώρες της ένωσης καλούνται να συντονίσουν τις οικονομικές τους πολιτικές. Τελικά, ο πολιτικός συντονισμός είναι ίσως απαραίτητη συνθήκη για την οικονομική επιτυχία της Ευρωζώνης. Η πρώτη ανοιχτή συζήτηση επί του θέματος αυτού στη Σύνοδο Κορυφής στο Λάακεν του Βελγίου έδειξε ότι η επίτευξη πολιτικού συντονισμού αποτελεί το επόμενο σημαντικό βήμα προόδου για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι Θετικές Προοπτικές Ανάπτυξης του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος μπροστά στις Προκλήσεις της Νέας Εποχής

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΗΣ EFG EUROBANK ERGASIAS

Οι θεμελιώδεις τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές και θεσμικές αλλαγές που έλαβαν χώρα τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα έχουν μεταβάλει ριζικά το περιβάλλον και τους όρους λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας. Η διαδικασία απελευθέρωσης των αγορών, οι εξελίξεις στην τεχνολογία, και η αποδιαμεσολάβηση των τραπεζικών εργασιών, αποτελούν τις θεμελιώδεις δυνάμεις που διαμορφώνουν το νέο αυτό περιβάλλον. Οι προκλήσεις και ευκαιρίες που αναδύονται, μεταβάλλουν, με γρήγορους ρυθμούς, τη δομή του χρηματοοικονομικού οικοδομήματος, και ιδιαίτερα του τραπεζικού συστήματος που αποτελεί και τον κυρίαρχο πόλο ανάπτυξης των χρηματοοικονομικών εργασιών στην Ελλάδα.

Το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα θα αποτελέσει τον καταλύτη περαιτέρω εξέλιξης. Η ενίσχυση του ανταγωνισμού και η έντονη κινητικότητα προς την κατεύθυνση της προσαρμογής στα νέα δεδομένα θα είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της νέας περιόδου. Τόσο η πορεία της Ελλάδος προς την ΟΝΕ όσο και η ένταξή της έχουν οδηγήσει σε ραγδαίες εξελίξεις στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι ελληνικές τράπεζες βρίσκονται αντιμέτωπες με την ανάγκη να επαναπροσδιορίζουν τη στρατηγική, τις επιλογές και τις λειτουργίες τους. Στόχος είναι να μπορέσουν να προσαρμοστούν και να ανταποκριθούν με

επιτυχία στις νέες συνθήκες και κυρίως να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η χώρα μας, ώστε όχι μόνο να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις αλλά τελικώς να αντλήσουν τα προσδοκώμενα οφέλη. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, οι προοπτικές των ελληνικών τραπεζικών οργανισμών διαγράφονται θετικές με αναμενόμενους ρυθμούς ανάπτυξης εργασιών που θα ξεπερνούν το μέσο όρο άλλων ευρωπαϊκών αγορών. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από τη σύντομη συγκριτική ανάλυση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προς το ευρωπαϊκό, η οποία ακολουθεί. Στο πλαίσιο της ανάλυσης αυτής, καταγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά που συνθέτουν σήμερα την ταυτότητα του εγχώριου τραπεζικού συστήματος όπως διαμορφώθηκε μέσα από την πορεία εξέλιξής του κατά τα τελευταία χρόνια. Επίσης, περιλαμβάνονται στοιχεία της δομής και των όρων λειτουργίας, καθώς και στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη διάρθρωση των ισολογισμών και της κερδοφορίας των τραπεζών. Προκύπτουν έτσι συμπερασματικά, οι παράγοντες και οι προϋποθέσεις που υποστηρίζουν, για τα επόμενα χρόνια, τις ιδιαίτερα θετικές προοπτικές ανάπτυξης και κερδοφορίας του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος, σε σχέση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά.

Μορφολογία και Προϊοντική Εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Οι προοπτικές και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει και μπορεί να αξιοποιήσει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται, συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με την ιδιαίτερη φυσιολογία και τις δομές που διαμορφώθηκαν κατά την τελευταία δεκαπενταετία, κατά την οποία ενηλικιώθηκε και ωρίμασε. Από ένα καθεστώς πλήρους διοικητικού ελέγχου που αποσκοπούσε στη διοχέτευση της αποταμίευσης σε θεωρούμενες ως στρατηγικής σημασίας βιομηχανικές επενδύσεις, περιορίζοντας το διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών, έχουμε φθάσει σε μια απελευθερωμένη αγορά με ενισχυμένο το ρόλο των τραπεζών στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Ετσι, όπως συμβαίνει και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η χρηματοδότηση βασίζεται κυρίως στο τραπεζικό σύστημα. Ο λόγος των χρηματοδοτήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική επικράτεια, αν και μικρότερος από το μέσο όρο της ευρωζώνης κινείται σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από τα αντίστοιχα της Μ. Βρετανίας και των ΗΠΑ, όπου είναι πιο έντονη η τάση υποκατάστασης του τραπεζικού δανεισμού από προϊόντα κεφαλαιαγορών. Από την άλλη πλευρά, η συνολική κεφαλαιοποίηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρά τις έντονες διακυμάνσεις που παρουσιάζει λόγω της σημαντικής μεταβολής των μετοχικών αξιών τα τελευταία χρόνια, βρίσκεται σε επίπεδα συγκρίσιμα με την υπόλοιπη ευρωζώνη.

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος μετέβαλε σημαντικά τη μορφολογία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ελλάδα προσδίδοντάς του ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συγκεκριμένα:

1. Μεγάλη ανάπτυξη της τραπεζικής ιδιωτών

Ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των ιδιωτικών τραπεζών σημειώθηκε και μεγάλη ανάπτυξη των εργασιών της τραπεζικής ιδιωτών (retail banking). Αυτό ήταν συνέπεια της σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς, όσο και κυρίως της μείωσης των δραχμικών επιτοκίων που είχε σαν αποτέλεσμα, τα προϊόντα λιανικής τραπεζικής να γίνουν πράγματι προσιτά στον καταναλωτή. Ετσι, ο τραπεζικός δανεισμός προς τα νοικοκυριά (δηλ. το άθροισμα των καταναλωτικών και των στεγαστικών δανείων) αυξήθηκε εντυπωσιακά την πενταετία 1996-2000, με ρυθμό που ξεπέρασε σε ετήσια βάση το 35%. Συνολικά, η τραπεζική χρηματοδότηση προς τα νοικοκυριά, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αντιστοιχούσε στα τέλη του 1999, στο 11,3% στην Ιταλία, στο 30,7% στην Ισπανία, στο 32,5% στη Γαλλία, και στο 50,8% στην Πορτογαλία, έναντι 11,1% στην Ελλάδα. Το 2000, το ποσοστό αυτό ανήλθε στην Ελλάδα σε 14% ενώ εξακολουθεί να παρατηρείται ισχυρή τάση περαιτέρω ανάπτυξης στο χώρο αυτό.

2. Διεύρυνση του εύρους των προσφερομένων υπηρεσιών

Ενα ακόμα σημαντικό χαρακτηριστικό του νέου περιβάλλοντος, είναι η διεύρυνση του εύρους των προσφερομένων υπηρεσιών από όλες τις ελληνικές τράπεζες και η ανάπτυξη του μοντέλου universal banking. Ετσι, εκτός από χορηγήσεις προς τις επιχειρήσεις και απλά καταθετικά προϊόντα, οι ελληνικές τράπεζες προσφέρουν σήμερα στην αγορά και πιο σύνθετα επεν-

δυτικά προϊόντα καθώς και προϊόντα λιανικής τραπεζικής, αλλά και ολοκληρωμένες υπηρεσίες κεφαλαιαγοράς προς τις επιχειρήσεις.

3. Υποχώρηση της τραπεζικής χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και αποδιαμεσολάβηση

Η χρηματοδότηση του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990 κυμαινόταν περίπου στο 50% του ΑΕΠ. Από το 1990, ενισχύθηκε η εισαγωγή ελληνικών επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο και αναπτύσσονται τα προϊόντα κεφαλαιαγοράς και υποχωρεί αντίστοιχα η τραπεζική χρηματοδότηση, με αποκορύφωμα το 1999, που αντλήθηκαν από εισαγωγές στο ΧΑΑ και αυξήσεις κεφαλαίου εισηγμένων επιχειρήσεων, κεφάλαια της τάξεως των 13,7 δις. ευρώ. Σήμερα, το μερίδιο τραπεζικής χρηματοδότησης που αντιστοιχεί στο ΑΕΠ κυμαίνεται περίπου στο 48%.

4. Εντυπωσιακή ανάπτυξη των Εταιρειών Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων

Θεαματική ανάπτυξη σημείωσαν κατά τα τελευταία χρόνια, οι εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων. Οι εταιρείες αυτές διαχειρίζονται ποσά που αντιστοιχούσαν στο 8,7% του ΑΕΠ της Ελλάδας το 1995, ενώ το 1999 τα υπό διαχείριση κεφάλαια ανήλθαν στο 31,2% του ΑΕΠ. Στη συνέχεια το ποσοστό αυτό υποχώρησε σε 20,1% το 2001 κυρίως λόγω της βίαιης διόρθωσης των τιμών στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Το ποσοστό αυτό διεύθυνσης των αμοιβαίων κεφαλαίων συγκρίνεται πλέον ευνοϊκά με αντίστοιχα ποσοστά στον ευρωπαϊκό χώρο. Παρ' όλα αυτά, λαμβανομένου υπόψη ότι μόλις το 23% του συνολικού ενεργητικού των ελληνικών αμοιβαίων κεφαλαίων είναι επενδεδυμένο σε μετοχικούς τίτλους, έναντι 39% στην Ευρώπη, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια μελλοντι-

κής μεταβολής του μείγματος του ενεργητικού των Α/Κ υπέρ των μετοχικών τοποθετήσεων.

Δομή και Διάθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Παράλληλα με το γεγονός ότι η δομή και λειτουργία του τραπεζικού συστήματος μεταβάλλεται σε παγκόσμιο επίπεδο, η εισαγωγή του ευρώ επιτείνει και ενισχύει την ένταση των αλλαγών τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Κυρίαρχο στοιχείο των εξελίξεων στην εγχώρια τραπεζική αγορά, αποτέλεσε η ενίσχυση του ρόλου των ιδιωτικών τραπεζών το μερίδιο των οποίων ενισχύθηκε σημαντικά και κυμάνθηκε σε επίπεδα της τάξεως του 50% το 2000 (από 20% το 1995). Αυτό οφείλεται, αφ' ενός μεν στις ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών που έγιναν τα τελευταία χρόνια (Μακεδονίας-Θράκης, Τράπεζας Κρήτης, Ιονικής Τράπεζας κλπ.), αφ' ετέρου δε στους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης που επιδεικνύουν οι ιδιωτικές τράπεζες. Η σχετική θέση των ξένων τραπεζών στην αγορά, παρέμεινε πρακτικώς αμετάβλητη, με συνολικό μερίδιο αγοράς που δεν ξεπερνά το 13,5% της αγοράς ενώ ορισμένες, ξένες τράπεζες, που δεν έχουν φυσική παρουσία στην ελληνική αγορά, επιλέγουν ως στρατηγική τη σύναψη συμμαχιών με ελληνικές τράπεζες, τάση που αναμένεται ότι θα συνεχιστεί.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της δομής του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και η σχέση τους με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

Υψηλός βαθμός συγκέντρωσης...

Ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι από τους υψηλότερους στην Ευρώπη. Το ενεργητικό των πέντε μεγαλύ-

τερων ελληνικών τραπεζών, στα τέλη του 2000, αποτελούσε το 75% περίπου του συνολικού ενεργητικού όλων των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Ο βαθμός συγκέντρωσης στις χώρες της Ευρώπης είναι περίπου 20% στη Γερμανία, 43% στη Γαλλία, 50% στην Ιταλία, 52% στην Ισπανία και 72% στην Πορτογαλία, Ολλανδία, Σκανδιναβία.

...με λιγότερα καταστήματα

Ο αριθμός των καταστημάτων ανά κάτοικο είναι σαφώς χαμηλότερος του μέσου ευρωπαϊκού όρου, ενώ το ενεργητικό ανά κατάστημα είναι στο 1/3 με 1/2 του αντίστοιχου μέσου ευρωπαϊκού. Επίσης, ο αριθμός απασχολούμενων ανά τραπεζικό κατάστημα στην Ελλάδα είναι αρκετά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο της ζώνης του ευρώ (26 έναντι 15 για την ευρωζώνη).

...χωρίς υπερβάλλουσα παραγωγική δυναμικότητα

Σε ό,τι αφορά στις τραπεζικές εργασίες, παρά τη σημαντική αύξηση του αριθμού των καταστημάτων (από 2.103 το 1995 σε 2.787 το 2000), ο αριθμός των κατοίκων ανά κατάστημα παραμένει αρκετά υψηλότερος από το μέσο όρο της ευρωζώνης (3.875 έναντι 2.028 για τη ζώνη του ευρώ), πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπάρχει στην ελληνική αγορά η υπερβάλλουσα παραγωγική δυναμικότητα που παρατηρείται σε πολλές ευρωπαϊκές αγορές. Συμπερασματικά, διαθέτουμε σε σχετικούς όρους, λιγότερα καταστήματα, “μεγαλύτερα” από άποψη στελεχιακού δυναμικού, “μικρότερα” όμως από άποψη όγκου εργασιών. Οι συνθήκες αυτές δημιουργούν προϋποθέσεις για βελτίωση της παραγωγικότητας, κυρίως μέσω της αύξησης των τραπεζικών εργασιών ανά κατάστημα, χωρίς αντίστοιχη αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού.

...με περιορισμένα εναλλακτικά δίκτυα

Η χρήση και ανάπτυξη εναλλακτικών δικτύων συναλλαγών υπολείπεται του μέσου ευρωπαϊκού (ATMs, Internet κλπ). Διαθέτουμε για παράδειγμα 300 ATMs ανά 1 εκατομμύριο κατοίκους στην Ελλάδα έναντι 600 ATMs περίπου μέσο ευρωπαϊκό όρο, με την Ισπανία στην κορυφή με 1100 ATMs ανά 1 εκατ. κατοίκους, συνεπώς έχουμε σημαντικά περιθώρια ταχύτερης ανάπτυξης.

...και περιορισμένη χρήση του διαδικτύου

Ο σχετικά χαμηλός βαθμός διείσδυσης του διαδικτύου (χρήστες στο σύνολο του πληθυσμού) στην Ελλάδα σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη οδήγησε στην ανάπτυξη της ηλεκτρονικής τραπεζικής με βραδύτερους ρυθμούς. Οι προοπτικές ανάπτυξης των εν λόγω εφαρμογών είναι μεγάλες καθώς ο βαθμός διείσδυσης του διαδικτύου αναμένεται να υπερδιπλασιαστεί έως το 2004. Για το 2001 υπολογίζεται ότι το 12% του ελληνικού πληθυσμού είναι χρήστες του Internet, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τη Βρετανία φθάνει το 45%.

Διάρθρωση ισολογισμού και κερδοφορίας ελληνικών τραπεζών

Ενα από τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα από αυτά των άλλων ευρωπαϊκών χωρών είναι η ιδιομορφία που συναντάται στη διάρθρωση των ισολογισμών και των αποτελεσμάτων χρήσεως των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων. Η ιδιομορφία αυτή αφορά:

1. Την υψηλή ρευστότητα που διαθέτουν οι ελληνικές τράπεζες. Είναι ενδεικτικό ότι οι χορηγήσεις αποτελούν το 54% των καταθέσεων, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για τις ευρωπαϊκές τράπεζες υπερβαίνει το 120%. Αντίστοιχο βέ-

βαια είναι το υψηλό ποσοστό καταθέσεων προς ενεργητικό.

2. Τη χαμηλή συμμετοχή των χορηγήσεων στο σύνολο του ενεργητικού. Όπως προκύπτει από τη διάρθρωση του ισολογισμού των εμπορικών τραπεζών σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες το 1999, μόνο σε δύο (Γαλλία, Βέλγιο) τα υπόλοιπα των χορηγήσεων ήταν χαμηλότερα από τα αντίστοιχα των ελληνικών τραπεζών (36,6% του ενεργητικού τους).

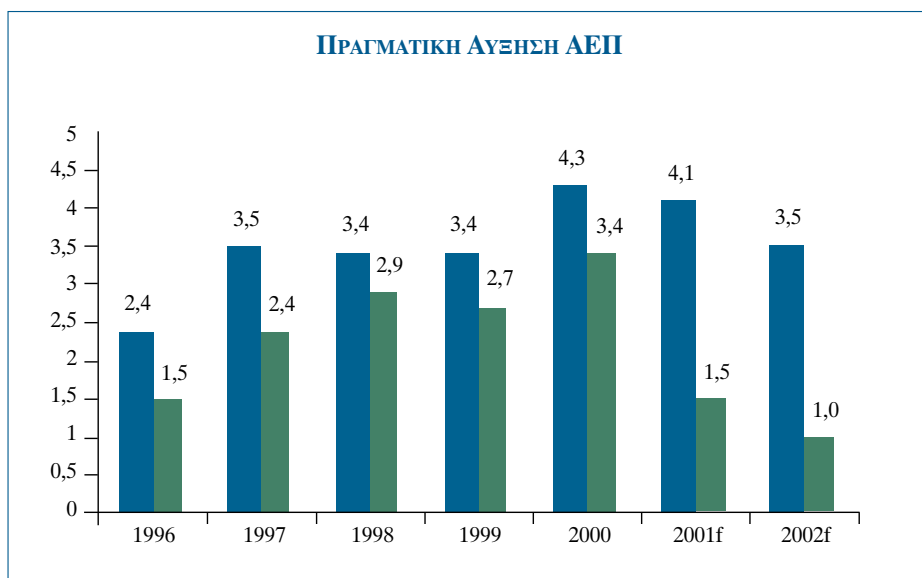
3. Τη χαμηλή “χρηματοοικονομική μόχλευση”, που σημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες έχουν χαμηλό δανεισμό και άρα διαθέτουν υπερεπάρκεια κεφαλαίων με το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας του κλάδου να βρίσκεται στο 13,5%, έναντι μέσου όρου 8% στην Ευρώπη. Το γεγονός αυτό επιτρέπει την ταχεία ανάπτυξη χωρίς την άμεση ανάγκη άντλησης κεφαλαίων από τους μετόχους. Από την άλλη πλευρά, οδηγεί σε χαμηλότερη απόδοση ιδίων κεφαλαίων (return on equity, ROE) σε σχέση με αυτό που θα ίσχυε αν δεν υπήρχε υπερεπάρκεια κεφαλαίων.

4. Το ιστορικά υψηλό μέσο περιθώριο επιτοκίου, κυρίως λόγω των υψηλών επιτοκίων που επικρατούσαν στην Ελλάδα την προηγούμενη δεκαετία και της σημαντικής ανάπτυξης της τραπεζικής ιδιωτών τα τελευταία χρόνια που άλλαξε τη σύνθεση του μείγματος των τραπεζικών εργασιών. Η Ελλάδα διαθέτει από τα υψηλότερα επίπεδα μέσου περιθωρίου επιτοκίου, μαζί με την Ιρλανδία και τη Μεγάλη Βρετανία, κυρίως λόγω του σχετικά μεγάλου βάρους που έχουν οι τραπεζικές χορηγήσεις προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις και προς ιδιώτες.

5. Τα έσοδα από προμήθειες ως ποσοστό των συνολικών εσόδων εκμεταλλεύσεως παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα (κάτω του 20%).

6. Την εξάρτηση από χρηματοοικονομικά έσοδα που επί σειρά ετών ήταν ιδιαίτερα υψηλή σε διεθνή σύγκριση, αλλά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σημαντική μείωση, συγκλίνοντας με τους Ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Ήταν το λεγόμενο “μέρισμα σύγκλισης”, από το οποίο ωφελήθηκαν κυρίως οι τράπεζες, που διατηρούσαν σημαντικά χαρτοφυλάκια κρατικών ομολόγων, μετοχών και ακινήτων με χαμηλά κόστη κτήσεως.

7. Τη διατήρηση του δείκτη αποτελεσματικότητας (κόστος προς συνολικά έσοδα) σε μέσα ευρωπαϊκά επίπεδα, πράγμα που σημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες είναι αρκετά ανταγωνιστικές.

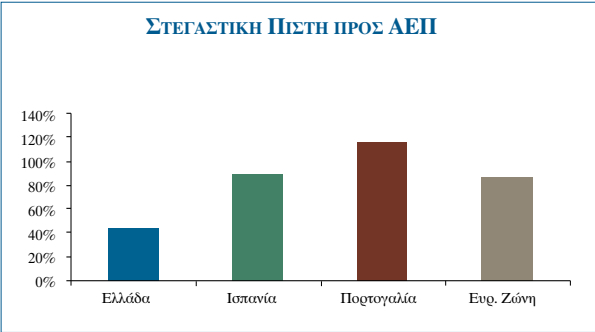
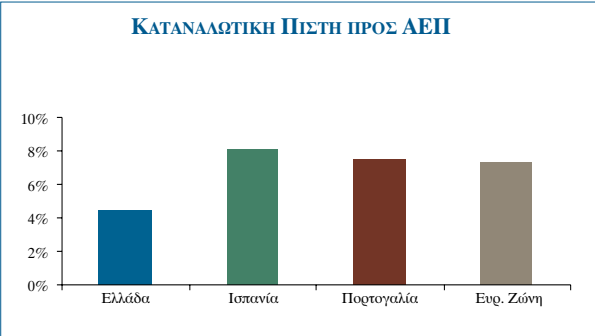
Προοπτικές ανάπτυξης και στρατηγικές επιλογές

Αν και προσιδιάζει σε πολλούς τομείς προς το ευρωπαϊκό πρότυπο, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από αρκετές ιδιαιτερότητες. Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά του που οφείλονται, ως ένα βαθμό, στο επίπεδο ανάπτυξης της οικονομίας μας και στο χαμηλό βαθμό ωριμότητας του συστήματος, του προσδίδουν από την άλλη πλευρά σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, από την άποψη των προσδοκώμενων ρυθμών ανάπτυξης του στο άμεσο μέλλον.

Σε ό,τι αφορά στο επίπεδο ανάπτυξης και τις ειδικότερες συνθήκες της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει να επισημανθεί ότι το εγχώριο οικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται τα τελευταία χρόνια από ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης οι οποίοι πρόσφατα, λόγω της οικονομικής επιβράδυνσης στην ευρωζώνη, εμφανίζονται υπερδιπλάσιοι του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Αυτή η τροχιά ανάπτυξης στην οποία έχει εισέλθει η χώρα μας αναμένεται να συνεχιστεί για λόγους που σχετίζονται με: α) το σταθερότερο μακροοικονομικό και νομισματικό περιβάλλον συνεπεία της πορείας σύγκλισης και ένταξης στην ΟΝΕ, β) την αναπτυξιακή ώθηση που προκάλεσαν τα χαμηλότερα επιτόκια της ευρωζώνης, γ) τη συνεχιζόμενη εισροή πόρων του Γ' ΚΠΣ, δ) την εκτέλεση των έργων της Ολυμπιάδας 2004 και, ε) τις προωθούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην οικονομία καθώς και στην απελευθέρωση καιρίων αγορών.

Η ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη θα έχει, χωρίς αμφιβολία, θετική επίδραση και στη διεύρυνση των τραπεζικών εργασιών. Ανεξάρτητα όμως από τους γενικότερους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας μας, υπάρχουν και άλλοι λόγοι που συνηγορούν στην εκτίμηση ότι αναμένεται διεύρυνση των δραστηριοτήτων των τραπεζών στη χώρα μας με ρυθμούς που να ξεπερνούν το μέσο ρυθμό αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ. Οι βασικότεροι εξ αυτών είναι:

ΠΡΩΤΟΝ, η σχετική ανωριμότητα του συστήματός μας σε σχέση με τα ευρωπαϊκά, καθώς παρατηρείται συγκριτικά μικρότερη συμμετοχή των τραπεζικών εργασιών και ιδιαίτερα της τραπεζικής πίστης προς τον ιδιωτικό τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ. Η χαμηλή διεισδυτικότητα των τραπεζικών εργασιών, όπως για παράδειγμα η καταναλωτική και στεγαστική πίστη, οφείλονται αφ' ενός μεν, στην όψιμη απελευθέρωση του συστήματος μόλις στις αρχές της περασμένης δεκαετίας, αφ' ετέρου δε στην πρόσφατη αποκλιμάκωση των επιτοκίων λόγω της μεταγενέστερης ένταξής μας στην ΟΝΕ. Χαρακτηριστική είναι η σύγκριση με ομοειδείς τραπεζικές αγορές, όπως της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, όπου ο βαθμός διείσδυσης των προϊόντων καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης είναι υπερδιπλάσιος του ελληνικού. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται και σε ό,τι αφορά σε άλλα τραπεζικά προϊόντα, όπως για παράδειγμα, σε προϊόντα από το χώρο των επενδύσεων ή των ασφαλειών. Επομένως, ο αναμενόμενος ρυθμός ανόδου της ζήτησης για ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών στην ελληνική αγορά θα πα-

ραμείνει πολύ υψηλότερος του ευρωπαϊκού μέσου όρου αλλά και του ονομαστικού ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ της χώρας μας.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ, στην εγχώρια αγορά, το ποσοστό εσόδων από προμήθειες στο συνολικό μείγμα εσόδων από τραπεζικές εργασίες, είναι ένα από τα χαμηλότερα στην Ευρώπη. Είναι λογικό επομένως, να αναμένεται διεύρυνση των τομέων των τραπεζικών εργασιών που παράγουν σημαντικές προμήθειες, όπως είναι οι δραστηριότητες κεφαλαιαγοράς, οι χρηματιστηριακές εργασίες, η διαχείριση περιουσίας ή η κάλυψη ασφαλιστικών κινδύνων.

ΤΡΙΤΟΝ, οι ελληνικές τράπεζες, έχουν πολύ σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των “σταυροειδών πωλήσεων” (Cross Selling), που σήμερα βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα, αυξάνοντας έτσι τους όγκους εργασιών τους και άρα τα περιθώρια κερδοφορίας τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ελλάδα, ο μέσος όρος είναι κάτω από 2 προϊόντα ανά πελάτη, έναντι σημαντικά υψηλότερου δείκτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ, το εγχώριο τραπεζικό σύστημα έχει δυνατότητες ανάπτυξης των δραστηριοτήτων και αξιοποίησης των συγκριτικών του πλεονεκτημάτων και της τεχνογνωσίας που έχει αναπτύξει προς τις περιφερειακές αγορές των Βαλκανίων και της Αν. Ευρώπης. Τέτοιες πρωτοβουλίες στηρίζουν επίσης και την επέκταση των ελληνικών επιχειρήσεων στις χώρες αυτές. Αυτή η δυνατότητα για μεγαλύτερη εξωστρέφεια και αξιοποίηση μιας οικονομικής περιφέρειας με πληθυσμό πολλαπλάσιο του δικού μας, –φαινόμενο που δεν συναντάται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες– είναι ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα και μάλιστα με μακροπρόθεσμη προοπτική, για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Συμπερασματικά, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά τα προσεχή χρόνια θα λειτουργήσει σε ένα ευνοϊκό περιβάλλον έχοντας προϋποθέσεις για μια πορεία ισχυρής περαιτέ-

ρω ανάπτυξης και κερδοφορίας. Ταυτόχρονα, ο εντεινόμενος ανταγωνισμός θα επιταχύνει τις διαδικασίες λειτουργικής και οργανωτικής αναδιάρθρωσης στο εσωτερικό των τραπεζικών ομίλων, θα οδηγήσει σε αύξηση των επενδύσεων σε τεχνολογία και εναλλακτικά δίκτυα, θα ενισχύσει την προσπάθεια περιορισμού των λειτουργικών δαπανών και ελέγχου των κινδύνων. Κυρίως όμως ο ανταγωνισμός θα διευρύνει την προσπάθεια για τη βελτίωση της ποιότητας των λειτουργιών και των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων.

Για όλους αυτούς τους λόγους η ελληνική τραπεζική αγορά εμφανίζει στοιχεία που την καθιστούν πιο ελκυστική αλλά και πιο δυναμικά αναπτυσσόμενη από αντίστοιχες ευρωπαϊκές κάτι που δικαιολογεί και την εκτίμηση ότι θα πρέπει να αναμένεται ευνοϊκότερη αξιολόγηση από τους διεθνείς επενδυτικούς αναλυτές και επενδυτές.

Εντούτοις θα πρέπει να επισημανθεί πως οι θετικές αυτές προοπτικές δεν θα αποδώσουν τα αναμενόμενα αν οι ίδιες οι ελληνικές τράπεζες δεν υιοθετήσουν στρατηγικές και πρωτοβουλίες που να λαμβάνουν υπόψη τα νέα δεδομένα και να διασφαλίζουν την αξιοποίησή τους. Το βέβαιον είναι πάντως πως δεν υπάρχουν μονοσήμαντες επιλογές ούτε εύκολες συνταγές αναμφισβήτητης επιτυχίας.

ΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ*

Τα τελευταία δύο χρόνια τα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων των ελληνικών τραπεζών υποχώρησαν σημαντικά. Σαν αποτέλεσμα της μείωσης αυτής τα επιτόκια των ελληνικών τραπεζών έχουν συγκλίνει πλήρως προς τα επιτόκια των τραπεζών της Ευρωζώνης. Η σύγκλιση αυτή έχει επιτευχθεί παρά το γεγονός ότι υπάρχουν ακόμα λόγοι για τους οποίους τα ελληνικά επιτόκια θα έπρεπε να είναι υψηλότερα των ευρωπαϊκών ιδιαίτερα όσον αφορά τα επιτόκια δανεισμού προς τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές.

Οι λόγοι αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

- Το μικρότερο μέγεθος των χρηματοδοτούμενων οικονομικών μονάδων (επιχειρήσεων και ιδιωτών) στην Ελλάδα, συγκριτικά με την Ευρωζώνη, το οποίο κατά μέσο όρο επηρεάζει αρνητικά την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών.
- Οι αδυναμίες των μηχανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοδοτούμενων καταναλωτών και επιχειρήσεων οι οποίοι λειτουργούν αποτελεσματικότερα στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.
- Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο το οποίο σε περιπτώσεις καθυστερούμενων οφειλών δεν διασφαλίζει πάντοτε πλήρως τις ελληνικές τράπεζες στις δικαστικές διεκδικήσεις τους και στην έγκυρη είσπραξη των απαιτήσεών τους σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην υπόλοιπη Ευρώπη.
- Οι ποσοτικοί περιορισμοί που ακόμα επιβάλλονται

από την Τράπεζα της Ελλάδος στα καταναλωτικά δάνεια οι οποίοι στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες δεν υφίστανται.

1. Εισαγωγή

Με την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωζώνη από 1ης Ιανουαρίου 2001, και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, η νομισματική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα είναι αυτή που ασκείται από το Ευρωσύστημα, το οποίο αποφασίζει το ενιαίο βασικό επιτόκιο παρέμβασης⁽¹⁾. Το βασικό επιτόκιο παρέμβασης της Τράπεζας της Ελλάδος έπρεπε να συγκλίνει προς το ενιαίο αυτό επιτόκιο μέχρι το τέλος του 2000. Έτσι, από τον Ιανουάριο του 2000 μέχρι το Δεκέμβριο του 2000 το βασικό παρεμβατικό επιτόκιο της Τράπεζας της Ελλάδος για πράξεις παρέμβασης διάρκειας 14 ημερών μειώθηκε κατά 6 εκατοστιαίες μονάδες, από 10,75% στο 4,75%. Τα επιτόκια στη διατραπεζική αγορά ακολούθησαν τα παρεμβατικά επιτόκια. Έτσι, το επιτόκιο Athibor 3 μηνών μειώθηκε από περίπου 9% τον Ιανουάριο του 2000 στο 4,9% στο τέλος Δεκεμβρίου του 2000 συγκλίνοντας πλήρως με το επίτεδο του Euribor 3 μηνών το οποίο έκτοτε αποτελεί το επιτόκιο “αναφοράς” στην αγορά χρήματος⁽²⁾.

* Η μελέτη αυτή συντάχθηκε από ειδική Ομάδα Εργασίας του Επιστημονικού Συμβουλίου της ΕΕΤ, με τη συμμετοχή των κ.κ. Δ. ΝΙΚΟΛΙΤΣΑ, Σύμβουλο Διεύθυνσης Εμπορικής Τράπεζας, Π. ΜΥΛΩΝΑ, Διευθυντή Εθνικής Τράπεζας, Δ. ΜΑΡΟΥΛΗ, Υποδιευθυντή Alpha Bank και Δ. ΠΟΛΙΤΗ, Διευθυντή EFG Eurobank Ergasias.

⁽¹⁾ Ως Ευρωζώνη νοείται το σύνολο των 12 κρατών (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Φινλανδία) τα οποία έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως το κοινό τους νόμισμα. Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωζώνης.

⁽²⁾ Το Euribor είναι το επιτόκιο με το οποίο μια τράπεζα υψηλής φερεγγυότητας (prime bank) είναι διατεθειμένη να δανείσει κεφάλαια σε ευρώ σε άλλη τράπεζα υψηλής φερεγγυότητας.

Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων και λόγω του ισχυρού ανταγωνισμού στην ελληνική τραπεζική αγορά τα επιτόκια καταθέσεων, ταμειευτηρίου και προθεσμίας, στην Ελλάδα έχουν συγκλίνει πλήρως προς αυτά της Ευρωζώνης. Στο **Γράφημα 1** φαίνεται καθαρά η αποκλιμάκωση, ιδιαίτερα μέσα στο 2000, στα επιτόκια των καταθέσεων ταμειευτηρίου στην Ελλάδα.

2. Επιτόκια χορηγήσεων: τα ελληνικά επιτόκια έχουν συγκλίνει με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά

2.1 Η συγκυρία οδήγησε σε μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων τα οποία όμως επιβαρύνονται ακόμα με την εισφορά του νόμου 128

Τα επιτόκια χορηγήσεων, όπως και τα επιτόκια καταθέσεων, μειώθηκαν σημαντικά μέσα στο 2000 και στο 2001. Στις περισσότερες κατηγορίες χορηγήσεων τα επιτόκια υποχώρησαν περισσότερο από τα επιτόκια καταθέσεων μειώνοντας το περιθώριο μεταξύ των δύο. Στη μεταβολή αυτή των επιτοκίων χορηγήσεων συνέβαλαν το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, η αύξηση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό κλάδο και η αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα στην οποία αυτός έχει οδηγήσει, τάσεις οι οποίες παρατηρούνται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ανταγωνισμός παρατηρείται τόσο μεταξύ των ελληνικών τραπεζών, όσο και ανάμεσα σε ελληνικές και αλλοδαπές τράπεζες που λειτουργούν στη χώρα μας. Ενδεικτικό της αύξησης του ανταγωνισμού στον τραπεζικό κλάδο είναι ότι τα επιτόκια των ελληνικών τραπεζών έχουν συγκλίνει μεταξύ τους στις περισσότερες κατηγορίες καταθέσεων και χορηγήσεων.

Στο σημείο αυτό, και πριν εξεταστούν οι επί μέρους κατηγορίες χορηγήσεων, πρέπει να αναφέρουμε απ' ενός ότι οι συγκρίσεις μεταξύ κρατών πρέπει να γίνονται με επιφύλαξη, σημείο το οποίο αναπτύσσεται περισσότερο στο Πλαίσιο 1 που ακολουθεί, και απ' ετέρου ότι οι επιπτώσεις

από θεσμικούς παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να εξηγήσουν μέρος της διαφοράς μεταξύ των επιτοκίων, πρέπει να απομονώνονται. Ένας θεσμικός παράγοντας ο οποίος αυξάνει το κόστος των κεφαλαίων για τους δανειολήπτες στην Ελλάδα είναι η εισφορά που επιβάλλουν οι τράπεζες επί των υπολοίπων των δανείων ή των πιστώσεων που χορηγούν. Ο φόρος αυτός, γνωστός ως εισφορά του νόμου 128, επιβάλλεται με νόμο που ισχύει από το 1975, και κατά κανόνα μετακυλιέται στους δανειολήπτες αυξάνοντας τα επιτόκια χορηγήσεων. Την περίοδο 1997-2000 η εισφορά του νόμου 128 ήταν, κατά μέσο όρο, 1,2% επί του συνολικού ποσού της χορήγησης. Από 1ης Απριλίου 2000 η εισφορά αυτή μειώθηκε σε 0,6% για όλα τα δάνεια πλην των στεγαστικών. Για τα στεγαστικά δάνεια η εισφορά από 1ης Απριλίου 1999 είναι 0,12%⁽³⁾.

2.2 Επιτόκια χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις: το μικρότερο μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων μπορεί να εξηγήσει τα οριακά υψηλότερα επιτόκια

Στις αρχές του 2000 η διαφορά ανάμεσα στα επιτόκια των ελληνικών και των ευρωπαϊκών τραπεζών για βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις προς τις επιχειρήσεις ήταν περίπου 7 εκατοστιαίες μονάδες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τον Ιανουάριο του 2000 οι ελληνικές τράπεζες δάνειζαν με επιτόκιο 12,95% ενώ οι τράπεζες της Ευρωζώνης δάνειζαν με επιτόκιο 5,91%. Τον Οκτώβριο του 2001 η απόκλιση αυτή μειώθηκε σε κάτω από 1 εκατοστιαία μονάδα όπως φαίνεται στο **Γράφημα 2** όπου παρουσιάζεται η πορεία των επιτοκίων για βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις προς τις επιχειρήσεις των ευρωπαϊκών και των ελληνικών τραπεζών μετά την αφαίρεση της εισφοράς του νόμου 128 από τα ελληνικά επιτόκια. [Αναμένεται ότι τα στοιχεία του Ιανουαρίου 2002 θα δείξουν ότι η διαφορά αυτή έχει αντιστραφεί με τα

⁽³⁾ Νόμος 128/1975, άρθρο 3, ΦΕΚ Α' 178 και νόμος 2703/1999, άρθρο 18, ΦΕΚ Α' 72.

ΠΛΑΙΣΙΟ 1

Οι συγκρίσεις των επιτοκίων μεταξύ κρατών δεν είναι πάντα αξιόπιστες

Οι συγκρίσεις των επιτοκίων μεταξύ κρατών πρέπει να γίνονται με επιφύλαξη εφόσον τα επιτόκια αποτελούν τιμές για προϊόντα τα οποία δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα. Οι πηγές των στοιχείων που χρησιμοποιούνται εδώ είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, για τα ελληνικά επιτόκια, και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), για τα επιτόκια της Ευρωζώνης. Όσον αφορά τα ελληνικά επιτόκια αυτά αποτελούν σταθμικούς μέσους όρους των επιτοκίων, για νέο δανεισμό και καταθέσεις, ενός αριθμού εμπορικών τραπεζών με σταθμίσεις που αντιστοιχούν στο υπόλοιπο των καταθέσεων και χορηγήσεων το Δεκέμβριο του προηγούμενου έτους. Οι ορισμοί των προϊόντων στα οποία αναφέρονται είναι όσο το δυνατόν πλησιέστεροι σε αυτούς που χρησιμοποιεί η ΕΚΤ. Όσον αφορά τα επιτόκια στην Ευρωζώνη αυτά έχουν υπολογιστεί από την ΕΚΤ ως σταθμισμένοι μέσοι των εθνικών επιτοκίων που παρέχονται από τις κεντρικές τράπεζες των επιμέρους κρατών-μελών με συντελεστές στάθμισης που προέρχονται από τις λογιστικές καταστάσεις των Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων των επιμέρους χωρών. Τα εθνικά επιτόκια που χρησιμοποιούνται δεν είναι εναρμονισμένα ούτε ως προς την κάλυψή τους (νέες εργασίες/υπόλοιπα καταθέσεων χορηγήσεων) ούτε προς τη φύση των δεδομένων (ονομαστικά ή ισχύοντα) ή τον τρόπο κατάρτισής τους. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) εφιστά την προσοχή των αναλυτών στη χρήση των στοιχείων αυτών τα οποία αναφέρει "...πρέπει να χρησιμοποιούνται με επιφύλαξη και μόνο για στατιστικούς σκοπούς, κυρίως για να αναλύεται όχι τόσο το επίπεδό τους όσο η διαχρονική τους εξέλιξη" (Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο της ΕΚΤ, Υποσημείωση στον Πίνακα 3.4, Επιτόκια Εμπορικών Τραπεζών). Με στόχο τη βελτίωση των χρησιμοποιούμενων από την ΕΚΤ πληροφοριών στη χάραξη της νομισματικής πολιτικής η ΕΚΤ εξέδωσε στο τέλος του 2001 κανονισμό (ΕΚΤ/2001/18) σύμφωνα με τον οποίο τα στοιχεία που θα συλλέγονται εφεξής από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να είναι και περισσότερο λεπτομερή και πιο τυποποιημένα.

επιτόκια στην Ελλάδα να είναι χαμηλότερα από αυτά στην Ευρωζώνη.]

Η εναπομένουσα διαφορά μεταξύ των επιτοκίων χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη μπορεί να εξηγηθεί και από το μικρότερο μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων. Ο λόγος για την αρνητική συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους μιας επιχείρησης και του επιτοκίου χορηγήσεων είναι ότι για την τράπεζα το κόστος δανεισμού είναι υψηλότερο όσο μικρότερη είναι η επιχείρηση εφόσον το κόστος αξιολόγησης της δανειοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης ως ποσοστό του δανείου είναι αντιστρόφως ανάλογο του μεγέθους της επιχείρησης⁽⁴⁾. Επιπλέον, η πιθανότητα καθυστέρησης στην αποπληρωμή των δανείων και η πιθανότητα πτώχευσης των επιχειρήσεων είναι αντιστρόφως ανάλογες με το μέγεθος μιας επιχείρησης⁽⁵⁾.

Η μέση ελληνική επιχείρηση είναι αρκετά μι-

κρότερη από τη μέση επιχείρηση στην Ευρωζώνη. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία για το ποσοστό του συνόλου των απασχολούμενων οι οποίοι εργάζονται σε επιχειρήσεις με πάνω από 250 άτομα. Στην Ελλάδα οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα με πάνω από 250 άτομα απασχολούν μόλις το 13,5% του συνόλου των απασχολούμενων ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη είναι πάνω από 34%⁽⁶⁾.

Την αρνητική συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους των επιχειρήσεων και του περιθωρίου μεταξύ επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων ενισχύουν και τα διαστρωματικά στοιχεία από 10 χώρες της

⁽⁴⁾ Nickell, S. (1978). The investment decisions of firms. Cambridge: NISBET.

⁽⁵⁾ Copeland, T.E. and Weston, J.F (1992) Financial Theory and Corporate Policy Mass: Addison-Wesley.

⁽⁶⁾ Η πηγή των στοιχείων αυτών είναι η 5η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Enterprises in Europe, data 1994-95 στη σειρά εκδόσεων Panorama of the European Union.

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο **Γράφημα 3** παρουσιάζουμε στον οριζόντιο άξονα το ποσοστό της συνολικής απασχόλησης σε κάθε χώρα σε επιχειρήσεις με πάνω από 250 άτομα και στον κάθετο άξονα την απόκλιση ανάμεσα στο επιτόκιο βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων της κάθε χώρας από το μέσο όρο των επιτοκίων αυτών για τις χώρες που παρουσιάζονται στο διάγραμμα⁽⁷⁾. Κάθε σημείο της ευθείας αποτυπώνει τη μέση απόκλιση που αναμένεται να έχει το επιτόκιο χορηγήσεων από το μέσο επιτόκιο για διαφορετικά μεγέθη επιχειρήσεων. Για την Ελλάδα ο συνδυασμός “απόκλιση από το μέσο επιτόκιο” και “μέγεθος των επιχειρήσεων” βρίσκεται επάνω από την ευθεία γραμμή κατά περίπου δύο δέκατα της εκατοστιαίας μονάδας (0,2). Η δικαιολογητική βάση της επιβολής του πρόσθετου αυτού κόστους οφείλεται και στο ισχύον νομικό πλαίσιο το οποίο, όπως αναφέρεται στην ενότητα 2.4.2, δεν διασφαλίζει πλήρως τις τράπεζες από μη αποπληρωμή των δανείων. Άλλος παράγοντας που μπορεί να συμβάλει στο επιπλέον αυτό κόστος είναι ότι αρχές διαφάνειας και εταιρικής διακυβέρνησης κοινά αποδεκτές δεν έχουν ακόμα υιοθετηθεί από τις ελληνικές επιχειρήσεις αυξάνοντας το κόστος αξιολόγησης των επιχειρήσεων, κάθε μεγέθους, από τις τράπεζες.

2.3 Στεγαστικά δάνεια: ο ανταγωνισμός μεταξύ τραπεζών έχει οδηγήσει σε χαμηλότερα επιτόκια στην Ελλάδα από ό,τι στην Ευρωζώνη

Μολονότι η στεγαστική πίστη στην Ελλάδα άρχισε να αναπτύσσεται σχετικά αργότερα από ό,τι στην Ευρωζώνη, οι ελληνικές τράπεζες δανείζουν σήμερα με επιτόκιο χαμηλότερο από εκείνο με το οποίο δανείζουν οι τράπεζες στην Ευρωζώνη. Στις αρχές του 2000 οι ελληνικές τράπεζες δάνειζαν με επιτόκια που ήταν υψηλότερα, μετά την αφαίρεση της εισφοράς του νόμου 128, εκείνων των ευρωπαϊκών τραπεζών κατά περίπου 180 μονάδες βάσης όπως φαίνεται στο **Γράφημα 4**, που

παρουσιάζει τα επιτόκια για στεγαστικά δάνεια σταθερού επιτοκίου με διάρκεια άνω των 5 ετών στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη. Τον Οκτώβριο του 2001 όμως οι ελληνικές τράπεζες δανείζουν με επιτόκιο το οποίο είναι χαμηλότερο από εκείνο των τραπεζών της Ευρωζώνης κατά πάνω από 20 μονάδες βάσης⁽⁸⁾. Ο βασικός λόγος για τον οποίο οι ελληνικές τράπεζες δανείζουν με χαμηλότερα επιτόκια από ό,τι οι τράπεζες στην Ευρωζώνη είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών για την κατάκτηση μεριδίου σε μια αγορά η οποία έχει αρχίσει να αναπτύσσεται πρόσφατα. Στη στεγαστική πίστη οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα αυτή, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, δεδομένου ότι τα στεγαστικά δάνεια καλύπτονται με σοβαρή εμπράγματη εξασφάλιση. Μάλιστα, το ύψος του δανείου ανέρχεται συνήθως μόνο στο 70% της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου και επομένως, κατά κανόνα, σε ακόμα χαμηλότερο ποσοστό της πραγματικής εμπορικής αξίας του ακινήτου. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης ο λόγος δανείου προς αξία του ακινήτου είναι πολύ ψηλότερος.

2.4 Καταναλωτικά δάνεια: τα επιτόκια των ελληνικών τραπεζών έχουν μειωθεί στα επίπεδα εκείνων της Ευρωζώνης

2.4.1 Τα στοιχεία

Συγκρίνοντας στη συνέχεια τα επιτόκια επί των καταναλωτικών δανείων μεταξύ χωρών επισημαίνουμε ότι οι συγκρίσεις αυτές είναι ιδιαίτερα επισφαλείς δεδομένου ότι η κατηγορία των καταναλωτικών δανείων περιλαμβάνει ιδιαίτερα ανομοιογενή προϊόντα. Συγκρίνουμε εδώ, στο **Γράφημα 5**, τα επιτόκια επί των προσωπικών δανείων

⁽⁷⁾ Η πηγή των στοιχείων αυτών είναι η 5η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Enterprises in Europe, data 1994-95 στη σειρά εκδόσεων Panorama of the European Union.

⁽⁸⁾ 20 μονάδες βάσης αποτελούν 2 δέκατα της μονάδας.

χωρίς δικαιολογητικά στην Ελλάδα με το αντίστοιχο μέγεθος το οποίο δημοσιεύει η ΕΚΤ για την Ευρωζώνη.

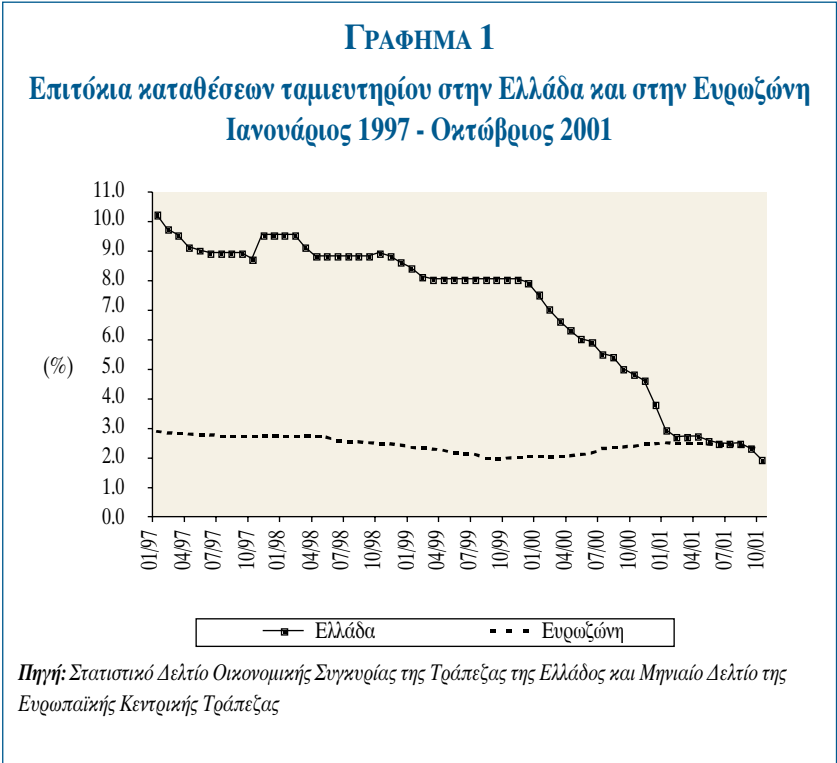
Τα προσωπικά δάνεια περιλαμβάνουν και τα ανοιχτά δάνεια τα οποία είναι ακριβότερα από τα προσωπικά δάνεια, κατά περίπου 250 μονάδες βάσης, λόγω της μεγαλύτερης διάρκειάς τους και της ευκολίας με την οποία χορηγούνται. Τα προσωπικά δάνεια στην Ελλάδα αποτελούνται από ένα μεγαλύτερο ποσοστό ανοιχτών δανείων από ό,τι στις άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Ως αποτέλεσμα τα προσωπικά δάνεια στην Ελλάδα δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με τα προσωπικά δάνεια των άλλων χωρών της Ευρωζώνης. Όταν γίνει η προσαρμογή ώστε να αποκλειστούν τα ανοιχτά δάνεια, η οποία διαφορά μεταξύ των επιτοκίων στα καταναλωτικά δάνεια στην Ελλάδα με εκείνα στην Ευρωζώνη, η οποία παρουσιάζεται διαχρονικά στο **Γράφημα 5**, θα είναι σημαντικά χαμηλότερη ή και αρνητική.

2.4.2 Οι δικαιολογητικές βάσεις των αποκλίσεων

Εκτός από την προαναφερθείσα μεθοδολογική παρατήρηση οι εξής δύο λόγοι μπορούν να δικαιολογήσουν την επιβολή από τις ελληνικές τράπεζες υψηλότερων επιτοκίων επί των καταναλωτικών δανείων:

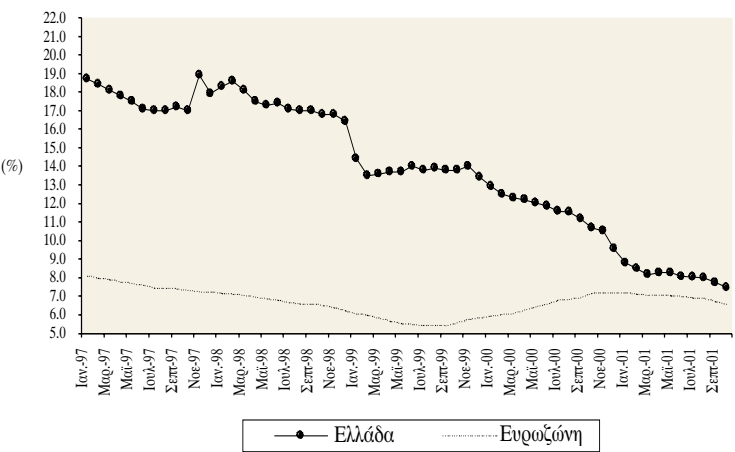
(α) Το ισχύον νομικό πλαίσιο το οποίο δεν προστατεύει από τη μη αποπληρωμή των δανείων τις ελληνικές τράπεζες στον ίδιο βαθμό που προστατεύονται οι τράπεζες στην Ευρωζώνη. Η διαδικασία για την είσπραξη από τις τράπεζες των οφειλών προς αυτές είναι χρονοβόρος και διαρκεί κατά μέσο όρο 5 έτη. Επιπλέον, το τραπεζικό απόρροητο μειώνει τις πιθανότητες για την αποπληρωμή της οφειλής.

(β) Οι ποσοτικοί περιορισμοί στα καταναλωτικά δάνεια τους οποίους συνεχίζει να επιβάλλει η Τράπεζα της Ελλάδος ανάλογοι των οποίων δεν επιβάλλονται στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Έτσι η Τράπεζα της Ελλάδος δεν επιτρέπει στις εμπορικές τράπεζες να χορηγήσουν καταναλωτικά

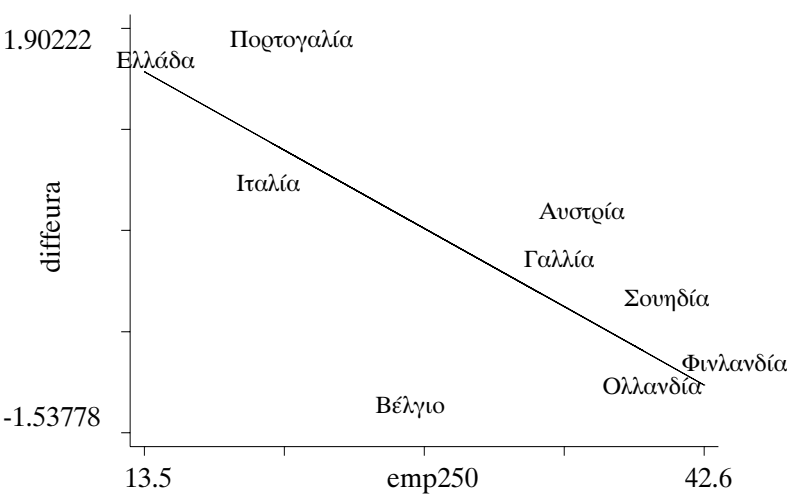
ΓΡΑΦΗΜΑ 2

Επιτόκια βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις
Ιανουάριος 1997 - Οκτώβριος 2001

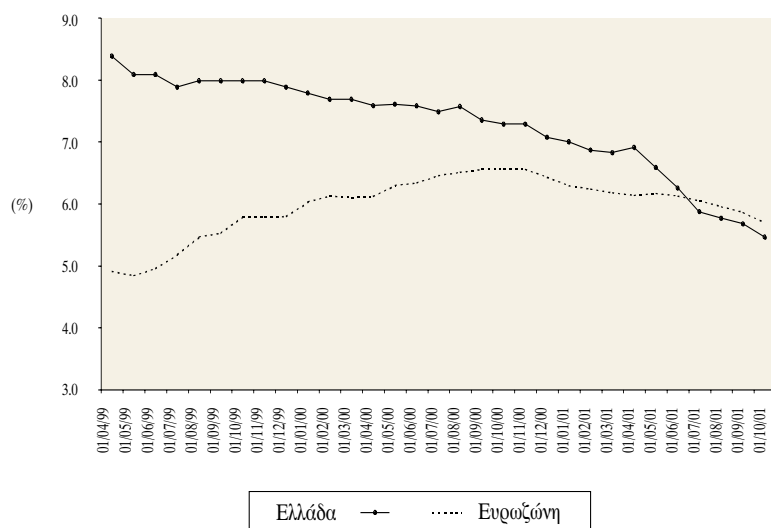
Πηγή: Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος και Μηνιαίο Δελτίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

ΓΡΑΦΗΜΑ 3

ΓΡΑΦΗΜΑ 4

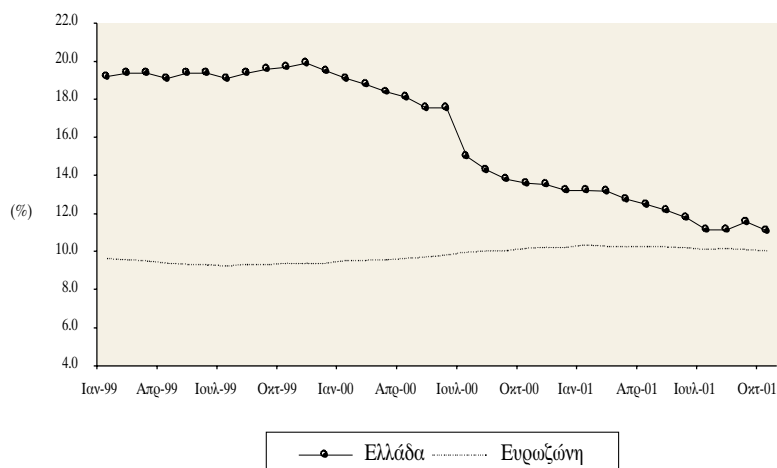
Επιτόκια στεγαστικών δανείων σταθερού επιτοκίου διάρκειας μεγαλύτερης των 5 ετών

Πηγή: Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος και Μηνιαίο Δελτίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

ΓΡΑΦΗΜΑ 5

Επιτόκια καταναλωτικών δανείων στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη Ιανουάριος 1999-Οκτώβριος 2001

Πηγή: Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος και Μηνιαίο Δελτίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

δάνεια πάνω από 25.000 ευρώ ενώ για δάνεια άνω των 3.000 ευρώ και μέχρι τα 25.000 ευρώ οι εμπορικές τράπεζες πρέπει να απαιτούν δικαιολογητικά. Οι περιορισμοί αυτοί επιβαρύνουν τις τράπεζες μέσω του κόστους συλλογής των δικαιολογητικών και της διαδικασίας για την έγκριση ή μη των δανείων, κόστος το οποίο σε κάποιο βαθμό, μετακυλίεται στους τελικούς καταναλωτές.

(γ) Οι αδυναμίες του συστήματος διασταύρωσης πληροφοριών για τις πραγματικές οικονομικές δυνατότητες των δανειοληπτών, όπως συμβαίνει και στις άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Το σύστημα αυτό, το οποίο στην Ελλάδα διαχειρίζεται η εταιρεία Τειρεσίας ΑΕ, θα μειώσει τους κινδύνους που ενέχει για τις τράπεζες ο δανεισμός για καταναλωτικούς σκοπούς.

3. Συμπεράσματα

Από τα στοιχεία τα οποία παρουσιάστηκαν προκύπτει ότι τα ελληνικά και τα ευρωπαϊκά τραπεζικά επιτόκια έχουν πια συγκλίνει. Τα στοιχεία αφορούν την περίοδο μέχρι και τον Οκτώβριο του 2001 εφόσον μεταγενέστερα στοιχεία δεν έχουν ακόμα δημοσιευτεί. Από τις πληροφορίες όμως οι οποίες υπάρχουν δεν αναμένεται να έχει μεταβληθεί έκτοτε σημαντικά η εικόνα η οποία περιγράφεται πιο πάνω.

Η σύγκλιση οφείλεται στη σημαντική βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών και στην είσοδο της χώρας μας στην Ευρωζώνη, στην ορθολογικότερη οργάνωση του τραπεζικού κλάδου και στην ένταση του διατραπεζικού ανταγωνισμού.

Η απόκλιση μεταξύ των διαφόρων επιτοκίων χορηγήσεων και αντίστοιχων επιτοκίων αναφοράς στην αγορά χρήματος, τα οποία για τις τράπεζες αντιπροσωπεύουν το κόστος ευκαιρίας των χορηγήσεων αυτών, αντανakλούν ουσιαστικά την αποτίμηση εκ μέρους των τραπεζών των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Συνεπώς, η διαφορά αυτή μπορεί να μειωθεί περαιτέρω μόνο αν μειωθεί ο κίνδυνος

τον οποίο αναλαμβάνουν οι τράπεζες μέσω των χορηγήσεών τους ή αν βελτιωθεί ο τρόπος μέτρησης του κινδύνου αυτού.

Την ανάγκη για ορθή αποτίμηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και την ανάγκη να συμβαδίζουν οι μειώσεις στα επιτόκια με πραγματική άμβλυνση των πιστοληπτικών κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες τονίζει και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε μελέτη της η οποία δημοσιεύτηκε στο τέλος του 2000 και η οποία εκπονήθηκε με αφορμή τη μείωση του περιθωρίου μεταξύ των επιτοκίων χορηγήσεων και αντίστοιχων επιτοκίων στην αγορά χρήματος στις χώρες της Ευρωζώνης μετά το 1997 ως το μέσο περίπου του 2000.

Οι ελληνικές τράπεζες μπορούν να αποτιμήσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τους κινδύνους που ενέχουν οι χορηγήσεις που κάνουν χρησιμοποιώντας πιο αξιόπιστες τεχνικές παρακολούθησης και διαχείρισης των κινδύνων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους βοηθούμενες και από τις εφαρμογές της εταιρείας ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ για τη διασταύρωση πληροφοριών.

Είναι επίσης υποχρέωση της πολιτείας να αναβαθμίσει το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται οι τράπεζες και οι επιχειρήσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα επιτακτικό τώρα δεδομένης της αύξησης του δανεισμού των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών σε επίπεδα τα οποία ενδέχεται να επηρεάσουν την ικανότητα αποπληρωμής των δανείων. Εκτός από την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών και την ευελιξία στην εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, μέτρα για την ενίσχυση της διαφάνειας λειτουργίας των επιχειρήσεων όπως η υιοθέτηση διεθνών λογιστικών προτύπων και κοινώς αποδεκτών αρχών εταιρικής διακυβέρνησης θα συμβάλουν σε αυτή την κατεύθυνση.

...τιμής

ένεκεν...

ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ (1833-1843)
Ασημένια Δραχμή, 1833
Ο Οθωνας σε νεαρή ηλικία

Ασημένια Δραχμή, 1910
Ο Γεώργιος Α' σε προχωρημένη ηλικία

Χρυσό εικοσάδραχμο, 1833
Ο Οθωνας σε νεαρή ηλικία

Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (1925-1935)
Χάλκινη Δραχμή, 1926
Η κεφαλή της Αθηνάς αντικαθιστά τις βασιλικές μορφές

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ (1843-1864)
Ασημένια Δραχμή, 1851
Ο Οθωνας σε ώριμη ηλικία

ΒΑΣΙΛΕΥΟΜΕΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (1946-1974)
Νικέληνη Δραχμή, 1954
Η πρώτη μεταλλική δραχμή μετά την κοπή του 1926. Πάυλος

ΒΑΣΙΛΕΥΟΜΕΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (1864-1925)
Ασημένια Δραχμή, 1873
Ο Γεώργιος Α' σε νεαρή ηλικία

Β' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (1974)
Μπρούντζινο Διόδραχμο, 1984. Προτομή Γεωργίου Καραϊσκάκη. Πρώτη κοπή 1976

Ασημένιο Πεντάδραχμο, 1876
Ο Γεώργιος Α' σε ώριμη ηλικία

Χάλκινο Πεντάδραχμο, 1930
Επανεμφάνιση του Φοίνικα

Δεκάδραχμο, 1971
Αλλοιωμένος Φοίνικας (1967-1974)

Η νεότερη Ελλάδα και το νόμισμά της

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΠΙΡΕΓΙΑΝΝΗ
Διδάκτωρ Οικονομικής Ιστορίας

Το νόμισμα απεικάζει την πολιτική εξουσία, την ίδια τη φερεγγυότητα του κρατικού μηχανισμού που εγγυάται την έκδοσή του. Η σχέση υλοποιείται με σαφήνεια στη χρήση των κρατικών συμβόλων στα κέρματα και τα χαρτονομίσματα, που διεισδύοντας σε ευρέα στρώματα του πληθυσμού, διαχέουν την κυρίαρχη ιδεολογία και παγιώνουν την "αυθεντία" της κεντρικής αρχής. Το νόμισμα αντανακλά, επίσης, τις καταφάσεις, αλλά και τις αντιστάσεις της κοινωνίας που το χρησιμοποιεί ως συναλλαγματικό μέσο. Υπό αυτή την έννοια, το νόμισμα δεν είναι ουδέτερο, έχει μια έντονα ψυχολογική διάσταση, την οποία ο Keynes εισάγει ως αποφασιστικό παράγοντα στη διαμόρφωση της οικονομικής συγκυρίας. Το νόμισμα, λοιπόν, εκτός από οικονομική πραγματικότητα, εκφράζει μια άτυπη συλλογικότητα απέναντι στην εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική: η αποδοχή του ή η απαξίωσή του από το κοινωνικό σύνολο προσδιορίζει και τα όρια, καθώς και τις προοπτικές, της πραγματικής οικονομίας.

Εξάλλου, το νόμισμα δεν συνιστά το φορέα, αλλά το υποκείμενο των πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων. Συνεπώς, ακολουθώντας την εξέλιξη μιας δεδομένης κοινωνίας, υπερτιμάται, συχνότερα υποτιμάται ή ακόμα απαξιώνεται. Ετσι, οι αντικειμενικοί κανόνες που διέπουν ένα δεδομένο νομισματικό σύστημα διαβρώνονται, ακολουθώντας την άνοδο ή την πτώση του οικονομικού μηχανισμού. Είναι προφανές ότι η νομισματική κρίση αποτελεί το εξωτερικό ένδυμα περίπλοκων φαινομένων, τόσο οικονομικών όσο και πολιτικών. Από την άλλη πλευρά, το νόμισμα αποτελεί αξιόλογη πηγή για τη μελέτη της ιστορίας των θεσμών: όχι μόνο διότι ένα ισχυρό θεσμικό πλαίσιο περιβάλλει τη νομισματική κυκλοφορία, αλλά και λόγω της άρρηκτης σύνδεσης του νομίσματος με τον κρατικό μηχανισμό.

Εγινε ήδη κατανοητό ότι η μελέτη της νομισματικής ιστορίας δεν μπορεί παρά να ενσωματωθεί σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, που αφορά όχι μόνο την εξέλιξη της οικονομίας αλλά και την πολιτική συγκυρία. Για το λόγο αυτό το χρονολόγιο που ακολουθεί δεν περιορίστηκε στην καταγραφή των τομών ή των μεταβάσεων στη νεοελληνική νομισματική ιστορία, αλλά στόχευσε στην εγκόλπωση των νομισματικών γεγονότων στο γενικότερο ιστορικό πλαίσιο. Οι "νομισματικές αρρυθμίες" του ελληνικού κράτους εκδηλώνουν συχνά τη δομική αδυναμία των θεσμών, ενώ άλλοτε απεικάζουν διεθνείς διαταραχές του νομισματικού συστήματος. Τα ιστορικά γεγονότα παρεμβαίνουν, επίσης, για να καθορίσουν την πορεία του εθνικού νομίσματος. Τέλος, αυτό που χρωματίζει τη φυσιογνωμία του νεοελληνικού κράτους είναι η αναζήτηση της φερεγγυότητας του εθνικού νομίσματος μέσα από την ένταξή του σε υπερεθνικά νομισματικά συστήματα: η Λατινική Ένωση ως πρώτη εμπειρία νομισματικής συνεργασίας, το σύστημα σταθερών ισοτιμιών που διαμορφώνεται μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Bretton Woods και, τέλος, η ΟΝΕ καταγράφουν το σταθερό προσανατολισμό της χώρας προς τη διεθνή αγορά.

1828

ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Εισαγωγή του πρώτου ελληνικού νομισματικού συστήματος από τον Καποδίστρια.

Γέννηση του Φοίνικα, ο οποίος αποτελεί το 1/6 του αργυρού ισπανικού δίστηλου, νομίσματος με ευρεία κυκλοφορία στον ελληνικό και εν γένει μεσογειακό χώρο.

Σύσταση της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας, η οποία συνδέθηκε άμεσα με το Δημόσιο Ταμείο και τις ανάγκες του. Η περιορισμένη κοπή του νέου νομίσματος δεν φθάνει για την κάλυψη των αναγκών της νομισματικής κυκλοφορίας η οποία συντελείται με βάση τα ξένα, και ιδίως τα τουρκικά, νομίσματα.

1831

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Αποτυχία έκδοσης τραπεζογραμμάτων. Τα ήδη εκδοθέντα γίνονται δεκτά μόνο στις συναλλαγές με το Δημόσιο Ταμείο.

1833

Ο ΟΘΩΝΑΣ ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΜΟΝΑΡΧΗΣ ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ ΤΟΥ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΑΣΚΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ως συνέπεια της πολιτικής αλλαγής, κατάργηση τόσο του καποδιστριακού νομισματικού συστήματος όσο και της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας.

ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ: το νέο σύστημα διέπεται από τη λογική του διμεταλλισμού ενώ γίνεται προσπάθεια εξορθολογισμού του νομισματικού καθεστώτος και του 'τιθέντος παρά τιμήν' φοίνικος. Παρά ταύτα η (επίσημη ή ανεπίσημη) κυκλοφορία διατιμημένων ξένων νομισμάτων υποσκάπτει τη φερεγγυότητα του οθωνικού νομισματικού συστήματος.

1841

Ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας, μετά από διαπραγματεύσεις με τον φιλέλληνα Eynard. Παρά τον ιδιωτικό χαρακτήρα της Τράπεζας, το Κράτος διατηρεί έναν, κατά κάποιο τρόπο, ρυθμιστικό ρόλο. Σύμφωνα με τον καταστατικό της Νόμο (30.3.1841) η Τράπεζα εκτός από το συνήθη κύκλο τραπεζικών εργασιών, αποκτά και εκδοτικό προνόμιο. Το ίδιο έτος η ΕΤΕ πραγματοποιεί την ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ.

1843

Επιτυχημένο επαναστατικό κίνημα, με αίτημα την παραχώρηση Συντάγματος από τον Οθωνα.

Η Ελλάδα κηρύσσει επίσημα πτώχευση. Σύμβαση του Λονδίνου, με αυστηρούς όρους για την εξυπηρέτηση νέου δανείου από τις Προστάτιδες Δυνάμεις.

1848

→ Επαναστατικά κινήματα στην Ευρώπη.

Επιβολή από την 4η Απριλίου έως την 19η Σεπτεμβρίου αναγκαστικής κυκλοφορίας των τραπεζογραμματίων της ΕΤΕ. Το μέτρο λαμβάνεται λόγω της ευρωπαϊκής οικονομικής κρίσης, η οποία έχει αντίκτυπο και στην Ελλάδα.

1864

ΑΛΛΑΓΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ: Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

Παράλληλα με την Εθνική, αρχίζει να λειτουργεί ως εκδοτική τράπεζα και η Ιονική Τράπεζα.

1867

Νέα δραχμή του Γεωργίου Α΄, η οποία εισάγεται με το Νόμο ΣΑ΄ της 10ης Απριλίου 1867. Η νέα δραχμή είναι βαρύτερη από την προηγούμενη, καθώς μια οθωνική δραχμή ισοδυναμεί με 89 λεπτά της νέας. Στηριζόταν και αυτή στο διμεταλλισμό, με σχέση χρυσού και αργύρου 1.15.5 και περιεκτικότητα σε χρυσό 0,29032258 του γραμμαρίου. Σύμφωνα με την καθορισμένη αντιστοιχία χρυσού/ αργύρου, η ασημένια δραχμή έχει περιεκτικότητα σε άργυρο 5 γραμμάρια.

1868

Εντονη κρίση ελληνοτουρκικών σχέσεων και, τελικά, εναπόθεση της λύσης του Κρητικού ζητήματος στις προστάτιδες δυνάμεις.

↓
Η Ελλάδα εντάσσεται, με δήλωση της 26ης Σεπτεμβρίου 1868, στη Λατινική Ένωση. Η νομισματική αυτή ζώνη προβλέπει την ισοτιμία των συμμετεχόντων εθνικών νομισμάτων και βασίζεται στο διμεταλλισμό και στο δεκαδικό σύστημα, κατά τα πρότυπα του γαλλικού φράγκου.

Δίδονται σε γαλλικά νομισματοκοπεία οι πρώτες παραγγελίες για την κοπή νομισμάτων σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Λατινικής Ένωσης. Ωστόσο, η καθυστέρηση των παραγγελιών, οι ταμειακές δυσχέρειες του ελληνικού Κράτους, αλλά και οι επιπλοκές που δημιουργεί η Κρητική Επανάσταση, καθυστερούν την εφαρμογή του νέου νομισματικού συστήματος έως τα μέσα περίπου της επόμενης δεκαετίας.

Διαπραγματεύσεις μεταξύ Εθνικής Τράπεζας και Κυβέρνησης για χορήγηση εσωτερικού δανείου προς αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών του Κράτους συνεπεία και της Κρητικής Επανάστασης. Σύναψη δανείου 10.000.000 δραχμών από την ΕΤΕ και 7.000.000 δραχμών από την Ιονική.

1869

→ Στη Συνδιάσκεψη των Παρισίων αποφασίζεται, χωρίς τη συμμετοχή της Ελλάδας, η κήρυξη της Κρήτης ως προνομιούχου επαρχίας του οθωμανικού κράτους με ειδικό καθεστώς διακυβέρνησης.

→ Επιβολή εκ νέου της αναγκαστικής κυκλοφορίας των τραπεζογραμματίων Εθνικής και Ιονικής, η οποία αίρεται στις αρχές του επόμενου έτους (15 Μαρτίου 1870). Οι ταμειακές ανάγκες του Κράτους το αναγκάζουν να ζητήσει και πάλι τη συνδρομή των τραπεζών.

1871

→ Διανομή των εθνικών γαιών σε έλληνες πολίτες – αγρότες και αστούς – σύμφωνα με το Νόμο ΥΛΑ' της Κυβέρνησης Κουμουνδούρου.

→ Κυκλοφορία χάλκινων κερμάτων, υποδιαρέσεων της δραχμής, τα οποία και αποτελούν τα πρώτα ελληνικά νομίσματα που κόβονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Λατινικής Ένωσης.

1875

→ Πρώτη, βραχύβια κυβέρνηση Χαρίλαου Τρικούπη.

→ Αν και τα πρώτα ασημένια νομίσματα, αναγκαία για την εφαρμογή του νομισματικού συστήματος της Λατινικής Ένωσης, έχουν κυκλοφορήσει κατά την περίοδο 1873-74, η ποσότητά τους είναι αμελητέα. Μόλις το 1875 θα κοπούν τα γνωστά ασημένια πεντάδραχμα, τα οποία έχουν απεριόριστη εξοφλητική ισχύ στις δημόσιες και ιδιωτικές συναλλαγές και είναι αποδεκτά στις χώρες-μέλη της Λατινικής Ένωσης. Το ίδιο έτος αποφασίζεται και η κοπή χρυσών νομισμάτων, η οποία πραγματοποιείται το 1876. Η κοπή ασημένιων κερμάτων επαναλήφθηκε το 1883 και χρυσών το 1884 (χρυσό εικοσάδραχμο, το οποίο έτυχε ευρείας κυκλοφορίας).

Διατίμηση των αργυρών νομισμάτων ξένων επικρατειών (πλην αυτών των χωρών-μελών της Λατινικής Ένωσης) προκειμένου να περιοριστεί η κερδοσκοπία σε βάρος του εθνικού νομίσματος: Η υποτίμηση του αργύρου στη διεθνή αγορά (ως συνέπεια και της ανακάλυψης νέων κοιτασμάτων του μετάλλου στη Β. Αμερική) οδηγεί στην κερδοσκοπία σε βάρος των ελληνικών αργυρών κερμάτων, τα οποία φυγαδεύονται στο εξωτερικό, καθώς δια νόμου διατηρούν ακέραιη τη μετατρεψιμότητά τους σε σχέση με το χρυσό.

1876

→ Επίσημη ίδρυση του Χρηματιστηρίου Αθηνών, με Διάταγμα της Κυβέρνησης Κουμουνδούρου.

Λόγω της εισβολής στην ελληνική επικράτεια απαξιωμένων αργυρών κερμάτων, απαγόρευση κυκλοφορίας ξένων νομισμάτων, πλην αυτών της Λατινικής Ένωσης.

1877

→ *Εναρξη ρωσοτουρκικού πολέμου. Η νέα κρίση του Ανατολικού Ζητήματος αναγκάζει την ελληνική κυβέρνηση να προβεί σε νέες πολεμικές προετοιμασίες και, επομένως, σε νέες επιβαρύνσεις του κρατικού προϋπολογισμού.*

→ *Νέα περίοδος αναγκαστικής κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων, έναντι εσωτερικού δανεισμού. Συνεχής αύξηση της κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων. Η άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας επιτυγχάνεται την 31η Δεκεμβρίου 1884, δεν θα διαρκέσει όμως παρά λίγους μήνες.*

1878

→ *Η ελληνική νομισματική κρίση έναυσμα για εργατικές κινητοποιήσεις.*

↓
Κρίση του διμεταλλισμού, λόγω της συνεχιζόμενης πτώσης της τιμής του αργύρου. Οι χώρες της Λατινικής Ένωσης αποφασίζουν την απαγόρευση κοπής ασημένιων νομισμάτων (Σύμβαση Παρισιών, 5.11.1878). Ουσιαστική επαναφορά του χρυσού κανόνα.

1881

ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΤΑΣ, ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

↓
Απαρχές της περιόδου, κατά την οποία συγκεκριμενοποιούνται οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού του ελληνικού Κράτους, με άξονα την ιδιωτική πρωτοβουλία: η αναπτυξιακή πολιτική συνεπάγεται, ωστόσο, και εκτεταμένο εξωτερικό δανεισμό.

Η δεκαπενταετία 1881-1895 κυριαρχείται από την πολιτική προσωπικότητα του Χ. Τρικούντη, που επιχειρεί μέσω πολιτικής δημοσίων έργων, τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας. Συνέπεια της πολιτικής αυτής, αλλά και των πολεμικών προετοιμασιών της περιόδου, στάθηκε η διόγκωση του εξωτερικού χρέους.

1882

→ *Ιδρυση Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας, με εκδοτικό προνόμιο για τη συγκεκριμένη νεοπροσαρτηθείσα περιοχή.*

1885

→ *Νέα ανακίνηση του Ανατολικού Ζητήματος, μετά την προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία. Πολεμικές προετοιμασίες εκ μέρους της Ελλάδος, η οποία τελικά απέχει από κάθε δράση μετά από υπόδειξη των Μεγάλων Δυνάμεων. Στις προσπάθειες των Δυνάμεων να κάμψουν τις ελληνικές προθέσεις για πόλεμο κατά της Τουρκίας περιελήφθη ο συμμαχικός αποκλεισμός του Πειραιά (1876).*

→ Για την αντιμετώπιση της φυγάδευσης των ελληνικών κερμάτων, αποτέλεσμα της κρίσης του διμεταλλισμού, η Ελλάδα αναγκάζεται να εκτυπώσει χαρτινες δραχμές και δίδραχμα, τα λεγόμενα κερματικά γραμμάτια. Τα κερματικά γραμμάτια αποτελούν το αντίκρουσμα εσωτερικού δανείου ύψους 14.000.000 δραχμών, που σύναψε το Δημόσιο με τις Τράπεζες Εθνική, Ιονική και Ηπειροθεσσαλίας. Το δάνειο παραχωρήθηκε στο κράτος με τη μορφή κερματικών γραμματίων, που τυπώθηκαν και από τις τρεις τράπεζες. Το Δημόσιο ήταν υποχρεωμένο να εξοφλήσει το δάνειο έως το 1905. Επαναφορά, μετά από ολιγόμηνη διακοπή, του καθεστώτος της αναγκαστικής κυκλοφορίας χαρτονομίσματος. Οι λόγοι είναι και πάλι ταμειακοί, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες των πολεμικών προετοιμασιών.

1893

→ *Επέρχεται η πτώχευση, ως αποτέλεσμα της συνεχούς διόγκωσης του εσωτερικού και εξωτερικού δανεισμού, της αδυναμίας εξεύρεσης νέων πιστωτών, αλλά και συγκυριακών αιτίων όπως η σταφιδική κρίση. Ο Τρικούπης αναφωνεί στη Βουλή την περίφημη φράση: "Δυστυχώς επτωχεύσαμεν". Προσωρινή αναστολή των πληρωμών χρεωλυσιών.*

1896

→ Ο Σ. Στρέιτ, Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας, αναλαμβάνει ενεργητικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις με τους ξένους ομολογιούχους, οι οποίες συνεχίζονται και κατά το επόμενο έτος.

1897

→ *Ελληνοτουρκικός πόλεμος. Οδυνηρή ήττα των ελληνικών δυνάμεων.*

→ Αύξηση κατά 6.000.000 δραχμές του δανείου σε κερματικά γραμμάτια. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Παρισίων (29.10.1897), η Ελλάδα δεν έχει δικαίωμα κοπής αργυρών κερμάτων στα πλαίσια της Λατινικής Ένωσης.

1898

Επιβολή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου. Η σχετική Επιτροπή έχει υπό τον έλεγχό της τα δημόσια έσοδα προκειμένου να εξασφαλίσει την αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους, αλλά παράλληλα συμβάλλει στη δημοσιονομική ανασυγκρότηση της Ελλάδος. Σύμφωνα με το Νόμο ΒΦΙΘ περί Διεθνούς Ελέγχου, το Δημόσιο όφειλε να μειώσει τα τραπεζικά γραμμάτια που κυκλοφορούσαν υπό το καθεστώς της αναγκαστικής κυκλοφορίας από το ποσό των 94.000.000 δραχμών στα 40.000.000, μειώνοντας σταδιακά την κυκλοφορία τους. Το Ελληνικό Δημόσιο όφειλε, επίσης, να αποπληρώσει στις δανείστριες τράπεζες το ποσό των 20.000.000 δραχμών, που είχε λάβει υπό τον τύπο των κερματικών γραμματίων.

1899

Συγχώνευση της Τράπεζας Ηπειρο-θεσσαλίας και της Εθνικής.

1909

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ, ΜΕ ΑΡΧΙΚΟ ΑΙΤΗΜΑ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΟΝ "ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟ" ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ. ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ ΒΕΝΙΖΕΛΟ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΟ ΡΟΛΟ ΜΕΤΑΞΥ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Νόμος ΓΤΑΒ, με τον οποίο κυρώνεται νέα Συνθήκη στα πλαίσια της Λατινικής Ένωσης

Η Ελλάδα μπορεί να επαναλάβει την κοπή αργυρών κερμάτων, εφ' όσον αποσύρει τα κερματικά γραμμάτια από την κυκλοφορία. Επίσης, οι άλλες χώρες της Λατινικής Ένωσης οφείλουν να επιστρέψουν τα ελληνικά κέρματα που κυκλοφορούν στην επικράτειά τους. Η Ελλάδα "εθνικοποιεί" τα κέρματά της, τα οποία απαγορεύεται στο εξής να κυκλοφορήσουν σε οποιαδήποτε άλλη χώρα.

1910

→ Σύγκληση της Α' Αναθεωρητικής Βουλής, για την αναθεώρηση των μη θεμελιωδών διατάξεων του Συντάγματος. Ο Ελ. Βενιζέλος αναλαμβάνει την πρωθυπουργία και εκφράζει τους λαϊκούς πόθους για πολιτική και οικονομική ανόρθωση της χώρας.

↓
→ Ψήφιση Νόμου ΓΧΜΒ', με τον οποίο θεσπίζεται ο χρυσός κανόνας για την Ελλάδα και εξασφαλίζεται η ισοτιμία της δραχμής με τα ξένα νομίσματα.

Με το Νόμο ΓΧΜΒ', επιτρέπεται στην Εθνική Τράπεζα να εκδίδει για δικό της λογαριασμό τραπεζογραμμάτια πέρα από το ανώτατο όριο των 66 εκατομμυρίων δραχμών, τα οποία θα χρησιμοποιεί αποκλειστικά για την αγορά χρυσού και συναλλάγματος. Κύριος στόχος είναι η διατήρηση της ισοτιμίας του νομίσματος.

→ Συγκέντρωση και επιστροφή στην Ελλάδα των ελληνικών κερμάτων που κυκλοφορούσαν στις άλλες χώρες της Λατινικής Ενωσης, προκειμένου να αρθούν από την κυκλοφορία τα κερματικά γραμμάτια. Επανάληψη της κοπής αργυρών νομισμάτων.

1912

→ Εναρξη Βαλκανικών Πολέμων.

→ Αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας, ως συνέπεια των πολεμικών συρράξεων.

1914

→ Κήρυξη Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Αρση του χρυσού κανόνα στις εμπόλεμες χώρες.

→ Στην Ελλάδα εξακολουθεί η πολιτική των σταθερών ισοτιμιών.

1917

→ Μετά τον Εθνικό Διχασμό του προηγούμενου έτους, ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος εγκαταλείπει τη χώρα και η Ελλάδα εισέρχεται επίσημα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

→ Αρση του χρυσού κανόνα και από την Ελλάδα. Επιτρέπεται η εξόφληση των σε χρυσά νομίσματα υποχρεώσεων με τραπεζικά γραμμάτια της Εθνικής λαμβανόμενα στο άρτιο.

1918

→ Υπογραφή Σύμβασης Παρισίων.

→ Σύμφωνα με τη Σύμβαση οι Σύμμαχοι αναλαμβάνουν το άνοιγμα πιστώσεων υπέρ της Ελλάδος για την αντιμετώπιση των πολεμικών αναγκών.

1919

→ Συνθήκη των Σεβρών. Η εκστρατεία στη Μικρά Ασία αρχίζει με την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη.

→ Η δραχμή δέχεται έντονες υποτιμητικές πιέσεις.

1920

→ Προκήρυξη εκλογών, τις οποίες κερδίζουν τα ενωμένα κόμματα της αντιπολίτευσης. Ο Βενιζέλος εγκαταλείπει τη χώρα. Επιστροφή Κωνσταντίνου μετά από δημοψήφισμα.

→ Οι σύμμαχοι δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους σχετικά με την παροχή οικονομικής βοήθειας στην Ελλάδα. Κυκλοφορία κερματικών γραμματίων των 50 λεπτών, με κάλυμμα ίσης αξίας (10.000.000 δρχ.) κατάθεση στην Εθνική Τράπεζα. Παρόλο που θεσπίζεται ένα σύνολο απαγορεύσεων σχετικά με την κυκλοφορία νομισμάτων στο πλαίσιο της -ετοιμοθάνατης πλέον- Λατινικής Ενωσης, στην Ελλάδα φαίνεται πως τα ξένα κέρματα της Ενωσης κυκλοφορούσαν ως ισότιμα με τα ασημένια ελληνικά.

1922

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΑΠΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. ΦΥΓΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟ Β'. ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΕΞΙ

→ Εκδόση αναγκαστικού εσωτερικού δανείου με διχοτόμηση των τραπεζογραμματίων.

→ Οι κάτοχοι τραπεζογραμματίων έπρεπε να τα διχοτομήσουν και να ανταλλάξουν το τμήμα που έφερε το στέμμα με ομολογίες αναγκαστικού δανείου. Το μισό που έφερε τη μορφή του Γεωργίου Σταύρου αντιπροσώπευε το νόμισμα και έμενε στην κυκλοφορία στη μισή, φυσικά, ονομαστική του αξία. Άνοδος τιμαρίθμου.

1923

→ Υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης, που υπαγορεύει την αναγκαστική ανταλλαγή των πληθυσμών. Εισροή 1.500.000 περίπου προσφύγων στην Ελλάδα. Αντιβενιζελικό στρατιωτικό κίνημα. Εξώση Γεωργίου Β'. Υλοποίηση της αγροτικής μεταρρύθμισης, ως μέτρον για την αγροτική εγκατάσταση των προσφύγων και την αποκατάσταση γηγενών ακτημόνων καλλιεργητών.

1924

→ Κήρυξη της Αβασίλευτης Δημοκρατίας.

→ Εκδόση Α' προσφυγικού δανείου υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών και σύσταση της Διεθνούς Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων.

1925

→ Πραξικόπημα Θ. Πάγκαλου και επιβολή δικτατορίας. Ακολουθεί περίοδος διακυβέρνησης από το Στρατηγό Κονδύλη.

1927

→ Κυβέρνηση Συνασπισμού υπό τον Αλέξανδρο Ζαΐμη.

→ Πρωτόκολλο Γενεύης, με το οποίο συνάπτεται νέο διεθνές δάνειο υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών. Η Ελλάδα αναλαμβάνει την υποχρεωτική εφαρμογή προγράμματος οικονομικής ανασυγκρότησης.

1928

ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΕΤΟΥΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟ, Η ΟΠΟΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

→ Νομισματική σταθεροποίηση. Σύνδεση της δραχμής με τον χρυσό κανόνα μέσω της σταθερής ισοτιμίας του εθνικού νομίσματος με τη στεργλίνα (1 αγγλική λίρα = 375 δραχ.). Άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας, που ήταν σε ισχύ συνεχώς από το 1885.

→ Ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος με αποκλειστικό εκδοτικό προνόμιο. Ίδρυση της Κτηματικής Τράπεζας. Εναρξη διαπραγματεύσεων για την ίδρυση Γεωργικής Τράπεζας. Τόσο η νομισματική σταθεροποίηση όσο και η τραπεζική μεταρρύθμιση πραγματοποιούνται μετά από παρέμβαση της Κοινωνίας των Εθνών, προκειμένου να επιτευχθεί η σύμβαση του Β' προσφυγικού δανείου.

1929

→ Κατάρρευση του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης.

1931

→ Η διεθνής οικονομική κρίση εισάγεται στην Ελλάδα, όπου εκδηλώνεται κατ' αρχήν μέσω της μείωσης των μεταναστευτικών εμβασμάτων και της κρίσης των τιμών των αγροτικών προϊόντων.

Παρά τη γενικευμένη κρίση του χρυσού κανόνα, η Κυβέρνηση Βενιζέλου εμμένει στη σύνδεση με τη στερλίνα, δείχνοντας εμπιστοσύνη στο αγγλικό νόμισμα.

Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, μετά την αποδέσμευση της στερλίνας από το χρυσό, η δραχμή –παραμένοντας στη χρυσή βάση– συνδέεται με το δολάριο (1 δολάριο = 77 δραχμές). Μέτρα προοδευτικής βαρύτητας για την προστασία του εθνικού νομίσματος, κατ' αρχάς μέσω συναλλαγματικών ελέγχων.

1932

→ Ο Βενιζέλος χάνει τις εκλογές του Οκτωβρίου. Νίκη του Λαϊκού Κόμματος και σχηματισμός Κυβέρνησης Κωνσταντίνου Τσαλδάρη.

↓
Εγκατάλειψη του χρυσού κανόνα (επί κυβερνήσεως Βενιζέλου) και από το ελληνικό νόμισμα.
→ Επαναφορά αναγκαστικής κυκλοφορίας.

Υποχρεωτική δραχμοποίηση των οφειλών σε ξένο συνάλλαγμα πληρωτέων στην Ελλάδα. Διακοπή πληρωμών σε συνάλλαγμα.

Η Κοινωνία των Εθνών αρνείται την εκχώρηση νέου δανείου και κηρύσσεται η πτώχευση. Η πληρωμή των τοκοχρεωλυσίων των εξωτερικών δανείων διακόπτεται από το Μάρτιο του ίδιου έτους.

1933

→ Αποτυχία φιλοβενιζελικού κινήματος Πλαστήρα.

→ Υποτίμηση δολαρίου και αποδέσμευσή του από τον κανόνα χρυσού.

Σύνδεση της δραχμής με το ελβετικό φράγκο, νόμισμα χώρας-μέλους του Gold Block.

1935

→ Πολιτική κρίση. Επάνοδος του Γεωργίου Β', έπειτα από δημοψήφισμα και μετά τη σύμφωνη γνώμη του Βενιζέλου.

1936

→ Επιβολή στρατιωτικής δικτατορίας από τον Ιωάννη Μεταξά.

→ Η δραχμή εντάσσεται στη ζώνη της στερλίνας μετά την κατάρρευση του Gold Block.

Κατά την περίοδο 1936-1940 επιβάλλεται αυστηρός συναλλαγματικός έλεγχος για την προστασία του εθνικού νομίσματος. Ακολουθείται πολιτική εμπορικών συμψηφισμών (συμφωνίες clearings), ενώ επιδιώκεται η οικονομική αντάρξεια της χώρας.

1940

ΕΛΛΗΝΟΙΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Αύξηση συναλλαγματικού καλύμματος.

1941

→ Κατάληψη της χώρας από τις Δυνάμεις Κατοχής.

Μεταφορά του χρυσού καλύμματος της Τράπεζας της Ελλάδος στη Νότια Αφρική, ως συνέπεια της γερμανικής κατοχής. Εγκατάσταση στην Τράπεζα της Ελλάδος Επιτρόπων, Γερμανού και Ιταλού. Η τριπλή κατοχή της χώρας μεταφράζεται και μέσα από την έκδοση νομίσματος: εκδίδονται τα μάρκα κατοχής (των οποίων η κυκλοφορία απαγορεύεται στη Γερμανία), η μεσογειακή δραχμή και το λέβα. Διόγκωση της νομισματικής κυκλοφορίας με αποτέλεσμα την άνοδο των τιμών. Φαινόμενα υπερπληθωισμού με δραματικές συνέπειες στην επιβίωση του πληθυσμού.

1943

Προτάσεις ελλήνων οικονομολόγων για τον έλεγχο του πληθωρισμού δεν γίνονται δεκτές από τους Γερμανούς. Τεχνητή διοχέτευση χρυσών λιρών Αγγλίας στην αγορά των Αθηνών, χωρίς αποτέλεσμα όσον αφορά τον έλεγχο του υπερπληθωισμού. Στο τέλος της Κατοχής η τιμή της χρυσής λίρας φθάνει 1.633.540.989 προς 1 με έτος-βάση το 1941.

1944

→ Απελευθέρωση της χώρας τον Οκτώβριο του 1944. Δεκεμβριανά.

→ Η νομισματική κατάσταση είναι έκρυθμη. Για να αντιμετωπιστεί η έλλειψη χαρτονομίσματος, εκδίδονται τραπεζικά γραμμάτια από τα κατά τόπους Υποκαταστήματα της Τράπεζας της Ελλάδος.

Το Νοέμβριο του έτους πραγματοποιείται η πρώτη μεταπολεμική νομισματική μεταρρύθμιση: η δραχμή συνδέεται με τη χάρτινη λίρα Αγγλίας (1 χάρτινη λίρα = 600 δραχμές). Μια νέα δραχμή ισούται με 50 δισεκατομμύρια κατοχικών δραχμών. Ανακοινώνεται ότι η έκδοση του νομίσματος καλύπτεται από τα αποθέματα σε χρυσό της Τράπεζας της Ελλάδος, που βρίσκονται στην Αγγλία.

1945

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ

↓
**ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΟΥ
BRETTON WOODS, με την οποία
θεσπίζονται για πρώτη φορά κανόνες
για το διεθνές νομισματικό σύστημα.
Ορίζονται σταθερές ισοτιμίες νομισμάτων
ως προς το δολάριο, το οποίο είναι
ελεύθερα μετατρέψιμο σε χρυσό.
ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ
ΤΑΜΕΙΟΥ.
Εναρξη εφαρμογής του προγράμματος
της UNRRA και αποστολή εφοδίων.**

➔ Νέα νομισματική μεταρρύθμιση μένει επίσης χωρίς αποτέλεσμα. Συνεχείς υποτιμήσεις της δραχμής και έξαρση του πληθωρισμού.

1946

➔ Ίδρυση Νομισματικής Επιτροπής, με κύριο έργο τη ρύθμιση της έκδοσης χαρτονομίσματος και τον έλεγχο της νομισματικής κυκλοφορίας. Νέος καθορισμός της ισοτιμίας της δραχμής. Η σχέση ως προς τη χάριτη αγγλική λίρα ορίζεται σε 20.000 δραχμές. Πολιτική σταθεροποίησης της δραχμής, που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη βοήθεια από το εξωτερικό.

1948

➔ **Εναρξη εφαρμογής του
Σχεδίου Marshall.**

➔ Η αμερικανική βοήθεια θα στηρίξει την προσπάθεια οικονομικής ανόρθωσης της χώρας.

1949

➔ Συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και ΗΠΑ για τη δανειοδότηση ιδιωτικών επιχειρήσεων, με κεφάλαια της Αμερικανικής Βοήθειας.

1953

➔ **Κυβέρνηση Παπάγου.**

➔ Η δραχμή, μετά από υποτίμησή της κατά 50%, συνδέεται με το σύστημα σταθερών ισοτιμιών Bretton Woods. Συγχώνευση Εθνικής και Τράπεζας Αθηνών.

1954

➔ **Δημιουργία συνθηκών νομισματικής σταθερότητας. ➔
Μια νέα δραχμή αντιστοιχεί με 1.000 παλαιές. Η δραχμή, μέσω της συμμετοχής της στο σύστημα του Bretton Woods, είναι συνδεδεμένη με ένα νόμισμα ελεύθερα μετατρέψιμο σε χρυσό, το δολάριο, ενώ ορίζεται η σταθερή ισοτιμία 1 δολάριο = 30 δραχμές.**

➔ Ίδρυση Οργανισμού Χρηματοδότησης Οικονομικής Ανάπτυξης. Κατά την περίοδο που ακολουθεί παρατηρείται συγκεντρωτική τάση στον τραπεζικό τομέα, μέσω της συγχώνευσης τραπεζών, αλλά και διείσδυση ξένων τραπεζών στην Ελλάδα. Σημαντικό, επίσης, για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας είναι το φιλόδοξο πρόγραμμα δημόσιων έργων. Από την άλλη πλευρά, το ελληνικό εργατικό δυναμικό μεταναστεύει προς ευρωπαϊκά βιομηχανικά κέντρα.

1957-
2002

Στο εξής τα γεγονότα παρατίθενται υπό μορφή πίνακα ανάλογα με τη σημασία και την απήχηση που είχαν τόσο στο διεθνές όσο και στο εθνικό χρηματοοικονομικό πλαίσιο

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

1957

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ
ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ
ΑΠΟ 6 ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ,
ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΙΔΡΥΕΤΑΙ Η
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

1971

ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ
ΤΟΥ ΔΟΛΑΡΙΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΙΣΟΝ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΡΞΗ
ΤΗΣ ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ
ΔΟΛΑΡΙΟΥ ΣΕ ΧΡΥΣΟ

1979

ΤΟ ECU ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΜΟΝΑΔΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1985

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ
ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΑΞΗ.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

1991

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ
ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΠΙΟΗΣΗ
ΘΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ
ΣΕ 3 ΦΑΣΕΙΣ

ΔΙΕΘΝΗ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1972

*Οι χώρες της Ευρωπαϊκής
Οικονομικής Κοινότητας
εφαρμόζουν το “φίδι”,
συμφωνούν δηλαδή να
περιορίσουν σε +/- 2,25%
τις διακυμάνσεις ισοτιμιών
τόσο μεταξύ τους, όσο και
ως προς το δολάριο*

1973

*Νέα υποτίμηση του
δολαρίου κατά 10%*

1985

*Τα κράτη-μέλη συμφωνούν
να εφαρμόσουν
την απελευθέρωση
των αγορών προϊόντων,
υπηρεσιών και κεφαλαίου*

1994

Β' φάση της ONE

1998

*Ιδρυση Ευρωπαϊκής
Κεντρικής Τράπεζας*

1999

Γ' φάση της ONE

ΕΘΝΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1961

Υπογραφή Συμφωνίας
Σύνδεσης της Ελλάδος
με την ΕΟΚ

1973

Η δραχμή, ακολουθώντας
τα άλλα ευρωπαϊκά
νομίσματα, αποδεδμεύεται
από το δολάριο και
ανατιμάται κατά 10%

1979

Ενταξη της Ελλάδος
στην ΕΟΚ

1982

Κατάργηση της Νομισματικής
Επιτροπής, η οποία από
το 1946 σχεδιάζει την
πιστωτική πολιτική της χώρας.

Τις αρμοδιότητες
της Ν.Ε. αναλαμβάνει
η Τράπεζα της Ελλάδος

1998

Υποτίμηση της Δραχμής
Συμμετοχή της δραχμής για
πρώτη φορά στο Μηχανισμό
Συναλλαγματικών Ισοτιμιών

2000

Η Ελλάδα γίνεται δεκτή στη
Νομισματική Ένωση

2001

Το ΕΥΡΩ εισάγεται στην
Ελλάδα σε λογιστική μορφή

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

1964

ΙΔΡΥΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΠΟΥ
ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ
ΠΡΩΘΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1981

Η ΔΡΑΧΜΗ ΔΕΧΕΤΑΙ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ

1982

ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΣΤΑΔΙΑΚΗΣ
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1983

ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ 15%

1985

ΝΕΑ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ
ΔΡΑΧΜΗΣ

1993

ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΟ ECOFIN

1998

Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ
ΤΗ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΤΑΣΗ ΓΙΑ
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΜΕΣΩ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

2002 ΤΟ ΕΥΡΩ ΕΠΙΣΗΜΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩ ΤΗΣ ΕΕΤ

ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
ΚΕΦΑΛΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΜΑΡΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΜΑΣΟΥΡΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛΗΣ
ΖΙΩΓΑ ΝΤΙΝΑ
ΧΟΥΖΟΥΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
ΤΣΙΛΩΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΜΑΝΩΛΑΚΕΝΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΜΑΥΡΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΠΑΠΑΛΕΞΗΣ ΦΙΛΟΠΟΙΜΩΝΑΣ
ΚΑΡΙΝΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΠΟΡΤΟΚΑΛΑΚΗΣ ΗΛΙΑΣ
ΠΕΤΡΟΥΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΚΑ
ΚΑΤΣΩΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΦΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
ΜΠΑΛΕΖΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΥ ΤΖΕΝΗ
ΣΠΥΡΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
Alpha Bank
Alpha Bank
Alpha Bank
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος
Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias
Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias
Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος
Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος
Τράπεζα Πειραιώς
Citibank
Citibank
ETBA
Γενική Τράπεζα της Ελλάδος
Τράπεζα Αττικής
Λαϊκή Τράπεζα
Aspis Bank
ING Bank
Nova Bank
ΩΜΕΓΑ Τράπεζα
ΩΜΕΓΑ Τράπεζα
PROBANK
Τράπεζα Κύπρου
Société Générale
Ελληνική Τράπεζα
Ενωση Ελληνικών Τραπεζών (συντονίστρια)

Η εισαγωγή του Ευρώ στη χώρα μας

Η εισαγωγή του ευρώ στη χώρα μας σε λογιστική μορφή από την 1η Ιανουαρίου 2001, και η φυσική κυκλοφορία του από την 1η Ιανουαρίου 2002, αποτελούν γεγονότα ιστορικής σημασίας για την οικονομία και ιδιαίτερα για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ελλάδος αλλά και όλων των χωρών της ζώνης του ευρώ.

Μετά από λεπτομερή και συντονισμένο προγραμματισμό των ενεργειών μετάβασης και κυρίως μετά από πολλή δουλειά των τραπεζών, η εισαγωγή του ευρώ τόσο σε λογιστική όσο και σε φυσική μορφή, πραγματοποιήθηκε επιτυχώς, με τις τράπεζες στην Ελλάδα να φέρουν την ευθύνη και το μεγαλύτερο βάρος του επιτεύγματος αυτού.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι όσον αφορά τη φυσική κυκλοφορία του ευρώ, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα ήταν τέταρτη στην κατάταξη των χωρών της ευρωζώνης από πλευράς ετοιμότητας. Παρά το γεγονός ότι η χώρα μας είχε μόνο το μισό, σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ, χρόνο προετοιμασίας, δηλαδή ένα χρόνο και έξι περίπου μήνες, η εισαγωγή του ευρώ στην Ελλάδα έγινε ομαλότερα και με λιγότερα προβλήματα από ό,τι σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Ενδεικτικά, το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας μαζί με το αντίστοιχο της Γερμανίας και του Λουξεμβούργου, σημείωσε ρεκόρ ετοιμότητας των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών από τις πρώτες δύο ημέρες του έτους.

Στον αξιοσημείωτο βαθμό ετοιμότητας του τραπεζικού συστήματος της χώρας συνέβαλε σημαντικά και η σωστή και εποικοδομητική συνεργασία των Εμπορικών Τραπεζών με την Τράπεζα της Ελλάδος και άλλους φορείς της Πολιτείας, όπως το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών συμμετείχε δυναμικά στο συντονισμό και την υποστήριξη του έργου των τραπεζών για την ομαλή και απρόσκοπτη μετάπτωση στο περιβάλλον ευρώ.

Επι πλέον, στο πλαίσιο της στενής συνεργασίας που είχε η ΕΕΤ με την Πολιτεία, εκπρόσωποί της συμμετείχαν σε ομάδες εργασίας που συγκροτήθηκαν σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ, όπως την Ομάδα δράσης για το Ευρώ, τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή και την Επιτροπή για το Σχέδιο Εισαγωγής Τραπεζογραμματίων και Κερμάτων Ευρώ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και τη Συντονιστική Επιτροπή Δράσης του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών.

Ειδικότερα, η ΕΕΤ συμμετείχε ενεργά σε όλη την πορεία των εργασιών της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, η οποία, μεταξύ άλλων, επεξεργάστηκε το νόμο 2842/2000 σχετικά με τη λή-

ψη συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 1103/97, 974/98 και 2866/98 του Συμβουλίου, όπως ισχύουν σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ, και μεγάλο μέρος του νόμου 2948/2001 για την κυκλοφορία τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ και φορολογικές ρυθμίσεις.

Επίσης, μέσω της Τραπεζικής Ομοσπονδίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΕΤ παρακολουθούσε ανελλιπώς τις εξελίξεις τις σχετικές με την προετοιμασία για το ευρώ των υπολοίπων χωρών της ευρωζώνης, συλλέγοντας και αξιοποιώντας τα σχετικά συγκριτικά στοιχεία.

Συνολικά, το εν λόγω εγχείρημα, η πολυπλοκότητα του οποίου προϋπέθετε την έγκαιρη και συστηματική προετοιμασία του τραπεζικού συστήματος σε τεχνικό, πρακτικό και θεσμικό επίπεδο, αποτέλεσε το βασικό άξονα ενεργειών των τραπεζών τα τελευταία χρόνια.

Ήδη από το 1997, η ΕΕΤ είχε συγκροτήσει με δική της πρωτοβουλία, Διατραπεζική Συντονιστική Επιτροπή ευρώ, κύριο έργο της οποίας ήταν ο εντοπισμός και η διευθέτηση σε συνεργασία με τη διατραπεζική νομική επιτροπή, των πρακτικών και νομικής φύσεως ζητημάτων και μέτρων που έπρεπε να ληφθούν σε σχέση με την προετοιμασία του τραπεζικού συστήματος. Τα βασικότερα αντικείμενα που απασχόλησαν τις επιτροπές αυτές και τα θέματα που αντιμετωπίστηκαν ήταν η μετατροπή του δημόσιου χρέους, δηλαδή η μετατροπή σε ευρώ των ομολόγων και των εντόκων γραμματίων, η συνεργασία με τρίτους φορείς, όπως η ΔΙΑΣ και το ΙΚΑ για την από κοινού επίλυση προβλημάτων όπου ήταν απαραίτητο, ο συντονισμός των ενεργειών για τον προεφοδιασμό με ευρώ των τραπεζών από την Τράπεζα της Ελλάδος και τον υποπροεφοδιασμό με ευρώ των επιχειρήσεων από τις τράπεζες, η διανομή στις επιχειρήσεις και το συναλλακτικό κοινό συσκευασιών εξοικείωσης (starter kits) και, αντίστοιχα, η απόσυρση της δραχμής.

Ενα άλλο σημαντικό θέμα, το οποίο αντιμετωπίστηκε στο πλαίσιο των επιτροπών αυτών ήταν οι τραπεζικές χρεώσεις για τη μετατροπή χρηματικών ποσών από τη νομισματική μονάδα δραχμή στη νομισματική μονάδα ευρώ και αντίστροφα. Για το σκοπό αυτόν εκπονήθηκε από την ΕΕΤ το Παράρτημα 1 του Κώδικα Τραπεζικής Δεοντολογίας, στο οποίο υιοθετήθηκαν κανόνες για τη διεκπεραίωση των μετατροπών αυτών κατά τη μονοετούς διάρκειας μεταβατική περίοδο του 2001 χωρίς επιβάρυνση. Ο ίδιος κανόνας της μη επιβάρυνσης προβλέφθηκε και για την τελική περίοδο, που για τη χώρα μας άρχισε από την 1η Ιανουαρίου 2002 μέχρι την 28η Φεβρουαρίου 2002. Η μόνη εξαίρεση που έγινε αφορούσε τη διακριτική ευχέρεια των τραπεζών για την είσπραξη προμήθειας διαχείρισεως κατά την τελική περίοδο για την ανταλλαγή τραπεζογραμμάτων των νομισματικών μονάδων των υπολοίπων, εκτός της Ελλάδος, συμμετεχόντων κρατών-μελών, με τραπεζογραμμάτια σε ευρώ. Στον Κώδικα προβλέφθηκε επίσης η τήρηση συγκεκριμένων κανόνων διαφάνειας για τις μετατροπές αυτές. Η υιοθέτηση

των εν λόγω κανόνων από την ΕΕΤ αποτέλεσε πρωτοποριακή αντιμετώπιση του θέματος στο βαθμό που αντίστοιχες ρυθμίσεις δεν ίσχυσαν σε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ στην έκταση και το εύρος των ελληνικών κανόνων.

Κατόπιν, η ΕΕΤ υπέβαλε στα αρμόδια Υπουργεία προτάσεις νομοθετικών ρυθμίσεων όσον αφορά τη διευκρίνιση ζητημάτων αναφορικά με τις μεταχρονολογημένες επιταγές σε δραχμές και την ειδική αργία των τραπεζών στις 31 Δεκεμβρίου 2001, οι οποίες και υιοθετήθηκαν. Επίσης, συντόνισε τις ενέργειες για την κατάρτιση ειδικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Τραπεζών-ΟΤΟΕ ως προς την παράταση του νομίμου ωραρίου συναλλαγών κατά μια ώρα για την περίοδο παράλληλης κυκλοφορίας δραχμής και ευρώ (1η Ιανουαρίου - 28 Φεβρουαρίου 2002).

Τέλος, σημαντική ήταν η συμβολή στο εν λόγω εγχείρημα της επικοινωνιακής και εκδοτικής πολιτικής της ΕΕΤ όλο αυτό το διάστημα. Στο πλαίσιο της προσπάθειας ευρείας και έγκαιρης ενημέρωσης του κοινού γύρω από το ενιαίο νόμισμα, η ΕΕΤ κυκλοφόρησε έναν πρακτικό οδηγό με τίτλο “*Το ευρώ και εμείς*” για τους επιχειρηματίες και τους καταναλωτές, στον οποίο περιλαμβάνονται 101 ερωτήσεις και οι σχετικές απαντήσεις, καθώς και την έκδοση “*Ενα νόμισμα για την Ευρώπη. Από το Ηλεκτρο στο Ευρώ*”, η οποία απευθυνόταν κυρίως σε μαθητές και εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στο ίδιο πλαίσιο, η ΕΕΤ εξέδιδε ανά τακτά χρονικά διαστήματα δελτία τύπου και καταχωρίσεις καθώς και ενημερωτικά φυλλάδια για τα επιμέρους θέματα που ανέκυπταν και για τα οποία έπρεπε να υπάρχει ενημέρωση του συναλλακτικού κοινού. Ακόμη, η ΕΕΤ οργάνωσε μια σειρά από ομιλίες αναφορικά με το ευρώ σε διάφορες πόλεις της Ελλάδος, ενώ μέσω του Εκπαιδευτικού Ινστιτούτου της διοργάνωσε κύκλο ειδικών σεμιναρίων για το ίδιο θέμα.

Τα κύριο βάρος όλων των παραπάνω ενεργειών είχε η Συντονιστική Επιτροπή Ευρώ η οποία συνεδρίαζε σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να αντιμετωπίζει τα διάφορα θέματα που προέκυπταν και να αποφασίζει για τους κοινούς τρόπους επίλυσης τους. Η συνεργασία των μελών της Επιτροπής υπήρξε πάντα εποικοδομητική και παραγωγική.

Προς όλους αυτούς που συνεργάστηκαν με την ΕΕΤ για το συντονισμό της εισαγωγής του ευρώ και κυρίως προς τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής Ευρώ, τα ονόματα των οποίων αναφέρονται στη σελίδα 42, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ εκφράζει τις πιο θερμές ευχαριστίες της.

1988

Από
την ίδρυσή της, η Ένωση Ελληνικών
Τραπεζών αντιμετωπίζει με την ίδια ευθύνη τόσο
την εκπροσώπηση του χρηματοπιστωτικού τομέα έναντι της
Πολιτείας και άλλων φορέων όσο και τη συγκέντρωση και
διάδοση πληροφοριών γύρω από τις διεθνείς εξελίξεις. Με τον τρόπο αυτό
θεωρεί ότι συμβάλλει αποφασιστικά στον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη
των μελών της, αλλά και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα.

Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕΤ, εδώ και χρόνια, έχει δώσει έμφαση στην καταγραφή
μηνυμάτων, εξελίξεων και τάσεων που εμφανίζονται σε ευρωπαϊκό –και όχι μόνο–
επίπεδο, προβλέποντας ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80 την όλο και στενότερη σχέση
αλληλεξάρτησης μεταξύ των εξελίξεων στην Ευρώπη και του ελληνικού γίνεσθαι. Μέσα από
τη συμμετοχή της σε διεθνείς και κοινοτικούς φορείς συμπληρώνει την πληροφόρηση που
διαθέτει η κάθε τράπεζα ξεχωριστά, αλλά και επηρεάζει, κατά το δυνατόν, τις εξελίξεις.
Η πορεία προς την ευρωπαϊκή οικονομική και νομισματική ενοποίηση και η υλοποίησή της
άρχισε να απασχολεί την ΕΕΤ πολύ πριν από την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το
1991, όταν δηλαδή ελάχιστοι υποψιάζονταν ότι το 2002, δώδεκα χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
–και μεταξύ αυτών η Ελλάδα– θα μοιράζονταν το ίδιο νόμισμα. Με την πάροδο των
ετών, Διοικητές τραπεζών, διακεκριμένες προσωπικότητες του χρηματο-
οικονομικού τομέα, συνεργάτες και στελέχη της ΕΕΤ μελέτησαν και διατύπωσαν
απόψεις γύρω από το θέμα, είτε σε αυτοτελείς εκδόσεις είτε στο τριμηνιαίο
Δελτίο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών. Το έργο της ΕΕΤ γύρω από
την ευρωπαϊκή νομισματική ένωση και το ευρώ αντανακλάται
στην ακόλουθη αναδρομική παρουσίαση των πλέ-
ον σημαντικών εκδόσεών της από το
1988 έως σήμερα.

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ. ΣΤΗΝ ΠΡΟ- ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

2002

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ: ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Συγκεντρωτική έκδοση εισηγήσεων που εκφώνησαν
στελέχη του πανεπιστημιακού χώρου στα πλαίσια
ημερίδων που διοργάνωσε η ΕΕΤ σε διάφορες ελλη-
νικές πόλεις, το 1988, με θέμα τη Δεύτερη Τραπεζική
Οδηγία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η εικόνα των
διεθνών οικονομικών και νομισματοπιστωτικών εξε-
λίξεων της εποχής, οι οποίες οδήγησαν την Ευρώπη
στην αναζήτηση της ταυτότητάς της και των δυνατοτή-

των της για ισότιμη συμμετοχή στον παγκόσμιο οίκο-
νομικό ανταγωνισμό, δόθηκε μέσα από κείμενα του
Γ. Τσοκόπουλου, τότε Γενικού Γραμματέα της ΕΕΤ,
των Καθηγητών Κ. Βαϊτσου, Π. Μπερνίτσα, Τ. Γιαν-
νίτση, Μ. Ξανθάκη, Π. Αλεξάκη, Π. Πετράκη, Μ. Νε-
γρεπόντη-Δελιβάνη και των εμπειρογνομόνων Κ.
Πουλή και Γ. Ζαββού.

1989

Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Μετά από δέκα χρόνια λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, ο Καθηγητής Π. Αλεξάκης αναλύει το νομισματικό περιεχόμενο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Περιγράφεται το θεωρητικό υπόβαθρο μιας νομισματικής ενοποίησης, επιλέγονται οι διαδικασίες για την επίτευξή της και προσεγγίζο-

νται οι σημαντικότερες νομισματικές εξελίξεις στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες από το 1957 έως το 1989, με έμφαση στις συμφωνίες του 1978-79 για το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, τη διάρθρωση και τη λειτουργία του.

1994

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ανάλυση του Καθηγητή Π. Αλεξάκη καλύπτει τα γεγονότα και τις αποφάσεις μέχρι το Συμβούλιο Κορυφής του Δεκεμβρίου 1992. Εξετάζεται η επάρκεια των συμφωνιών και προσδιορίζονται οι πολιτικές που απαιτούνται για την επίτευξη της Ενωσης. Ιδιαίτερα

εξετάζονται οι στόχοι, οι προσδοκίες και οι αναγκαίες πολιτικές της Ελλάδας για την είσοδό της στην ΟΝΕ. Μεταξύ άλλων αναλύονται θέματα που άπτονται του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (ECU).

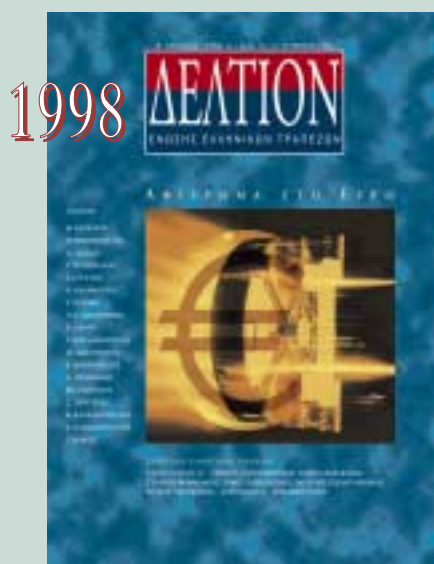

ΕΥΡΩ: ΟΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Μελέτη που εκπονήθηκε από τη Συντονιστική Επιτροπή Ευρώ της ΕΕΤ, υπό την προεδρία του Καθηγητή Ν. Καραμούζη, με τη συνεργασία πέντε διατραπεζικών Ομάδων Εργασίας για τα επιμέρους θέματα. Το συντονισμό του έργου είχε ο κ. Χ. Γκόρτσος, τότε Ειδικός Νομικός Σύμβουλος της ΕΕΤ. Η μελέτη απο-

σκοπούσε να συμβάλει στην ταχεία και ορθή προετοιμασία των ελληνικών τραπεζών ενόψει των επερχόμενων σημαντικών αλλαγών. Φιλοδοξούσε δε να δώσει το έναυσμα για έναν ουσιαστικό διάλογο στην ελληνική κοινωνία, αλλά και για την κινητοποίηση των αρμόδιων φορέων, με στόχο την ολοκληρωμένη προετοιμασία της χώρας μας και τη σφαιρική ενημέρωση του κοινού.

Η έκδοση αυτή περιείχε περιγραφή και ανάλυση του θεσμικού πλαισίου που θα ίσχυε με την καθιέρωση του ευρώ, εκτίμηση του κόστους προσαρμογής των ελληνικών τραπεζών στο νέο νομισματικό καθεστώς, καταγραφή των ευκαιριών και προκλήσεων για τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα από τη δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού νομισματικού χώρου και του σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος που διαμορφωνόταν στην Ευρώπη, εντοπισμό των ενεργειών στις οποίες όφειλαν να προβούν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα για να προσαρμοστούν έγκαιρα στις νέες ανάγκες, καθώς και επισήμανση των πρωτοβουλιών που έπρεπε να αναλάβει η ΕΕΤ, σε συνεργασία με την Πολιτεία και την Τράπεζα της Ελλάδος, για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση στο νέο καθεστώς.

ΔΕΛΤΙΟΝ Α' ΤΡΙΜΗΝΙΑΣ 1998: ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Σε πολυάριθμα τεύχη του Δελτίου της ΕΕΤ, μετά το 1988, είχαν φιλοξενηθεί πολλά άρθρα ειδικών σε σχέση με την προβληματική της ευρωπαϊκής νομισματικής ενοποίησης. Ωστόσο το συγκεκριμένο τεύχος ήταν ένα αποκλειστικό αφιέρωμα στο θέμα της ΟΝΕ και του ευρώ, που στόχο είχε να συνεισφέρει στην κατανόηση πολλών πρακτικών πλευρών αυτού του τόσο σημαντικού για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εγχειρήματος.

Τις διάφορες πτυχές του θέματος προσέγγισαν με άρθρα τους διακεκριμένες προσωπικότητες του ελληνικού και κοινοτικού χρηματοοικονομικού τομέα, όπως οι κ.κ. Θ. Καρατζάς, Π. Θωμόπουλος, Μ. Σάλλας, Γ. Στουρνάρας, Ι. Στράτος, Ν. Καραμούζης, Γ. Σπράος, Η.-J. Massenberg,

P. Simon, Γ. Καλλιμόπουλος, Μ. Μασουράκης, Ν. Φραγκάκης, Χ. Γκόρτσος, Κ. Κοκκομέλης, Σ. Παντελιάς, Κ. Κανελλόπουλος. Σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης αποτυπώθηκαν οι απόψεις για το ευρώ και τις επιπτώσεις του, καθώς και για τις διαστάσεις και τη λειτουργία της ΟΝΕ των κ.κ. Γ. Αλογοσκούφη, Ν. Γκαργάνα, Στ. Θωμαδάκη, Ν. Νανόπουλου, Μ. Παπαγιαννάκη και Λ. Τσούκαλη.

ΤΟ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ: 101 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – 101 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Η έκδοση αυτή απευθυνόταν σε όλους τους Έλληνες, επιχειρηματίες και καταναλωτές. Στόχος ήταν να αποτελέσει έναν πρακτικό οδηγό για την προσαρμογή των επιχειρήσεων στο καθεστώς του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2001, αλλά και να συμ-

βάλει στην ενημέρωση του ευρέος κοινού για τις επερχόμενες μεταβολές. Στο κείμενο είχαν ληφθεί υπόψη οι συναφείς διατάξεις της κοινοτικής και της ελληνικής νομοθεσίας που είχαν εκδοθεί μέχρι τις 20 Νοεμβρίου 2000. Στη δομή της μελέτης ακολουθήθηκε το πρότυπο αντίστοιχης γαλλικής εργασίας των Editions Techniques Professionnelles.

ΔΕΛΤΙΟΝ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2001: ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Λιγότερο από ένα χρόνο πριν από την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή στην Ελλάδα, το Δελτίο της ΕΕΤ αφιερώθηκε και πάλι στο ευρώ. Το τραπεζικό σύστημα διαδραμάτιζε πλέον κρίσιμο ρόλο στην προετοιμασία της χώρας μας για την υποδοχή των κερμάτων και τραπεζογραμματίων ευρώ. Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών συνεργαζόταν αδιάκοπα τόσο με τα μέλη της όσο και με φορείς του κρατικού και ιδιωτικού τομέα, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, για τον έγκαιρο προγραμματισμό όλων των ενεργειών προσαρμογής και την επίλυση των πολυάριθμων ζητημάτων που ανέκυπταν.

Μέσα από άρθρα διακεκριμένων προσωπικοτήτων του εποπτικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ελλάδας – κ.κ. Α. Παπαδήμος,

Θ. Καρατζάς, Γ. Στουρνάρας, Π. Αλεξιάκης – και των παραγωγικών τάξεων – κ. Π. Καρέλλας – αλλά και σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με επιφανείς προσκεκλημένους – κ.κ. Δ. Μόσχος, Β. Μπαλλής, Ν. Παλαιοκρασσάς, Α. Ταμβακάκης, D. Watson – επιχειρήθηκε μια ουσιαστική συμβολή στην ενημέρωση των αναγνωστών γύρω από το ευρώ. Επίσης, έμπειροι νομικοί και οικονομολόγοι – κ.κ. Χ. Γκόρτσος, Γενικός Γραμματέας της ΕΕΤ, Π.-Ι. Δασμάνογλου, Χ. Λιβαδά, Α. Μάλλιου, Μ. Παπαδονικολάκη, Α. Στάμου, Δ. Σχοινά – ανέλυσαν κατ' άρθρο το θεμελιώδη για την εισαγωγή του ευρώ στην Ελλάδα Νόμο 2842/2000.

2001

ΕΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ. ΑΠΟ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για τη σωστή και πολύπλευρη ενημέρωση του κοινού όλων των ηλικιών γύρω από το ευρώ, η ΕΕΤ υποστήριξε την προσπάθεια της συγγραφέως Α. Αγγελουπούλου και του εκδοτικού οίκου Καλειδοσκόπιο για μια ξεχωριστή έκδοση: ένα βιβλίο για τα σχολεία. Έκδοση γραμμένη σε απλή και κατανοητή γλώσσα, με πλούσια εικονογράφηση, απευθυνόταν κυρίως σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ως βοήθημα για να προσφέρουν στους μαθητές μια σφαιρική εικόνα των γεγονότων που οδήγησαν τις ευρωπαϊκές χώρες στην απόφαση να συνενώσουν τις δυνάμεις τους και να υιοθετήσουν ένα μοναδικό νόμισμα για τις μεταξύ τους συναλλαγές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΕΤ δώρισε στο Υπουργείο Παιδείας 11.000 αντίτυπα του βιβλίου, τα οποία διανεμήθηκαν σε όλα τα δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια της χώρας και της ομογένειας. Αντίτυπα προσφέρθηκαν επίσης σε διάφορους κοινωνικούς και μορφωτικούς φορείς, όπως ο Οργανισμός Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, η Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος, ο σύλλογος “Το Χαμόγελο του Παιδιού”, τα σχολεία του “Δήμητρα” ΟΓΕΕΚΑ, το Γραφείο Τύπου Νέας Υόρκης του ελληνικού Υπουργείου Τύπου και ΜΜΕ, τα Ευρωπαϊκά Σχολεία (όπου φοιτούν παιδιά Ελλήνων υπαλλήλων της ΕΕ) κ.ά.

2001

10 ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΗ

Δύο εβδομάδες πριν από το τέλος του 2001, η ΕΕΤ εξέδωσε το ειδικό αυτό ενημερωτικό φυλλάδιο, που διανεμήθηκε μέσα από τις τράπεζες. Στόχος ήταν η παροχή πρακτικών συμβουλών “της τελευταίας στιγμής” προς το ευρύ κοινό, καθώς η αντίστροφη μέτρηση για την εισαγωγή των κερμάτων και τραπεζογραμματίων του ευρώ βρισκόταν στην τελική ευθεία και το αίτημα για περισσότερη πληροφόρηση ως προς τα πρακτικά βήματα που θα έπρεπε να ακολουθήσουν οι πολίτες ήταν έντονο.

ΜΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΤΣΑΡΟΥΧΑ

Γενικού Γραμματέα

Τράπεζας Εμπορίου & Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου

Μετά την υιοθέτηση της οικονομίας της αγοράς από τα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, η περιοχή του Ευξείνου Πόντου ξανακέρδισε την παραδοσιακή της θέση ως σταυροδρόμι μεταξύ Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας. Το 1992 οι χώρες της περιοχής αυτής αποφάσισαν να ιδρύσουν την Οικονομική Συνεργασία Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ), έναν οργανισμό με σκοπό την ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας και του εμπορίου μεταξύ των κρατών-μελών.

Τον Ιανουάριο 1997, στα πλαίσια της ΟΣΕΠ, ιδρύθηκε η Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (ΤΕΑΕΠ), με εγκεκριμένο κεφάλαιο ενός δισεκατομμυρίου SDR (1,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ). Η ΤΕΑΕΠ μπορεί να θεωρηθεί ως ο χρηματοοικονομικός πυλώνας της ΟΣΕΠ, με κύριο στόχο να λειτουργήσει ως όχημα για την προαγωγή της ανάπτυξης και της περιφερειακής συνεργασίας, μέσω της αύξησης του εμπορίου και των επενδύσεων στην περιοχή Ευξείνου Πόντου. Εταίροι της ΤΕΑΕΠ είναι οι 11 χώρες-μέλη της ΟΣΕΠ.

Η ΤΕΑΕΠ, που έχει την έδρα της στη Θεσσαλονίκη, ξεκίνησε επίσημα να λειτουργεί την 1η Ιουνίου

1999. Η πρώτη πρόταση χρηματοδότησης έργου εγκρίθηκε το Νοέμβριο 1999 από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΤΕΑΕΠ και το Μάιο 2000 η Τράπεζα πέτυχε διεθνή αναγνώριση, όταν της απονεμήθηκε η “ιδιότητα παρατηρητή” στην Παγκόσμια Τράπεζα. Το πρώτο “Ειδικό Ταμείο” για τεχνική βοήθεια δημιουργήθηκε τον Αύγουστο 2001.

Οι οικονομικές δυνατότητες της περιοχής του Ευξείνου Πόντου

Οι χώρες της περιοχής του Ευξείνου Πόντου παρουσιάζουν αξιοσημείωτες οικονομικές δυνατότητες. Τα τελευταία χρόνια έχουν πετύχει πολιτική και οικονομική σταθερότητα και έχουν επιδείξει ισχυρή βούληση να ανοίξουν τις εσωτερικές αγορές τους. Οι κυβερνήσεις της περιοχής έχουν υιο-

ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΙΑΘΡΩΣΗ

(Οι αριθμοί στις παρενθέσεις αναφέρονται στα ποσοστά των μετοχικών μεριδίων των χωρών-μελών στην Τράπεζα)

Αλβανία	(2%)	Αζερμπαϊτζάν	(2%)	Αρμενία	(2%)
Βουλγαρία	(13,5%)	Γεωργία	(2%)	Ελλάδα	(16,5%)
Μολδαβία	(2%)	Ουκρανία	(13,5%)	Ρουμανία	(13,5%)
Ρωσία	(16,5%)	Τουρκία	(16,5%)		

θετήσει το αναγκαίο θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία οικονομιών αγοράς και την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, ενώ άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου συνθέτουν ένα εργατικό δυναμικό ανώτερης μόρφωσης και υψηλής ενεργητικότητας. Η πορεία των μεταρρυθμίσεων δεν υπήρξε πάντα ομαλή, καθώς έχουν σημειωθεί περιπτώσεις οπισθοδρόμησης. Ωστόσο, τα τελευταία πέντε περίπου χρόνια, τα κράτη-μέλη έχουν επιδείξει σοβαρή προσήλωση στο στόχο της μακροοικονομικής σταθεροποίησης και της δημιουργίας πρόσφορου περιβάλλοντος για την ιδιωτική πρωτοβουλία. Παρά κάποιες αντίξοες πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες, όπως η κρίση της ρωσικής οικονομίας, η κρίση στο Κόσσοβο και η σημαντική αστάθεια της τιμής του πετρελαίου, η δέσμευση για σταθεροποίηση και ανασυγκρότηση έχει τηρηθεί και οι οικονομίες αποδείχθηκαν περισσότερο ανθεκτικές απ' ό,τι μερικές φορές αναμενόταν. Είναι αξιοσημείωτο ότι όλες, πλην μιας, από τις χώρες του Ευξείνου Πόντου κατέγραψαν θετική ανάπτυξη κατά το έτος 2000 και, με εξαίρεση την Τουρκία, αυτή η τάση διατηρήθηκε – και σε κάποιες περιπτώσεις εντάθηκε – κατά τη διάρκεια του 2001, παρά το γεγονός ότι το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον δεν υπήρξε ιδιαίτερα θετικό.

Θεμελιώδες πλεονέκτημα της περιοχής παραμένει η γεωγραφική της θέση, κοντά στις δυτικοευρωπαϊκές αγορές. Ως αποτέλεσμα, οι χώρες του Ευξείνου Πόντου προσανατολίζουν όλο και περισσότερο το εμπόριό τους προς τις αγορές της Δυτικής Ευρώπης. Οι δυνατότητες ενισχύονται από τη

γεωγραφική θέση της περιοχής του Ευξείνου Πόντου, μεταξύ των χωρών που παράγουν πετρέλαιο και αέριο και των ευρωπαϊκών αγορών. Η ΤΕΑΕΠ έχει εντάξει τον ενεργειακό τομέα στις προτεραιότητές της και, τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, χρηματοδότησε δύο στάδια ανάπτυξης του αγωγού μεταφοράς αερίου που ενώνει τη Ρωσία – μέσω της Ουκρανίας – με τη Μολδαβία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, την Τουρκία και την Ελλάδα, καθώς επίσης και τη ναυπήγηση ενός πετρελαιοφόρου στην Ουκρανία για λογαριασμό μεγάλης ελληνικής ναυτιλιακής εταιρείας.

Αυτή η αισιόδοξη εικόνα ανάπτυξης θα πρέπει να τοποθετηθεί στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προκλήσεων που προσφέρει η περιοχή Ευξείνου Πόντου. Η μακροοικονομική σταθερότητα είναι ακόμη εύθραυστη και σε κάποιες περιπτώσεις αντιστρέψιμη. Τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο βρίσκονται σε σωστή πορεία στα περισσότερα κράτη-μέλη, αλλά περιστασιακά παρατηρείται αδυναμία συμμόρφωσης με αποτέλεσμα την αναστολή τους. Παράλληλα, ενώ η Ρωσία και το Αζερμπαϊτζάν διευρύνουν τα ποσοστά τους στην αγορά πετρελαίου, οι όροι εμπορίου επιδεινώνονται για την πλειονότητα των χωρών της περιοχής. Το πιο σημαντικό πρόβλημα όμως, η μείωση της ροής των επενδύσεων προς την περιοχή Ευξείνου Πόντου, μάλλον είναι πρόβλημα αντίληψης: η εικόνα της περιοχής δεν συμβαδίζει με το μέγεθός της, τους φυσικούς της πόρους, τις δυνατότητες ανάπτυξής της και την ποιότητα εκπαίδευσης και πολιτισμού των λαών της.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΕΠ το 2001

Αλβανία:	7,3%	Βουλγαρία:	5%	Μολδαβία:	7%	Τουρκία:	-5,2%
Αρμενία:	6,5%	Γεωργία:	4%	Ρουμανία:	5%	Ουκρανία:	9%
Αζερμπαϊτζάν:	8%	Ελλάδα:	3,8%	Ρωσία:	4,5%		

Πηγές: Εθνική Τράπεζα κάθε χώρας, στοιχεία ΔΝΤ και ΕΙΥ

Η Αποστολή της TEAEP

Μεταξύ των διεθνών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων και των αναπτυξιακών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου, η TEAEP κατέχει μοναδική θέση: είναι το μόνο χρηματοοικονομικό ίδρυμα που δημιουργήθηκε από περιφερειακούς εταίρους, δηλαδή τα 11 κράτη-μέλη της. Παράλληλα με το στόχο της ανόδου του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή του Ευξείνου Πόντου, η Τράπεζα έχει λάβει επίσης την ειδική εντολή να συνεισφέρει στην αυξανόμενη εσωτερική ενοποίηση της περιοχής και στην ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών. Η TEAEP παρέχει τραπεζικές υπηρεσίες για έργα στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα των κρατών-μελών και έχει συγκεκριμένη επιχειρησιακή εντολή για την προώθηση εμπορικών δραστηριοτήτων. Σκοπός της Τράπεζας πάντως είναι η μεγιστοποίηση της ανάπτυξης και της συνεργασίας μέσω των εργασιών της και όχι απαραίτητα η μεγιστοποίηση των κερδών.

Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της TEAEP προσφέρει στους πελάτες και συνεργάτες της όλα τα πλεονεκτήματα μιας περιφερειακής αναπτυξιακής τράπεζας. Πέρα από το γεγονός ότι διαθέτει βαθιά γνώση των αναγκών και των προοπτικών της περιοχής, η Τράπεζα αναλαμβάνει μέρος του κρατικού και πολιτικού κινδύνου που συχνά κρατούν μακριά τους ιδιώτες επενδυτές, επιτρέποντάς τους να επικεντρώνουν την προσοχή τους στα εμπορικά ζητήματα που αφορούν τις συναλλαγές ή επενδύσεις τους. Επιπλέον οι επενδυτές μπορούν να ωφεληθούν από την ιδιότητα της Τράπεζας ως προνομιακού πιστωτή.

Μέσω συγχρηματοδοτήσεων, ίδρυσης Ειδικών Ταμείων και έναρξης προγραμμάτων προώθησης επενδύσεων και εμπορίου, η TEAEP στοχεύει στρατηγικά στο να γίνει η “πύλη” για την εισροή κεφαλαίων στην περιοχή, διευκολύνοντας έτσι την άντληση δανειακών κεφαλαίων από τους μετόχους της. Ένας από τους μακροπρόθεσμους στρατηγι-

κούς στόχους της Τράπεζας είναι να μετεξελιχθεί σε ισχυρό ίδρυμα περιφερειακής χρηματοδότησης, βοηθώντας εταιρείες των κρατών-μελών να αποκτήσουν ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση.

Επιχειρησιακή Πολιτική και Διαφάνεια

Η οικονομική πολιτική εστιάζεται στη δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου βιώσιμων προγραμμάτων και βασίζεται στο σεβασμό των υγιών τραπεζικών αρχών, τον αυστηρό έλεγχο των κινδύνων και στα συντηρητικά όρια ανοιγμάτων. Οι τραπεζικές εργασίες της TEAEP έχουν δομηθεί σύμφωνα με τις διεθνώς αναγνωρισμένες πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί από άλλα διεθνή χρηματοοικονομικά ιδρύματα και οι οποίες βασίζονται στις αρχές της διαφάνειας, της υπευθυνότητας και της συνέπειας. Η Τράπεζα έχει στελεχωθεί με εξειδικευμένο προσωπικό από διάφορες χώρες, με αποτέλεσμα να εκπροσωπούνται περίπου 20 εθνικότητες στην έδρα της TEAEP.

Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον έχει ενσωματωθεί στην αποτίμηση του κάθε προγράμματος, ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα μιας εργασίας. Η Τράπεζα συμπεριλαμβάνει στους στόχους της την ενίσχυση της περιβαλλοντικής διαχείρισης στις επιχειρήσεις της περιοχής και τη συνεισφορά στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων. Ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε πρόσφατα από την TEAEP σε μια εγκατάσταση χυτηρίου στη Βουλγαρία θα συμβάλει τα μέγιστα στην περιβαλλοντική εξυγίανση της περιοχής και στην εισαγωγή νέων “καθαρότερων” τεχνολογιών. Η χρηματοδότηση αυτή θα χρησιμοποιηθεί σε μια φιλική προς το περιβάλλον επέκταση βιομηχανικής μονάδας, που είναι σημαντικός εξαγωγέας και ταυτόχρονα ο μεγαλύτερος εργοδότης στο Πλόβντιβ, τη δεύτερη σε μέγεθος πόλη της χώρας.

Η Πολιτική Προμηθειών της Τράπεζας βασίζεται στις καλύτερες πρακτικές που έχει καθιερώσει

ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και αποσκοπεί στη διασφάλιση διαφανών και ανταγωνιστικών πρακτικών, όταν αυτό είναι εφικτό και αποδοτικό.

Χρηματοδότηση Προγραμμάτων

Η δραστηριότητα της TEAEP στη Χρηματοδότηση Προγραμμάτων βασίζεται στην προσφορά πλήρους σειράς χρηματοοικονομικών προϊόντων: μεσο-μακροπρόθεσμα δάνεια, βραχυπρόθεσμες πιστώσεις, χρηματοδότηση εξαγωγών, μετατρέψιμα χρέη, equities, καθώς και εγγυήσεις. Η Τράπεζα μπορεί να χρηματοδοτήσει μέχρι 35% του συνολικού κόστους ενός προγράμματος, μέσης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, ανάλογα με το είδος και τη δομή του προγράμματος.

Προτιμούνται οι χρηματοδοτήσεις διάρκειας μεταξύ τριών και πέντε ετών, ενώ, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η διάρκεια μπορεί να είναι 10 ή περισσότερα έτη. Στις περισσότερες περιπτώσεις το ελάχιστο αποδεκτό μέγεθος ενός προγράμματος είναι τα 10 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, με 3 εκατομμύρια δολάρια συμμετοχή της TEAEP. Ωστόσο η Τράπεζα εξετάζει και μικρότερα και λιγότερο πολύπλοκα προγράμματα, ακόμη και της τάξης των 3 εκατομμυρίων δολαρίων. Η δομή των εξασφαλίσεων εξαρτάται από τη φύση του προγράμματος, αλλά γενικά δεν απαιτούνται κρατικές εγγυήσεις, και σε ένα περιφερειακό ίδρυμα όπως η TEAEP, οι εξασφαλίσεις για τη χρηματοδότηση μιας διασυνοριακής επένδυσης μπορεί να υφίστανται σε οποιαδήποτε από τις εμπλεκόμενες χώρες.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν είναι μόνο ένα δυναμικό τμήμα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών στην περιοχή Ευξείνου Πόντου, αλλά και πολύ σημαντικός παράγοντας στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και εισοδημάτων. Η TEAEP προάγει ενεργά την ανάπτυξη των επιχειρήσεων αυτών και υποστηρίζει τις γρήγορα αναπτυσσόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς της μεταποίησης, των κατασκευών, των μεταφορών, των

τηλεπικοινωνιών και της υψηλής τεχνολογίας. Σε συνεργασία με το Επιχειρηματικό Συμβούλιο της ΟΣΕΠ, η TEAEP στοχεύει στην καλλιέργεια ενδο-περιφερειακών επενδύσεων και στη διευκόλυνση της δικτύωσης μεταξύ των ΜΜΕ των κρατών-μελών. Σε μικρότερα κράτη-μέλη, όπως το Αζερμπαϊτζάν, η TEAEP συμμετέχει μαζί με άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε “τράπεζες μικρο-χρηματοδότησης” (microbanks), οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στην ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις χώρες αυτές.

Χρηματοδότηση Εμπορίου

Το εμπόριο αποτελεί τη βάση των υγιέστερων οικονομιών και η ροή των εμπορικών συναλλαγών συχνά ευνοεί τη δημιουργία θετικών οικονομικών και πολιτικών σχέσεων μεταξύ των χωρών. Η ανάπτυξη των τομέων που προσανατολίζονται στις εξαγωγές παραμένει μέγιστη πρόκληση για τις περισσότερες χώρες του Ευξείνου Πόντου. Η αύξηση των εξαγωγών αποφέρει έσοδα σε συνάλλαγμα και οδηγεί σε υγιέστερο εμπορικό ισοζύγιο. Ωστόσο στα περισσότερα από τα κράτη-μέλη της TEAEP δεν υπάρχουν εξειδικευμένοι οργανισμοί που να δραστηριοποιούνται ενεργά στο εξωτερικό εμπόριο, όπως οι οργανισμοί παροχής εξαγωγικών πιστώσεων, ενώ, ακόμη και όταν υπάρχουν τέτοιες υπηρεσίες, τείνουν να είναι ανίσχυρες και χωρίς εμπειρία. Στο πρόβλημα αυτό προστίθεται η έλλειψη ισχυρών τραπεζικών συστημάτων και χρηματοοικονομικών προϊόντων που θα στήριζαν τους τομείς των εξαγωγών. Συνεπώς οι εξαγωγικές εταιρείες της περιοχής δεν λαμβάνουν την οικονομική υποστήριξη που χρειάζονται, προκειμένου να μπορέσουν να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά εταιρείες εκτός της περιοχής, οι οποίες έχουν πρόσβαση σε οργανισμούς εξαγωγικών πιστώσεων και άλλες πηγές χρηματοδότησης.

Για τη στήριξη των κρατών-μελών της, η TEAEP παρέχει βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη χρη-

ματοδότηση. Επικεντρώνοντας τη δραστηριότητά της στην παροχή διαφόρων μορφών χρηματοδότησης της εμπορικής δραστηριότητας προκειμένου να υποστηριχθούν οι μεταποιητικές εταιρείες της περιοχής, η TEAEP δημιουργεί δική της θέση στην αγορά και φέρνει κάτι νέο στην κοινότητα των διεθνών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων. Σε αυτό το πλαίσιο η TEAEP βλέπει τον εαυτό της να παίζει το ρόλο του περιφερειακού οργανισμού εξαγωγικών πιστώσεων, παρέχοντας χρηματοοικονομικά προϊόντα και δανειακή στήριξη για την αύξηση των εξαγωγών των κρατών-μελών της και τη δημιουργία μεγαλύτερων εμπορικών ροών.

Η TEAEP έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο ενδιάμεσων πιστωτικών ιδρυμάτων, επιλέγοντας τράπεζες με μακρά εμπειρία στην εμπορική χρηματοδότηση και εκτεταμένο πελατολόγιο, τόσο στη χώρα τους όσο και στην περιοχή, όπως η Turk Exim Bank, η VTB στη Ρωσία, η DEMIRBANK στη Ρουμανία, η Bank of Georgia κ.λπ. Αυτοί οι διαμεσολαβητές προσφέρουν βραχυπρόθεσμη προ-εξαγωγική χρηματοδότηση, καθώς και χρηματοδότηση εισαγωγών εντός της περιοχής της ΟΣΕΠ, μέσω πολλών πιστώσεων αγοραστή. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η Τράπεζα προτείνει την ανάπτυξη σχέσεων με εταιρείες της περιοχής και την υπογραφή συμβάσεων-πλαισίων με εμπορικές τράπεζες και οργανισμούς εξαγωγικών πιστώσεων για την παροχή νέας συγχρηματοδότησης και καταμερισμού κινδύνων. Ο ΟΑΕΠ, ο ελληνικός Οργανισμός Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων, είναι ο πρώτος οργανισμός εξαγωγικών πιστώσεων που ξεκινάει συνεργασία

με την TEAEP στην ανάπτυξη αυτής της νέας σειράς προϊόντων που προσφέρονται στις ελληνικές εμπορικές τράπεζες.

Συμμετοχές στο μετοχικό κεφάλαιο εταιρειών

Η συμμετοχή της TEAEP στο μετοχικό κεφάλαιο εταιρειών γίνεται είτε άμεσα είτε μέσω εταιρειών χαρτοφυλακίου επενδύσεων. Η Τράπεζα εφαρμόζει ένα όριο 10 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ και γενικά λαμβάνει λιγότερο από 25% του συνολικού μη καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Αν και η Τράπεζα δεν επιθυμεί να συμμετέχει στη διοίκηση των εταιρειών, μπορεί να απαιτηθεί η παρουσία της στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Η Τράπεζα έχει δημιουργήσει άμεσα, ή συμμετέχει μαζί με άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε, μετοχικά κεφάλαια με προσανατολισμό τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Αλβανία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

Προγράμματα Special Funds

Πολλοί διεθνείς χρηματοοικονομικοί οργανισμοί συνηθίζουν να δημιουργούν τα λεγόμενα special funds, ως ένα αποτελεσματικό μέσο για τη διοχέτευση δωρεών για συγκεκριμένους σκοπούς, όπως η συγχρηματοδότηση ή η τεχνική βοήθεια. Ένα τέτοιο πρόγραμμα ενισχύει τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων των δωρητών και δίνει στις ανα-

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ TEAEP ΓΙΑ ΤΟ 1999-2002

Εγκεκριμένες από το ΔΣ της TEAEP	1999-2001	Προβλέψεις 2002	1999-2002 Αθροιστικά
Αριθμός projects	27	24	51
Αξία (σε εκατ. δολάρια ΗΠΑ)	176	130	306

πτυξιακές τράπεζες τη δυνατότητα να καινοτομήσουν. Τα κεφάλαια αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πιλοτικά έργα, σε πιο πολύπλοκες εμπορικές επιχειρήσεις ή σε έργα με μεγάλο χρονικό ορίζοντα. Η TEAEP ενθαρρύνει αυτά τα προγράμματα, προκειμένου να διενεργηθούν μελέτες σκοπιμότητας για νέα έργα και να αναπτύξει τεχνική συνδρομή και προγράμματα προώθησης εξαγωγών στις χώρες του Ευξείνου Πόντου.

Η ελληνική Κυβέρνηση ήταν η πρώτη που ίδρυσε ειδικό κεφάλαιο για να συνδράμει τους πελάτες της TEAEP με κατάρτιση σχεδίων. Η συμφωνία που υπογράφηκε τον Ιούλιο του 2001 προβλέπει ένα κεφάλαιο 800.000 ευρώ, το οποίο θα καλύπτει τη χρηματοδότηση διαφόρων δραστηριοτήτων κατάρτισης σχεδίων, όπως είναι η αναβάθμιση των μελετών σκοπιμότητας, η μετάπτωση σε διεθνή λογιστικά πρότυπα, η συνδρομή σε επιχειρησιακά σχέδια και η εστιασμένη τεχνική συνδρομή για ανάλυση ευαισθησίας.

Η συμβολή της TEAEP στην ελληνική οικονομία

Η απόφαση της ελληνικής Κυβέρνησης να στηρίξει τη δημιουργία και ανάπτυξη της TEAEP ήταν μέρος της γενικότερης πολιτικής της για παροχή βοήθειας και υποστήριξης στις χώρες της περιοχής του Ευξεί-

νου Πόντου, οι οποίες διατηρούν μακροχρόνιους δεσμούς με την ελληνική οικονομία. Οι ελληνικές βιομηχανίες και χρηματοοικονομικοί οργανισμοί είναι ήδη από τους μεγαλύτερους επενδυτές στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και οι αγορές των Βαλκανίων είναι σημαντικές για τις ελληνικές εξαγωγές. Σε αυτό το πλαίσιο οι δραστηριότητες περιφερειακής χρηματοδότησης που αναπτύσσει η Τράπεζα αποτελούν σπουδαία συμβολή στη διευρυνόμενη συνεργασία μεταξύ ελληνικών επιχειρήσεων και άλλων εταιρειών της περιοχής του Ευξείνου Πόντου.

Με την έδρα της στη Θεσσαλονίκη, η TEAEP βρίσκεται μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό αποτελεί μείζον πλεονέκτημα, καθώς η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος επενδυτής και εμπορικός εταίρος των χωρών της ΟΣΕΠ. Ταυτόχρονα, όμως, η Τράπεζα μπορεί να εκμεταλλευτεί τη γεωγραφική της θέση σε ένα παραδοσιακό περιφερειακό κέντρο εμπορίου των Βαλκανίων, προκειμένου να αξιοποιήσει την εγγύτητά της στις πρωτεύουσες των κρατών της περιοχής. Τέλος, σημειώνεται ότι η παρουσία της TEAEP στη Θεσσαλονίκη, πλάι στα κεντρικά γραφεία δύο άλλων διεθνών οργανισμών της ΕΕ (CEDEFOP και Γραφείο Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων), καθώς και η εκτεταμένη υποδομή και τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα που υπάρχουν στη Βόρεια Ελλάδα, ενισχύουν την ελκυστικότητα της Θεσσαλονίκης ως διεθνούς κέντρου χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων και παροχής υπηρεσιών.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

1. Ορισμός και εννοιολογικές παρατηρήσεις

Η εταιρική διακυβέρνηση (corporate governance) έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων μεταξύ ακαδημαϊκών και ανωτάτων στελεχών επιχειρήσεων, εξαιτίας της κρισιμότητάς της στον καθορισμό της συγκριτικής θέσης των επιχειρηματικών μονάδων στην παγκόσμια οικονομική ιεραρχία, αλλά και της σπουδαιότητάς της στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης.

Ο ΟΟΣΑ (1999) ορίζει ως εταιρική διακυβέρνηση το σύστημα με το οποίο οι εταιρείες παρακολουθούνται και ελέγχονται. Το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης εξειδικεύει τη διάρθρωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των διαφορετικών συμμετεχόντων σε μία εταιρεία, όπως το Διοικητικό Συμβούλιο, τα ανώτατα εκτελεστικά διευθυντικά στελέχη, τους μετόχους (shareholders) και άλλους εταίρους (stakeholders), π.χ. εργαζόμενοι, προμηθευτές, μακροχρόνιοι πελάτες, τοπική κοινωνία και άλλοι. Η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί έναν τρόπο να προσεγγισθεί και να επιλυθεί το βασικό πρόβλημα του “εντολέα-εντολοδόχου” (principal-agent problem), πώς δηλαδή θα επιλεγούν οι ικανότεροι διαχειριστές της εταιρείας (εντολοδόχοι), και κυρίως με ποιο τρόπο θα είναι αξιόπιστοι και θα λογοδοτούν στους μετόχους-επενδυτές αυτής (εντολείς). Καθώς οι ιδιοκτήτες (μέτοχοι) και οι διαχειριστές (management) της εταιρείας μπορούν να έχουν διαφορετικά και αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης οφείλει να διασφαλίζει ότι τα συμφέροντα αυτά ευθυγραμμίζονται, κατά το δυνατό,

ΛΟΥΚΑ ΣΠΑΝΟΥ

Οικονομολόγου, Υποψηφίου Διδάκτορος
Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήματος Οικονομικών Επιστημών

ώστε να επιτυγχάνεται το άριστο επίπεδο αποτελεσματικότητας και κερδοφορίας (Tirole [1999]).

Το ενδιαφέρον για την εταιρική διακυβέρνηση είναι καθολικό. Στις ανεπτυγμένες χώρες, η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των μετόχων μειοψηφίας και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διοικητικών συμβουλίων στο ρόλο της παρακολούθησης των αποφάσεων της εκτελεστικής διοίκησης (management) αποτελούν κρίσιμες διαδικασίες. Η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί σημαντική πρόκληση και για τον αναπτυσσόμενο κόσμο, ιδίως για τις πρώην κεντρικά σχεδιαζόμενες οικονομίες. Καθώς οι ιδιωτικοποιήσεις αποτελούν το βασικό μοχλό της διαδικασίας φιλελευθεροποίησής τους, έχει εξαιρετική σημασία οι αλλαγές στις εταιρείες να διασφαλίζουν τη δημιουργία υγιούς μετοχικής βάσης και να προκρίνουν πρακτικές διακυβέρνησης οι οποίες θα προσελκύουν μακροχρόνια επενδυτικά κεφάλαια.

2. Εναλλακτικά υποδείγματα εταιρικής διακυβέρνησης

2.1 Το Υπόδειγμα των Μετόχων (Shareholders Model)

Σύμφωνα με το υπόδειγμα των μετόχων, στόχος της επιχείρησης είναι η μεγιστοποίηση της αξίας της. Ωστόσο, όταν υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ ιδιο-

κτησίας και ελέγχου οι διαχειριστές της εταιρείας μπορεί να αποκλίνουν από την επιδίωξη των αντικειμενικών τους στόχων, δηλαδή τη μεγιστοποίηση της αξίας της επιχείρησης, και να επιδιώκουν άλλους, όπως η μεγιστοποίηση του μισθού τους, η άμεση άνοδος της τιμής της μετοχής κ.ά. Το πρόβλημα του “εντολέα-εντολοδόχου” είναι βασικό στοιχείο της θεωρίας των “ατελών συμβολαίων” (incomplete contracts) που πρώτος ανέπτυξε ο Coase (1937). Ιδανικά, ο εντολέας (μέτοχος-επενδυτής) και ο εντολοδόχος (επαγγελματίες διαχειριστές της εταιρείας) θα μπορούσαν να υπογράψουν ένα συμβόλαιο, στο οποίο θα οριζόνταν με ακρίβεια και σαφήνεια το τι θα έπρεπε να πράξει το κάθε συμβαλλόμενο μέρος σε κάθε μελλοντική ενδεχόμενη κατάσταση. Σε καθεστώς πλήρους και συμμετρικής πληροφόρησης, όπου οι κεφαλαιαγορές λειτουργούν τέλεια, θα ήταν πράγματι εφικτή η σύναψη πλήρων και τέλειων συμβολαίων. Ωστόσο, τα περισσότερα μελλοντικά ενδεχόμενα είναι εξαιρετικά δύσκολο να προβλεφθούν και να περιγραφούν, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η σύναψη “τέλειων συμβολαίων” (Shleifer and Vishny [1997]). Στο πλαίσιο αυτό, μία σειρά μηχανισμών στοχεύουν ακριβώς στην υπέρβαση των προβλημάτων που προκύπτουν από το διαχωρισμό ιδιοκτησίας και ελέγχου:

- Χρησιμοποίηση διαφόρων μηχανισμών ευθυγράμμισης των συμφερόντων των διαχειριστών των εταιρειών με αυτά των μετόχων, όπως σχήματα αμοιβών, σχήματα προαίρεσης επί μετοχών (stock options), άμεση παρακολούθηση των αποφάσεων του management από το διοικητικό συμβούλιο κ.ά.
- Δημιουργία θεσμικού πλαισίου που να προστατεύει αποτελεσματικά τα δικαιώματα των μετόχων, και να εμποδίζει τη χρήση εσωτερικής πληροφόρησης στις χρηματιστηριακές συναλλαγές.
- Αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς εταιρικού ελέγχου (εξαγορές).

2.2 Το Υπόδειγμα των Εταίρων (Stakeholder Model)

Σύμφωνα με αυτό το υπόδειγμα των εταίρων, η εταιρεία οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα ευρύτερων ομάδων ενδιαφερομένων, οι οποίοι επηρεάζουν και επηρεάζονται από τη λειτουργία της επιχείρησης. Καθώς η σύγχρονη επιχείρηση δημιουργεί ποικίλες αλληλεξαρτήσεις (interdependencies) και προκαλεί σημαντικές εξωτερικές επιδράσεις (externalities) σε μια σειρά από εταίρους (εργαζόμενοι, πιστωτές, προμηθευτές, μακροχρόνιοι πελάτες, τοπική κοινότητα), οι στόχοι της οφείλουν να εξυπηρετούν το κοινωνικό σύνολο (Monks [1995]). Σ’ αυτό το πλαίσιο, η σύγχρονη επιχείρηση έρχεται αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις, καθώς η μεγιστοποίηση όχι μόνο της αξίας των μετόχων, αλλά αυτής των εταίρων, εισάγει στο βελτιστοποιητικό της αλγόριθμο περαιτέρω πολύπλοκες, ασαφείς, αβέβαιες και αλληλοσυγκρουόμενες σχέσεις και διαδικασίες. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η διαδικασία εξισορρόπησης, ή μάλλον ενσωμάτωσης των συμφερόντων και των απόψεων ευρύτερων ομάδων ενδιαφερομένων, είναι δύσκολη. Ωστόσο, είναι αντιληπτό στον καθένα το μέγεθος της χρησιμότητας του να λαμβάνονται υπόψη οι συμπεριφορές, τα κίνητρα και τα αντικίνητρα των εταίρων που (αλληλο)επηρεάζονται από την επιχείρηση. Γίνεται λοιπόν λόγος για το “νέο υπόδειγμα των εταίρων” (new stakeholder model), το οποίο προσδιορίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια και σε στενότερα όρια τα ενδιαφερόμενα προς την εταιρεία μέρη (εταίροι). Έτσι, ως “εταίροι” θεωρούνται όσοι έχουν συνεισφέρει στην επιχείρηση πόρους – υλικούς και άυλους, ανθρώπινους και μη (Blair [1995]). Στο πλαίσιο αυτό, κεντρική επιδίωξη της εταιρικής διακυβέρνησης είναι η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των εταίρων για τη δημιουργία πλούτου, θέσεων εργασίας, και υγιών οικονομικά επιχειρήσεων (OECD [1999], Zingales [1997]).

Η κριτική που ασκείται στο υπόδειγμα των εταίρων, είναι ότι παραβιάζει τη θεμελιώδη συνθήκη ότι κάθε οργανισμός πρέπει να έχει μία ενιαία

αντικειμενική συνάρτηση που να καθοδηγεί τη συμπεριφορά της (Jensen [2000]). Η ενσωμάτωση πολλών, ανταγωνιστικών και ασυνεπών μεταξύ τους συμφερόντων, διαφόρων θεσμικών οντοτήτων, απαιτεί λεπτομερή εξειδίκευση και καθορισμό των όρων ανταλλαγής τους (tradeoff). Η θεωρεία των εταίρων δεν παρέχει κάποιο κριτήριο για τον καθορισμό των ανταλλακτικών αυτών σχέσεων. Ως συνέπεια, η εκτελεστική διοίκηση (management) και το διοικητικό συμβούλιο, μη έχοντας κάποιο σαφώς προσδιορισμένο βασικό κριτήριο λήψης αποφάσεων, ενδέχεται να χρησιμοποιούν τους εταίρους ως άλλοθι προκειμένου να δικαιολογούν τη χαμηλή απόδοση της επιχείρησης (Jensen [2000], Maher and Andersson [1999]). Αντίθετα, υποστηρίζεται ότι το υπόδειγμα των μετόχων παρέχει ξεκάθαρες οδηγίες για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων και των στόχων της επιχείρησης, καθώς και τους μηχανισμούς εκείνους για τη μέτρηση της αποδοτικότητάς της.

2.3 Εξωτερικά Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Κύριο χαρακτηριστικό των εξωτερικών συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης (τυπικά παραδείγματα αποτελούν οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο) είναι η ύπαρξη μεγάλων και υψηλής ρευστότητας κεφαλαιαγορών. Τα μετοχικά κεφάλαια των εταιρειών παρουσιάζουν μεγάλη διασπορά. Οι μέτοχοι, κάνοντας χρήση των δικαιωμάτων ψήφου, έχουν τη δυνατότητα να εκλέγουν το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας και να ψηφίζουν για σημαντικά ζητήματα. Ωστόσο, στην πράξη, η δυνατότητα παρακολούθησης και ελέγχου της εκτελεστικής διοίκησης από τους μετόχους είναι περιορισμένη. Η μεγάλη διασπορά του μετοχικού κεφαλαίου των εταιρειών, θέτει τους μετόχους αντιμέτωπους με το πρόβλημα του “ελευθερου επιβάτη” (free-rider problem). Με μικρό μερίδιο στην εταιρεία, κανένας μέτοχος δεν θα είναι διατεθειμένος να αναλάβει το έργο της συστηματικής παρακολούθησης και ελέγχου

των αποφάσεων της εκτελεστικής διοίκησης, καθώς το κόστος μιας τέτοιας διαδικασίας (που επωμίζεται μόνος του) θα υπερβαίνει το προσδοκώμενο όφελος (το οποίο διαμοιράζεται pro rata σε όλους τους μετόχους της εταιρείας).

Η αδυναμία των μετόχων να παρακολουθούν αποτελεσματικά τη λειτουργία της εκτελεστικής διοίκησης, καθιστά την κεφαλαιαγορά ως τον κυριότερο μηχανισμό πειθαρχίας της εκτελεστικής διοίκησης. Έτσι, όταν η τελευταία δεν επιτυγχάνει αποτελεσματικά τα συμφέροντα των μετόχων, αυτοί με τη σειρά τους επιλέγουν τη μαζική έξοδο (exit) από τη μετοχή της εταιρείας, επιφέροντας άμεση πτώση της τιμής της και δίδοντας με αυτό τον τρόπο σήμα προς την εκτελεστική διοίκηση να μεταβάλει τις πολιτικές της και να τις ευθυγραμμίσει με τέτοιες που να προάγουν τα συμφέροντά τους. Παράλληλα, οι επιχειρήσεις εκτίθενται στην απειλή των (επιθετικών) εξαγορών. Η ύπαρξη ενεργητικής αγοράς εταιρικού ελέγχου (market for corporate control) αποτελεί σημαντικό μηχανισμό ελέγχου της εκτελεστικής διοίκησης από τους μετόχους. Στο Ηνωμένο Βασίλειο την τελευταία δεκαετία έλαβαν χώρα κατά μέσο όρο 200 εξαγορές και συγχωνεύσεις ανά έτος. Στο 90% των επιθετικών εξαγορών το διοικητικό συμβούλιο της εξαγοραζόμενης εταιρείας αντικαταστάθηκε σε διάστημα δύο ετών μέχρι την ολοκλήρωση της εξαγοράς. Ακόμη και στις “φιλικές” εξαγορές, σε ποσοστό περίπου 50% το διοικητικό συμβούλιο της εξαγοραζόμενης εταιρείας δεν παρέμεινε το ίδιο. Συνεπώς, οι εξαγορές αποτελούν ένα κεντρικό μηχανισμό αλλαγής των διοικητικών συμβουλίων στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στην Ηπειρωτική Ευρώπη τα πράγματα είναι διαφορετικά. Στη Γερμανία την τελευταία δεκαετία έλαβαν χώρα κατά μέσο όρο μόνο 50 εξαγορές και συγχωνεύσεις ανά έτος (Goergen and Renneboog [1998], Brancato [1997]).

Επιπλέον, στο εξωτερικό σύστημα, η μεγάλη διασπορά στα μετοχικά κεφάλαια των εταιρειών, οδηγεί στην ανάδυση βραχυπρόθεσμων συμπεριφορών, τόσο από την πλευρά των μετόχων, όσο και από την πλευρά της εκτελεστικής διοίκησης. Ο

ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ των θεσμικών επενδυτών-μετόχων (π.χ. εταιρείες αμοιβαίων κεφαλαίων) τους κινητοποιεί να αναζητούν βραχυπρόθεσμες αποδόσεις από τις εταιρείες στις οποίες επενδύουν, δίχως να φαίνονται διατεθειμένοι να παραμένουν σε αυτές προς αναζήτηση μακροχρόνιων ωφελημάτων⁽¹⁾. Πολλοί διευθύνοντες σύμβουλοι (CEO's), πιστεύουν ότι η παρουσία τέτοιων επενδυτών-μετόχων στη μετοχική σύνθεση των εταιρειών τους, προκαλεί αστάθεια, πιέζοντας και τους ίδιους να υιοθετούν στρατηγικές με στόχο την αποκόμιση βραχυπρόθεσμων κεφαλαιακών κερδών (Daily et al. [1996], Coffee [1999]). Τα τελευταία χρόνια τόσο στις ΗΠΑ όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο, παρατηρείται μια διαρκώς αυξανόμενη τάση συγκέντρωσης μετοχικών μεριδίων από θεσμικούς επενδυτές (κυρίως συνταξιοδοτικά ταμεία, αλλά και ασφαλιστικές εταιρείες και union trusts). Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι 25 μεγαλύτεροι θεσμικοί επενδυτές ελέγχουν άνω του 40% της αξίας των μετοχών που έχουν στην κυριότητά τους το σύνολο των θεσμικών επενδυτών. Επιπλέον, στις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, οι θεσμικοί επενδυτές αποτελούν τους μεγαλύτερους μετόχους. Αντίστοιχη είναι και η τάση στις ΗΠΑ (Brancato [1997], CEPS [1995]). Οι θεσμικοί επενδυτές έχουν αρχίσει να ενδιαφέρονται σοβαρά για ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης. Μελέτη της McKinsey & Company (opinion survey) μεταξύ των θεσμικών επενδυτών σε επιλεγμένες χώρες της Ευρώπης, των ΗΠΑ, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής (McKinsey & Company [2000]) έδειξε ότι η πλειοψηφία τους υποστηρίζει ότι λαμβάνει ήδη υπόψη την εταιρική διακυβέρνηση στη διαδικασία λήψης των επενδυτικών τους αποφάσεων. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία (81% σε Ευρώπη/ΗΠΑ, 89% στην Ασία και 83% στη Λατινική Αμερική) οι θεσμικοί επενδυτές δηλώνουν ότι θα ήταν διατεθειμένοι να πληρώσουν περισσότερο για την αγορά της μετοχής μιας εταιρείας της οποίας το διοικητικό συμβούλιο λειτουργεί με βάση καλές πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, από τη μετοχή μιας εται-

ρείας της οποίας το διοικητικό συμβούλιο δεν χρησιμοποιεί τέτοιες καλές πρακτικές. Το μέσο premium που θα ήταν διατεθειμένοι να καταβάλουν διαφέρει. Στις Αγγλοσαξονικές χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ) προτίθενται να πληρώσουν σχετικά μικρό ποσό, στην Ιταλία, Γερμανία και Γαλλία λίγο υψηλότερο και σε χώρες της Λατινικής Αμερικής (Βενεζουέλα, Κολομβία) πολύ υψηλό.

2.4 Εσωτερικά Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Κύριο χαρακτηριστικό των εσωτερικών συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης (περιλαμβάνει τυπικά τις χώρες της Ευρώπης, πλην του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και την Ιαπωνία και την Κορέα) είναι η υψηλή συγκέντρωση της μετοχικής ιδιοκτησίας ή των δικαιωμάτων ψήφου και η ύπαρξη πολλαπλών σταυροειδών σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων. Οι κεφαλαιαγορές είναι συνήθως μικρές και χαμηλής ρευστότητας. Ο ρόλος των θεσμικών επενδυτών είναι πολύ πιο περιορισμένος απ' ό,τι στο εξωτερικό σύστημα. Κεντρικό χαρακτηριστικό των εσωτερικών συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης είναι ότι παρέχουν τη δυνατότητα στους μετόχους να ασκήσουν τον έλεγχό τους με μικρό σχετικό κόστος. Οι "ισχυροί" μέτοχοι έχουν τόσο το κίνητρο όσο και τη δύναμη να ελέγχουν και να παρακολουθούν τις αποφάσεις της εκτελεστικής διοίκησης. Το πρόβλημα του "εντολέα-εντολοδόχου", ως η συγκρουσιακή σχέση μεταξύ των "αδύναμων" μετόχων και της "ισχυρής" εκτελεστικής διοίκησης, όπου συναντάται στα εξωτερικά συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης, μεταβάλλεται σε σύγκρουση των "ισχυρών" μεγαλομετόχων με τους "αδύναμους" μετόχους μειοψηφίας (minority shareholders).

⁽¹⁾ Βέβαια, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το μέγεθος του μερίσματος που δίδουν οι εταιρείες. Στο βαθμό που η κεφαλαιακή και η μερισματική απόδοση είναι υποκατάστατες μεταξύ τους, η συμπεριφορά των μετόχων-επενδυτών σε εταιρείες με χαμηλή μερισματική απόδοση θα τείνει να διαμορφώνεται με κριτήριο την αποκόμιση υψηλών κεφαλαιακών αποδόσεων.

Οι διαφορές στα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης επηρεάζουν και το κόστος κεφαλαίου. Η κεφαλαιοποίηση των χρηματιστηρίων ως ποσοστό του ΑΕΠ στις χώρες που προσεγγίζουν το εσωτερικό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης είναι συνήθως χαμηλότερη απ' ό,τι στις χώρες που προσεγγίζουν στο εξωτερικό σύστημα. Οι τράπεζες παίζουν σημαντικό ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση σε χώρες όπως η Ιαπωνία, η Κορέα, καθώς και σε πολλές χώρες της Ηπειρωτικής Ευρώπης. Χαρακτηριστικά, το 90% των 200 μεγαλύτερων επιχειρήσεων της Γερμανίας έχει τουλάχιστον ένα μέτοχο με μερίδιο της τάξης του 25% του συνόλου των μετοχών που έχουν εκδοθεί (Franks and Mayers [1993]). Οι μεγαλομέτοχοι έχουν αναπτύξει και άλλες στενές σχέσεις με την εταιρεία, πέρα της τροφοδότησής της με πιστωτικά κεφάλαια (αν πρόκειται για τράπεζα), έχοντας τη δυνατότητα να επικοινωνούν άμεσα μεταξύ τους και να συναποφασίζουν για τον τρόπο παρακολούθησης και ελέγχου της εκτελεστικής διοίκησης. Αυτή η διαδικασία αναδύεται από ένα πλαίσιο όπου κυριαρχεί το στοιχείο της συναίνεσης παρά της σύγκρουσης. Οι περιπτώσεις επιθετικών εξαγορών είναι περιορισμένες. Μεγάλα μερίδια μετοχών είναι συγκεντρωμένα στους ιδρυτές της εταιρείας, σε τράπεζες ή σε άλλα (μη) χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία λόγω των μακροχρόνιων δεσμών τους με την εταιρεία, συντάσσονται σχεδόν πάντα με την εκτελεστική διοίκηση, παρά με τα σχέδια όσων προτίθενται να προβούν σε κινήσεις επιθετικών εξαγορών. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη Γερμανία για να αντικατασταθούν οι εκπρόσωποι των μετόχων στο Εποπτικό Συμβούλιο, απαιτείται η συγκέντρωση πλειοψηφίας της τάξης του 75% στη γενική συνέλευση των μετόχων (Maher and Andersson [1999]).

Η ύπαρξη μακροχρόνιων και συναινετικών σχέσεων στο γερμανικό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, ενθαρρύνει την ανάπτυξη μεγαλύτερης εμπιστοσύνης, αφοσίωσης και δέσμευσης μεταξύ του management και των διαφόρων εταίρων (κυρίως τράπεζες). Οι τράπεζες έχουν σχετικά εύκολη

πρόσβαση σε εξειδικευμένες πληροφορίες της επιχείρησης, μειώνοντας έτσι το premium κινδύνου με το οποίο τις χρεώνουν, άρα και το συνολικό κόστος πιστωτικής χρηματοδότησής τους. Αυτό με τη σειρά του ευνοεί την ανάληψη επενδυτικών σχεδίων με μακροχρόνιο επενδυτικό ορίζοντα (π.χ. επενδύσεις σε R & D). Ωστόσο, η μετριασμένη σημασία της χρηματιστηριακής αγοράς και του θεσμού του venture capital, μειώνουν τις δυνητικές πηγές αναζήτησης κεφαλαίων για τις καινοτόμες νεο-ιδρυθείσες επιχειρήσεις (start-up firms).

3. Εταιρική διακυβέρνηση και η σύγχρονη επιχείρηση

Ο τρόπος με τον οποίο διοικούνται οι επιχειρήσεις και το κατά πόσο είναι υπόλογες για τις πράξεις τους διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας στις κεφαλαιαγορές. Αρχικά, στο Ηνωμένο Βασίλειο, επιτροπή υπό τον Sir A. Cadbury διέτυπωσε κανόνες και αρχές καλής εταιρικής διακυβέρνησης (Cadbury Committee [1992]). Στο πλαίσιο αυτό, και ο ΟΟΣΑ το 1999 παρουσίασε μία σειρά Αρχών Εταιρικής Διακυβέρνησης (OECD Principles on Corporate Governance [1999]), οι οποίες καλύπτουν πέντε βασικές πλευρές της εταιρικής διακυβέρνησης, ήτοι, (i) τα δικαιώματα των μετόχων, (ii) η ισότιμη μεταχείριση των μετόχων, (iii) ο ρόλος των εταίρων (stakeholders), (iv) γνωστοποίηση και διαφάνεια και (v) οι ευθύνες του Διοικητικού Συμβουλίου. Οι Αρχές του ΟΟΣΑ, στοχεύουν πρωτίστως στο να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών του να αξιολογήσουν και βελτιώσουν το νομικό, θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που επηρεάζει την εταιρική διακυβέρνηση. Επιπλέον, αποτελούν ένα αποτελεσματικό καθοδηγητικό όργανο για τα χρηματιστήρια, τους επενδυτές, τις επιχειρήσεις και κάθε άλλο φορέα που παίζει ρόλο στην ανάπτυξη καλής εταιρικής διακυβέρνησης.

Στη χώρα μας, καθώς τα περιθώρια άσκησης

εθνικής οικονομικής πολιτικής έχουν περιοριστεί σημαντικά λόγω της μεταβίβασής τους σε υπερεθνικό επίπεδο (βλέπε συναλλαγματική και νομισματική πολιτική), το κύριο εργαλείο άσκησης πολιτικής έγκειται σε αυτές που στοχεύουν στη βελτίωση της παραγωγικής βάσης και ανταγωνιστικότητας (διαρθρωτικές πολιτικές). Με άλλα λόγια, οι ενδοεπιχειρησιακοί παράγοντες (μικροοικονομική προσέγγιση) φαίνεται να παίζουν ολοένα και κρισιμότερο ρόλο στον προσδιορισμό της ανταγωνιστικής θέσης των επιχειρήσεων στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, το είδος των διαφόρων μορφών διακυβέρνησης που αναπτύσσονται σε μια εταιρεία, προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα των οικονομικών επιδόσεων και προοπτικών της. Το μέγεθος και η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου (ο διαχωρισμός της θέσης του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου από αυτή του διευθύνοντος συμβούλου, η αναλογία των εκτελεστικών προς τα μη εκτελεστικά μέλη, ο αριθμός των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών), η ύπαρξη μηχανισμών που να διασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα των μετόχων, και δη των μετόχων μειοψηφίας, προστατεύονται αποτελεσματικά, η επαρκής αποκάλυψη πληροφοριών από την εταιρεία, ο βαθμός κοινωνικής υπευθυνότητας που επιδεικνύει, αποτελούν παραμέτρους που σε μεγάλο βαθμό προσδιορίζουν το είδος και την ποιότητα των σχέσεων και διαδικασιών που αναπτύσσονται στο εσωτερικό μιας εταιρείας, μεταξύ των διαφόρων μερών (μέτοχοι, διοικητικό συμβούλιο, διευθυντικά στελέχη, λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη). Αποτελούν ταυτόχρονα κρίσιμους παράγοντες στη διαδικασία λήψης απόφασης από τους επενδυτές και κυρίως τους θεσμικούς.

Πολλές χώρες έχουν συστήσει επιτροπές οι οποίες έχουν προτείνει μια σειρά πρακτικών καλής εταιρικής διακυβέρνησης. Στη χώρα μας, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, συνέστησε ειδική Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα, η οποία διατύπωσε μία σειρά αρχών και πρακτικών για τη σύγχρονη και αποδοτική εταιρική διακυβέ-

νηση (Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα [1999]). Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός πλαισίου συμπεριφοράς και λειτουργίας των επιχειρήσεων ικανού να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται και να ενισχύσει τη διαφάνεια και την αξιοπιστία των χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, είναι ανάγκη να ανοίξει ένας δημόσιος διάλογος μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών για την εταιρική διακυβέρνηση, ώστε να αναδειχθεί η κρισιμότητά της στην αναδιάρθρωση και το μετασχηματισμό του χρηματοοικονομικού και παραγωγικού συστήματος της χώρας. Ήδη οι αρμόδιες αρχές έχουν αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση αυτή. Βεβαίως, η εφαρμογή ενιαίων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης για όλες τις επιχειρήσεις δεν είναι πάντα εύκολη. Κάθε επιχείρηση θα πρέπει να υιοθετεί πρακτικές σύμφωνα με τις ανάγκες της, όπως αυτές προσδιορίζονται από τη φύση της δραστηριότητάς της, το μέγεθός της κλπ.

Στη χώρα μας, στο βαθμό που έχουν διατυπωθεί οι αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, θα ήταν χρήσιμη η δημιουργία δεικτών αξιολόγησης και κατάταξης των εισηγμένων εταιρειών με βάση την προσαρμοστικότητά τους στις αρχές αυτές. Τέτοιοι δείκτες θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο καθοδήγησης των επενδυτικών αποφάσεων των θεσμικών και ιδιωτών επενδυτών, ενισχύοντας περαιτέρω τη διαφάνεια των επιχειρήσεων και την αποτελεσματικότητα της κεφαλαιαγοράς.

4. Συμπεράσματα

Είναι φανερό, ότι η καλή εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να αποτελέσει ένα κρίσιμο συστατικό στην οικοδόμηση μιας υγιούς αγοράς και στην προσέλκυση μακροχρόνιων επενδυτικών κεφαλαίων. Οι ελληνικές επιχειρήσεις για να μπορέσουν να διακριθούν στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον

οφείλουν να αναδιαρθρώσουν τις εσωτερικές δομές οργάνωσης και λειτουργίας τους, με βάση διεθνώς αποδεκτές πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης. Οι όποιες αλλαγές και προσαρμογές, πέρα από νομοθετικές ρυθμίσεις, οφείλουν να προωθηθούν από τις ίδιες τις επιχειρήσεις για το δικό τους συμφέρον. Σε κάθε περίπτωση, από τη στιγμή που οι επιχειρήσεις αποφασίζουν να αντλήσουν κεφάλαια από το χρηματιστήριο και να αποκτήσουν μέτοχο μειοψηφίας, είναι υποχρεωμένες να προστατεύουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των μετόχων, δημιουργώντας τους κατάλληλους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. BLAIR, M. (1995). *Ownership and Control*. Washington, D.C.: The Brookings Institute.
2. BRANCATO, C. K. (1997). *Institutional Investors and Corporate Governance: Best Practices for Increasing Corporate Value*. Chicago, IL: Irwin Professional Publishing.
3. CEPS (1995). Corporate Governance in Europe. Center for European Policy Studies, *Working Party Report*, no. 12.
4. COASE, R. H. (1937), The nature of the firm, *Economica*, vol. 4, pp. 386-405.
5. COFFEE, J. C. (1999). The Future of History: The Prospects for Global Corporate Governance and its Implications. *Northwestern University Law Review*, pp. 641-708.
6. DAILY, C. M., JOHNSON, J. L., ELLSTRAND, A. E. and DALTON, R. D. (1996). Institutional Investor Activism: Follow the Leaders? Working Paper, University of Oregon.
7. Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα, υπό το συντονισμό της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, (1999). Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα: Συστάσεις για την Ενίσχυση της Αποτελεσματικότητας και του Ανταγωνιστικού Μετασχηματισμού της, Αθήνα.
8. FRANKS, J. R. AND MAYER, C. P. (1993). Capital Market and Corporate Control: A Study of France, Germany and the UK. *Economic Policy*, vol. 3, pp. 1-12.
9. GOERGEN, M. and RENNEBOOG, L. (1998). Strong Managers and Passive Institutional Investors in the UK. Published in: Barca, F. and Becht, M. (eds.). *Ownership and Control: A European Perspective*.
10. JENSEN, M. C. (2000). Value Maximization, Stakeholder Theory, and the Corporate Objective Function. *Harvard Business School Working Paper*, no. 58. Also presented at the European Financial Management Association 2000 Conference, Athens-Greece, June 29.
11. MAHER, M. and ANDERSSON, T. (1999). Corporate Governance: Effects on Firm Performance and Economic Growth. OECD, *Draft*.
12. MONKS, R. (1995). Corporate Governance in Twenty-first Century: A Preliminary Outline. Manuscript, Lens Inc., Washington, D.C.
13. OECD (1999). OECD Principles on Corporate Governance, May.
14. OECD (1998). The Importance of Corporate Governance in Modern Economy, *Draft*, December.
15. SHLEIFER, A. and VISHNY, R. N. (1997). A Survey of Corporate Governance. *Journal of Finance*, vol. 52, pp. 737-783.
16. TIROLE, J. (1999). Corporate Governance. CEPR Discussion Paper, no. 2086.
17. ZINGALES, L. (1998). Corporate Governance. Published in: Newman, P. (ed.). *The Palgrave Dictionary of Economics and Law*. London, Macmillan.

Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΦΠΑ ΣΤΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πρόλογος

ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΛΥΒΑ

Υπ. Οικονομικών, 14η Δν/ση ΦΠΑ

Οι περισσότερες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες απαλλάσσονται του ΦΠΑ. Αυτό σημαίνει ότι οι τομείς αυτοί της οικονομίας αν και καταβάλλουν ελάχιστο ΦΠΑ εκροών, δεν είναι σε θέση να εκπέσουν το ΦΠΑ με τον οποίο χρεώνονται οι εισροές τους. Η απαλλαγή αυτή παραβιάζει την αρχή της ουδετερότητας στη φορολογική μεταχείριση των αγαθών και υπηρεσιών, έχοντας αρνητική επίδραση στην αποδοτικότητα του φορολογικού συστήματος και του τραπεζικού τομέα. Ουσιαστικά η απαλλαγή αυτή σημαίνει ότι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες φορολογούνται λιγότερο ή λιγότερο από άλλα αγαθά και υπηρεσίες, δεδομένου ότι ο αποτελεσματικός/ενεργός φορολογικός συντελεστής προσδιορίζεται από την αξία των εισροών των χρηματοοικονομικών οργανισμών και όχι από την αξία των παραγομένων τελικών προϊόντων. Το άρθρο αυτό επιχειρεί να αναλύσει την επίδραση στα έσοδα από την ενδεχόμενη κατάργηση των απαλλαγών. Χρησιμοποιώντας μια μέθοδο βασισμένη στους Εθνικούς λογαριασμούς και σε πίνακες εισροών-εκροών υπολογίσαμε την επίπτωση στα φορολογικά έσοδα, καθώς και το οικονομικό αποτέλεσμα από την υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο σύστημα ΦΠΑ στην Ελλάδα.

JEL Codes: C67, G20, H20, H25.

1. Εισαγωγή

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών καθιστούν δύσκολη την υπαγωγή τους σε ΦΠΑ, χρησιμοποιώντας τις παραδοσιακές

μεθόδους επιβολής και υπολογισμού του φόρου. Οι δυσκολίες οι οποίες προκύπτουν από τη φορολόγηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών έχουν αναφερθεί εκτενώς σε σχετικές έρευνες στη διεθνή βιβλιογραφία, από τις οποίες πρόσφατες είναι αυτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1996), των Aujean και Poddar (1997), καθώς και Poddar και English (1997). Σύμφωνα με τις παραπάνω έρευνες, το πρόβλημα του προσδιορισμού καθώς και του ορισμού των στοιχείων της προστιθέμενης αξίας των χρηματοοικονομικών ροών οδήγησε τις περισσότερες φορολογικές διοικήσεις στην απαλλαγή των υπηρεσιών αυτών από το ΦΠΑ. Αν και το σύστημα της απαλλαγής έχει πλατεία εφαρμογή, έχει προκαλέσει προβλήματα, ειδικότερα στη σημερινή εποχή που οι υπηρεσίες που παρέχονται από τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς εξελίσσονται ραγδαία (παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα κλπ.).

Γενικά, οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί υπόκεινται σε διαφορετική φορολογική μεταχείριση, από πλευράς ΦΠΑ, σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις. Τα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαλλάσσουν από το ΦΠΑ τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (άρθρο 13Bd της 6ης Οδηγίας για το ΦΠΑ) χωρίς να παρέχουν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών. Επιπρόσθετα, όταν οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες παρέχονται από τους

χρηματοοικονομικούς οργανισμούς εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες στην πλειοψηφία τους απαλλάσσονται από το ΦΠΑ, δίνοντας δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς.

Έχει αποδειχθεί ότι μία απαλλαγή στο ενδιάμεσο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας έχει σαν αποτέλεσμα τη “συσσώρευση” του φόρου μάλλον παρά τη φορολόγηση της προστιθέμενης αξίας (βλ. Weidenbaum, Raboy και Christian, 1989 καθώς και Tamaoka, 1994). Δεδομένου ότι δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών όταν η απαλλασσόμενη επιχείρηση στην παραγωγική διαδικασία πωλεί τα προϊόντα της σε υποκείμενες στο ΦΠΑ επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις αυτές καταβάλλουν ΦΠΑ στην προστιθέμενη αξία που οι ίδιες έχουν δημιουργήσει. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, δεδομένου ότι δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης για αγορές από απαλλασσόμενους τομείς, η προστιθέμενη αξία που δημιουργήθηκε στα προηγούμενα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας φορολογείται ξανά. Ετσι η συσσώρευση αυτή του φόρου έχει σαν αποτέλεσμα να έχουμε υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση με την εφαρμογή της απαλλαγής. Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται κυρίως στο χρηματοοικονομικό τομέα της οικονομίας. Ο Kay (1990) αναφέρει ότι η απαλλαγή των ενδιάμεσων αυτών υπηρεσιών προκαλεί σημαντικό πρόβλημα συσσώρευσης του φόρου, ειδικά στις περιπτώσεις που η μετακύλιση του φόρου είναι εύκολη.

Με δεδομένο ότι το μέγεθος και η σημασία του χρηματοοικονομικού τομέα οδηγεί τις φορολογικές διοικήσεις στην επιβολή άλλων, πλην του ΦΠΑ, έμμεσων κυρίως, φόρων είναι πολύ σημαντικό να μελετηθούν οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις για την επιβολή του ΦΠΑ, καθώς και όλες οι θεωρητικές και πρακτικές απόψεις για τον προσδιορισμό της προστιθέμενης αξίας στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (Βλ. Hoffman, 1988). Ο ΟΟΣΑ πρόσφατα εξέδωσε σχετική μελέτη (CFA, 1998) για τη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η μελέτη αυτή περιλαμβάνει πληροφορίες

σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ, τις μεθόδους για τον υπολογισμό του εκπεστέου φόρου από τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς που πραγματοποιούν απαλλασσόμενες και υπαγόμενες στο φόρο πράξεις, καθώς και σύντομη κριτική των εφαρμοζομένων συστημάτων φορολόγησης. Εντούτοις, στην ανωτέρω έρευνα δεν υπάρχουν ουσιαστικά συμπεράσματα σχετικά με την επίπτωση στα φορολογικά έσοδα (κόστος) από μια ενδεχόμενη αλλαγή του συστήματος φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Επιπλέον, είναι ξεκάθαρο ότι θέματα όπως των διεθνών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών καθώς και ο ρόλος του Ηλεκτρονικού Εμπορίου δεν έχουν συμπεριληφθεί στην ανωτέρω έρευνα.

Επιπλέον το θέμα της φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, καθώς και των διαφορών που υπάρχουν στην ΕΕ απασχολεί συνεχώς σε σχετικές συσκέψεις την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Επιτροπή ΦΠΑ), η οποία και διενεργεί από το 1997 εμπειρικές έρευνες για τη δυνατότητα υπαγωγής των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο ΦΠΑ, καθώς και της ομοιόμορφης φορολογικής μεταχείρισής τους, χωρίς έως τώρα να καταλήξει σε οριστική πρόταση, θέτοντας πάντως το θέμα στις μελλοντικές της προτεραιότητες.

Εκτός από τα παραπάνω προβλήματα, στην Ελλάδα το εφαρμοζόμενο σύστημα φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών με την επιβολή έμμεσων φόρων στις τραπεζικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες αντίστοιχα, είναι αναποτελεσματικό από οικονομική και διοικητική άποψη. Σε γενικές γραμμές το υπάρχον σύστημα δεν απαλλάσσει την απόκτηση κεφαλαιουχικών αγαθών και έτσι εμποδίζει τη δημιουργία αποθεματικού κεφαλαίου. Επιπλέον το σύστημα αυτό δημιουργεί σωρευτικά αποτελέσματα με αποτέλεσμα τη διάχυση και μετακύλιση του συσσωρευμένου φόρου στο βιομηχανικό κόστος (κόστος παραγωγής) με επίπτωση στις εξαγωγές και στη δημιουργία κεφαλαίου (Υπ. Οικονομικών, 1998).

Αν και τα προαναφερόμενα προβλήματα δεν είναι καινούργια αποκτούν ξεχωριστή σημασία λόγω μιας σειράς πρόσφατων εξελίξεων. Μετά το ορόσημο έτος του 1992 και την εφαρμογή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, το σημαντικότερο γεγονός ήταν η συμμετοχή της χώρας μας στο τελικό στάδιο της ONE και η εφαρμογή του ευρώ. Στη χώρα μας ο χρηματοοικονομικός τομέας είναι σημαντικότερη αναπτυσσόμενη “βιομηχανία”, της οποίας ήδη οι βασικές δομές επηρεάζονται από τη συμμετοχή μας στο τελικό στάδιο της ONE. Οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί ήδη καλούνται να καταβάλουν ένα σημαντικό μέρος του κόστους της συμμετοχής μας. Έχει υπολογισθεί ότι το κόστος προσαρμογής θα ανέλθει για τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς σε 3,37% του συνολικού διοικητικού κόστους για τον τραπεζικό τομέα (Βλ. Δελτίο Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών, 1998). Συνεπώς η ανάγκη για τη μεταρρύθμιση του εφαρμοζόμενου συστήματος φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών καθίσταται επιτακτική. *Για την εφαρμογή όποιων αλλαγών είναι σημαντικότατο να υπολογισθούν οι επιπτώσεις στα έσοδα από μια πιθανή αλλαγή του συστήματος με την υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο σύστημα του ΦΠΑ και την ταυτόχρονη κατάργηση όλων των επιβαλλόμενων έμμεσων φόρων στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και την παροχή δικαιώματος έκπτωσης του φόρου με τον οποίο επιβαρύνονται οι εισροές τους.*

2. Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για τον υπολογισμό της επίπτωσης στα φορολογικά έσοδα βασίστηκε κυρίως στη μέθοδο που αναπτύχθηκε από τους Aguirres and Shome (1998) για τον υπολογισμό της βάσης επιβολής του ΦΠΑ για το Μεξικό για τα έτη 1980 και 1983. Για τον υπολογισμό της βάσης επιβολής του ΦΠΑ χρησιμοποίησαν στοιχεία για την παραγωγή τα οποία τροποποίησαν, χρησιμοποιώντας στοιχεία για τις εξαγωγές, τις εισαγωγές,

τις μεταφορές κεφαλαίου, τις αλλαγές στα αποθεματικά, τις απαλλαγές καθώς και άλλες ενδιάμεσες συναλλαγές (με τη βοήθεια πινάκων εισροών-εκροών), με απώτερο σκοπό τον υπολογισμό της φορολογητέας τελικής κατανάλωσης. Στην περίπτωση μας χρησιμοποιήσαμε συγκεντρωτικά στοιχεία για το χρηματοοικονομικό τομέα (τραπεζικό και ασφαλιστικό) και ακολουθώντας τις γενικές αρχές της παραπάνω μεθόδου υπολογίσαμε τη βάση επιβολής του ΦΠΑ για το χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα. Η μέθοδος αυτή (μέθοδος των Εθνικών Λογαριασμών⁽¹⁾) είναι αρκετά γνωστή στη βιβλιογραφία του ΦΠΑ και έχει υιοθετηθεί και από άλλους ερευνητές της έμμεσης φορολογίας (Βλ. Mackenzie, 1991; Jack, 1996; Kodrzycki, 1998; Tesche, 1998).

Επιπλέον ακολουθήσαμε τη μέθοδο που εφαρμόστηκε από τον ΟΟΣΑ (Βλ. ΟΟΣΑ, 1998) στη σχετική του έρευνα για τον υπολογισμό του κόστους των χρηματοοικονομικών απαλλαγών στα φορολογικά έσοδα. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, πρέπει να γίνει μια επιπλέον τροποποίηση στο τελικό στάδιο υπολογισμού της βάσης υπολογισμού του ΦΠΑ για την αφαίρεση του κόστους των απαλλαγών, δηλαδή για την αφαίρεση των ποσών τα οποία με το τωρινά εφαρμοζόμενο σύστημα των απαλλαγών δεν εκπίπτουν από τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Οι παραπάνω μέθοδοι τροποποιήθηκαν όπου κρίθηκε απαραίτητο, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η δομή του χρηματοοικονομικού τομέα

⁽¹⁾ Μια άλλη προσέγγιση του προβλήματος είναι η μέθοδος που εφαρμόστηκε από τους Genser και Winker (1997) για τον υπολογισμό της βάσης επιβολής του ΦΠΑ στον τραπεζικό τομέα στη Γερμανία χρησιμοποιώντας μέθοδο ανάλυσης των ισολογισμών με τη χρήση ενός ειδικού επιτοκίου (benchmark interest rate) το οποίο αντανάκλα το περιθώριο κέρδους των τραπεζών. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν μείωση των εσόδων από την εφαρμογή των απαλλαγών σε ποσοστό 4% επί των συνολικών εσόδων από το ΦΠΑ για το έτος 1994. Αν και η μέθοδος αυτή είναι επιστημονικά λεπτομερέστατη, επιτρέποντας περαιτέρω ανάλυση των αποτελεσμάτων, κατά την άποψή μας δεν ενδείκνυται για το σκοπό της παρούσας έρευνας, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνει τον ασφαλιστικό τομέα (περιλαμβάνει μόνο καταθέσεις και δάνεια) και βασίζεται σε μικροοικονομικά στατιστικά στοιχεία τα οποία δεν είναι διαθέσιμα επίσημα για την περίπτωση της Ελλάδας.

στην Ελλάδα, καθώς και οι ειδικότερες νομοθετικές/φορολογικές διατάξεις που τον διέπουν.

Τα περισσότερα στοιχεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στους υπολογισμούς προέρχονται από τους Εθνικούς λογαριασμούς από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία και για τα έτη 1988-1998 (έκδοση 1998). Επίσης χρησιμοποιήσαμε στοιχεία από τον ΟΟΣΑ (φορολογικά έσοδα καθώς και έσοδα ΦΠΑ-έκδοση 2000) καθώς και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΑΕΠ-έκδοση 1998). Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται σε δισ. δραχμές σε τρέχουσες τιμές.

Ο στόχος μας ήταν, χρησιμοποιώντας στοιχεία παραγωγής για το χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα και με τη χρήση πινάκων εισροών-εκροών που προήλθαν από τους Εθνικούς λογαριασμούς, για την περίοδο 1989-1998, συμπεριλαμβάνοντας όλες τις απαραίτητες τροποποιήσεις για τις κεφαλαιουχικές συναλλαγές, τις αλλαγές στα αποθεματικά καθώς και τις ενδιάμεσες παραγωγικές συναλλαγές/χρήσεις (ενδιάμεση κατανάλωση), να χωρήσουμε στον υπολογισμό της βάσης επιβολής του ΦΠΑ για το χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στον υπολογισμό της επίπτωσης στα φορολογικά έσοδα από την αλλαγή του συστήματος φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η περίοδος αυτή επιλέχθηκε δεδομένου ότι υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία και επιπλέον περιλαμβάνει όλες τις σχετικές αλλαγές που έγιναν στην έμμεση φορολογία στη χώρα μας (εισαγωγή του ΦΠΑ και έμμεσων φόρων στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, εφαρμογή του μεταβατικού καθεστώτος ΦΠΑ κλπ.).

Τα βασικά στάδια που ακολουθήσαμε στην εφαρμογή της σχετικής μεθόδου ήταν κατ' αρχήν ο υπολογισμός των πρόσθετων φορολογικών εσόδων από την υποθετική υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο ΦΠΑ με:

- τον υπολογισμό των εκροών του χρηματοοικονομικού τομέα
- τον υπολογισμό των εισροών, των οποίων ο φόρος θα εκπεσθεί από το χρηματοοικονομικό τομέα

- τον υπολογισμό της ενδιάμεσης βάσης ΦΠΑ
- τον υπολογισμό των αποσβέσεων παγίου κεφαλαίου (εκπεστέες από το χρηματοοικονομικό τομέα) απαραίτητες και για τον υπολογισμό του αποτελεσματικού/ενεργού συντελεστή ΦΠΑ του τομέα (*te*).
- τον προσδιορισμό της βάσης ΦΠΑ του τομέα
- τον υπολογισμό του Μέσου Σταθμικού Συντελεστή ΦΠΑ (ΜΣΣ)
- την εφαρμογή του Μέσου Σταθμικού Συντελεστή ΦΠΑ στη βάση επιβολής του ΦΠΑ για τον υπολογισμό των εσόδων από την επιβολή ΦΠΑ στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες⁽²⁾.

Ο υπολογισμός του Μέσου Σταθμικού Συντελεστή ήταν στην περίπτωση μας απαραίτητος, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπλέον τροποποιήσεις που είναι απαραίτητο να γίνουν στη βάση επιβολής του ΦΠΑ, προκειμένου να αποφύγουμε την υπερεκτίμηση των εσόδων που θα προέκυπτε αν εφαρμόζαμε τον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ, δεδομένου ότι οι Εθνικοί λογαριασμοί δεν περιλαμβάνουν επιμερισμένες την ενδιάμεση κατανάλωση και τις εισροές για τους απαλλασσόμενους του ΦΠΑ τομείς με βάση τους εφαρμοζόμενους, ανά κατηγορία, συντελεστές ΦΠΑ.

Ο επιμερισμός αυτός της φορολογητέας βάσης έγινε ανάλογα με το ποσοστό της ενδιάμεσης κατανάλωσης στους επιμέρους φορολογητέους τομείς. Ο συντελεστής αυτός περιλαμβάνει επίσης τροποποιήσεις για το εφαρμοζόμενο ειδικό καθεστώς των αγροτών, την ενδιάμεση κατανάλωση των απαλλασσόμενων τομέων της οικονομίας, την οποία δεν συμπεριλάβαμε κατά το αρχικό στάδιο υπολογισμού της φορολογητέας βάσης, την ενδιάμεση κατανάλωση ΙΧ επιβατηγών αυτοκινήτων κλπ. Όλες

⁽²⁾ Διευκρινιστικά, τα έσοδα από την επιβολή ΦΠΑ για κάθε οικονομικό έτος μπορούν να υπολογισθούν ως ακολούθως:

Εκροές χρηματοοικονομικού τομέα-Εισροές με δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ=Ενδιάμεση βάση ΦΠΑ. Ενδιάμεση βάση ΦΠΑ-Αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου=Βάση ΦΠΑ Χρηματοοικονομικού τομέα. Βάση ΦΠΑ *ΜΣΣ=Εσοδα από την επιβολή ΦΠΑ στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

αυτές οι συναλλαγές επηρεάζουν τη φορολογητέα βάση για το χρηματοοικονομικό τομέα εφόσον, καταλήξουν ως εισροές χρηματοοικονομικών οργανισμών στην παραγωγική αλυσίδα.

Το επόμενο βήμα ήταν να υπολογίσουμε το κόστος της εφαρμογής των χρηματοοικονομικών απαλλαγών στην Ελλάδα. Τούτο πραγματοποιήθηκε με τον προσδιορισμό των εισροών των χρηματοοικονομικών οργανισμών, ο φόρος των οποίων θα εκπεσθεί στην υποθετική περίπτωση της υπαγωγής τους στο ΦΠΑ. Το κόστος στην περίπτωση αυτή ορίσθηκε ως η διαφορά των επιπλέον εσόδων από την επιβολή του ΦΠΑ, συγκρινόμενο με τα έσοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή του συστήματος των απαλλαγών και τη μη παροχή δικαιώματος έκπτωσης στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς.

Τέλος υπολογίσαμε την οικονομική αποδοτικότητα του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα (τραπεζικού και ασφαλιστικού τομέα). Η επικρατούσα τάση για τον υπολογισμό της αποδοτικότητας είναι η σύγκριση του αποτελεσματικού/ενεργού συντελεστή ΦΠΑ (*te*) με το Μέσο Σταθμικό Συντελεστή (*ts*) (Βλ. Jack, 1996). Στην

περίπτωση αυτή η οικονομική αποδοτικότητα (*e*) ορίζεται ως: $(e) = (te)/(ts)$. Στην περίπτωση μας, με δεδομένη την απαλλαγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από το ΦΠΑ, ο αποτελεσματικός/ενεργός συντελεστής ΦΠΑ (*te*) καθορίζεται από την αξία των εισροών των χρηματοοικονομικών οργανισμών και όχι από την αξία του τελικού προϊόντος (Βλ. Jack, 1996). Συνεπώς, ο αποτελεσματικός/ενεργός συντελεστής ΦΠΑ υπολογίσθηκε ως ακολούθως:

$(te) = \text{αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου} / \text{βάση ΦΠΑ του τομέα.}$

3. Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα για την περίοδο (1989-1998) έδειξαν ότι για την Ελλάδα η υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε ΦΠΑ θα μπορούσε να έχει θετική επίδραση στα έσοδα. Ο πίνακας 1 περιλαμβάνει τα έσοδα από την υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε ΦΠΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ, ως ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων, καθώς και ως ποσοστό των εσόδων από το ΦΠΑ. Τα ποσά αυτά για την αναφερό-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Τα έσοδα από την επιβολή ΦΠΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ, των συνολικών φορολογικών εσόδων, και των εσόδων από ΦΠΑ (Τα ποσά είναι σε εκατομ. δρχ. σε τρέχουσες τιμές)							
Ετος	ΑΕΠ	Συνολικά φορολογικά έσοδα	Εσοδα ΦΠΑ	Εσοδα ΦΠΑ από τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	ως % του ΑΕΠ	ως % των συνολικών φορολογικών εσόδων	ως % των εσόδων ΦΠΑ
1989	10.895,2	2949,8	714,2	41,47	0,38	1,4	5,8
1990	13.143,1	3909	961,2	61,1	0,46	1,56	6,35
1991	16.230,5	4846,9	1207,5	82,25	0,5	1,69	6,81
1992	18.766,1	5787,4	1444,9	103,68	0,55	1,79	7,17
1993	21.135,7	6627,8	1553,7	82,89	0,39	1,25	5,33
1994	23.983,6	7591,1	1735,5	106,68	0,44	1,4	6,14
1995	26.883,5	8622,4	1939,5	136,16	0,5	1,57	7,02
1996	29.697,7	9517,2	2160,5	137,93	0,46	1,44	6,38
1997	32.752,2	11053,6	2460,8	149,4	0,45	1,35	6,07
1998	35.601,6	8807,2	2719,2	166,49	0,46	1,9	6,12

μενη περίοδο ανήλθαν σε 0,45% (μέσος όρος) του ΑΕΠ, 1,53% (μέσος όρος) των συνολικών φορολογικών εσόδων και 6,31% (μέσος όρος) των εσόδων από το ΦΠΑ.

Είναι φανερό ότι τα έσοδα από την υποθετική περίπτωση της επιβολής ΦΠΑ στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες παρουσιάζουν για την αναφερόμενη περίοδο ανοδική τάση. Απεναντίας για το έτος 1993 διαπιστώθηκε καθοδική τάση η οποία μπορεί να εξηγηθεί από τη γενικότερη μείωση της βάσης επιβολής του ΦΠΑ, και κατ' επέκταση των εσόδων από το ΦΠΑ, λόγω της εφαρμογής του μεταβατικού καθεστώτος ΦΠΑ και της κατάργησης των φορολογικών συνόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε κάθε περίπτωση βέβαια διαπιστώνεται ότι το σύστημα επανακάμπτει από τα επόμενα έτη, 1994 και 1995.

Επιπρόσθετα, ο Πίνακας 2 περιλαμβάνει τη διαδικασία και τα αποτελέσματα του υπολογισμού του ποσοστού του δικαιώματος έκπτωσης για τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς (κέρδος από την εφαρμογή των απαλλαγών). Οι υπολογισμοί αυτοί έδειξαν ότι δεν υπάρχει σοβαρή αρνητική επίπτωση στα έσοδα από την παροχή δικαιώματος έκπτωσης στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 0,94% των συνολικών εσόδων από το ΦΠΑ για το έτος 1994/1995, το οποίο και θα

εκπεσθεί στην υποθετική περίπτωση της υπαγωγής των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε ΦΠΑ. Το ποσοστό αυτό είναι σχετικά σταθερό για όλη την αναφερόμενη περίοδο εξαρτώμενο από το υπολογιζόμενο ανά έτος δικαίωμα έκπτωσης των χρηματοοικονομικών οργανισμών (Pro-rata, περίπου 1-2% για την Ελλάδα). Για να προκύψει η τελική καθαρή επίπτωση στα έσοδα από την αλλαγή του συστήματος, το προαναφερόμενο ποσοστό (0,94%) πρέπει να αφαιρεθεί από τα έσοδα που προέκυψαν με την επιβολή του ΜΣΣ στη βάση του ΦΠΑ του χρηματοοικονομικού τομέα (Πίνακας 1). Έτσι το τελικό καθαρό ποσό ανέρχεται σε (5,7%) (μέσος) των συνολικών εσόδων από το ΦΠΑ.

Τέλος στον Πίνακα 3 (στην επόμενη σελίδα) παρουσιάζεται ο υπολογισμός της αποδοτικότητας του απαλλασσόμενου χρηματοοικονομικού τομέα της Ελληνικής Οικονομίας, συγκρίνοντας τον αποτελεσματικό/ενεργό συντελεστή ΦΠΑ (*te*) με το Μέσο Σταθμικό Συντελεστή (*ts*). Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στους υπολογισμούς προέρχονται από τους πίνακες εισροών-εκροών για το χρηματοοικονομικό τομέα (στοιχεία για τις αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου και τη βάση ΦΠΑ για το χρηματοοικονομικό τομέα).

Όπως διαπιστώνεται η υπολογισθείσα αποδοτικότητα των απαλλασσόμενων χρηματοοικονομι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Υπολογισμός των εισροών των χρηματοοικονομικών οργανισμών στο σύστημα των απαλλαγών
(Έτη: 1994/1995)

Εισροές Τραπεζικού και Ασφαλιστικού τομέα (ποσά σε εκατ. δρχ.)

Εισροές (1994)		Συντελεστές ΦΠΑ 1995 σε %		ΦΠΑ εισροών			Συνολικά έσοδα ΦΠΑ(1995)	ΦΠΑ εισροών ως % των εσόδων ΦΠΑ
Μειωμένος συντελεστής	Κανονικός συντελεστής	Μειωμένος συντελεστής	Κανονικός συντελεστής	Μειωμένος συντελεστής	Κανονικός συντελεστής	Σύνολο		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(3)*(1)	(6)=(4)*(2)	(7)=(5)+(6)	(8)	(9)=(7)/(8)*100
12.700.000	88.049.000	8	18	1.016.000	15.848.820	16.864.820	1.795.676.809	0,94

Ο επιμερισμός των εισροών ανά συντελεστή ΦΠΑ έγινε με βάση τον επιμερισμό της συνολικής ενδιάμεσης κατανάλωσης των απαλλασσόμενων τομέων της οικονομίας ανά συντελεστή ΦΠΑ. Τα απαραίτητα στοιχεία για τον επιμερισμό προέρχονται από την ΕΣΥΕ και περιλαμβάνονται στην έκθεση ιδίων πόρων ΦΠΑ για το έτος 1995, μέρος 2, παράρτημα VIII.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Αποδοτικότητα των απαλλασσόμενων χρηματοοικονομικών τομέων ως %										
Ετη	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
<i>te</i>	3,41	3,39	3,58	3,7	4,03	4,31	3,94	4,24	4,33	4,32
<i>ts</i>	12,24	13,41	14,05	13,91	13,48	13,52	14,5	13,29	13,32	13,51
<i>e</i>	27,85	25,27	25,48	26,59	29,89	31,87	27,17	31,9	32,5	31,97
Υπολογισθείσα μέση αποδοτικότητα, 1989-1998 : 29,04%										

κών τομέων ανέρχεται σε (29,04%) (μέσος όρος), ποσοστό εξαιρετικά χαμηλό. Τούτο μπορεί να εξηγηθεί από το χαμηλό ποσοστό του δικαιώματος έκπτωσης που παρέχεται στο χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα (όπως προαναφέραμε 1-2%). Η χαμηλή αυτή αποδοτικότητα πιθανότατα επηρεάζει αρνητικά τη συνολική αποδοτικότητα του συστήματος ΦΠΑ στην Ελλάδα, αν ληφθεί υπόψη η σημασία του χρηματοοικονομικού τομέα για τη βάση επιβολής του ΦΠΑ.

4. Συμπεράσματα

Στο άρθρο αυτό αναλύσαμε μερικά από τα προβλήματα που προκύπτουν από τη φορολόγηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Το κυρίαρχο πρόβλημα που μελετήθηκε ήταν ο υπολογισμός της επίπτωσης στα έσοδα ΦΠΑ από την ενδεχόμενη υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο ΦΠΑ στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές εφαρμογής του ΦΠΑ, δεν είναι βέβαιο ότι η επιβολή του φόρου αυτού οδηγεί πάντοτε σε αύξηση των φορολογικών εσόδων. Η τυχόν θετική επίδραση εξαρτάται, εκτός των άλλων, από τον αριθμό και το ύψος των φορολογικών συντελεστών, καθώς και από το ποσοστό του δικαιώματος έκπτωσης.

Με σχετικά απλή μεθοδολογία (Μέθοδος Εθνικών Λογαριασμών⁽³⁾) προσδιορίσαμε τη βάση επιβολής του ΦΠΑ για το χρηματοοικονομικό τομέα. Από τη μέθοδο αυτή προέκυψε μια μείωση των εσόδων από ΦΠΑ λόγω εφαρμογής των απαλλα-

γών σε ποσοστό 5,37% των συνολικών εσόδων από ΦΠΑ για την περίοδο 1989-1998. Τα αποτελέσματα αυτά δεν διαφέρουν κατά πολύ από τα αποτελέσματα που προέκυψαν για τη Γερμανία με την εφαρμογή της μεθόδου των Genser και Winker (1997). Η μικρή αυτή διαφορά μεταξύ των αποτελεσμάτων μπορεί να εξηγηθεί από το ότι στην παρούσα έρευνα συμπεριλάβαμε και τον ασφαλιστικό τομέα καθώς και από την παροχή δικαιώματος επιλογής για τη φορολόγηση ή μη στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς στη Γερμανία (άρθρο 13C της έκτης οδηγίας ΦΠΑ).

Τέλος, τα εμπειρικά αποτελέσματα ενισχύουν την άποψη ότι η υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε ΦΠΑ, σε περίπτωση που αποφασισθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι ένα μέτρο φορολογικής πολιτικής που μπορεί να έχει θετική επίπτωση στα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από τα υψηλά ποσοστά φόρου εισροών που δεν εκπίπτονται από το χρηματοοικονομικό τομέα σύμφωνα με το ισχύον σύστημα των απαλλαγών. Επιπρόσθετα, το μέτρο αυτό θα μειώσει το ποσοστό του συσσωρευμένου φόρου που δημιουργείται από το τωρινό σύστημα, ενισχύοντας την ανταγωνιστική θέση του τραπεζικού τομέα.

⁽³⁾ Όλοι οι πίνακες εισροών-εκροών καθώς και οι πίνακες για τον υπολογισμό του Μέσου Σταθμικού Συντελεστή για όλα τα έτη μπορούν να διατεθούν σε κάθε ενδιαφερόμενο από τη συγγραφέα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Ενωση Ελληνικών Τραπεζών (1998) “ΕΥΡΩ: Οι προσαρμογές και επιπτώσεις στον Ελληνικό Τραπεζικό τομέα από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την εισαγωγή του ευρώ”.

Υπουργείο Οικονομικών και ΚΕΠΠΕ (1998) “Έρευνα για το διοικητικό κόστος του Ελληνικού φορολογικού συστήματος”.

ΚΑΛΥΒΑ, Α. (1997), “Η φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών”, *Φορολογική Επιθεώρηση* No 522.

ΕΣΥΕ (1998) “Εθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδας 1988-1997”.

Διεθνής

AGUIRRE, C. AND SHOME, P. (1988), “The Mexican Value added tax: methodology for calculating the base”, *National Tax Journal* No 4, Vol. XLI, pp. 543-554.

AUJEAN, M. AND PODDAR, S. (1997), “The treatment of risk and derivative financial instruments under a cash flow VAT for financial services”.

EC (1996) “VAT: a study of methods of taxing financial and insurance services”.

GENSER, B., WINKER, P. (1997), “Measuring the Fiscal Revenue Loss of VAT Exemption in Commercial Banking” *Finanzarchiv*, Vol. 54 (4), pp. 563-585.

HENDERSON, Y. (1988), “Financial intermediaries under value added taxation” *New England Economic Review*, pp. 37-50.

HOFFMAN, L. (1988), “The application of VAT to financial services” *Canadian Tax Journal*, Vol. 36, No 5, pp. 1204-1224.

HOFFMAN, L., PODDAR, S. AND WHALLEY, J. (1987), “Taxation of banking services under a consumption type, destination basis VAT” *National Tax Journal*, Vol. 40, No 4, pp. 547-554.

IMF, (1998), *International Fiscal Statistics Yearbook*.

JACK, W. (1996), “The efficiency of VAT implementation: a comparative study of Central and Eastern European countries in transition”, IMF/WP/96/79.

KODRZYCKI, Y. (1998), “Estimating VAT revenues from Tax reform in Transition Economies”, chapter 7 in “Tax modelling for Economies in Transition” pp. 103-117, Edited by Spahn, P. and Pearson, M. (1998).

MACKENZIE, G. A. (1991), “Estimating the base of the Value-Added Tax (VAT) in Developing countries: The problems of exemptions” IMF working paper WP/91/21.

KAY, J. (1990), “Tax policy: a survey” *The Economic Journal*, Vol. 100, pp. 18-75.

OECD (2000), “Revenue statistics”.

OECD/CFA (1998), “Indirect Tax treatment of financial services and instruments”.

PODDAR, S. AND ENGLISH, M. (1997), “Taxation of financial services under VAT: applying the cash-flow approach”. *National Tax Journal*, Vol. L, No 1, pp. 89-111.

TAMAOKA, M. (1994), “The regressivity of VAT: tax credit method and subtraction method-A Japanese case”, *Fiscal Studies*, Vol. 15, pp. 57-73.

TESCHE, J. (1998), “A Multi-Sectoral Model for Estimating VAT revenues in Hungary”, chapter 8 in “Tax modelling for Economies in Transition” pp. 119-132, Edited by Spahn, P. and Pearson, M. (1998).

WEIDENBAUM, M., RABOY, D., CHRISTIAN, J. (1989), “The value added tax: orthodoxy and new thinking”, chapter 8, Garber and Raboy “Value taxation of financial services” pp. 163-184.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ COMPETENCE: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΜΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

1. Θεμελίωση της έννοιας του Competence

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΑΝΟΥΣΟΥ
MBA – Στελέχους Γενικής Τράπεζας

1.1 Οι διάφοροι ορισμοί του competence

Στη βιβλιογραφία παρουσιάζεται ο Boyatzis, σαν ο πρώτος ο οποίος εκλαΐκευσε την έννοια του *competence*⁽¹⁾, ορίζοντάς τη σαν τη δυνατότητα ενός προσώπου η οποία το οδηγεί σε μία συμπεριφορά που άπτεται των απαιτήσεων της εργασίας, σε δεδομένο επιχειρησιακό περιβάλλον, και αυτό τελικά επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα (Boyatzis, 1982).

Ο εκπαιδευτικός φορέας *Train Agency* (Armstrong, 1998), επιχειρώντας να αναλύσει την έννοια του *competence* και να αποκαλύψει τα μέρη που το συνθέτουν, ισχυρίζεται ότι αποτελεί μία ευρεία έννοια η οποία περιλαμβάνει την ικανότητα μεταβίβασης επιδεξιοτήτων και γνώσης, για την αντιμετώπιση νέων καταστάσεων μέσα στο επαγγελματικό χώρο. Περιλαμβάνει την οργάνωση και το σχεδιασμό της εργασίας, την καινοτομία και την αντιμετώπιση των δραστηριοτήτων που ξεφεύγουν από τη ρουτίνα. Επιπλέον, περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά της προσωπικής αποτελεσματικότητας τα οποία απαιτούνται στο χώρο εργασίας, ούτως ώστε να μπορούμε να συναλλασσόμαστε με συνεργάτες, διευθυντές και πελάτες.

Στον ορισμό αυτό παρατηρούνται δύο ενδιαφέροντα στοιχεία. Το πρώτο είναι ο συσχετισμός του *competence* με την ικανότητα να αντιμετωπίζουμε οτιδήποτε καινούργιο και το δεύτερο είναι η συμπεριλήψη της γνώσης και των επιδεξιοτήτων στην έννοια του *competence*.

Ο Spencer και το επιτελείο του (Armstrong, 1998), όρισαν το *competence* ως κάθε χαρακτηριστικό του ατόμου που μπορεί να αξιολογηθεί αξιόπιστα και μπορεί να διαφοροποιεί αισθητά την αποτελεσματική από την αναποτελεσματική εκτέλεση της εργασίας.

Θεωρούν το *competence* ατομικό χαρακτηριστικό και απαιτούν τρόπους αξιόπιστης εκτίμησης ή κατά κάποιο τρόπο ποσοτικής εκτίμησης.

Ο βρετανικός ερευνητικός φορέας *Management Charter Initiative* (MCI) ορίζει ότι *competence* είναι η δυνατότητα εκτέλεσης των δραστηριοτήτων μέσα σε έναν επαγγελματικό χώρο, στο επίπεδο που προσδοκά η Διοίκηση (Woodall, 1997).

Ο Woodruffe (Armstrong, 1998) ορίζει το *competence* δηλώνοντας ότι είναι ταυτόσημο με τις συμπεριφορικές διαστάσεις που επηρεάζουν την απόδοση της εργασίας.

Υπάρχουν και ορισμοί, όπως αυτοί που έχουν δοθεί από τους Burgoyne, Murphy (Armstrong, 1998), και Tyson & York (1999), που περίπου μοιάζουν μεταξύ τους αναφέροντας ότι το *competence*

⁽¹⁾ Ο Αγγλικός όρος *competence* αποδίδεται στα ελληνικά με τις λέξεις: ικανότητα, επιτηδειότητα, επάρκεια, οι οποίες όμως παράλληλα αποτελούν μετάφραση των: *skill*, *ability* και *capability*. Προκύπτει λοιπόν ότι ο όρος δεν μπορεί να αποδοθεί με επιτυχία στα ελληνικά και ως εκ τούτου στη συνέχεια θα παρατίθεται στα αγγλικά.

είναι οι ικανότητες και δυνατότητες του προσωπικού, που απαιτούνται για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας.

Η Woodall (1997) παρουσιάζει παράλληλα και την έννοια *competency* διαχωρίζοντάς τη με αυτή του *competence*. Αναφέρει ότι ο όρος *competency* και ο όρος *competence* αναφέρονται σε δύο διαφορετικά πράγματα.

Γενικά, ο πρώτος τείνει να χρησιμοποιείται περισσότερο αναφερόμενος στο μεσαίο και ανώτερο επίπεδο του Management, σαν κριτήριο απόδοσης των ανωτέρων στελεχών, ενώ ο δεύτερος χρησιμοποιείται στο κατώτερο επίπεδο του Management, για την απόκτηση των απαιτούμενων *competences*.

Άλλοι θεωρητικοί όπως οι Pes και Salaman (1996) θεωρούν το *competence* ως ναρκοπέδιο, ή εν πάση περιπτώσει μία ασαφή έννοια. Ετσι λοιπόν, επισημαίνουν ότι το *competence* σε ορισμένες περιπτώσεις αναφέρεται σε συμπεριφορές και ενέργειες και σε άλλες περιπτώσεις σε ικανότητες ή χαρακτηριστικά, ή αναφέρεται σε αποτελέσματα ενεργειών.

Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Hendry (1998) θεωρεί ότι υπάρχει δυσκολία στη σημασία της έννοιας εξαιτίας του ότι ο όρος είναι εκ φύσεως ανακριβής. Επιπλέον, θεωρεί ότι το *competence* μοιάζει με άλλους αμφισβητούμενους ορισμούς που οι ψυχολόγοι χρησιμοποιούν για να περιγράψουν τη συμπεριφορά.

Η προσέγγιση του *competence* δημιούργησε ισχυρό ενδιαφέρον στη Βρετανία και υιοθετήθηκε από μερικές μεγάλες επιχειρήσεις, όπως οι Cadbury Schweppes, National Westminster Bank και British Gas, και σχεδίασαν λίστες από *competences*, που έπρεπε να διαθέτουν οι εργαζόμενοι στις δουλειές τους.

Ταυτόχρονα, το ενδιαφέρον της Βρετανικής κυβέρνησης για την αναβάθμιση των προτύπων της επαγγελματικής εκπαίδευσης και των επαγγελματικών ικανοτήτων, οδηγήθηκε σε μία εντελώς διαφορετική προσέγγιση, η οποία συσχέτισε το *competence* στην εκτέλεση της εργασίας, με αποτέλεσμα συγκεκριμένες λειτουργίες να συνδεθούν σε μία σειρά επαγγελματικών *competences*. Αυτά αποτέλεσαν τα

Πρότυπα Επαγγελματικών Ικανοτήτων των βρετανικών κρατικών φορέων: National Vocational Qualifications (NVQ) και του Management Charter Initiative (MCI).

1.2 Τα πλαίσια της εννοιολογικής ανάλυσης του όρου-κλειδί *competence*

1.2.1 Το πλαίσιο του John Burgoyne

Ο Burgoyne (Armstrong, 1998) παρουσιάζει τη διάκριση μεταξύ του να είσαι *competent* και να έχεις *competence*. Θεωρεί ότι ένας εργαζόμενος ή manager της επιχείρησης, θεωρείται *competent* όταν η εργασία του είναι επιτυχής, σύμφωνα με τους στρατηγικούς στόχους της επιχείρησης, χωρίς να ασχολείται με την ανάλυση των χαρακτηριστικών που οδηγούν τους εργαζομένους στην καλή εκτέλεση της εργασίας.

Ο ίδιος θεωρητικός ισχυρίζεται ότι ένας εργαζόμενος μπορεί να έχει *competences* τα οποία όμως δεν χρησιμοποιεί.

Το ενδιαφέρον στοιχείο που εισάγεται στο πλαίσιο του Burgoyne σχετίζεται με την προθυμία εκτέλεσης του έργου και μπορεί να συσχετισθεί άμεσα με θέματα επιχειρησιακής κουλτούρας και δομών εξουσίας. Δηλαδή οι ικανότητες ενός εργαζομένου μπορούν να *ανθίσουν* μόνο μέσα σε κατάλληλες συνθήκες.

1.2.2 Το πλαίσιο του Adrian Furnham

Ο Furnham (Armstrong, 1998) ασχολείται με το ζήτημα αν το *competence* χαρακτηρίζεται από συνέχεια ή είναι σταθερό χαρακτηριστικό. Η άποψή του κλείνει προς το δεύτερο ισχυρισμό, καθώς αυτός είναι συμβατός με τον ορισμό που έδωσε για το *competence*.

Σύμφωνα με αυτόν *competence* είναι μία ομάδα από θεμελιώδεις ικανότητες και δυνατότητες που απαιτούνται για την επιτυχή εκτέλεση μιας εργασίας.

Η άποψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει μεγάλη σημασία στην περίπτωση που οι επιχειρήσεις προσπαθούν να συνδέσουν την εκτέλεση της εργασίας με την επιβράβευση.

Παράλληλα ορίζει την *ανεπάρκεια* σαν την κατάσταση, όπου ένα άτομο γνωρίζει το πώς να κάνει μία δουλειά, αλλά την κάνει λανθασμένα. Από την άλλη πλευρά ορίζει την *έλλειψη του competence*, ως την κατάσταση όπου ένας εργαζόμενος, δεν γνωρίζει πώς να κάνει τη δουλειά του.

1.2.3 Το πλαίσιο του Charles Woodruffe

Ο Woodruffe (1991) επισημαίνει ότι το *competence* χρησιμοποιείται με δύο αντιλήψεις. Μία για να περιγράψει την ικανότητα ενός ατόμου να διεκπεραιώσει επαρκώς μία εργασία και η άλλη, ως το σύνολο συμπεριφορών τις οποίες ένα άτομο πρέπει να επιδείξει για να εκτελέσει τις λειτουργίες μιας εργασίας αποδοτικά.

Για να ξεκαθαρίσει την κατάσταση, προτείνει τη διαφοροποίηση του όρου ως εξής:

- Τομείς του *competence* – οι τομείς αυτοί αναφέρονται σε λειτουργίες ή εργασίες τις οποίες το άτομο διεκπεραιώνει καλά.
- *competency* – ο όρος σχετίζεται κυρίως με συμπεριφορικές διαστάσεις που βρίσκονται πίσω από την επιτυχή διεκπεραίωση της εργασίας.

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρηθεί ότι ο Woodruffe δεν περιλαμβάνει τις επιδεξιότητες και τη γνώση στη άποψή του και επιπλέον πιστεύει ότι ο ικανός manager είναι ικανός σε οποιαδήποτε επιχείρηση, ή σε οποιοσδήποτε κουλτούρες.

1.2.4 Το πλαίσιο του Len Holmes

Ο Holmes (Armstrong, 1998) θεωρεί ότι το *competence* πρέπει να θεωρείται ως η *έννοια που εντοπίζει τη σχέση μεταξύ της προσδοκώμενης και της απαιτούμενης εκτέλεσης της εργασίας και βασίζεται σε πληροφορίες σχετικές με την τρέχουσα αλλά και την προηγούμενη εκτέλεση*.

Φαίνεται καθαρά ότι το πλαίσιο του συνδέεται με τη θεωρία της *Προσοδοκίας*.

Σύμφωνα με την άποψή του, ένα άτομο θεωρείται επαρκές, όταν έχει ήδη εκτελέσει καλά την εργασία του στο παρελθόν ή την εκτελεί καλά τώρα και με αυτό τον τρόπο υπάρχει η προσδοκία ότι το

άτομο αυτό θα εκτελέσει την εργασία του καλά και στο μέλλον.

1.2.5 Το πλαίσιο του A. Coombe

Ο Coombe (Armstrong, 1998), προτείνει ότι τα *competences* μπορούν να διακριθούν σε *εισροών*, *εκροών* ή *επεξεργασίας*.

Τα *competences εισροών* είναι η δυνατότητα ενός ατόμου να εκτελεί την εργασία του καλά.

Το μοντέλο *εκροών* βασίζεται στην άποψη, ότι η έννοια του *competence* είναι σημαντική, μόνο όταν μπορεί να αποδειχθεί, ότι τα *competences* χρησιμοποιήθηκαν αποδοτικά.

Τέλος, το μοντέλο *επεξεργασίας* περιγράφει τα *competences* σαν τη λειτουργία που συνδέει τις εισροές με τις εκροές-αποτελέσματα.

Θα ήταν καλύτερα αν ο Coombe είχε εισαγάγει μία καμπύλη ανατροφοδότησης στο μοντέλο του, η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα τον έλεγχο της αύξησης της μη αναγκαίας γνώσης, η οποία από μόνη της (σε περίπτωση που δεν υπάρχουν έμφυτα χαρακτηριστικά) δεν βελτιώνει τις εισροές.

1.3 Συμπεράσματα – Ταξινόμηση ορισμών της έννοιας του competence

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι κάποιοι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι η έννοια του *competence* ενσωματώνει μόνο ατομικές συμπεριφορές, δηλαδή κατά βάση ψυχολογικά συστατικά, άλλοι υποστηρίζουν ότι η έννοια συμπεριλαμβάνει γνώση και ικανότητες και άλλοι και τα δύο.

Τέλος υπάρχουν άλλοι (Iles & Salaman/1996, Hendry/1998), οι οποίοι θεωρούν το *competence* ως μία ασαφή έννοια.

Εξετάζοντας τις διάφορες θέσεις των θεωρητικών σχετικά με τον όρο, μπορούν να επισημανθούν τα παρακάτω χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην έννοια:

- *Ικανότητα που οδηγεί σε συμπεριφορά* (Boyatzis).
- *Ικανότητα και προθυμία* (Burgoyne).

- Διαστάσεις της συμπεριφοράς (Woodruff).
- Χαρακτηριστικά των ατόμων που μπορούν να αξιολογηθούν (Spencer και άλλοι).
- Θεμελιώδεις ικανότητες (Furnham).
- Προσωπικό γνώρισμα, χαρακτηριστικό ή επιδεξιότητα (Murphy, Tyson & York).
- Επιδεξιότητες, γνώση και έμφυτα χαρακτηριστικά (Coombe).
- Δυνατότητα εκτέλεσης των δραστηριοτήτων στο επίπεδο που προσδοκά η Διοίκηση (MCI).

Παρατηρείται λοιπόν ότι υπάρχει διαφωνία σχετικά με το τι σημαίνει η έννοια *competence*.

Επιπλέον, έρευνα που διεξήχθη από τους Grotz και Phillips (1989) στην BP, απεκάλυψε ότι η εταιρεία παρουσίαζε προβλήματα στην αγγλο-αμερικανική κατανόηση του όρου κατά μήκος των διαφορετικών εθνικών πολιτισμών, που αποδεικνύει ότι οι κουλτούρες των επιχειρήσεων σε σχέση με τα διαφορετικά περιβάλλοντα ανέδειξαν διαφορετικές έννοιες του *competence*.

Μετά τα παραπάνω κρίνεται σκόπιμο να γίνει μία προσπάθεια ταξινόμησης-κατάταξης αυτών των ορισμών, για να αποτυπωθεί το ευρύ πεδίο απόψεων που υπάρχει.

Για να γίνει αυτό πρέπει να ξεκαθαριστούν οι διαστάσεις στις οποίες εκτείνονται οι έννοιες των διαφόρων ορισμών που παρουσιάστηκαν.

Αναφέρθηκαν οι όροι *στοιχεία* και *ιδιότητες* της επιτυχούς συμπεριφοράς και τέθηκε το ζήτημα των *έμφυτων* χαρακτηριστικών και αυτών που είναι *επίκτητα*.

Προκύπτει λοιπόν ότι τα *competences* έχουν κατ' αρχήν δύο διαστάσεις:

- *έμφυτα* ή
- *επίκτητα*

Σύμφωνα με αυτά, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι Woodruffe και Furnham πλησιάζουν περισσότερο στα *έμφυτα* χαρακτηριστικά, οι Murphy, Tyson & York και Burgoyne πλησιάζουν περισσότερο στα *επίκτητα* χαρακτηριστικά και τέλος οι Train Agency, Coombe και MCI βρίσκονται περίπου στη μέση.

Το δεύτερο σημείο, το οποίο βγήκε ως συμπέρασμα

από την ανάλυση των εννοιολογικών πλαισίων, αφορά στο βαθμό στον οποίο τα *competences* είναι *κοινά* για όλες τις επιχειρήσεις ή *βασίζονται στην επιχείρηση*.

Ο Woodruffe πιστεύει ότι τα *competences* είναι κοινά για όλες τις επιχειρήσεις και τις κουλτούρες. Το ακριβώς αντίθετο συμπεραίνεται από το παράδειγμα της BP.

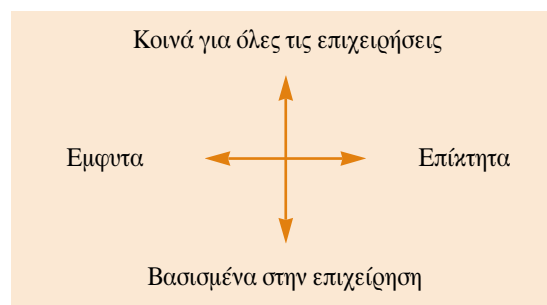
Αυτό σημαίνει ότι τα *competences* έχουν άλλες δύο διαστάσεις:

- *κοινά για όλες τις επιχειρήσεις ή*
- *βασίζονται στην επιχείρηση*

Όλες οι θέσεις των θεωρητικών μπορούν να τεθούν σε ένα σταυροειδές σύστημα αξόνων, ως σημεία με συντεταγμένες τους άξονες αυτούς. Ο ένας άξονας έχει στη μία του κατεύθυνση τα *επίκτητα competences* και στην άλλη τα *έμφυτα*.

Ο άλλος άξονας έχει στη μία του κατεύθυνση τα *κοινά για όλες τις επιχειρήσεις* και στην άλλη τα *βασισμένα στην επιχείρηση*.

Το φάσμα των σημείων που δημιουργείται, τοποθετώντας τις θέσεις των θεωρητικών, αποτυπώνει και αποκαλύπτει ταυτόχρονα το μέγεθος της διάστασης των απόψεων που υπάρχει.

Η θέση που υιοθετείται από το γράφοντα, είναι ότι τα *competences* είναι ένα *μίγμα* *χαρακτηριστικών* τα οποία οριοθετεί και υιοθετεί κάθε επιχείρηση ως τις ικανότητες-επιδεξιότητες εκείνες που απαιτούνται για την επιτυχή εκτέλεση του κάθε τομέα της εργασίας, με βάση τους στόχους που έχει θέσει.

Περιλαμβάνουν χαρακτηριστικά *έμφυτα* και *επίκτητα*, μερικά από τα οποία είναι κοινά σε οποιουσδήποτε στόχους της επιχείρησης και αν αναφέρονται.

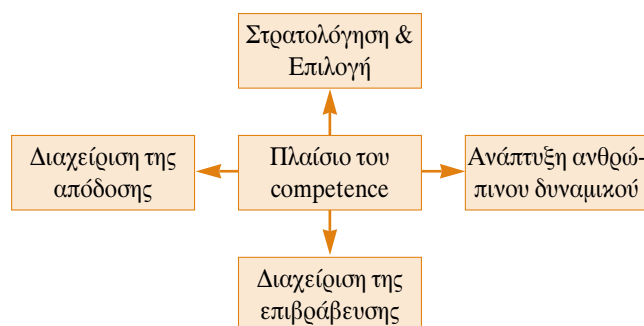
Τέλος, πρέπει να θεωρείται ότι κατά βάση τα *competences* βασίζονται στην επιχείρηση και δεν είναι κοινά για όλες τις επιχειρήσεις.

2. Η έννοια του competence στη διαχείριση ανθρώπινων πόρων

Σύμφωνα με τον Armstrong (1998) “η Διοίκηση Προσωπικού που βασίζεται στο *competence*, επιτρέπει στην επιχείρηση να αποκτά, να διοικεί, να αναπτύσσει και να επιβραβεύει τους ανθρώπους που έχουν τις απαιτούμενες δυνατότητες ούτως ώστε να μεγιστοποιούν τη συνεισφορά τους και να πετυχαίνουν τους στόχους της”.

Ενα κατάλληλο πλαίσιο του *competence*, όταν συνδέεται με λειτουργίες της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού μπορεί να οδηγήσει στη μεγιστοποίηση της συνεισφοράς των εργαζομένων και των managers και συνεπώς στην εκπλήρωση των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης.

Στο πιο κάτω σχήμα ο Armstrong (1998) παρουσιάζει την αναπαράσταση των ολοκληρωμένων στοιχείων της Διοίκησης Προσωπικού, γύρω από ένα πλαίσιο βασισμένο στο *competence*.

Στην πράξη, αναμένεται ότι η επιχείρηση που αποφασίζει να εφαρμόσει τον παραπάνω χάρτη, πρέπει πρώτα απ’ όλα να καθορίσει τα *competences* εκείνα που θεωρεί απαραίτητα για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας.

2.1 Competence Ανάλυση

Για να προσδιοριστούν τα *competences* που είναι απαραίτητα για την επιτυχή εκτέλεση μιας εργασίας, είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μια *Competence Ανάλυση*.

Σύμφωνα με τον Armstrong (1998), η “*Competence Ανάλυση* αποτελείται από μία *Λειτουργική Ανάλυση*, για να προσδιοριστούν τα *competences* που βασίζονται στην εργασία, και από μία *Συμπεριφορική Ανάλυση*, για να εδραιωθούν συμπεριφορικές διαστάσεις οι οποίες επηρεάζουν την εκτέλεση της εργασίας”.

Η *Competence Ανάλυση* μπορεί να γίνει με τις παρακάτω προσεγγίσεις:

- *Η γνώμη του εμπειρογνώμονα*
- *Δομημένη συνέντευξη*
- *Εργαστήρια*
- *Λειτουργική ανάλυση*
- *Τεχνική κρίσιμου περιστατικού*
- *Πλέγμα ρεπερτορίου*

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι προσεγγίσεις όπως η *Τεχνική κρίσιμου περιστατικού* και *Πλέγμα ρεπερτορίου*, είναι χρονοβόρες και απαιτούν μεγάλη εμπειρία.

Τα *Εργαστήρια* διαρκούν λίγο χρόνο αλλά απαιτούνται αρκετά χρήματα, καθώς συνήθως στρατολογείται ειδικός σύμβουλος.

Η *Λειτουργική Ανάλυση* χρησιμοποιείται στην περίπτωση που ο κύριος αντικειμενικός σκοπός είναι η ανάπτυξη προτύπων *competences*, με βάση πιστοποιημένα επαγγελματικά πρότυπα.

3. Εμπειρικές έρευνες – μοντέλα βασισμένα στην έννοια του competence

3.1 Αποτελέσματα διαφόρων ερευνών

Κατά καιρούς διάφοροι, με έρευνες που διεξήγαγαν, προσπάθησαν να εντοπίσουν τα *competences* εκείνα που είναι απαραίτητα για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας, ορίζοντάς τα σαν *πρότυπα επαγ-*

γελματικών ικανοτήτων σε συγκεκριμένες καταστάσεις.

Ο Dunnette (Χυτήρης, 1996), μετά από έρευνα που διεξήγαγε προσδιόρισε και κατέταξε τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά στην εργασιακή προσπάθεια, σε τρεις κατηγορίες: πνευματικά, κινητικά και φυσικά.

Ο Cockerill (1989) πραγματοποίησε μία εμπειρική έρευνα στις υπηρεσίες του οικονομικού τομέα (οι οποίες λειτουργούν σε ταραχώδες περιβάλλον) και οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι τα *competences* μπορεί να εκτιμηθούν από παρατηρήσεις στη συμπεριφορά, σε συνθήκες ενός Κέντρου Αξιολόγησης.

Η Davidson (1999), παρουσιάζει τα αποτελέσματα του *Official End-of the-Millennium State-of-HR Survey*, που προσδιορίζει τα ακόλουθα *competences* ως αυτά τα οποία, τα στελέχη του Human Resource πιστεύουν ότι θα χρειαστούν περισσότερα τα επόμενα χρόνια.

Αυτά είναι:

- Ικανότητες επικοινωνίας
- Ικανότητα αντιμετώπισης προβλημάτων
- Ηγετικές ικανότητες
- Ικανότητα στρατολόγησης προσωπικού

Αναλυτικά έχει ως εξής:

1. **Συντήρηση και βελτίωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων.**
  - 1.1. Συντήρηση των δραστηριοτήτων για την ικανοποίηση των ποιοτικών προδιαγραφών.
  - 1.2. Δημιουργία και συντήρηση των αναγκαίων συνθηκών για παραγωγική εργασία.
2. **Συμβολή στην υλοποίηση αλλαγών σε υπηρεσίες, προϊόντα και συστήματα.**
  - 2.1. Συμβολή στην αξιολόγηση των προτεινόμενων αλλαγών σε υπηρεσίες, προϊόντα και συστήματα.
  - 2.2. Υλοποίηση και αξιολόγηση των αλλαγών σε υπηρεσίες, προϊόντα και συστήματα.
3. **Εισήγηση, παρακολούθηση και έλεγχος της χρήσης πόρων.**
  - 3.1. Προτάσεις για δαπάνες.
  - 3.2. Παρακολούθηση και έλεγχος της χρήσης των πόρων.
4. **Συμβολή στην επιλογή και πρόσληψη προσωπικού.**
  - 4.1. Καθορισμός μελλοντικών αναγκών σε προσωπικό.
  - 4.2. Συμβολή στην αξιολόγηση και επιλογή υποψηφίων με βάση τις ανάγκες της ομάδας και της επιχείρησης.

- Διαχείριση εργατικού δικαίου
- Ικανότητες ανάπτυξης και εκπαίδευσης
- Τεχνογνωσία
- Κατάρτιση προϋπολογισμών
- Επανορθωτικός σχεδιασμός
- Σχεδιασμός κερδών/Διοίκηση
- Γνώση Λογιστικής/Οικονομίας
- Ικανότητα τήρησης αρχείων

3.2 Το μοντέλο του M.C.I.

Το μοντέλο που προτείνει το M.C.I. (Woodall, 1997) περιλαμβάνει τις *πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες*, με βάση την έννοια του *competence*, που αναφέρονται στους managers του πρώτου επιπέδου της Διοίκησης, με σκοπό την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης και τη συνεχή βελτίωση της απόδοσής της.

Περιλαμβάνει τις *Μονάδες*, μία σειρά από εργασίες-δραστηριότητες του *competence*, που πρέπει να εκτελεστούν στη δουλειά και τα *Στοιχεία*, τα σχετιζόμενα με την κάθε δραστηριότητα, που μπορούν να χαρακτηρισθούν και ως αντικειμενικοί σκοποί αυτών των δραστηριοτήτων.

-
5. Ανάπτυξη ομάδων, ατόμων και του ιδίου, με σκοπό την αύξηση της απόδοσης.	5.1. Ανάπτυξη και βελτίωση ομάδων μέσα από το σχεδιασμό δραστηριοτήτων. 5.2. Αναγνώριση, αξιολόγηση και ανάπτυξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. 5.3. Ανάπτυξη προσωπικών ικανοτήτων μέσα από την καθημερινή εργασία.
6. Σχεδιασμός, ανάθεση και αξιολόγηση των καθηκόντων εργαζομένων, ομάδων και του ιδίου.	6.1. Ορισμός και αναθεώρηση εργασιακών στόχων ατόμων και ομάδων. 6.2. Σχεδιασμός δραστηριοτήτων και προσδιορισμός μεθόδων για την επίτευξη των στόχων. 6.3. Ανάθεση καθηκόντων και αξιολόγηση ατόμων και ομάδων με βάση τους στόχους. 6.4. Παροχή πληροφόρησης σε άτομα και ομάδες, σχετικά με την απόδοσή τους.
7. Δημιουργία, συντήρηση και βελτίωση αποτελεσματικών εργασιακών σχέσεων.	7.1. Δημιουργία και συντήρηση κλίματος εμπιστοσύνης και υποστήριξης με τους υφισταμένους. 7.2. Δημιουργία και συντήρηση κλίματος εμπιστοσύνης και υποστήριξης με τον άμεσο προϊστάμενο. 7.3. Δημιουργία και συντήρηση σχέσεων με τους συναδέλφους. 7.4. Αναγνώριση και ελαχιστοποίηση διαπροσωπικών συγκρούσεων. 7.5. Υλοποίηση πειθαρχικών διαδικασιών και διαδικασιών υποβολής παραπόνων. 7.6. Συμβουλευτική ενημέρωση του προσωπικού.
8. Αναζήτηση, αξιολόγηση και οργάνωση πληροφοριών, για δράση.	8.1. Συγκέντρωση και αξιολόγηση πληροφοριών για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων. 8.2. Καταγραφή και αποθήκευση πληροφοριών.
9. Ανταλλαγή πληροφοριών για τη λύση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων.	9.1. Οργάνωση συναντήσεων και συζητήσεων για τη λύση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων. 9.2. Συμμετοχή σε συζητήσεις για τη λύση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων. 9.3. Πληροφόρηση και ενημέρωση των άλλων.
-

3.3 Το μοντέλο των Ανταγωνιστικών Αξιών

Οι Cameron & Quinn (1999) ομαδοποίησαν σε ένα σετ κατηγοριών, τα *competences* που προέκυψαν από πολλαπλές μελέτες.

Το μοντέλο στηρίζεται στους τέσσερις τύπους οργανωτικής κουλτούρας, που μπορεί να έχει υιοθετήσει μία επιχείρηση. Αυτοί είναι:

➤ **Η Ομαδική Κουλτούρα**

- **Η Κουλτούρα Ιεραρχίας**
- **Η Κουλτούρα Καινοτομίας**
- **Η Κουλτούρα Αγοράς**

Σε κάθε έναν από τους παραπάνω επιχειρηματικούς τύπους κουλτούρας αντιστοιχισαν ένα σετ από *competences*, που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης, υπό το πρίσμα τεσσάρων κριτηρίων-διαστάσεων.

Σχηματικά οι 12 *competency* κατηγορίες ανά τύπο κουλτούρας είναι:

Οι τέσσερις κατευθύνσεις των αξόνων απεικονίζουν τα τέσσερα κριτήρια-διαστάσεις αποτελεσματικότητας της επιχείρησης.

Σύμφωνα με τους Cameron & Quinn (1999), τα *competences* που περιλαμβάνονται σε κάθε τεταρτημόριο επιχειρησιακής κουλτούρας, έχουν κυρίως εφαρμογή στο μεσαίο και ανώτερο επίπεδο της Διοίκησης.

4. Μεθοδολογία έρευνας

Στην έρευνα που ακολούθησε, προκειμένου να καθοριστούν οι *πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες* των προϊσταμένων, δεν ήταν δυνατό να υιοθετηθεί όπως ακριβώς έχει, μία από τις προσεγγίσεις της *Competence Ανάλυσης* (§ 2.1), λόγω του ότι απαιτούντο πόροι, οι οποίοι δεν ήταν δυνατόν να διατεθούν.

Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε, η έρευνα να βασιστεί στη λίστα των *Πιστοποιημένων Επαγγελματιών Προτύπων του MCI*.

Η επιλογή του συγκεκριμένου μοντέλου κρίθηκε σκόπιμη, καθώς όπως σημειώθηκε, αναφέρεται στους *managers* του πρώτου επιπέδου διοίκησης.

Στο μοντέλο του MCI έγιναν οι κατάλληλες προσαρμογές, σύμφωνα με τα δεδομένα της τράπεζας και με το *νέο-προσαρμοσμένο* μοντέλο έγινε πρωτογενής έρευνα, για να διαπιστωθεί αν αυτό περιλαμβάνει τα *competences* εκείνα που απαιτούνται για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας των προϊσταμένων των Καταστημάτων της τράπεζας.

Αναλυτικά τα βήματα που ακολουθήθηκαν ήταν:

- Η λίστα του MCI προσαρμόστηκε στα δεδομένα και τις ανάγκες της τράπεζας, μετά από δύο συνεντεύξεις με ανώτερα διοικητικά στελέχη της τράπεζας
- Επιλέχθηκε το αντιπροσωπευτικό για τον πληθυσμό δείγμα
- Με πρωτογενή έρευνα ζητήθηκε από το δείγμα που επιλέχθηκε να χαρακτηρίσει τη σημαντικότητα των *competences* που περιλαμβάνονται στη λίστα, για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας τους.

Η τελική λίστα των *competences* (μοντέλο) που περιλήφθηκε στο ερωτηματολόγιο της έρευνας ήταν:

1. *Εκτελώ αλλά και βελτιώνω τις υπηρεσίες και τις λειτουργίες που παρέχονται από το τμήμα μου.*
  - > Εκτελώ τις λειτουργίες σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις εγκυκλίους της τράπεζας.
  - > Δημιουργώ και διατηρώ τις αναγκαίες συνθήκες για παραγωγική εργασία.
2. *Συμβάλλω στην εφαρμογή νέων υπηρεσιών, προϊόντων και συστημάτων λειτουργίας.*
  - > Υποβάλλω προτάσεις για νέες υπηρεσίες, προϊόντα και συστήματα λειτουργίας.
  - > Εφαρμόζω και εκτελώ άμεσα νέες υπηρεσίες, προϊόντα και συστήματα λειτουργίας, που αποφασίζονται.
3. *Εισηγούμαι, παρακολουθώ και ελέγχω τη χρήση των πόρων.*
  - > Εισηγούμαι για δαπάνες.
  - > Παρακολουθώ και ελέγχω τη χρήση των πόρων.
4. *Συμβάλλω στη στελέχωση του τμήματος.*
  - > Αναγνωρίζω μελλοντικές ανάγκες του τμήματος σε προσωπικό.
  - > Εισηγούμαι για τη στελέχωση του τμήματος έναντι των αναγκών του.
5. *Ενδιαφέρομαι για τη βελτίωση-ανάπτυξη των ατόμων του τμήματος και του εαυτού μου, ούτως ώστε να αυξηθεί η απόδοση.*
  - > Αναπτύσσω και βελτιώνω τα άτομα του τμήματος, μέσα από σχεδιασμό και δραστηριότητες.
  - > Εντοπίζω, εξετάζω και βελτιώνω δραστηριότητες ανάπτυξης των ατόμων του τμήματος.
  - > Αναπτύσσω τον εαυτό μου μέσα από τον εργασιακό ρόλο.
6. *Σχεδιάζω, αναθέτω και αξιολογώ την εργασία που εκτελέστηκε από τα άτομα του τμήματος και από εμένα.*
  - > Καθορίζω και αναθεωρώ τους εργασιακούς στόχους των ατόμων του τμήματος.
  - > Σχεδιάζω δραστηριότητες και προσδιορίζω μεθόδους για την επίτευξη των στόχων.
  - > Αναθέτω καθήκοντα και αξιολογώ τα άτομα του τμήματος και τον εαυτό μου, έναντι των στόχων.
  - > Παρέχω πληροφόρηση στα άτομα του τμήματος σχετικά με την απόδοσή τους με σκοπό τη βελτίωσή τους.
7. *Προσπαθώ να δημιουργώ, να διατηρώ και να βελτιώνω αποτελεσματικές προσωπικές σχέσεις με τα άτομα που συνεργάζομαι.*
  - > Δημιουργώ και διατηρώ την εμπιστοσύνη και υποστήριξη των υφισταμένων μου.
  - > Δημιουργώ και διατηρώ την εμπιστοσύνη και υποστήριξη του άμεσου προϊσταμένου μου.
  - > Δημιουργώ και διατηρώ καλές σχέσεις με τους συναδέλφους μου.
  - > Φροντίζω για την ελαχιστοποίηση των διαπροσωπικών συγκρούσεων.
  - > Εφαρμόζω πειθαρχικές διαδικασίες και διαδικασίες υποβολής παραπόνων.
  - > Παρέχω τις απαραίτητες συμβουλές στο προσωπικό.

8. *Αναζητώ, αξιολογώ και οργανώνω όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζομαι στην εργασία μου.*
  - Αποκτώ και αξιολογώ τις πληροφορίες που απαιτούνται για υποστήριξη των αποφάσεων που παίρνω.
  - Καταγράφω και αποθηκεύω πληροφορίες για μελλοντική χρήση.
9. *Εχω διάθεση για προσαρμογή στη σύγχρονη τεχνολογία που υποστηρίζει την εργασία μου.*
  - Εξοικειώνομαι στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.
  - Προσαρμόζομαι εύκολα σε αλλαγές της τεχνολογίας.
10. *Μπορώ να εκτελώ την εργασία μου, να παίρνω πρωτοβουλίες και αποφάσεις σε συνθήκες πίεσης.*
  - Εκτελώ τα καθήκοντά μου σε συνθήκες μεγάλου φόρτου εργασίας, στρες.
  - Παίρνω αποφάσεις και πρωτοβουλίες σε συνθήκες μεγάλου φόρτου εργασίας, στρες.
11. *Διαθέτω ικανή γνώση των εργασιών που εντάσσονται στον τομέα ευθύνης μου.*
  - Γνωρίζω επαρκώς τις διεργασίες του τμήματός μου.
  - Διαθέτω εμπειρίες από ικανό χρόνο προϋπηρεσίας.
12. *Φροντίζω να εξυπηρετείται ικανοποιητικά η πελατεία του τμήματος.*
  - Οργανώνω κατάλληλα τις εργασίες για την καλύτερη και γρηγορότερη εξυπηρέτηση των πελατών.
  - Εντοπίζω τις ανάγκες των πελατών.
  - Αναγνωρίζω, προβάλλω τα παράπονα των πελατών και συμβάλλω στην αντιμετώπισή τους.
  - Διαμορφώνω καλές σχέσεις με τους πελάτες.

Για τις απαντήσεις χρησιμοποιήθηκε κλιμακούμενη κατηγορική κλίμακα.

Εκτός της παραπάνω λίστας το ερωτηματολόγιο της έρευνας περιλάμβανε: *Δημογραφικά χαρακτηριστικά, Ανοικτή Ερώτηση*, για να ορίσουν οι ερωτώμενοι τυχόν ικανότητες που δεν προβλέφθηκαν στο ερωτηματολόγιο και τις θεωρούν σημαντικές για την εκτέλεση της εργασίας τους και τέλος *Στοιχεία προϋπηρεσίας*.

Ο συνολικός αριθμός του ερευνούμενου πληθυσμού ήταν 340 άτομα και το αντιπροσωπευτικό δείγμα προσδιορίστηκε σε $n=87$ άτομα.

Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της

απλής τυχαίας στρωματοποιημένης δειγματοληψίας δύο σταδίων (Evans et al.,1997) για να εκπροσωπηθούν στο δείγμα προϊστάμενοι από όλη την τράπεζα.

Με βάση τις διαθέσιμες μεθόδους συλλογής στοιχείων (Evans et al.,1997), επιλέχθηκε η ταχυδρομική δημοσκόπηση και συγκεκριμένα η απλή ταχυδρομική δημοσκόπηση.

Ο κύριος στόχος της δημοσκόπησης ήταν η μέτρηση του βαθμού σημαντικότητας μιας σειράς *competences*, για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας του προϊσταμένου Καταστήματος, με βάση την προσωπική άποψη των ατόμων που εκτελούν τη συγκεκριμένη εργασία.

5. Αποτελέσματα έρευνας

Η ανάλυση των στοιχείων της έρευνας έγινε με την εφαρμογή τόσο περιγραφικών όσο και πολυμεταβλητών μεθόδων.

Όλοι οι παραμετρικοί στατιστικοί έλεγχοι έγιναν σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% με τη βοήθεια στατιστικού προγράμματος.

Η λίστα της έρευνας, κρίθηκε από τους ερωτώμενους ότι περιλαμβάνει όλα εκείνα τα *competences* που είναι απαραίτητα για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας τους. Σε συνδυασμό με το γεγονός ότι για τη λίστα αυτή έχει συμφωνήσει και η τράπεζα, τελικά αυτή μπορεί να καθοριστεί ως το μοντέλο των *πρότυπων επαγγελματικών ικανοτήτων* των προϊσταμένων στα καταστήματα της τράπεζας.

Η Πολυπαραγοντική Ανάλυση των δεδομένων (Μπεχράκης, 1999) ανέδειξε 5 σημαντικούς *κύριους παραγοντικούς άξονες*, οι οποίοι σχημάτισαν τις παρακάτω ομάδες *πρότυπων επαγγελματικών ικανοτήτων*, οι οποίες παρουσιάζουν ισχυρή συνοχή μεταξύ τους (ταιριάζουν).

Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στην ομαδοποίηση των *πρότυπων επαγγελματικών ικανοτήτων*, ως εξής:

➤ 1Η ΟΜΑΔΑ

Στην πρώτη και πιο σημαντική ομάδα κατατάσσονται οι πιο κάτω *πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες*, με σειρά σπουδαιότητας:

1. Συμβάλλω στην εφαρμογή νέων υπηρεσιών, προϊόντων και συστημάτων λειτουργίας.
2. Προσπαθώ να δημιουργώ, να διατηρώ και να βελτιώνω αποτελεσματικές προσωπικές σχέσεις με τα άτομα που συνεργάζομαι.
3. Σχεδιάζω, αναθέτω και αξιολογώ την εργασία που εκτελέστηκε από τα άτομα του τμήματος και από εμένα.
4. Συμβάλλω στη στελέχωση του τμήματος.
5. Εισηγούμαι, παρακολουθώ και ελέγχω τη χρήση των πόρων.

Με βάση την ταξινόμηση των εννοιών των διαφόρων θεωρητικών, οι παραπάνω εντάσσονται κυ-

ρίως στην κατηγορία των *competences γνώση και ικανότητες* που, όπως έχει αναφερθεί, είναι *επίκτητα χαρακτηριστικά*.

Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο που τις διακρίνει είναι η απόλυτα ενεργή θέση του προϊσταμένου, να τολμά το νέο, να σχεδιάζει και να κάνει προτάσεις (καινοτόμος).

Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει *competences* που πρέπει να θεωρούνται ως οι *θεμελιώδεις πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες* για την εκτέλεση της εργασίας του προϊσταμένου.

➤ 2Η ΟΜΑΔΑ

Στη δεύτερη πιο σημαντική ομάδα κατατάσσονται οι πιο κάτω *πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες*, με σειρά σπουδαιότητας:

1. Αναζητώ, αξιολογώ και οργανώνω όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζομαι στην εργασία μου.
2. Μπορώ να εκτελώ την εργασία μου, να παίρνω πρωτοβουλίες και αποφάσεις σε συνθήκες πίεσης.
3. Ενδιαφέρομαι για τη βελτίωση-ανάπτυξη των ατόμων του τμήματος και του εαυτού μου, ούτως ώστε να αυξηθεί η απόδοση.

Με βάση την ταξινόμηση των εννοιών των διαφόρων θεωρητικών, οι παραπάνω εντάσσονται στην κατηγορία των *competences συμπεριφοράς* που, όπως έχει αναφερθεί, είναι *έμφυτα χαρακτηριστικά*.

Η 2η αυτή ομάδα περιλαμβάνει *competences* που πρέπει να θεωρούνται ως *αναπόσπαστο μέρος των πρότυπων επαγγελματικών ικανοτήτων* της 1ης ομάδας, προκειμένου να εξασφαλίζεται η επιτυχή εκτέλεση της εργασίας του προϊσταμένου.

➤ ΛΟΙΠΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Στην 3η ομάδα κατατάσσονται οι *πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες*, που επιτρέπουν να εξυπηρετείται ικανοποιητικά η πελατεία του τμήματος και στις δύο τελευταίες ομάδες, με τη μικρότερη στατιστική ερμηνεία, κατατάσσονται οι:

- Εκτελώ αλλά και βελτιώνω τις υπηρεσίες και τις λειτουργίες που παρέχονται από το τμήμα μου.

- Έχω διάθεση για προσαρμογή στη σύγχρονη τεχνολογία που υποστηρίζει την εργασία μου.
- Διαθέτω ικανή γνώση των εργασιών που εντάσσονται στον τομέα ευθύνης μου.

Πρόκειται για *πρότυπες επαγγελματικές ικανότητες*, που πρέπει να θεωρούνται ως *προαπαιτούμενες* για την ανάληψη της συγκεκριμένης εργασίας, εντάσσονται δε στην κατηγορία των *competences γνώση και ικανότητες*.

6. Συμπέρασμα

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των ομάδων που δημιουργήθηκαν, αναδεικνύονται οι κυριότεροι χαρακτηρισμοί που δόθηκαν για το *competence* από τους θεωρητικούς και επαληθεύθηκε η θέση μας.

Προκύπτει ότι, οι 2 πρώτες σημαντικότερες ομάδες που σχηματίστηκαν, αντιπροσωπεύουν τις 2 από τις 4 διαστάσεις της έννοιας του *competence* και αποδεικνύεται ότι για την επιτυχή εκτέλεση της εργασίας των προϊσταμένων απαιτούνται *competences* που εκτείνονται στις 2 διαστάσεις, οι οποίες προσδιορίζονται από τα *Εμφυτα* και *Επίκτητα* χαρακτηριστικά.

Βέβαια, τα αποτελέσματα μιας έρευνας μπορούν να εδραιωθούν σαν επαγγελματικά πρότυπα για την εκτέλεση της συγκεκριμένης εργασίας και να είναι αξιόπιστα, μόνο όταν η ανάλυση διεξάγεται σε συγκεκριμένους τομείς και όχι σε όλη την επιχείρηση (Armstrong, 1998), οπότε είναι σαφώς αναγκαίο, η έρευνα προσδιορισμού των απαιτούμενων *competences*, να επεκταθεί και να καλύψει όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων της τράπεζας, ώστε να καθοριστούν Πρότυπα Επαγγελματικών Ικανοτήτων ανά τομέα ή ανά θέση εργασίας.

Τέλος, σχετικά με τις υπόλοιπες 2 διαστάσεις, εάν δηλαδή τα *competences* αυτά μπορούν να είναι *κοινά για όλες τις επιχειρήσεις ή βασίζονται στην επιχείρηση* (εν προκειμένω στη Γενική Τράπεζα), δεν μπορούν να καταγραφούν συμπεράσματα.

Πιστεύουμε ότι αυτό αποτελεί αντικείμενο άλλ-

λης μελέτης, τα αποτελέσματα της οποίας θα συμπληρώσουν αυτά του παρόντος άρθρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

ΜΠΕΧΡΑΚΗΣ Θ. (1999) *Πολυδιάστατη Ανάλυση Δεδομένων*, Εκδόσεις Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα.

ΧΥΤΗΡΗΣ, Λ. (1996) *Οργανωσιακή Συμπεριφορά*, Εκδόσεις “Interbooks”, Αθήνα.

Ξένη

ARMSTRONG, M. (1998) *A Handbook of Personnel Management Practice*, Kogan Page, London.

BOYATZIS, R. (1982) *The Competent Manager*, Wiley, New York.

CAMERON K.S. & QUINN R.E. (1999) *Diagnosing Changing Organizational Culture*, Addison-Wesley Publishing Company, Inc.

COCKERILL, A.C. (1989) “The Kind of Sparrow and Boam (1992)e for rapid change”, *Personnel Management*, 21, 9, September.

DAVIDSON, L. (1999) “Top 12 Future Competencies”, *Workforce Magazine*, August, 78, 2, pp. 73.

EVANS, R., EAST, R., GOURLAY, S., KALAFATIS, S., ROBERTSON, S., ROLLS-WILLSON, G., SHEPPARD, J. (1997) *Project Methodology*, Kingston University.

GREATOREX, J. and PHILLIPS, P. (1989) “Oiling the wheels of competence”, *Personnel Management*, August, pp. 36-39.

HENDRY, C. (1998) *Human Resource Management – a Strategic Approach to Employment*, Butterworth Henemann, Bath.

ILES, P. AND SALAMAN G. (1996) *Recruitment, Selection and Assessment*, in STOREY, J. (ed), *Human Resource Management – a Critical Text*, International Thomson Business Press, London.

TYSON, S. and YORK, A. (1999) *Human Resource Management*, Butterworth Henemann, Oxford.

WOODALL, J. (1997) *Managing Human Resources*, Kingston University, London.

WOODRUFFE, C. (1991) “Competent by any other name”, *Personnel Management*, September, pp. 30-33.

INTERNATIONAL BANKING SUMMER SCHOOL 2002

“Καινοτομία και διαχείριση μεταβολών”

Εδιμβούργο, 21-31 Ιουλίου 2002

To International Banking Summer School (IBSS) οργανώθηκε για πρώτη φορά το 1948 από το Chartered Institute of Bankers του Λονδίνου και έκτοτε συνεχίζει αδιάκοπα τη λειτουργία του, κάθε καλοκαίρι, σε διαφορετική πόλη και με διαφορετικό κεντρικό θέμα. Μετά από μισό και πλέον αιώνα έχει αποκτήσει μεγάλο κύρος και ασκεί σημαντική επιρροή στη διεθνή τραπεζική και χρηματοοικονομική κοινότητα.

Το Εδιμβούργο είναι η πόλη που θα φιλοξενήσει το IBSS του 2002, το οποίο έχει αναλάβει το Chartered Institute of Bankers της Σκωτίας, ο παλαιότερος επαγγελματικός τραπεζικός φορέας στον κόσμο.

Το IBSS φέρνει σε επαφή ανώτερα στελέχη τραπεζών από διάφορες χώρες και έχει στόχο τη μελέτη των σημαντικών τραπεζικών εξελίξεων, αλλά και την ενθάρρυνση και ανάπτυξη στενότερων διαπροσωπικών σχέσεων. Η διοργάνωση αυτή έχει επαγγελματικές και κοινωνικές διαστάσεις και παρέχει πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης επαγγελματικών επαφών.

“Καινοτομία και διαχείριση μεταβολών”

Καθώς οι αλλαγές σε όλα τα επίπεδα γίνονται όλο και ταχύτερες, οι τραπεζικοί και όσοι δραστηριοποιούνται στο χρηματοοικονομικό τομέα γενικότερα, διαπιστώνουν ότι η διαχείριση περιπτώσεων και εξελισσόμενων οργανισμών αυξάνει την πίεση για κάλυψη νέων αναγκών και εφαρμογή καινοτομιών.

Το IBSS 2002 θα διερευνήσει τη διαχείριση των εν εξελίξει μεταβολών και θα εξετάσει στρατηγικές ανάπτυξης και επιβράβευσης του προσωπικού σε εποχές όπου οι συνθήκες αλλάζουν πολύ γρήγορα. Οι συμμετέχοντες θα μελετήσουν επίσης τις πιέσεις που μπορεί να ασκήσει ένα “πολυεπίπεδο” περιβάλλον εργασίας στις επαγγελματικές αρχές και τη δεοντολογία.

Στο πρόγραμμα θα συμμετάσχουν πολλοί ομιλητές από την τραπεζική κοινότητα, οι οποίοι έχουν πρόσφατα βιώσει την εμπειρία της διαχείρισης καινοτόμων αλλαγών. Το Cranfield School of Management θα παράσχει το πλαίσιο μελέτης και συζήτησης, ενώ οι

συμμετέχοντες θα πάρουν μέρος σε άσκηση τραπεζικής εξομοίωσης με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, που θα οργανώσει η INSEAD και θα διαρκέσει 2 ημέρες. Το IBSS 2002 θα είναι ένα μοναδικό εκπαιδευτικό γεγονός, του οποίου στόχος είναι όχι μόνο να εμπλουτίσει τις γνώσεις των συμμετεχόντων, αλλά και να τους βοηθήσει να αναπτύξουν αυτές τις ιδέες και δεξιότητες στο δικό τους περιβάλλον εργασίας.

Το Εδιμβούργο επιλέχθηκε να φιλοξενήσει το IBSS 2002 λόγω της διεθνούς φήμης και κλίμακας του κλάδου των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών του. Προσφέρει εύκολη πρόσβαση και ευρύτατο φάσμα επιλογών για δραστηριότητες εκτός εκπαιδευτικού προγράμματος. Οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε ένα πολύ ενδιαφέρον πρόγραμμα εξορμήσεων σε αξιοθέατα μέσα και γύρω από το Εδιμβούργο, όπως το Edinburgh Castle, το Stirling Castle, η έκθεση Dynamic Earth και το Hopetoun House.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ www.ciobs.org.uk Η ΝΑ ΣΤΕΙΛΑΤΕ

E-MAIL ΣΤΟΝ Κ. TIM CUTHBERTSON ΣΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ TIM@CIOBS.ORG.UK.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΝΩΣΗ Σ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

ΕΡΓΟ ΕΥΡΩ

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ:

- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ / ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ / ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
- ΘΕΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΑΣ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΕΡΓΟ ΕΥΡΩ

Το τελευταίο τρίμηνο του 2001 αποτέλεσε το κρίσιμότερο διάστημα της προετοιμασίας του τραπεζικού συστήματος της χώρας μας για την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή. Αν και ο κύριος όγκος των απαραίτητων ενεργειών για τη μετάβαση είχε ολοκληρωθεί νωρίτερα, το διάστημα Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου ήταν ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένου ότι το χρονικό όριο της 31ης Δεκεμβρίου, που σηματοδοτούσε την ολοκλήρωση της υλοποίησης όλων των σχετικών αλλαγών (μετατροπή λογαριασμών, προσαρμογή συστημάτων κλπ.) πλησίαζε όλο και περισσότερο. Επιπλέον – και ίσως το πιο σημαντικό – προείχε η ευρύτερη δυνατή ενημέρωση και εξοικείωση του κοινού με τα νέα νομισματικά παραστατικά, ώστε η μετάβαση να είναι όσο το δυνατόν πιο ομαλή.

Στο πλαίσιο αυτό η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών συνέχισε να εργάζεται εντατικά, σε συνεργασία πάντα με το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Ομάδα Δράσης για το ευρώ), την Τράπεζα της Ελλάδος και άλλους φορείς της Πολιτείας που εμπλέκονταν στην εισαγωγή του νέου νομίσματος.

Ταντόχρονα, η συνεργασία της ΕΕΤ με την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία ήταν στενή, προκειμένου να ενημερώνεται το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και να αξιοποιούνται πληροφορίες και απόψεις των υπόλοιπων χωρών της ευρωζώνης αναφορικά με τις τελευταίες προετοιμασίες.

Οι ενέργειες της ΕΕΤ κατά το τελευταίο τρίμηνο αφορούσαν στα εξής:

1. ΠΡΟΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΑ ΕΥΡΩ

Η ΕΕΤ παρακολούθησε στενά όλη την πορεία του προεφοδιασμού των τραπεζών, τόσο από πλευράς χρονικού συντονισμού (πάντα σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος) και ομαλής διεξαγωγής των διαδικασιών όσο και από πλευράς ασφάλειας των χρηματαποστολών.

Η ΕΕΤ – σε στενή συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος και το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης – εξασφάλισε τη συνδρομή της Ελληνικής Αστυνομίας για την ασφάλεια των χρηματαποστολών προεφοδιασμού σε όλη την επικράτεια.

Παράλληλα η Συντονιστική Επιτροπή Ευρώ της ΕΕΤ προέβη στις απαραίτητες ενέργειες για να ενθαρρυνθούν όσο το δυνατόν περισσότερες επιχειρήσεις να εφοδιαστούν με χαρτονομίσματα και κέρματα ευρώ πριν την 1.1.2002 και παρακολούθησε στενά τους ρυθμούς εξέλιξης του υποπροεφοδιασμού.

Στα ίδια πλαίσια κινήθηκε και ο συντονισμός διανομής των 3 εκατομμυρίων συσκευασιών εξοικείωσης (starter-kits), για τον οποίο η ΕΕΤ είχε άμεση συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών και την Τράπεζα της Ελλάδος τόσο για τις πρακτικές όσο και τις νομικές παραμέτρους (π.χ. διασφάλιση της μη κυκλοφορίας του ευρώ πριν από την 1.1.02).

2. ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΓΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ υπέβαλε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας πρόταση νομοθετικής ρύθμισης – η οποία και ψηφίστηκε από τη Βουλή – για τον ορισμό της 31ης Δεκεμβρίου 2001 ως ειδικής αργίας συναλλαγών για τις εμπορικές τράπεζες, την Τράπεζα της Ελλάδος, το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, το Χρηματιστήριο Παραγώγων Αθηνών, το Αποθετήριο και την Εταιρεία Εκκαθάρισης Συναλλαγών επί Παραγώγων, τις εταιρείες leasing και factoring, τις ΑΕΔΑΚ και τις Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών και Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου. Σκοπός της πρότασης αυτής ήταν να δοθεί στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα επαρκής χρόνος για τις απαραίτητες δοκιμές των μηχανογραφικών συστημάτων των τραπεζών και την προσαρμογή των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών, ώστε να δίνουν ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2002.

3. ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΩΡΑΡΙΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Για τη διευκόλυνση του συναλλακτικού κοινού κατά την περίοδο παράλληλης κυκλοφορίας, δηλαδή από 1.1.2002 έως 28.2.2002, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ πρότεινε την παράταση ωραρίου συναλλαγών, η οποία έγινε αποδεκτή από την ΟΤΟΕ με πρακτικό συμφωνίας που υπεγράφη από τις δύο πλευρές (βλέπε σελ. 101).

4. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Συνεχίζοντας την προσπάθεια ενημέρωσης και προετοιμασίας του κοινού για την εισαγωγή του ευρώ, η ΕΕΤ εξέδωσε ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο “Δέκα Συμβουλές για το Ευρώ. Από την Τράπεζα για τον Πολίτη”, το οποίο διανεμήθηκε μέσω των εμπορικών τραπεζών. Σκοπός του φυλλαδίου ήταν η ταχύτερη εξοικείωση του κοινού με το νέο νόμισμα και η παροχή οδηγιών προς τους πολίτες για τον εφοδιασμό τους με ευρώ αλλά και την απόσυρση των δραχμικών αποθεμάτων τους.

Επιπλέον, σε συνεργασία με το Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, η ΕΕΤ διοργάνωσε στα τέλη Νοεμβρίου εκδήλωση με θέμα την εισαγωγή του ευρώ και τις θεσμικές εξελίξεις στην ενιαία τραπεζική και χρηματιστηριακή αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα η ΕΕΤ, με εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα της, συμμετείχε και σε εκδηλώσεις άλλων φορέων, όπως της ΓΣΕΕ για την κυκλοφορία του ευρώ (12.12.2001) και του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου για τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα με την εφαρμογή του ευρώ (10.12.2001).

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Α. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε εντοπίσει το πρόβλημα των σημαντικών – σε κάθε χώρα-μέλος – αποκλίσεων κόστους μεταξύ των ενδοσυνοριακών και διασυνοριακών εμβασμάτων και πίεζε για τον περιορισμό τους. Στις 27 Ιανουαρίου 1997 υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο η Οδηγία 97/5/ΕΚ, η οποία κατέστησε υποχρεωτική για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που πραγματοποιούσαν διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων τη διαφάνεια και δημοσιοποίηση των στοιχείων που συνθέτουν το κόστος των παραπάνω συναλλαγών, την υιοθέτηση μέγιστης χρονικής περιόδου πραγματοποίησης της πίστωσης στο λογαριασμό του δικαιούχου (5 εργάσιμες ημέρες) και τη δημιουργία αποτελεσματικού μηχανισμού αποκατάστασης και αντιστοφής των μη ολοκληρωμένων εντολών.

Παρά το γεγονός ότι, μετά την έκδοση της Οδηγίας, ο μέσος χρόνος διεκπεραίωσης της εντολής μειώθηκε στις τρεις ημέρες (εξισώθηκε δηλαδή με αυτόν των ενδοσυνοριακών εμβασμάτων), η Επιτροπή έκρινε ότι δεν είχε σημειωθεί ανάλογη πρόοδος και ως προς τη μείωση του κόστους. Κατόπιν αυτού το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξέδωσαν τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2560/2001, ο οποίος (θεσπίζει κανόνες σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι το κόστος για τις πληρωμές αυτές είναι το ίδιο με το κόστος των πληρωμών σε ευρώ που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό κράτους-μέλους), μέχρι του ποσού των 50.000 ευρώ. Με τις διατάξεις του Κανονισμού⁽¹⁾ καθιερώθηκαν:

- η αρχή της ευθυγράμμισης των εξόδων μεταξύ διασυνοριακών και εγχωρίων πληρωμών, η οποία εφαρμόζεται στις **διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης** και στις **διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής** (δηλ. πληρωμές με κάρτες και αναλήψεις από ΑΤΜ),
- η αρχή της διαφάνειας των εν λόγω εξόδων, η οποία εφαρμόζεται και στις **διασυνοριακές επιταγές**.

Κατόπιν αυτού, στα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα έχουν επιβληθεί (μεταξύ των άλλων και) οι ακόλουθες υποχρεώσεις:

1. Από την **1η Ιανουαρίου 2002** κάθε τράπεζα:

- πρέπει να παρέχει εκ των προτέρων στους πελάτες της πληροφορίες σχετικά με τα έξοδα που επιβάλλει, τόσο για τις διασυνοριακές, όσο και για τις εντός της χώρας πληρωμές σε ευρώ, ύψους μέχρι 50.000 ευρώ (υποχρέωση που ισχύει και για τις διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται σε ευρώ με μετατροπή ενός νομίσματος κράτους-μέλους που δεν συμμετέχει στην ευρωζώνη - και αντίστροφα),
- πρέπει να παρέχει σε κάθε πελάτη της μετά από αίτημά του, το διεθνή αριθμό τραπεζικού λογαριασμού του (IBAN) και τον κωδικό αναγνώρισης της τράπεζας (BIC),
- δικαιούται να απαιτεί από τον πελάτη πρόσθετα έξοδα για την εκτέλεση διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης, εφόσον αυτός δεν γνωστοποι-

⁽¹⁾ Για ολόκληρο το επίσημο κείμενο του Κανονισμού βλ. σελ. XXX

εί στην τράπεζα το διεθνή αριθμό τραπεζικού λογαριασμού (IBAN) και τον κωδικό αναγνώρισης της τράπεζας (BIC) του δικαιούχου του και υπό την προϋπόθεση ότι η τράπεζα του παρέχει σχετική πληροφόρηση.

2. Από την 1η Ιουλίου 2002 τα έξοδα που επιβάλλει η τράπεζα, για τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα, μέχρι μεγίστου ποσού 12.500 ευρώ, θα πρέπει να είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει η τράπεζα για αντίστοιχες πληρωμές σε ευρώ εντός της χώρας.

3. Από την 1η Ιουλίου 2003:

- τα έξοδα που επιβάλλει η τράπεζα για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα, μέχρι μεγίστου ποσού 12.500 ευρώ, θα πρέπει να είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει η τράπεζα σας για αντίστοιχες μεταφορές πίστωσης σε ευρώ εντός της χώρας,
- κάθε τράπεζα πρέπει να αναφέρει στο αντίγραφο κίνησης λογαριασμού κάθε πελάτη (ή σε παρόντά του) τον IBAN του πελάτη και τον BIC του ιδρύματος.

4. Από την 1η Ιανουαρίου 2006, το όριο των 12.500 ευρώ αναφορικά με την ευθυγράμμιση των εξόδων μεταξύ διασυνοριακών και εγχωρίων πληρωμών θα ανέλθει σε 50.000 ευρώ.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι για τη διευκόλυνση της εκτέλεσης των διασυνοριακών πληρωμών που καλύπτονται από τον Κανονισμό, από την **1η Ιουλίου 2002** τα κράτη-μέλη οφείλουν να καταργήσουν την υποχρέωση που επιβάλλουν στις τράπεζες αναφορικά με τη γνωστοποίηση διασυνοριακών πληρωμών – ύψους μέχρι 12.500 ευρώ – για την κατάρτιση των στατιστικών του ισοζυγίου πληρωμών.

Β. Ευνόητο είναι ότι η ίδια η φύση του προβλήματος συνεπάγεται και την ενεργό παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Τον Οκτώβριο 2001 η ΕΚΤ δημοσιοποίησε τη “Γνώμη” της για το σχέδιο (τότε) κειμένου του Κανονισμού, με την οποία αποδέχεται σαφώς και συντάσσεται με τους

επιδιωκόμενους από τον Κανονισμό σκοπούς, έστω κι αν εκφράζει κάποιες επιφυλάξεις για την προφανή παρέμβαση της ΕΕ στους μηχανισμούς διαμόρφωσης των τιμών και για τα μικρά χρονικά περιθώρια προσαρμογής που δίνονταν στις τράπεζες, υπενθυμίζοντας εύστοχα ότι αυτές χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν μέσα σε ασφυκτικά χρονικά πλαίσια πιεστικές τεχνολογικές προσαρμογές μεγάλης έκτασης, λόγω του προβλήματος του “ιού του 2000” και της εισαγωγής του ευρώ.

Η ΕΚΤ, προσεγγίζοντας ρεαλιστικότερα την πραγματικότητα, επεδίωξε και πέτυχε μια πιο συντονισμένη συνεργασία με τα εξειδικευμένα συλλογικά όργανα του χρηματοπιστωτικού τομέα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν με τρόπο συστηματικό τα τρία κύρια στοιχεία που επηρεάζουν την τιμολόγηση των διασυνοριακών εμβασμάτων:

- η μείωση του λειτουργικού κόστους των τραπεζών κατά τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης εργασίας,
- η επεξεργασία και καθιέρωση πανευρωπαϊκών προτύπων και
- η δημιουργία των αναγκαίων διατραπεζικών υποδομών στο πλαίσιο της ευρωζώνης.

Πρόκειται για πρακτικότερη προσέγγιση του προβλήματος, η οποία ικανοποιεί το χρηματοπιστωτικό τομέα και διασφαλίζει τα καλώς νοούμενα συμφέροντα και την αριότερη εξυπηρέτηση των καταναλωτών.

Υπό το πρίσμα μιας ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής πολιτικής μείωσης του κόστους των τραπεζικών λειτουργιών μέσω της εισαγωγής νέων συστημάτων και υποδομών, η ΕΚΤ ενθαρρύνει και υποστηρίζει τη βελτίωση υφιστάμενων ευρωπαϊκών προτύπων και την ανάπτυξη νέων. Οι ενέργειες αυτές αναφέρονται κυρίως στην ανάπτυξη (σε συνεργασία με τη SWIFT – Εταιρεία Παγκόσμιων Διατραπεζικών Χρηματοοικονομικών Τηλεπικοινωνιών – και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων – ECBS) της αυτοματοποιημένης ηλεκτρονικής διαβίβασης πιστώσεων (STP – Straight Through Processing). Η επίτευξη της αυτοματοποίησης αυτής προϋποθέτει τη διεθνή ταξινόμηση των τραπεζών (BIC – Bank Identification Code) σε τυποποιημένη μορφή και την παράλληλη εφαρμογή του Διεθνούς Αριθμού Τραπεζικού Λογαριασμού (IBAN – International Bank Account Number).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Όπως είναι γνωστό, ως ευρωπαϊκές διατραπεζικές οργανώσεις χαρακτηρίζουμε:

- την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (ΕΤΟ), η οποία εκπροσωπεί τις ενώσεις εμπορικών τραπεζών των κρατών-μελών της ΕΕ και της οποίας μέλος είναι και η ΕΕΤ,
- την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνεταιριστικών Τραπεζών,
- την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Αποταμειευτικών Τραπεζών και

➤ την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Τραπεζικά Πρότυπα, η οποία συστήθηκε από τις παραπάνω τρεις ομοσπονδίες (ECBS).

Η ECBS επεξεργάστηκε και παρακολουθεί την εφαρμογή από τις τράπεζες του IBAN, ενώ ταυτόχρονα σχεδίασε τη Διεθνή Εντολή Πληρωμής (IPI – International Payment Instruction), ένα τυποποιημένο έντυπο, το οποίο συμπληρώνεται από τους πελάτες των τραπεζών που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν ένα διασυνοριακό έμβασμα.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΕΤ

Ως ενεργό μέλος της ΕΤΟ και της ECBS, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών εμπλέκεται άμεσα στις διαδικασίες δημιουργίας των ευρωπαϊκών υποδομών και μάλιστα σε δύο επίπεδα:

- α. Συμμετέχει ενεργά στην επεξεργασία και διαμόρφωση των κοινών ευρωπαϊκών προτύπων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και
- β. επεξεργάζεται και συντονίζει την εισαγωγή και υιοθέτηση των παραπάνω προτύπων από τις ελληνικές τράπεζες.

Οι σημαντικότερες παρεμβάσεις της ΕΕΤ κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου του 2001 ήταν οι ακόλουθες:

1. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η Διατραπεζική Επιτροπή Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας (ΔΕΤΤ) αποφάσισε τα ακόλουθα σε σχέση με το ευρετήριο HEBIC:

- Τη μετονομασία του “Ευρετηρίου HEBIC” σε “Ευρετήριο του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος”. Ο νέος τίτλος θεωρήθηκε πιο εύληπτος και περιεκτικός, καθώς το ευρετήριο δεν περιέχει μόνο τους κωδικούς HEBIC, αλλά και τις διευθύνσεις, τα τηλέφωνα και τα λοιπά στοιχεία των καταστημάτων της κάθε τράπεζας.
- Να δημιουργηθεί, από εκπροσώπους τραπεζών

με τη συμβολή της ΕΕΤ, μία on line εφαρμογή μέσω διαδικτύου, όπου θα έχουν πρόσβαση μόνο οι αρμόδιοι της κάθε τράπεζας, προκειμένου να ενημερώνουν/διορθώνουν τα στοιχεία των μονάδων της τράπεζάς τους. Για την υλοποίηση της εφαρμογής έχουν ήδη οριστεί οι εκπρόσωποι που θα εκπονήσουν τις λειτουργικές προδιαγραφές της εν λόγω βάσης πληροφοριών (με χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης το πρώτο εξάμηνο του 2002).

- Να ζητηθούν από την Τράπεζα της Ελλάδος τα στοιχεία όλων των τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα, τα οποία θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην αρχή του ευρετηρίου, ανεξάρτητα από το αν είναι μέλη της ΕΕΤ ή όχι.
- Να επαναληφθεί η έντυπη έκδοση του “Ευρετηρίου του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος” και κατά το έτος 2002.
- Τα αρχεία των τραπεζών να αποστέλλονται στην ΕΕΤ ανά τρίμηνο. Μετά την παραλαβή και επεξεργασία των στοιχείων, η Ένωση θα φροντίζει αφ’ ενός να ενημερώνει την ιστοσελίδα της και αφ’ ετέρου να στέλνει το σύνολο του αρχείου, σε μορφή excel, σε όλες τις τράπεζες, προκειμένου να το αξιοποιούν στα εσωτερικά συστήματά τους.

2. ΥΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ (IBAN) ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Κατά το μήνα Οκτώβριο εστάλη ερωτηματολόγιο στα αρμόδια στελέχη των τραπεζών, σχετικά με την πρόοδο υιοθέτησης του Διεθνούς Τραπεζικού Λογαριασμού (IBAN), σύμφωνα με το χρονοπρόγραμμα εφαρμογής. Από τις απαντήσεις των τραπεζών και μετά τη σχετική επεξεργασία των στοιχείων προέκυψε ότι όλες οι ελληνικές τράπεζες είναι έτοιμες να παράγουν και να χορηγούν τον IBAN σε όσους πελάτες τους το ζητήσουν, καθώς και να λαμβάνουν ή αποστέλλουν διασυνοριακές εντολές πληρωμής με μορφή λογαριασμού IBAN από 1.1.2002.

3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΤΟΛΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ (IPI)

Η Διεθνής Εντολή Πληρωμής αποτελεί ένα ακόμα πρότυπο που ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων (ECBS), με σκοπό την υιοθέτηση μιας τυποποιημένης μεθόδου, η οποία θα διευκολύνει την αυτοματοποίηση των διασυνοριακών πληρωμών εμπορικού χαρακτήρα μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών.

Η Διατραπεζική Επιτροπή Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας (ΔΕΤΤ) αποφάσισε τη σύσταση διατραπεζικής ομάδας εργασίας, η οποία ανέλαβε τη δημιουργία του εθνικού προτύπου για το IPI.

Η ομάδα εργασίας ολοκλήρωσε ήδη την εισήγησή της προς τη ΔΕΤΤ για την εφαρμογή του προτύπου στην ελληνική αγορά, καθώς και τη μετάφραση όλων των τεχνικών εγχειριδίων της ECBS. Επίσης ολοκληρώθηκε η μετάφραση του τετρασέλιδου ενημερωτικού φυλλαδίου της ECBS για το IPI, κατά τα πρότυπα του αντίστοιχου φυλλαδίου για τον IBAN.

Πέρα όμως από τη δραστηριότητα που προκλήθηκε από τις ευρύτερες εξελίξεις σε κοινοτικό επίπεδο, η ΕΕΤ αναμίχθηκε ενεργά και στην προώθηση σημαντικών βελτιώσεων σε συνιστώσες του εθνικού συστήματος πληρωμών. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν την ασφάλεια των πληρωμών με κάρτες, τον εκσυγχρονισμό των πληρωμών προς το Δημόσιο και τη διαμόρφωση νέου εντύπου για τη συναλλαγματική και το γραμμάτιο σε διαταγή ευρώ:

1. ΕΘΝΙΚΟ ΕΜΒ ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΙΑ ΤΑ CHIP ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους τελείωσε η δεύτερη φάση του έργου της εταιρείας XANSA. Ολοκληρώθηκαν τα κείμενα:

- Terminal Functional Requirements
- Card Functional Requirements
- Member impact assessment document – General & Special Part
- Project Management Plan.

Επίσης ολοκληρώθηκε το κείμενο-πρόταση της XANSA για τη χρήση ενός τερματικού ανά έμπορο και είναι διαθέσιμο για περαιτέρω ενέργειες σε επίπεδο ΕΕΤ.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, στο πλαίσιο της ενημέρωσης του κοινού για τις εξελίξεις στο χώρο των καρτών, εξέδωσε δελτίο τύπου, περιγράφοντας συνοπτικά τις νέες προοπτικές που δημιουργεί η τεχνολογία του chip και η αντικατάσταση της παραδοσιακής μαγνητικής ταινίας στις πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΟΛΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Προκειμένου να περιοριστεί το φαινόμενο της δόλιας χρήσης των καρτών, κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία βάσεων πληροφοριών, με στοιχεία συμπεριφοράς επιχειρήσεων και κατόχων καρτών που διενεργούν συναλλαγές με κάρτες, για τις οποίες έχει παρατηρηθεί ή είναι πιθανή δόλια χρήση. Οι βάσεις πληροφοριών θα είναι στη διάθεση όλων των τραπεζών που θα συμμετάσχουν στο σύστημα και οι περιεχόμενες πληροφορίες θα συμβάλουν στον περιορισμό του φαινομένου στο σύνολο των τραπεζών-μελών της Ένωσης. Ο τρόπος αξιοποίησης των πληροφοριών θα καθορίζεται από τις επιχειρηματικές αποφάσεις της κάθε τράπεζας.

Το έργο της διεξαγωγής του συνόλου των απαιτούμενων εργασιών για την υλοποίηση, οργάνωση και λειτουργία των βάσεων πληροφοριών (αρχείων) αποφασίστηκε να ανατεθεί στην εταιρεία ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, λόγω της εξειδίκευσης που έχει αναπτύξει στα σχετικά θέματα και της εμπειρίας που διαθέτει στη συνεργασία με την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

3. ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ANTIMETΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΡΤΩΝ

Με στόχο την αντιμετώπιση περιστατικών κατά τα οποία άτομα παγιδεύουν τη σχισμή του καρταναγνώστη των αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών (ATM), υποκλέπτουν το PIN και στη συνέχεια προβαίνουν σε αναλήψεις μετρητών σε βάρος των νομίμων κατόχων των καρτών, οι τράπεζες αποφάσισαν να λάβουν μέτρα για την ορθότερη ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού μέσω:

- δελτίου τύπου της ΕΕΤ και
- εντύπου, που θα είναι κοινό για όλες τις τράπεζες και θα αποστέλλεται με κάθε νέα ή ανανεούμενη κάρτα.

Σε διατραπεζικό επίπεδο αποφασίστηκε να υπάρξει εισήγηση της Γενικής Γραμματείας της ΕΕΤ προς τις Διοικήσεις των τραπεζών για τα ακόλουθα:

- Τοποθέτηση κάμερας ψηφιακής λήψης σε όλα τα ATM,
- συστηματική καταγγελία, στις αρμόδιες Διοικήσεις Αρχές, των αξιόποινων πράξεων που περιέχονται στην αντίληψη των τραπεζών, σύμφωνα και με τον εκάστοτε μηχανισμό τους (κεντρικά ή σε επίπεδο υποκαταστήματος).

Παράλληλα οι τράπεζες-μέλη της ΕΕΤ αποφάσισαν να συσταθεί ομάδα εργασίας με αντικείμενο τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων και του τρόπου λειτουργίας ειδικής μονάδας που θα υποστηρίζει έναν τετραψήφιο αριθμό τηλεφώνου, τον οποίο θα καλούν οι πολίτες για να δηλώσουν απώλεια ή κλοπή των καρτών τους, ανεξάρτητα από την τράπεζα που τις έχει εκδώσει. Με βάση τα τεχνικά χαρακτηριστικά που θα προσδιορίσει η ομάδα εργασίας, της οποίας συντονιστής θα είναι εκπρόσωπος της ΕΕΤ, θα γίνει προκήρυξη ανάληψης του έργου, βάσει προσφορών, από εξειδικευμένες εταιρείες της αγοράς.

4. ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΩΝ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΦΟΡΩΝ ΣΤΙΣ ΔΟΥ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΡΤΩΝ

Το Υπουργείο Οικονομικών εκδήλωσε την επιθυμία να τοποθετηθούν συσκευές EFT/POS στις ΔΟΥ, προκειμένου να γίνει δυνατή η πληρωμή των πάσης φύσεως φόρων με τη χρήση καρτών.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ανταποκρινόμενη θετικά στην πρόσκληση του Υπουργείου, ανέθεσε το σχετικό έργο στην εταιρεία ΔΙΑΣ, η οποία

θα φροντίσει για την εγκατάσταση των EFT/POS, που θα επιτρέπουν τις συναλλαγές με κάθε είδους κάρτες. Η σχετική σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου, των τραπεζών και της ΔΙΑΣ έχει ήδη υπογραφεί από την 16η Οκτωβρίου 2001.

5. ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΟΥ ΧΡΕΩΣΤΙΚΟΥ ΦΠΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ, ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Το Υπουργείο Οικονομικών ανακοίνωσε το πρόγραμμα “Ηλεκτρονικής Πληρωμής του ΦΠΑ”, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στους φορολογούμενους που συνδέονται ήδη και υποβάλλουν μέσω INTERNET τη χρεωστική δήλωση του ΦΠΑ, να μπορούν να πληρώνουν τη σχετική οφειλή τους μέσω των τραπεζών. Διευκρινίζεται ότι ο ΦΠΑ καταβάλλεται κατά δήλωση του φορολογουμένου και ο τρόπος πληρωμής του από το φορολογούμενο στις τράπεζες εξαρτάται αποκλειστικά από τις επιχειρηματικές επιλογές της κάθε τράπεζας.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών ανταποκρινόμενη θετικά στην πρόσκληση του Υπουργείου ανέθεσε το σχετικό έργο στην εταιρεία ΔΙΑΣ, ενώ η σχετική σύμβαση υπεγράφη στα τέλη Οκτωβρίου 2001.

Ηδη το έργο έχει υλοποιηθεί και μεγάλος αριθμός φορολογουμένων εξυπηρετείται από το νέο σύστημα.

6. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΥΡΩ

Με την από 21.12.2001 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου περί αρμοδιότητας των δικαστηρίων σε υποθέσεις αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, φορολογικές και τελωνειακές ρυθμίσεις, από την 1η Ιανουαρίου 2002:

- καταργούνται τα τέλη χαρτοσήμου στις συναλλαγματικές και στα γραμμάτια σε διαταγή,
- δεν θα εκδίδονται και δεν θα διατίθενται, μέσω των ΔΟΥ, συναλλαγματικές και γραμμάτια σε διαταγή.

Λαμβανομένων υπόψη όλων των παραπάνω η ΕΕΤ εξέδωσε την ίδια μέρα (21.12.2001) δελτίο τύπου με τίτλο “Κατάργηση τελών χαρτοσήμου στις συναλλαγματικές και στα γραμμάτια”, με το οποίο ενημερώνονταν οι τυπογράφοι και οι ιδιώτες για τις προδιαγραφές των νέων, άνευ χαρτοσήμου

28.12.2001

[EL]

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L 344/13

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 19ης Δεκεμβρίου 2001

σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 93 παράγραφος 1,

την πρόταση της Επιτροπής⁽¹⁾,τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽²⁾,τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁽³⁾,Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της συνθήκης⁽⁴⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Η οδηγία 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1997, για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων⁽⁵⁾ αποσκοπούσε στη βελτίωση των υπηρεσιών διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων και ιδίως της αποτελεσματικότητάς τους. Επέδωσε ιδίως να παρθεί ο φόρτος εργασίας και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να πραγματοποιούν τμήμα, εθελοντικά και με χαμηλό κόστος διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων από ένα τμήμα της κοινότητας σε άλλο. Το κόστος αυτών των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων και των διασυνοριακών πληρωμών παραμένει γενικά εξαιρετικά υψηλό σε σχέση με τις εγχώριες πληρωμές. Από αποτελέσματα μελέτης που διεξήγαγε η Επιτροπή και την οποία δόθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2001, προκύπτει ότι οι καταναλωτές δεν λαμβάνουν επαρκή, αν όχι καμία, πληροφόρηση όσον αφορά το κόστος των μεταφορών πιστώσεων και ότι το μέσο κόστος των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων έχει ελαττωθεί μεταβληθεί από το 1993, έως διεξαγωγής τμηματικής μελέτης.

(2) Τόσο η ανακοίνωση της Επιτροπής της 31ης Ιανουαρίου 2000, προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τις πληρωμές μικρών ποσών στην εσωτερική αγορά, όσο και τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2000, σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής και της 4ης Ιουλίου 2001, σχετικά με τα μέτρα για τη στήριξη των οικονομικών φορέων κατά τη μετάβαση στο ευρώ, καθώς και οι ενδείξεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας του Σεπτεμβρίου 1999 και του Σεπτεμβρίου 2000, για τη βελτίωση των υπηρεσιών διασυνοριακών πληρωμών, υπογραμμίζουν επίσης την επίγουσα ανάγκη επίτευξης προόδου στον τομέα αυτό.

(3) Η ανακοίνωση της Επιτροπής της 3ης Απριλίου 2001, προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις προκλήσεις για την τελική ολοκλήρωση των χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ ανέφερε ότι η Επιτροπή προτίθεται να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της και να κάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες για να εξασφαλίσει ότι το κόστος των διασυνοριακών πράξεων θα προσεγγίσει το κόστος των εγχώριων πράξεων και ότι η ζώνη ευρώ θα αποκτήσει ως προς τούτο διαφάνεια και θα γίνει πραγματικότητα για τον ευρωπαίο πολίτη ως «εσωτερική ζώνη πληρωμών».

(4) Σε σύγκριση με τον επιβεβαιώνοντά κατά την σύσταση του λογιστικού ευρώ στόχο να επιτευχθεί τμηματική, αν όχι ταυτόχρονη, πελάτωση των πληρωμών για το ευρώ, ουδέν εξισορροπητικό επιτεύχθηκε ως προς τη μείωση του κόστους των διασυνοριακών πληρωμών έναντι του κόστους των εγχώριων πληρωμών.

(5) Ο όγκος των διασυνοριακών πληρωμών αυξάνεται σταθερά καθώς συνεχίζεται η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Σε αυτό το χώρο χωρίς σύνορα η εισαγωγή του ευρώ θα ευκολύνει ακόμα περισσότερο τις πληρωμές.

(6) Η διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου κόστους για τις διασυνοριακές πληρωμές από ό,τι για τις εγχώριες πληρωμές, αποτελεί τροχοπέδη στις διασυνοριακές συναλλαγές και επομένως impedit στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Τέτοια είναι επίσης ικανά να επηρεάσουν την εμπεδωμένη στη χρήση του ευρώ. Συνεπώς, για να διευκολυνθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι το κόστος για διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ είναι το ίδιο με το κόστος για τις πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, πράγμα που θα ενισχύσει επίσης την εμπεδωμένη στο ευρώ.

(7) Για τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής σε ευρώ, η αρχή της ισότητας του κόστους θα πρέπει να εφαρμόζεται, λαμβανομένων υπόψη των προκλήσεων και του υψηλού φόρτου εργασίας για τα ιδρύματα λόγω της μετάβασης στο ευρώ, από την 1η Ιουλίου 2002. Για να καταστεί δυνατή η δημιουργία των αναγκαίων υποδομών και προϋποθέσεων, θα πρέπει να υπάρξει μεταβατική περίοδος για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων μέχρι την 1η Ιουλίου 2003.

(8) Δεν ενδείκνυται να εφαρμόσει υπό τις παρούσες συνθήκες η αρχή της ισότητας του κόστους στις επιταγές σε χάρτι στο βήμα που από τη φύση τους δεν απαιτούν επεξεργασία τόσο αποτελεσματική όσο εκείνη των άλλων μέσων πληρωμής, ιδίως των ηλεκτρονικών πληρωμών. Αντίθετα, η αρχή της διαφάνειας του κόστους θα πρέπει να εφαρμόζεται και στις επιταγές.

(1) ΕΕ C 270 Ε της 23.9.2001, σ. 278.

(2) Γνώμη που δημοσιεύθηκε στις 10.12.2001· δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

(3) ΕΕ C 308 της 1.11.2001, σ. 17.

(4) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2001· δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα, κατά την του Συμβουλίου της 7 Δεκεμβρίου 2001· ΕΕ C 363 της 10.12.2001, σ. 1· και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13 Δεκεμβρίου 2001.

(5) ΕΕ L 41 της 14.2.1997, σ. 25.

- (9) Για να δοθεί στον καταναλωτή η δυνατότητα να εκτιμή το κόστος μιας διασπορευτικής πληρωμής, πρέπει να του παρέχονται πληροφορίες για το επιβαλλόμενο κόστος και τις μεταβολές του. Το ίδιο ισχύει και στις περιπτώσεις στις οποίες στη διασπορευτική πληρωμή σε ευρώ χρησιμοποιείται επίσης ένα νόμισμα διαφορετικό από το ευρώ.
- (10) Ο παρών κανονισμός δεν θίγει τη δυνατότητα των ιδρυμάτων να προβλέπουν γενικό τριμηνιαίο το οποίο να καλύπτει διάφορες υπηρεσίες πληρωμής, εφόσον αυτό δεν συνεπάγεται διάκριση μεταξύ διασπορευτικών πληρωμών και τυχόντων πληρωμών.
- (11) Θα πρέπει επίσης να προβλεφθούν ορισμένες βελτιώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί η εκτέλεση των διασπορευτικών πληρωμών από τα ιδρύματα που τις πραγματοποιούν. Ειδικότερα, θα πρέπει να προωθηθεί η τυποποίηση, και ιδίως η χρησιμοποίηση των κωδικών IBAN (*) (ιδιότης αριθμός τραπεζικού λογαριασμού) και BIC (†) (κωδικός αναγνώρισης τραπεζής) που είναι αναγκαίοι για την αυτοματοποιημένη επεξεργασία των διασπορευτικών μεταφορών πίστωσης. Η ευρύτερη δυνατή χρήση αυτών των κωδικών έχει ουσιαστική σημασία. Τέλος, ορισμένες άλλες ρυθμίσεις που δημιουργούν πρόσθετο κόστος θα πρέπει να καταργηθούν προκειμένου να μειωθούν τα έξοδα που βαρύνουν τους πελάτες για τις διασπορευτικές πληρωμές.
- (12) Για την ελαχιστοποίηση του φόρτου εργασίας των ιδρυμάτων που εκτελούν διασπορευτικές πληρωμές, θα πρέπει να απαλειφθούν σταδιακά οι υποχρεώσεις εθνικής συστημικής γνωστοποίησης χάρη των στατιστικών στοιχείων του κοινού πληρωμής.
- (13) Προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση του παρόντος κανονισμού, θα ήταν σκόπιμο τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να υπάρχουν πρόσφορες και αποτελεσματικές διαδικασίες καταγγελίας και ένταξης προσπάσιες για τη διερεύνηση τυχόν διαφορών μεταξύ ενός εντολέα και του ιδρύματος του ή μεταξύ ενός δικαιούχου και του ιδρύματος του, χρησιμοποιώντας τις υπάρχουσες διαδικασίες ανάλογα με την περίπτωση.
- (14) Η Επιτροπή είναι επιθυμητό να υποβάλει το αργότερο την 1η Ιουλίου 2004, έκθεση για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού.
- (15) Θα πρέπει να προβλεφθεί διαδικασία που θα επιτρέπει την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού και στις διασπορευτικές πληρωμές που πραγματοποιούνται με το νόμισμα άλλου κράτους μέλους εφόσον το εν λόγω κράτος μέλος το αποφασιστεί.

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

Ο παρών κανονισμός θεσπίζει κανόνες σχετικά με τις διασπορευτικές πληρωμές σε ευρώ προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι το κόστος για

τις πληρωμές αυτές είναι ίδιο με το κόστος των πληρωμών σε ευρώ που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό κράτους μέλους.

Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις διασπορευτικές πληρωμές σε ευρώ εντός της Κοινότητας μέχρι μεγιστού ποσού 50 000 ευρώ.

Ο παρών κανονισμός δεν ισχύει για τις διασπορευτικές πληρωμές που πραγματοποιούνται μεταξύ ιδρυμάτων για δικούς τους λογαριασμούς.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ως «διασπορευτικές πληρωμές» νοούνται:

i) οι «διασπορευτικές μεταφορές πίστωσης», οι οποίες είναι πράξεις πραγματοποιούμενες με πρωτοβουλία του εντολέα μέσω ιδρύματος ή υποκαταστήματος του σε κράτος μέλος, με σκοπό να πύξει στη διάθεση του δικαιούχου χρηματικό ποσό σε ένα ίδρυμα ή υποκατάστημα του εμπερικλειμένου σε άλλο κράτος μέλος. Ο εντολέας και ο δικαιούχος είναι δυνατόν να είναι ένα και το αυτό πρόσωπο,

ii) οι «διασπορευτικές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής», οι οποίες είναι:

— οι διασπορευτικές μεταφορές χρηματικών ποσών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής, καθώς εκτός από εκείνες τις οποίες ενδέχεται να υπάρχουν από ιδρύματα, και

— οι διασπορευτικές αναλήψεις μετρητών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής καθώς και η εφάρτηση (και αποφόρτιση) μέσου ηλεκτρονικού χρήματος σε μηχανήματα αυτόματης αναλήψης και σε αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές στα καταστήματα των εκδόσε ή ενός ιδρύματος που έχει συμβατική υποχρέωση να αποδέχεται το μέσο πληρωμής.

iii) οι «διασπορευτικές επιταγές», οι οποίες είναι οι επιταγές σε χαρτί που ορίζονται στη Σύμβαση της Γενεύης της 19ης Μαρτίου 1931, περί εντολών υποχρεωτικών εντολών για τις επιταγές, οι οποίες εκδίδονται από ίδρυμα στο εσωτερικό της Κοινότητας και χρησιμοποιούνται για διασπορευτικές πληρωμές στο εσωτερικό της Κοινότητας.

β) ως «μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής» νοείται ένα μέσο πληρωμής εξ αποστάσεως και ένα μέσο ηλεκτρονικού χρήματος που επιτρέπει στον κάτοχό του να πραγματοποιεί μία ή περισσότερες ηλεκτρονικές πληρωμές.

γ) ως «μέσο πληρωμής με πρόβλεψη εξ αποστάσεως» νοείται ένα μέσο που επιτρέπει στον κάτοχο λογαριασμού σε ίδρυμα να έχει πρόβλεψη στα χρηματικά ποσά που υπάρχουν στον λογαριασμό αυτόν προκειμένου να πραγματοποιεί πληρωμές προς τρίτους. Αυτό απαιτεί ορισμένα την χρήση προνομικού κωδικού αριθμού αναγνώρισης ταυτότητας ή/και κάθε άλλη ανάλογη απόδειξη ταυτότητας. Τα μέσα πληρωμής με πρόβλεψη εξ αποστάσεως περιλαμβάνουν ιδίως τις κάρτες πληρωμής πιστωτικές ή χρηματικές κάρτες ή κάρτες περιοδικής χρήσης ή πιστωτικοποιούμενες καθώς και τις κάρτες για διανομή χρηματικών εργασιών μέσω τηλεφώνου ή με επίπλοον εφαρμογής. Ο ορισμός αυτός δεν περιλαμβάνει τις διασπορευτικές μεταφορές πίστωσης.

(*) Πρότυπο ISO αριθ. 31611.

(†) Πρότυπο ISO αριθ. 9162.

28.12.2001

Ε.Ε.

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L 344/15

- δ) ως «μίστο ηλεκτρονικού χρήματος» νοείται ένα ισοαξιοποιώμενο μίστο πληρωμής (κάρτα με αποθηκευμένη αξία ή μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή), στο οποίο αποθηκεύονται ηλεκτρονικά μονάδες αξίας·
- ε) ως «ιδρύμα» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του εκτελεί διασυνοριακές πληρωμές·
- στ) ως «επιβάλλόμενα έξοδα» νοείται κάθε ποσό που εισπράττεται από ιδρύμα και συνδέεται άμεσα με διασυνοριακή πληρωμή σε ευρώ.

Άρθρο 3

Κόστος που εφαρμόζεται στις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής και στις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσης

1. Από την 1η Ιουλίου 2002, τα έξοδα που επιβάλλει ιδρύμα για τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής σε ευρώ μέχρι μέγιστου ποσού 12 500 ευρώ είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το ίδιο ιδρύμα για αντίστοιχες πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο το ίδρυμα αυτό.
2. Από την 1η Ιουλίου 2003 το αργότερο, τα έξοδα που επιβάλλει ιδρύμα για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσης σε ευρώ μέχρι μέγιστου ποσού 12 500 ευρώ είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το ίδιο ιδρύμα για τις πληρωμές σε ευρώ με μεταφορά πιστώσης του ίδιου ποσού στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο το ίδρυμα αυτό.
3. Από την 1η Ιανουαρίου 2006, το ποσό των 12 500 ευρώ αυξάνεται σε 50 000 ευρώ.

Άρθρο 4

Διαφάνεια του κόστους

1. Κάθε ιδρύμα παρέχει σε των προτίμων στους πελάτες του, με άμεση κατανοητή μορφή, χρηστικό, εύκολο και κατά περίπτωση, βάσει των εθνικών κανόνων, με ηλεκτρονικά μέσα, πληροφορίες σχετικά με τα έξοδα που επιβάλλει για διασυνοριακές πληρωμές και για πληρωμές στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο.

Τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν να αναγράφεται στις επιταγές εδωκοποίηση τρις τους καταναλωτές για τα έξοδα που συνεπάγονται η διασυνοριακή χρήση επιταγών.

2. Κάθε μεταβολή στα έξοδα γνωστοποιείται με τους τρόπους που αναφέρονται στην παράγραφο 1, πριν από την ημερομηνία έναρξης της προηγούμενης της.

3. Εάν ένα ιδρύμα επιβάλλει έξοδα για την ανταλλαγή ξένων νομισμάτων σε ευρώ και αντίστροφα, παρέχει στους πελάτες του:

- α) εκ των προτίμων πληροφορίες για κάθε προμήθεια συναλλάγματος που προτίθεται να εισπράξει, και
- β) ειδικές πληροφορίες για τις διάφορες εναλλακτικές προμήθεις συναλλάγματος.

Άρθρο 5

Μέτρα για τη διευκόλυνση των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσης

1. Κάθε ιδρύμα γνωστοποιεί, ενδεχομένως, σε κάθε πελάτη του, μετά από αίτημά του, το διεθνή αριθμό τραπεζικού λογαριασμού του (IBAN) και τον κωδικό αναγνωριστικής τράπεζας αυτού του ιδρύματος (BIC).
2. Ο πελάτης, κατ' αίτηση του ιδρύματος που εκπαιδεύει τη μεταφορά πιστώσης, γνωστοποιεί στο εν λόγω ιδρύμα τον αριθμό IBAN του δικαιούχου και τον κωδικό BIC του ιδρύματος του δικαιούχου. Αν ο πελάτης δεν γνωστοποιήσει τις ανωτέρω πληροφορίες, το ιδρύμα μπορεί να του επιβάλει πρόσθετα έξοδα. Στην περίπτωση αυτή το ιδρύμα οφείλει να παράσχει στην πελατεία του πληροφορίες για τα πρόσθετα έξοδα, σύμφωνα με το άρθρο 4.
3. Από την 1η Ιουλίου 2003, κάθε ιδρύμα αναφέρει στο αντίγραφο κίνησης λογαριασμού κάθε πελάτη, ή σε παράρτημα αυτού, τον αριθμό IBAN του πελάτη και τον κωδικό BIC του ιδρύματος.
4. Κάθε τραπεζικός που προστίθεται να ημερομηνία αγοράς και υπηρεσίες διασυνοριακά στο εσωτερικό της Κοινότητας και αποδίδεται την πληρωμή με μεταφορά πιστώσης, γνωστοποιεί στους πελάτες των τον αριθμό του IBAN και τον κωδικό BIC του ιδρύματος του.

Άρθρο 6

Υποχρεώσεις των κρατών μελών

1. Τα κράτη μέλη καταργούν, από την 1η Ιουλίου 2002 το αργότερο, όλες τις εθνικές υποχρεώσεις γνωστοποίησης, για τις στατιστικές του οικογενούς πληρωμών, όσον αφορά τις διασυνοριακές πληρωμές μέχρι μέγιστου ποσού 12 500 ευρώ.
2. Τα κράτη μέλη καταργούν, από την 1η Ιουλίου 2002 το αργότερο, όλες τις εθνικές υποχρεώσεις όσον αφορά τις ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σχετικά με τα στοιχεία του δικαιούχου, σε οποίες εμποδίζουν την αυτοματοποίηση των πληρωμών.

Άρθρο 7

Τήρηση του παρόντος κανονισμού

Η τήρηση του παρόντος κανονισμού διασφαλίζεται με κοινές αποτελεσματικές αναλογίες και αποτελεσματικές.

Άρθρο 8

Ρήτρα αναθεώρησης

Η Επιτροπή υποβάλλει, την 1η Ιουλίου 2004 το αργότερο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, ιδίως όσον αφορά:

- την εξέλιξη των υποδομών στην τομή των συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών,
- τη σκοπιμότητα βελτίωσης των υπηρεσιών τρις τους πελάτες με την ενίσχυση των όρων ανταγωνισμού κατά την παροχή υπηρεσιών διασυνοριακών πληρωμών.

Ε. 344/16 Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 28.12.2001

— τα αποτελέσματα της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού ως προς τα έσοδα σχετικά με τις πληρωμές που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό κράτους μέλους,

— τη σκοπιμότητα αύξησης του ποσού που προβλέπεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 σε 50 000 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2006, λαμβάνοντας υπόψη τις ενδεχόμενες συνέπειες για τις επιχειρήσεις.

Η παύση συνοδεύεται, ενδεχομένως, από προτάσεις τροποποίησης.

Άρθρο 9
Ένταξη ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την τρίτη ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται επίσης στις διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται με νόμισμα άλλου κράτους μέλους τρέχον αυτό κοινοποιείται στην Επιτροπή την απόφαση του να επικυρώσει την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού και στο νόμισμά του. Η κοινοποίηση δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα από την Επιτροπή. Η επίτευξη παρόντος αποτελέσματος δεκαπέντε ημέρες μετά την εν λόγω δημοσίευση.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2001.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Η Πρόεδρος
N. FONTAINE

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
A. NEYTS-LUTTEBROECK

εντύπων, που καθόρισε η Διατραπεζική Επιτροπή Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας της ΕΕΤ. Το δελτίο τύπου της ΕΕΤ έχει ήδη τεθεί υπόψη και του συλλογικού οργάνου των τυπογράφων.

Στο website της ΕΕΤ (<http://www.hba.gr>) υπάρχει ειδικό link (Εκδόσεις - Μελέτες - Πρότυπα) με ακριβή υποδείγματα και οδηγίες για τυπογραφική

εκτύπωση συναλλαγματικής και γραμματίου σε διαταγή ευρώ, για τυπογράφους και ιδιώτες. Οι σχετικές τεχνικές λεπτομέρειες των εντύπων είναι στη διάθεση των ενδιαφερόμενων τυπογράφων και επιχειρήσεων και σε μορφή μαγνητικού αρχείου που διατίθεται από τον τομέα εκδόσεων της ΕΕΤ.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Η πολιτική βαρύτητα των ενώσεων καταναλωτών σε εθνικό, αλλά και κοινοτικό επίπεδο, όχι μόνον είναι ήδη έντονα αισθητή, αλλά και ενισχύεται συνεχώς. Το γεγονός αυτό γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτό στον τομέα των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, όπου έχει εκδοθεί ή βρίσκεται υπό έκδοση ή αναθεώρηση ολόκληρη σειρά κοινοτικών Οδηγιών, που αποσκοπούν στην προστασία του καταναλωτή μέσω της θέσπισης περιορισμών στους όρους και τις ευχέρειες άσκησης της τραπεζικής δραστηριότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πιο πρόσφατες ρυθμίσεις/πρωτοβουλίες των κοινοτικών οργάνων στον τομέα αυτό:

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ - ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΕΝΑΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Ο Κώδικας, στον οποίο έχουν προσχωρήσει οι ελληνικές τράπεζες που χορηγούν στεγαστικά δάνεια, υπογράφηκε μεταξύ των ευρωπαϊκών ενώσεων καταναλωτών και των ευρωπαϊκών ενώσεων πιστωτικών ιδρυμάτων το Μάρτιο του 2001 και επικυρώθηκε με τη Σύσταση 2001/193/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη Σύσταση, καταρτίστηκε και δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, περί τα τέλη Νοεμβρίου, κεντρικό μητρώο, στο οποίο καταγράφονται τα πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στεγαστικά δάνεια και προσχω-

ρούν στον Κώδικα ανά χώρα. Το μητρώο αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στοιχείο ενημέρωσης των καταναλωτών, οι οποίοι λαμβάνουν μέσω αυτού, άμεση γνώση ως προς το ποια πιστωτικά ιδρύματα προσχωρούν στον Κώδικα και τότε αρχίζει να ισχύει η εφαρμογή του από αυτά.

Η ΕΕΤ προώθησε τη διαδικασία προσχώρησης και συντόνισε τις ενέργειες προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία της κατάρτισης του μητρώου σε ό,τι αφορά τα μέλη της.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΜΠΟΡΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Η πρόταση οδηγίας, της οποίας θα γίνει δεύτερη ανάγνωση στο Συμβούλιο, αναμένεται να συζητηθεί στο Κοινοβούλιο την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2002 στο πλαίσιο της ισπανικής προεδρίας. Τα νέα σημεία του κειμένου της πρότασης οδηγίας είναι κυρίως τα εξής:

1) Η προσθήκη νέας τέταρτης παραγράφου στο άρθρο 3, σύμφωνα με την οποία, θα πρέπει η πληροφόρηση για τις συμβατικές υποχρεώσεις που θα

παρέχεται στον καταναλωτή προσυμβατικά, να είναι σύμφωνη με το δίκαιο που θα διέπει τη σύμβαση, εφόσον αυτή συναφθεί.

2) Η προσθήκη ενός νέου άρθρου 13α, σύμφωνα με το οποίο, τα κράτη-μέλη θα μπορούν να ορίσουν ότι θα εφαρμόζονται οι εθνικοί τους κανόνες στους προμηθευτές που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος-μέλος, για όσο διάστημα το εν λόγω κράτος-μέλος δεν έχει ενσωματώσει την οδηγία και στο δί-

και του οποίου δεν προβλέπονται αντίστοιχες υποχρεώσεις με αυτές της οδηγίας.

Σύμφωνα με τη θέση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, με την οποία συμφωνεί η ΕΕΤ, πρόκειται για δύο “συμβιβαστικές” προσθήκες που

δημιουργούν ερωτηματικά ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοστούν στην πράξη, και ανακλούν τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη μη επίτευξη μέγιστης εναρμόνισης σε ό,τι αφορά την πρόταση οδηγίας εν γένει.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ – ΥΠΕΡΧΡΕΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Σε συνέχεια του Εγγράφου συζήτησης με σκοπό την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ σχετικά με την καταναλωτική πίστη, που εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και για το οποίο έγιναν συνολικές παρατηρήσεις από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία, αναμένεται πλέον κείμενο πρότασης οδηγίας.

Στο γενικότερο πλαίσιο αναθεώρησης της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, εκδόθηκε το Νοέμβριο του 2001 σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου, αναφορικά με την καταναλωτική πίστη και το χρέος των καταναλωτών, στην οποία επισημαίνονται:

- ο σύνδεσμος μεταξύ καταναλωτικής πίστης και υπερχρέωσης,
- η έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης όσον αφορά το χρέος και την υπερχρέωση λόγω μη συγκρισιμότητας των δεδομένων και της έλλειψης ενός κοινά αποδεκτού ορισμού της υπερχρέωσης,

➤ η ύπαρξη σε δέκα κράτη διαφορετικής ειδικής νομοθεσίας για το διακανονισμό χρεών, δημιουργεί προβλήματα λόγω της διαφορετικής αντιμετώπισης του θέματος.

Το Συμβούλιο προσκαλεί τα κράτη-μέλη να εξετάσουν τα μέσα και τους τρόπους για την παρακολούθηση και την εξέλιξη του χρέους και της υπερχρέωσης των καταναλωτών στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς με ανταλλαγή πληροφοριών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κυρίως σε ό,τι αφορά το επίπεδο του χρέους και τις καλές πρακτικές που τυχόν ισχύουν.

Η ΕΕΤ θεωρεί ότι το θέμα αυτό είναι πολύ σημαντικό και στο στάδιο αυτό θα ήταν σκόπιμο να επικεντρωθούμε στο βάρος της “εκπαίδευσης” και ορθής ενημέρωσης του συναλλακτικού κοινού έτσι ώστε να αποφεύγεται η τυχόν υπερχρέωσή του.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Οπως είναι γνωστό, το 1997 υιοθετήθηκε κατόπιν πρωτοβουλίας και με το συντονισμό της ΕΕΤ, Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας, με τον οποίο καθιερώθηκαν ορισμένοι κανόνες που οι τράπεζες αυτοδεσμεύθηκαν να τηρούν όσον αφορά τις σχέσεις τους με την πελατεία τους, μεταξύ τους και με τρίτους. Ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας, προϊόν διατραπεζικής συνεργασίας, έχει εθελοντικό χαρακτήρα και συνέβαλε προοδευτικά στη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών προς τους καταναλωτές, αποτελώντας σημείο αναφοράς για την τραπεζική πρακτική.

Η εμπειρία που συσσωρεύθηκε από τα πέντε πε-

ρίπου χρόνια εφαρμογής του σε συνδυασμό με τις θεσμικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το διάστημα αυτό, όσον αφορά γενικότερα την προστασία του καταναλωτή, ανέδειξαν την ανάγκη αναθεώρησής του προκειμένου αφ’ ενός μεν να αντιμετωπιστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα όποια ζητήματα εφαρμογής του, αφ’ ετέρου δε, να ευθυγραμμιστούν πλήρως οι κανόνες του στο νέο περιβάλλον.

Στο διάστημα του τριμήνου αυτού, συνεχίστηκε η επεξεργασία της αναθεώρησης του Κώδικα Τραπεζικής Δεοντολογίας της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών από τη Διατραπεζική Επιτροπή για θέματα καταναλωτή της ΕΕΤ που έχει επιφορτιστεί με το έργο αυτό.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΑΣ

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ (OMNIBUS) ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΣΤΟ ΧΑΑ

ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ζήτησε τη συνεργασία της ΕΕΤ προκειμένου να προβεί στην Τροποποίηση του Κανονισμού εκκαθάρισης χρηματιστηριακών συναλλαγών και λειτουργίας του συστήματος Αύλων Τίτλων για τη διόρθωση καταχωρήσεων που αφορούν σε αξίες πελατών (ξένων θεσμικών επενδυτών).

Η ΕΕΤ μέσω της Επιτροπής Θεματοφυλακής

επεξεργάστηκε τις θέσεις των τραπεζών και υπέβαλε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τις σχετικές προτάσεις οι οποίες και έγιναν αποδεκτές.

Η απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό βήμα προώθησης και διαφάνειας στην Κεφαλαιαγορά και ικανοποιεί ένα μακροχρόνιο αίτημα των αλλοδαπών φορέων θεματοφυλακής.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΩΝ ΑΓΟΡΑΣ (ΒΔΑ)

(PRIMARY DEALER)

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας Βασικών Διαπραγματευτών Αγοράς Τίτλων του ελληνικού Δημοσίου, στο τέλος εκάστου έτους, η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Βασικών Διαπραγματευτών Αγοράς (όπου μετέχει και η ΕΕΤ) αξιολογεί τη δραστηριότητα των ΒΔΑ και εισηγείται στις αρμόδιες αρχές (Υπουργό Οικονομικών – Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος) την επιλογή των πιστωτι-

κών ιδρυμάτων που τους χορηγείται η ιδιότητα του ΒΔΑ – για το τρέχον έτος.

Λόγω των καλών προοπτικών της αγοράς για το 2002 υπήρξε σημαντικός αριθμός ξένων τραπεζών που υπέβαλαν υποψηφιότητα για την απόκτηση της ιδιότητας του ΒΔΑ η οποία χορηγήθηκε σε 12 ξένες (οι 10 διαπραγματεύονται από τα γραφεία τους στο εξωτερικό) και 5 ελληνικές τράπεζες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΕΤ

Η ΕΕΤ σε συνεργασία με την Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (Τ.Ε.Α.Ε.Π.) διοργάνωσε στα γραφεία της στις 22 Νοεμβρίου 2001 παρουσίαση με θέμα :

“Συγχρηματοδότηση στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου με την Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου”

Κατά την εν λόγω εκδήλωση παρουσιάστηκε η εμπορική και επενδυτική δραστηριότητα της τράπεζας προκειμένου να γίνουν γνωστά τα προϊόντα της στις Ελληνικές Τράπεζες που διατηρούν πελάτες και δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

▲ QUALIFIED INTERMEDIARY AGREEMENT (ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΜΕΝΟΥ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ)

Αναφορικά με το θέμα των “Qualified Intermediaries” και μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών από τη Γενική Γραμματεία της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών και την αποδοχή της Ελλάδας από την Αμερικανική Φορολογική Αρχή (“IRS”) την 26η Ιουνίου 2001, προωθήθηκε κείμενο Κατευθυντηρίων Γραμμών του IRS σχετικά με τις διαδικασίες εξωτερικού ελέγχου (external audits) των Εξουσιοδοτημένων Μεσολαβητών. Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία, στην οποία συμμετέχει και η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, εκτιμώντας ότι η τήρηση των Κατευθυντηρίων αυτών Γραμμών θα επιφέρει μεγάλο κόστος στους Εξουσιοδοτημένους Μεσολαβητές, τόσο διαχειριστικό όσο και σε επίπεδο αμοιβών των εξωτερικών τους ελεγκτών, ανέλαβε την πρωτοβουλία για τη διενέργεια σχετικής έρευνας μεταξύ των μελών της, τα πορίσματα της οποίας αναμένεται να ολοκληρωθούν τον Ιανουάριο του 2002. Για το λόγο αυτό ζητήθηκε από το IRS η παράταση του χρόνου διαβουλεύσεων επί του κειμένου Κατευθυντηρίων Γραμμών μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2002. Περαιτέρω, υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία στο IRS αίτημα, προκειμένου η διενέργεια του πρώτου εξωτερικού ελέγχου να πραγματοποιηθεί για το έτος 2003 και όχι για το έτος 2002, όπως αρχικά είχε ορισθεί. Η ΕΕΤ παρακολουθεί συνεχώς τις εξελίξεις και ενημερώνει σχετικά τα μέλη της.

▲ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΜΟΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (ΕΓΓΡ. ΥΠ. ΟΙΚ. 1048258/10615/B00012/25.5.2000)

Κατόπιν σχετικού αιτήματος της ΕΕΤ προς το Υπουργείο Οικονομικών, με το άρθρο 2 παρ. 3 του

Ν. 2954/2001 (ΦΕΚ 255/2.11.2001) ορίστηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 17 παρ. 1 του ν. 2819/2000 καταλαμβάνουν και τους τόκους από ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίοι καταβάλλονται από 1.8.2001 μέχρι και την 31.12.2001.

▲ ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΚΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΩΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΠΩΛΗΣΗ ΕΝΤΟΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ Ή ΟΜΟΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΕ ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΠΑΝΑΓΟΡΑΣ Ή ΕΠΑΝΑΠΩΛΗΣΗΣ (REPOS)

Μετά την έκδοση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου για την “Αρμοδιότητα των δικαστηρίων σε υποθέσεις αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, φορολογικές και τελωνειακές ρυθμίσεις”, (ΦΕΚ 288/21.12.2001), με την οποία επιβλήθηκε φορολόγηση με συντελεστή 7% στα εισοδήματα που προκύπτουν από τις ανωτέρω πράξεις, εκδόθηκε με πρωτοβουλία της ΕΕΤ το υπ’ αριθ. πρωτ. Γ.Δ.1/2002/2.1.2002 διευκρινιστικό έγγραφο του Υφυπουργού Οικονομικών. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, σε φορολογία υπόκεινται τα εισοδήματα που αναλογούν σε πράξεις επαναγοράς (Repos) από 1.1.2002 και εφεξής, ενώ απαλλάσσονται από τη φορολογία τα εισοδήματα που αναλογούν στις εν λόγω πράξεις κατά την περίοδο από την κατάρτισή τους μέχρι και την 31.12.2001.

▲ Την 20.12.2001 εξεδόθη η γενικότερου ενδιαφέροντος Οδηγία 2001/115/ΕΚ του Συμβουλίου, για την τροποποίηση της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ με στόχο την απλοποίηση, τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση των όρων που επιβάλλονται στην τιμολόγηση όσον αφορά το φόρο προστιθέμενης αξίας, η ενσωμάτωση της οποίας στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι την 1.1.2004.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Την 27.9.2001 εξεδόθη η Οδηγία 2001/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την τροποποίηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ και 86/635/ΕΟΚ, όσον αφορά τους κανόνες αποτίμησης για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς εταιρειών ορισμένων μορφών, καθώς και τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

2. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS): Για την έγκαιρη, ομαλή και ορθή εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης της σχετικής παρουσίας που πραγματοποιήθηκε από τις πέντε μεγάλες εταιρείες φορολογικών συμβούλων και ορκωτών ελεγκτών ενώπιον

των μελών της διατραπεζικής επιτροπής λογιστικών θεμάτων της EET, επελέγη η σύμβουλος εταιρεία Arthur Andersen. Η επιλεγείσα σύμβουλος ανέλαβε την εκπόνηση μελέτης, στην οποία αφ' ενός θα εντοπίζονται όλα τα ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των IAS και αφ' ετέρου θα επισημαίνεται ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος υιοθέτησής τους, θα προτείνονται οι απαραίτητες νομοθετικές παρεμβάσεις τόσο στη λογιστική όσο και στη φορολογική νομοθεσία, καθώς και οποιεσδήποτε άλλες αναγκαίες αναμορφώσεις. Για την ευχερέστερη υλοποίηση των ανωτέρω, κρίθηκε σκόπιμη η συγκρότηση και ειδικής προς τούτο επιτροπής στο πλαίσιο της EET (Steering Committee).

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Την 8.10.2001 εξεδόθη η Οδηγία 2001/86/EK του Συμβουλίου για τη συμπλήρωση του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρείας όσον αφορά το ρόλο των εργαζομένων, η ενσωμάτωση της οποίας στην ελληνική έννομη τάξη πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι την 8.10.2004.

2. Στο πλαίσιο του Κειμένου Εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Οικονομική Συμμετοχή

των Εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Commission Staff Working Paper on Financial Participation of Employees in the EU, SEC (2001) 1308), η EET συμμετέσχε σε σχετικό ερωτηματολόγιο που εκπονήθηκε και υπεβλήθη στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (Banking Committee for European Social Affairs).

ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Την 20.12.2001 υπεγράφη μεταξύ των εκπροσώπων των Τραπεζών και της ΟΤΟΕ ενώπιον του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Πρακτικό Συμφωνίας, αναφορικά με (α) την κατά μία ώρα παράταση του νομίμου ωραρίου συναλλαγών, στο πλαίσιο διευκόλυνσης του συναλλακτικού κοινού και για τις εργασίες που αφορούν την αντικατάσταση δραχμής με ευρώ, και μόνο κα-

τά την περίοδο της παράλληλης κυκλοφορίας δραχμής και ευρώ, ήτοι από 1.1.2002 έως 28.2.2002, και (β) την εφάπαξ καταβολή το αργότερο μέχρι την 28.2.2002 σε κάθε εργαζόμενο του καθαρού ποσού των 450. Τα συμβαλλόμενα μέρη ανέλαβαν την υποχρέωση να περιλάβουν το περιεχόμενο της Συμφωνίας αυτής σε ειδική συλλογική σύμβαση εργασίας μεταξύ Τραπεζών-ΟΤΟΕ.

ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Στις 28.12.2001 δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (L 344) η Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου, για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Όπως αναφέρεται στο σκεπτικό της εν λόγω οδηγίας, η Οδηγία 91/308 κρίθηκε σκόπιμο να τροποποιηθεί προκειμένου να ανταποκρίνεται καλύτερα στη σχετική διεθνή πρακτική αλλά και να εξακολουθήσει να παρέχει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του χρηματοπιστωτικού κλάδου και άλλων ευαίσθητων δραστηριοτήτων από τις επιζήμιες συνέπειες των προϊόντων του εγκλήματος. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Επιτροπής αλλά και σχετικά στοιχεία του FATF, η διενέργεια αυστηρών ελέγχων στο χρηματοπιστωτικό κλάδο ώθησε τους επιδιώκοντες τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες να αναζητήσουν εναλλακτικές μεθόδους για την απόκρυψη της προέλευσης των εσόδων τους από εγκληματικές ενέργειες με αποτέλεσμα να τείνουν να προσφεύγουν περισσότερο σε δραστηριότητες μη χρηματοοικονομικού χαρακτήρα.

Με τη νέα κοινοτική Οδηγία επήλθαν αρκετές τροποποιήσεις στην Οδηγία 91/308 οι σημαντικότερες των οποίων αφορούν:

1. Στη διεύρυνση του φάσματος των προσώπων που είναι υπόχρεοι να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές, ώστε σε αυτό να συμπεριλαμβάνονται και οι ακόλουθοι “χρηματοδοτικοί οργανισμοί” και φυσικά πρόσωπα:
  - Ανταλλακτήρια συναλλάγματος
  - Γραφεία έμβασης χρημάτων
  - Επιχειρήσεις επενδύσεων όπως ορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 2 της Οδηγίας 93/22/ΕΟΚ (δηλαδή σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο ΑΧΕΠΕΥ, ΕΛΕΥ και ΑΕΛΔΕ)
  - Οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων που δια-

θέτουν στο κοινό μέσω της αγοράς μερίδια ή μετοχές τους

- Καζίνα
- Ελεγκτές, εξωτερικοί λογιστές και φορολογικοί σύμβουλοι
- Κτηματομεσίτες
- Συμβολαιογράφοι και άλλοι ανεξάρτητοι επαγγελματίες νομικοί (υπό προϋποθέσεις)
- Εμποροι αγαθών μεγάλης αξίας όταν η πληρωμή γίνεται τοις μετρητοίς και για ποσό τουλάχιστον 15.000 ευρώ

2. Στη διεύρυνση της έννοιας “παράνομη δραστηριότητα”, ώστε αυτή να περιλαμβάνει κάθε είδους **παράνομη ανάμειξη στη διάπραξη “σοβαρού εγκλήματος”**, όπως αυτό ορίζεται στην Οδηγία. Τα κράτη-μέλη δύνανται να ορίζουν οποιοδήποτε άλλο αδίκημα ως **εγκληματική δραστηριότητα**, πρέπει όμως το αργότερο μέχρι 15.12.2004 να ευθυγραμμιστούν με τον ορισμό του “σοβαρού εγκλήματος” που προβλέπεται στην κοινή δράση 98/699/ΔΕΥ και αντίστοιχα η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει πρόταση οδηγίας για τη σχετική τροποποίηση της Οδηγίας 2001/97/EK.

3. Στην υποχρέωση των ιδρυμάτων, οργανισμών και φυσικών προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας να λαμβάνουν ειδικά και πρόσφορα μέτρα για την εξασφάλιση της ταυτότητας του πελάτη προκειμένου περί συναλλαγών που πραγματοποιούνται χωρίς τη φυσική παρουσία του (πράξεις εξ αποστάσεως).

4. Στην υποχρέωση των αρμόδιων εποπτικών αρχών που είναι επιφορτισμένες με την εποπτεία των αγορών μετοχών, συναλλάγματος και χρηματοοικονομικών παραγώγων να ενημερώνουν τις “**αρμόδιες αρχές**”, αν ανακαλύψουν γεγονότα που θα μπορούσαν να αποτελούν **αποδείξεις** νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Τα κράτη-μέλη οφείλουν να έχουν ενσωματώσει τη νέα Οδηγία στο εσωτερικό τους δίκαιο το αργότερο μέχρι 15.6.2003.

L 344/12

[H]

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

28.12.2001

ΟΔΗΓΙΑ 2001/97/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 4ης Δεκεμβρίου 2001

για την τροποποίηση της οδηγίας 93/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη χρησιμοποίηση κεδών από κακοποιούς δραστηριοτήτες

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη

τη ανάγκη, για την άσκηση της Ευρωπαϊκής Κοινοτήτας, και ιδίως το άρθρο 47 του άρθρου 3 πρώτου και πέμπτου εδαφίου, και το άρθρο 19,

της σύστασης της Επιτροπής (1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2),

συνεχίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 131 της συνθήκης (3), μετά το πρώτο, το οποίο αρχικά δεν εφαρμόζεται από την εποχή συνάψεώς της, της 18 Δεκεμβρίου 1991

Εκτιμώντας τα ακόλουθα

- (1) Η οδηγία 93/100/ΕΟΚ (4) του Συμβουλίου (αποκαλούμενη στη συνέχεια η οδηγία), μια από τις βασικές οδηγίες σχετικά για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι σκόπιμο να τροποποιηθεί σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Επιτροπής και τα ευρήματα των ελεγκτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τα ερωτήματα, ως τον τρόπο στον οποίο μπορεί να αντιμετωπιστούν καλύτερα στη μετέπειτα διεύρυνση πιστοτήτων, αλλά και να βελτιωθεί, ιδίως, η ποιότητα των υψηλών πιστοτήτων πιστωτικής και χρηματοπιστωτικής φύσης και άλλων εντάσσων δραστηριοτήτων από τις εκδόσεις συντάσσων των αρχικών των εντάσσων.
- (2) Η Τεχνική Συμφωνία για το Εμπόριο Υψηλών (EASZ) επιτρέπει στα μέλη της να λαμβάνουν τα στοιχεία χρέους για την προστασία των χρημάτων ή/και των χρημάτων μέρε για λόγους προληπτικής προστασίας, μεταξύ άλλων για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και διαφάνειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, του οποίου μέλη δεν θα πρέπει να επιβλέπουν προσκομίζοντας πηγές εκείνων που είναι αναγκαίοι για την επένδυση των στοιχείων τους.
- (3) Η οδηγία δεν πρέπει να είναι πλέον εφάρμοστη, με την εξαίρεση να ενοποιηθεί, για τις ίδιες αιτίες συνάψεως από τη χρηματοπιστωτική των χρημάτων ή/και χρημάτων μέρες οργανισμών που έχουν τη δυνατότητα τους διακρίνει οι άλλοι κώδικες ελέγχου, ώστε είναι εφάρμοστη πλέον η οδηγία και επιβλέπεται για την ακεραιότητα της συμπεριφοράς των ολόγων υποστηρικτών τους προς την οδηγία. Οι οργανώσεις θα πρέπει να γίνουν οι πρώτοι, οι αρχές των ελεγκτών πλέον ή/και οργανώσεων για την ακεραιότητα της συμπεριφοράς των ολόγων υποστηρικτών τους από τις εκδόσεις συντάσσων των αρχικών των εντάσσων.

(4) Αλλά η κατανομή των εσόδων θα πρέπει να αναφερθεί, στους από οδηγία, μέσω του υποσυστήματος των αρχικών των υποσυστήματος δραστηριοτήτων και των χρηματοπιστωτικών αρχικών τους.

(5) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ενοποιηθεί παλαιότερα, και το να το δραστηριοποιήσει, των εσόδων και των υποσυστήματος (ή/και) υποσυστήματος ελέγχου) προσκομίζοντας και υποσυστήματος ελέγχου από αρχικούς δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να επιτύχουν ήδη στη βάση εφαρμογών της οδηγίας, να τα ελέγξει, να τα ελεγχθούν επί του ελέγχου, θα πρέπει να επιβλεπώμεται ότι η οδηγία ελέγξει, και τις δραστηριότητες αυτές.

(6) Για να εξασφαλιστεί η πληρότητα άσκηση ελέγχου του χρηματοπιστωτικού ελέγχου, θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί ότι η οδηγία εφαρμόζεται στις δραστηριότητες των ελεγκτών ελεγκτών, όπως ορίζεται στην οδηγία 93/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 1993, σχετικά με τα πιστωτικά συστήματα, που είναι των ελεγκτών ελέγχου (5).

(7) Η οδηγία εντάσσεται τα αρχικά μέλη τα ελεγκτών των χρηματοπιστωτικών ελέγχων, μόνοι από άλλους αρχικούς με τα ελεγκτικά, τα οποία ελέγχονται, πρώτα, στην βάση της ελεγκτικής, ελεγκτικής αρχής της χρηματοπιστωτικής ελέγχου από ελεγκτικές δραστηριοτήτες που βασίζονται σε ένα περιεχόμενο βάσει βασικών ή υποσυστήματος ελεγκτικών αρχικών που συνιστάται, π.χ. στην ελεγκτική, από το 1990, των 400 συστημάτων της ελέγχου, διεθνούς χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας (EASZ), ελεγκτικών ελεγκτικών αρχικών που ελεγκτούν με την καταπολέμηση της χρηματοπιστωτικής ελέγχου από αρχικούς δραστηριότητες.

(8) Ένα καλύτερο ελεγκτικό βασικών ελεγκτικών ελεγκτικών των ελεγκτικών και τις ελεγκτικές ελεγκτικές, και τη διεύρυνση των ελεγκτικών, ως το ελεγκτικό, η οδηγία θα πρέπει να ελεγκτούνται ελεγκτικές.

(9) Στην αρχική δρση 93/699/ΔΕΥ, της 3ης Σεπτεμβρίου 1998, η οποία υποστηρίχθηκε από το Συμβούλιο για το ελεγκτικό, η οδηγία, των ελεγκτικών, των ελεγκτικών, η ελεγκτική, της ελεγκτικής και τη διεύρυνση των ελεγκτικών και των ελεγκτικών των ελεγκτικών (6), τα ελεγκτικά ελεγκτικών, να διακρίνουν όλα τα ελεγκτικά ελεγκτικά, όπως ελεγκτικά στην ελεγκτική, ως βασικά ελεγκτικά οι ελεγκτικές με τα ελεγκτικά της χρηματοπιστωτικής ελέγχου από αρχικούς δραστηριότητες.

(10) Η καταπολέμηση ελεγκτικών των ελεγκτικών ελεγκτικών είναι ελεγκτική με την καταπολέμηση της ελεγκτικής ελεγκτικών των ελεγκτικών δραστηριοτήτων, ως το ελεγκτικό, η καταπολέμηση των βασικών ελεγκτικών θα πρέπει να ελεγκτούνται ελεγκτικά ελεγκτικά.

(1) ΕΕ C 173 E, 17.5.2000, σ. 19.

(2) ΕΕ C 173 E, 17.5.2000, σ. 22.

(3) Ελέγχο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 2ας Ιουλίου 1990 (L 171) της 24.2.2001, σ. 1101, όπως διευκρινίζεται από Συμφωνία της 19ης Σεπτεμβρίου 2000 (L 24) της 27.2.2001, σ. 14, και, σχετικά, από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 1ης Ιουλίου 2001 (L 171) της 24.2.2001, σ. 14, και, σχετικά, από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 1ης Ιουλίου 2001 (L 171) της 24.2.2001, σ. 14, και, σχετικά, από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 1ης Ιουλίου 2001 (L 171) της 24.2.2001, σ. 14.

(4) ΕΕ L 106 της 28.3.1993, σ. 22.

(5) ΕΕ L 141 της 18.6.1991, σ. 27, όπως όπως τροποποιείται τελευταία από την οδηγία 93/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 24) της 24.2.1992, σ. 321.

(6) ΕΕ L 171 της 24.2.1998, σ. 1.

အိမ်ထောင်ရေး နှင့် အလုပ်သမားများ ဆက်ဆံမှုကို တုံ့ချပေးပါသည်။

Է. Դարձուկ նշանակալից՝ ևսին լինելով ուղղափառ լուսին տար կարգին ողորման շարժումը:

၆၃။ အချို့များက ပုဂံဘုရားတော်၏ နံရံပေါ်တွင် ရုပ်တုများကို တွေ့ရသည်။

Համաձայնում էին ևս անուղիշտ թեոօգրաֆիա, որ
անձնո՛ր արարածն էր Մարգար, ու որն անօնորդ ոչ
էր ողորդ:

14. Διαπιστώνεται ότι τα έσοδα είναι σημαντικά, όπως φαίνεται στο άρθρο 1 της κοινής έκθεσης 95/733/ΕΥ (1996).

-- η αντίστροφη διαδικασία μπορεί να γίνει, όπως φαίνεται
στον αριθμό 1, επιβεβαιώνοντας, ή τον αριθμό 2, την απο-
βροχή για την αποκατάσταση των πλημμυρισμένων περιο-
χών, ή τον αριθμό 3, την αποκατάσταση των πλημμυρισμένων

— ၂ နှစ်ကလေးကစ၍

Επιπλέον το οποίο αφορά τις δραστηριότητες, την πρόκληση και το χρόνο που απαιτείται για την επίτευξη των αποτελεσμάτων, προκειμένου να επιτευχθεί μέγιστο αποτέλεσμα με ελάχιστο κόστος.

[illegible]

Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, το κριτήριο μέλλου θεωρείται να ορίζουν οποιαδήποτε άλλη πρόβλεψη ως, τυχόν, απαιτεί διαπραγμάτευση.

[illegible]

¹⁹ LEU 126 vny, 26.9.2000, a. 1. Ենթադրվում է, որ հարցը առաջ էր քաշվել հենց այդ ժամանակ: ՉԲԻ 1979 թ., 23.10.2000, a. 57):

*** Ε.Ε. Γ. 63 της 13.1.1979, α. 1049/78 (απόφαση του Συμβουλίου) σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να συμμορφωθεί με το άρθρο 163 της Συνθήκης Ε.Ε. (163 της 18.2.1947), α. 21.

1999, 22. 1. 1999, n. 27: «*...οὐδὲν ἄλλο
προσμετρήσει ἡμεῖς ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς
ἐξουσίας, ἀλλὰ ὅτι τὸ ἐκείνου ἐστὶν
καὶ ἐν τῇ 16. 1. 1999, d. 23)*

ལྷོ་བོད་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྲུ་གཤིས་ཀྱི་ཁྲི་ཚང་།

2000, 25. 11. 27. 11. 1995. a. 08

2. Դառնալիքներով և թվերով ընտելացնել:

အထွေထွေ

[illegible]

1 Դառնալուստն անշուշտ, արդյա՞նք զբաղեցրելու իմ արվեստը և իմ թանկությունը 1.

Εν συνεχεία, στην ίδια ψηφιακή διεύθυνση οργανώθηκε ετήσιο συνέδριο για το ενδιαφέρον στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, που πραγματοποιήθηκε με την χρηματοδότηση της ΕΕ (Εθνική Αρχή ή Υπηρεσία της Κοινωνίας).

1. "Νομιμοποιήθη εκδόσεσ ἀπὸ ἐκδόσεως βιομηχανικῆς"
π. ἀποδείχθητε ἐκ προέχουσας τεχνολογίας πηγαίος

η μεταβολή της μεταβλητού περιστασιακά, ανάλογα με την πρόκληση, ενώ, παράλληλα, δραστηριοποιείται η πιο κατάλληλη λύση, σε περίπτωση διακοπή της με τη βοήθεια των μεταβολών ή της αλλαγής της δομής του προβλήματος που ή στο πλαίσιο της ανάλυσής του ανακαλύπτεται ότι η λύση που προέβλεπε δεν είναι η καλύτερη και, επομένως, η λύση που προέβλεπε δεν είναι η καλύτερη, και επαναλαμβάνει τον

[illegible]

η αποδοτική. Έκδοξη ή η γρήγορη επεξεργασία των πληροφοριών που έρχονται της φύσης, που χρησιμοποιεί τον χώρο και τον χρόνο για να επεξεργαστεί τις πληροφορίες που εισέρχονται στην αντίληψη. Η επεξεργασία των πληροφοριών που εισέρχονται στην αντίληψη, η επεξεργασία των πληροφοριών που εισέρχονται στην αντίληψη.

• η επιμετάφραση σε μια άλλη γλώσσα πρέπει να υποστηρίξει το
πρωτόκολλο και να μην απαιτείται η ουσιαστική μεταφράση για
το έλεγχό της, η μεταφράση διευκολύνει η μεταφράση
έχει, η μεταφράση, η μεταφράση, η μεταφράση, η μεταφράση
η μεταφράση της ή η μεταφράση της μεταφράση της
μεταφράση

Η γλώσσα, η γραμμή ή η ουσία της σφραγίσματος να
σταθμίζω να: Εξέλεον των Επισκοπικών αποστολών να
επισκοπώ τον α επισκοπώνον επισκοπώνον.

Κατανοώντας το λόγο στο πλαίσιο της κοινωνιολογίας, είναι εύκολο να κατανοήσουμε το πώς οι κοινωνιολογικές θεωρίες έχουν επηρεάσει την κοινωνική θεωρία, και πώς, στην συνέχεια, η κοινωνική θεωρία έχει επηρεάσει την κοινωνιολογία. Η κοινωνιολογία είναι η μελέτη της κοινωνίας, της συμπεριφοράς των ανθρώπων και των κοινωνικών δομών. Η κοινωνική θεωρία είναι η μελέτη της κοινωνίας, της συμπεριφοράς των ανθρώπων και των κοινωνικών δομών. Η κοινωνιολογία και η κοινωνική θεωρία είναι δύο διαφορετικές, αλλά σχετικές, επιστήμες.

Δ. "Πρωτόν" περιλαμβάνει ποιήματα κατά είδος, ανάμεσα
 ή άσχετα στην ή αυστηρά ελκεί γ αλκας, αλλά και με
 ποικιλία ποιητών ή σπασμένα από επαινετικά, ήτοι

[illegible]

July 1964

«*... Երբ իմ արտաքին քաղաքականության մասին խոսեցի, իմ հարցերից մեկը այն էր, թե ինչպե՞ս կարող ենք մենք հասնել մի փոփոխության, որի արդյունքում մենք կարողանանք օգտագործել մեր ժողովրդի հսկայական ռեսուրսները՝ ինչպես մի միջազգային համագործակցության մեջ, այնպես էլ մեր աշխարհում առկա խնդիրները լուծելու համար։*»

These authors conclude that the use of a standardized approach to the evaluation of the effectiveness of the intervention is essential for the development of a valid and reliable measure of the effectiveness of the intervention.

Застава је једна од првих ствари које се налазе у простору изградње новог зграде. Застава је симбол јединства и солидарности, а такође и симбол поштовања и поштовања. Застава је једна од првих ствари које се налазе у простору изградње новог зграде. Застава је симбол јединства и солидарности, а такође и симбол поштовања и поштовања.

Ένας τριών ετών ασήρ γερμανό σκύλος της φυλής ντόρμους, που ανήκε στην οικογένεια των ληστών σκύλων, σκότωσε στο δρόμο της πόλης του, τον 17χρονο αδελφό του, 91/3/86.

‘*ḥ*’

11. Αποδέχεται επίσης, όπως θεωρούσαν από τα πρώτα μισά του περασμένου, την παλαιά σύμβαση ή προώθησαν από παλαιό και νεότερο και την παλαιά διατάχθηκε να, οι λειτουργίες ή λειτουργίες αυτές παλαιότερα από τα πρώτα μισά

၆၆၆၆ ၄

3

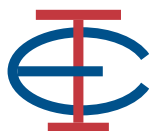
Hypericum 4 Acapulco, N.H.

77 ! Iniròux

4. **INDEX**

၁၂၆၆၆၆၆၆

U. K. Y. C. C. C.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΤΙ ΩΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)

Κατά τη διάρκεια του 2001, όπως είναι γνωστό το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μέσω του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης (ΕΚΕΠΙΣ) προέβη σε ολοκληρωτική αποτίμηση του προσφερόμενου έργου και της δραστηριότητας των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης που λειτουργούσαν στη χώρα. Σκοπός της επανεκτίμησης αυτής ήταν η διασφάλιση υψηλού και αξιοπίστου επιπέδου σπουδών, προκειμένου τα εκπαιδευτικά αυτά κέντρα να ενταχθούν στα προγράμματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Επιβεβαιώνοντας το υψηλό επίπεδο της παρεχόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, το Υπουργείο πιστοποίησε εκ νέου το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο ως ΚΕΚ (Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης) για την τριετία 2001-2003.σ

Κατόπιν τούτου και στα πλαίσια της προκήρυξης για την "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση", το ΕΤΙ υπέβαλε δύο προτάσεις για την επαγγελματική κατάρτιση ανέργων πτυχιούχων ΑΕΙ και ΤΕΙ στα θέματα: "Διαχείριση Σύγχρονων Τραπεζικών Προϊόντων" και "Μηχανογραφημένη Λογιστική". Η πρακτική εκπαίδευση των ατόμων που θα συμμετάσχουν, θα πραγματοποιηθεί σε τράπεζες.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)

Σίνα 11, 106 80 Αθήνα • Τηλεφωνικό Κέντρο: 010.33.86 400
E-mail: eettrain@otenet.gr • Internet: www.hba.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: 010.33.86.402 & 010.33.86.570

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: 010.33.86.404, 411, 418 & 010.33.86.571

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ: με χρήση εγχειριδίου: 010.33.86.403, 409, 410, 413 & 010.36.29.963
με χρήση διαδικτύου: 010.33.86.422, 423, 405

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ - ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ: 010. 33.86.406 & 407

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΕΚΤ: 010.33.86.415

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Συνεδριάσεις Εκπαιδευτικού Συμβουλίου ETI

Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2001 κρίθηκε αναγκαίο να συνέλθει δύο φορές το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο του ETI, το οποίο προεδρεύεται από το Γενικό Γραμματέα της EET και συμπεριλαμβάνει τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής του ETI, Διευθυντές Εκπαίδευσης Τραπεζών και εκπρόσωπο της ΟΤΟΕ, προκειμένου να συζητήσει διεξοδικά διάφορα εκπαιδευτικά θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος για τις τράπεζες-μέλη. Μεταξύ των άλλων αποφασίστηκε η προώθηση του “e.book” από το ETI. Πρόκειται για την ηλεκτρονική μεταφορά των γνωστικών αντικειμένων που προσφέρονται ήδη ως προγράμματα κατάρτισης από απόσταση, με την προσθήκη επιπλέον συνδυαστικών ασκήσεων και την επικοινωνία μέσω e-mail των εκπαιδευομένων με τους αρμόδιους εισηγητές. Στόχος της προσπάθειας αυτής είναι η εξοικείωση του τραπεζικού, κυρίως, πληθυσμού με την εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω του Διαδικτύου, καθώς και η μείωση του σχετικού κόστους.

Σεμιναριακή δραστηριότητα

Την περίοδο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκαν 51 σεμινάρια στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα, που συμπλήρωσαν τον ετήσιο προγραμματισμό του ETI, ανεβάζοντας τον αριθμό των διοργανωθέντων σεμιναρίων σε 177 σε όλη την Ελλάδα.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στα νέα θέματα που παρουσιάστηκαν: **“Οργάνωση και Διαχείριση Αρχειών”**, **“European Master Agreement”** και **“Εσωτερικός Έλεγχος για Επιθεωρητές”**. Τόσο το περιεχόμενο όσο και η εκπαιδευτική μέθοδος αξιολογήθηκαν πολύ θετικά από τους συμμετέχοντες. Ετσι τα παραπάνω θέματα θα συμπεριληφθούν και στον εκπαιδευτικό προγραμματισμό του επόμενου εξαμήνου.

Στις 6.12.01 το ETI διοργάνωσε Executive Forum με θέμα: **“BALANCE SHEET MANAGEMENT-ALM Best Practices”** και ομιλητή τον Dr Srinivasulu, Πρόεδρο της αμερικανικής εταιρείας Global Financial Training and Technology.

Η διοργάνωση προσφέρθηκε δωρεάν, στο πλαίσιο της προσπάθειας του ETI να αξιοποιεί τις ευκαιρίες παρουσίασης της διεθνούς εμπειρίας στις ελληνικές τράπεζες. Συγκεντρώθηκε σημαντικός αριθμός ενδιαφερομένων, από τους οποίους ζητήθηκε να αξιολογήσουν την παρουσίαση και να καταθέσουν προτάσεις για ανάλογη δραστηριότητα του Ινστιτούτου.

Προγράμματα κατάρτισης από απόσταση

Κατά την περίοδο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2001 ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευθέντων στα προγράμματα της κατάρτισης από απόσταση ανήλθε σε 2.134 άτομα, ενώ πραγματοποιήθηκαν 23 ημερίδες με τη λήξη των προγραμμάτων.

Όσον αφορά τα νέα σεμινάρια distance learning, ολοκληρώθηκε η εκπόνηση του υλικού των αντικειμένων που είχαν ανατεθεί σε τραπεζικά στελέχη, με προοπτική να αποτελέσουν νέα εκπαιδευτικά πακέτα. Τα αντικείμενα αυτά είναι: **“Διαχείριση Ληξιπρόθεσμου Χαρτοφυλακίου”**, **“Γενική Λογιστική”** και **“Διεθνές Εμπόριο”**. Θα ακολουθήσει αξιολόγησή τους από κριτικούς αναγνώστες, για την καλύτερη αξιοποίησή τους από την ΕΕΤ.

Στο πλαίσιο της διεύρυνσης της θεματολογίας των εκπαιδευτικών πακέτων για προγράμματα αυτής της μορφής, το ΕΤΙ απηύθυνε πρόσκληση στις τράπεζες για την εκδήλωση ενδιαφέροντος συγγραφής υλικού από στελέχη τους. Από τα θέματα που προτάθηκαν δόθηκε προτεραιότητα στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού στα αντικείμενα: **“Το τραπεζικό απόρρητο και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος”** και **“Οικονομικά για μη οικονομολόγους”**. Ήδη ανατέθηκε το πρώτο θέμα σε τραπεζικό στέλεχος.

Διεύρυνση συνεργασίας του ΕΤΙ με το Περιφερειακό ΚΕΚ.ΧΥ

Στο πλαίσιο της συνεργασίας του με το Περιφερειακό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών (Π.ΚΕΚΧΥ), το ΕΤΙ εκδήλωσε ενδιαφέρον συμμετοχής στην εκπαίδευση των προσώπων που διαμεσολαβούν στην ιδιωτική ασφάλιση. Η σχετική πρόταση έχει υποβληθεί από το Π.ΚΕΚΧΥ στον αρμόδιο εθνικό φορέα και αναμένεται η αξιολόγησή της.

Το ΕΤΙ θα συνεργαστεί επίσης με το Π.ΚΕΚΧΥ στη διαμόρφωση και διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την προετοιμασία πιστοποίησης υπαλλήλων Α.Ε.Λ.Δ.Ε. και Α.Ε.Π.Ε.Υ.

Κοινοτικά προγράμματα

Η διαδικασία της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης και η δημιουργία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς έχει σοβαρές, αν και όχι και τόσο εμφανείς, επιπτώσεις και στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης των απασχολούμενων στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Η ΕΕΤ, μέσω του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου παρακολουθεί και συμβάλλει στην προσπάθεια αυτή. Έτσι, το Νοέμβριο του 2001, το ΕΤΙ, με 18 ακόμη ευρωπαϊκά Τραπεζικά Ινστιτούτα, συμμετέχει στο πρόγραμμα που υπέβαλε το European Bank Training Network (EBT.N), στα πλαίσια του LEONARDO, με αντικείμενο τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού πιστοποιημένου προγράμματος τραπεζικών σπουδών (European Certification Project).

Συμμετέχει επίσης ως εταίρος στο πρόγραμμα LOBSTER με συντονιστή την EFFEBI Ιταλίας και αντικείμενο “Learning Organisation in the Banking Sector in Europe”.

Διεθνείς σχέσεις

Στα πλαίσια της ενεργού συμμετοχής του στο European Bank Training Network (EBT.N), το ΕΤΙ ανέλαβε τη διοργάνωση του Διοικητικού Συμβουλίου του οργανισμού, που θα γίνει στην Αθήνα, στις 21 Ιουνίου 2002. Με την ευκαιρία της διοργάνωσης, ανώτατα τραπεζικά στελέχη θα παρουσιάσουν στα μέλη του EBT.N την εικόνα και τις προοπτικές του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Το ΕΤΙ μερίμνησε και αυτή τη χρονιά για τη συμμετοχή τραπεζικών στελεχών στο International Banking Summer School (IBSS). Την 55η διοργάνωση της εκδήλωσης αυτής έχει αναλάβει το Chartered Institute of Bankers, Scotland στο Εδιμβούργο, από 21 έως 31 Ιουλίου 2002, με θέμα: “Innovation and Change Management”.

Παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε τρίτους, πλην τραπεζών

Το ΕΤΙ, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και την Ομάδα Ευρώ της ΔΕΗ, προχώρησε στο σχεδιασμό ενημερωτικών και εκπαιδευτικών εκδηλώσεων με αντικείμενο την εισαγωγή του ευρώ, για συγκεκριμένες κατηγορίες στελεχών και υπαλλήλων της Επιχείρησης. Η υλοποίηση του έργου αυτού άρχισε το Δεκέμβριο 2001, με 7 μονοήμερα σεμινάρια στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Κοζάνη και την Πάτρα, και ολοκληρώθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2002.

Τέλος, το ΕΤΙ έχει προχωρήσει σε ενέργειες για την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε δικηγόρους, σε συνεργασία με το Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, στα πλαίσια της προσπάθειάς του να διευρύνει το κοινό στο οποίο απευθύνεται.

BULLETIN EABH (2/2001)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΛΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής Ιστορίας (EABH - European Association for Banking History) ιδρύθηκε πριν από δέκα χρόνια ακριβώς και έχει ήδη σοβαρό έργο στο ενεργητικό της. Με περισσότερα από 70 μέλη – συμπεριλαμβανομένης και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών – συντελεί με την παρουσία της και τη διοργάνωση συνεδρίων υψηλής ακαδημαϊκής απήχησης στην εμβάθυνση της έρευνας στον τραπεζικό χώρο, αλλά και στη διάδοση της τραπεζικής ιστορίας, την οργάνωση αρχείων των τραπεζών, την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ των μελών της και την προώθηση της ανταλλαγής ενημέρωσης.

Όπως ανέφερε ο Πρόεδρος της EABH, Sir

Evelyn de Rothschild, στην ομιλία του για τον εορτασμό της πρώτης δεκαετίας από την ίδρυσή της: “Μαθαίνουμε ίσως για το παρελθόν μας, το ζητούμενο είναι ωστόσο αν μαθαίνουμε από το ίδιο το παρελθόν μας”.

Μεταξύ των άλλων δραστηριοτήτων της, η EABH παρουσιάζει και πλούσια εκδοτική δραστηριότητα: επιστημονικά έργα οικονομικής και τραπεζικής ιστορίας, τα πρακτικά των συνεδρίων της, το επιστημονικό περιοδικό: “The Financial History Review” και το εξαμηνιαίο περιοδικό της “Bulletin”, όπου παρουσιάζονται οι τρέχουσες ειδήσεις σχετικά με την ίδια και τα μέλη της.

Προσφάτως κυκλοφόρησε το επετειακό τεύχος με την ευκαιρία των πρώτων δέκα χρόνων της EABH, με κείμενα των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, εικονογραφημένο υλικό από διάφορα αρχεία τραπεζών, και συμπεράσματα σχετικά με το μέλλον της Ένωσης.

Πρόκειται για τεύχος με ιδιαίτερη ιστορική σημασία, μέσω του οποίου ο κ. M. Pohl, Αντιπρόεδρος της EABH, απευθύνεται προς όλα τα μέλη και τα καλεί σε μια συνεχή ανταλλαγή απόψεων μέσω του συγκεκριμένου περιοδικού, ώστε να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο το ήδη ευρύ δίκτυο επικοινωνίας μεταξύ τραπεζών και ακαδημαϊκών του οικονομικο-ιστορικού χώρου.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Bulletin της EABH μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τραπεζικής Ιστορίας, στη διεύθυνση www.bankinghistory.de.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ / ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Working Paper No. 113

Financial Frictions and the Monetary Transmission Mechanism: Theory, Evidence and Policy Implications

Στελέχη της Bank of England εκπόνησαν τη μελέτη αυτή, η οποία αποτελεί σύντομη διερεύνηση του ρόλου των οικονομικών τριβών στο μηχανισμό νομισματικής μετάδοσης. Κατ' αρχάς επισημαίνονται μερικά από τα σημαντικά, σταθερά δεδομένα, με τα οποία κάθε μοντέλο μηχανισμού μετάδοσης πρέπει να συμφωνεί. Στη συνέχεια αναλύονται ο κλασικός δίαυλος των επιτοκίων, καθώς και ο δίαυλος νομισματικής μετάδοσης μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του τραπεζικού δανεισμού. Κατόπιν γίνεται επισκόπηση των εμπειρικών στοιχείων που αφορούν τη σχετική σπουδαιότητα των διαύλων αυτών. Τέλος προσεγγίζονται οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει η εμφάνιση σημαντικών οικονομικών τριβών στην εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ www.ecb.int/pub/wp/ecbwp113.pdf

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Working Paper No. 114

Monetary Transmission in the Euro Area: Where Do we Stand?

Μελέτη ομάδας οικονομολόγων που δραστηριοποιείται στο πλαίσιο της ΕΚΤ και των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος. Αντλώντας στοιχεία από πρόσφατη έρευνα του Ευρωσυστήματος, όπου χρησιμοποιούνται διάφορες οικονομετρικές τεχνικές και πολυάριθμα νέα σύνολα δεδομένων, η μελέτη προτείνει μια λεπτομερή περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η νομισματική πολιτική επηρεάζει την οικονομία της ευρωζώνης. Επικεντρώνεται κυρίως σε τρία ερωτήματα: (1) Ποια είναι τα σταθερά δεδομένα της μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής για την ευρωζώνη συνολικά και για τις επιμέρους χώρες; (2) Μπορεί ο “κλασικός” δίαυλος των επιτοκίων μόνος, χωρίς τις ατέλειες της κεφαλαιαγοράς, να εξηγήσει αυτά τα δεδομένα; (3) Αν όχι, μπορεί ο δίαυλος τραπεζικού δανεισμού να ολοκληρώσει το παζλ; Σε όλο το εύρος της ζώνης του ευρώ εντοπίζονται ευλογοφανείς απηχήσεις της νομισματικής πολιτικής στις τιμές και το ΑΕΠ, οι οποίες μοιάζουν με εκείνες που παρατηρούνται στις ΗΠΑ. Ωστόσο οι επενδύσεις (ανάλογες προς την κατανάλωση) φαίνονται να διαδραματίζουν ευρύτερο ρόλο στη με-

τάδοση της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη απ' ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεν μπορεί να απορριφθεί η υπόθεση ότι ο δίαυλος των επιτοκίων χαρακτηρίζει εξ ολοκλήρου τη μετάδοση σε ορισμένες χώρες, καθώς και ότι είναι σημαντικός σχεδόν σε όλες. Όπου ο δίαυλος αυτός δεν είναι ο επικρατέστερος, υπάρχουν συνήθως άμεσα στοιχεία που αποδεικνύουν την παρουσία ενός διαύλου τραπεζικού δανεισμού (ή κάποιου άλλου χρηματοοικονομικού διαύλου μετάδοσης). Οι περιπτώσεις όπου τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα είναι σημαντικά μπορούν περαιτέρω να διαχωριστούν, ανάλογα με το αν συνδέονται κυρίως με την κατανάλωση ή με τις επενδύσεις.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.ecb.int/pub/wp/ecbwp114.pdf

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Working Paper No. 119

Monetary Policy and the Stock Market in the Euro Area

Στη μελέτη αυτή διερευνάται ο ρόλος του χρηματιστηρίου στον μηχανισμό μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη και εξετάζεται αν η σταθερότητα των τιμών και η οικονομική σταθερότητα αποτελούν αμοιβαία πάγιους και συμπληρωματικούς αντικειμενικούς στόχους. Τέσσερα είναι τα κύρια συμπεράσματα της μελέτης. Πρώτον, οι τιμές των μετοχών και γενικότερα οι σχετικές τιμές λοιπών στοιχείων ενεργητικού φαίνεται ότι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον μηχανισμό μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη. Δεύτερον, δεν εντοπίζεται καμία ουσιαστική, άμεση επίδραση των τιμών των μετοχών στον πληθωρισμό. Τα δύο αυτά ευρήματα στηρίζουν την άποψη ότι οι τιμές του χρηματιστηρίου μπορεί να είναι σημαντικές για τη νομισματική πολιτική, ανεξάρτητα από την άμεση επίδρασή τους στον πληθωρισμό. Τρίτον, οι δομικές μεταβολές στην παραγωγικότητα αποτελούν μακροπρόθεσμα την κινητήρια δύναμη του χρηματιστηρίου και συμβάλλουν ουσιαστικά στην κυκλική συμπεριφορά του. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό της κυκλικής δυναμικής του χρηματιστηρίου εξηγείται από συγκυριακούς παράγοντες. Τέτα-

τον, μια νομισματική πολιτική επικεντρωμένη στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών μακροπρόθεσμα μπορεί να συντελέσει επίσης στη σταθερότητα του χρηματιστηρίου.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.ecb.int/pub/wp/ecbwp119.pdf

ΟΟΣΑ

Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes

Οι διάφορες μορφές εταιρικών σχημάτων – εταιρείες, ιδρύματα, τρασ, συνεταιρισμοί κ.λπ. – συχνά χρησιμοποιούνται για να καλύψουν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, δωροδοκίες ή διαφθορά, να αποκρύψουν περιουσιακά στοιχεία από πιστωτές, για φοροδιαφυγή, απάτες στην αγορά και άλλες παράνομες δραστηριότητες. Το πέπλο μυστικότητας που προσφέρουν, μπορεί σε κάποιες περιοχές να διευκολύνει επίσης τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων. Η νέα έκδοση του ΟΟΣΑ, **Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes**, παροτρύνει τις κυβερνήσεις να αντιταχθούν στις αδιαφανείς αυτές δραστηριότητες, προχωρώντας σε ενέργειες που θα διασφαλίζουν τη διαφάνεια ως προς την ιδιοκτησία και τον έλεγχο.

Στην έκθεση αυτή υποστηρίζεται ότι τα είδη εταιρικών σχημάτων που προσφέρονται για τέτοιες δραστηριότητες είναι εκείνα που παρέχουν το μεγαλύτερο βαθμό ανωνυμίας στους ιδιοκτήτες τους. Σε απάντηση, ο ΟΟΣΑ καλεί τις κυβερνήσεις και άλλες σχετικές αρχές να διασφαλίσουν ότι μπορούν να λαμβάνουν πληροφορίες για τους ιδιοκτήτες και τα πρόσωπα που έχουν τον έλεγχο των εταιρικών σχημάτων, όταν χρειάζεται, προκειμένου να ενημερώνουν τα αρμόδια όργανα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.oecd.org (ενότητα Money Laundering)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

The FBE Letter No 8 – EU and EMU Enlargement

Μετά από την επιτυχημένη εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ, το έτος 2002 είναι κρίσιμο για την προετοιμασία της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις με τις υποψήφιες χώρες πρέπει να ολοκληρωθούν αυτή τη χρονιά, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 2004 ως έτους εισόδου των χωρών αυτών. Αυτή η διεύρυνση της ΕΕ είναι γεγονός πρωτόγνωρο με εξαιρετική ιστορική σημασία. Πρωτόγνωρο τόσο για τον αριθμό των εμπλεκόμενων χωρών (δεκατρείς χώρες έχουν, μέχρι στιγμής, υποβάλει αίτηση για ένταξη στην Ένωση και οι διαπραγματεύσεις έχουν προχωρήσει με τις δώδεκα από αυτές) όσο και για το διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης των χωρών αυτών, οι περισσότερες από τις οποίες βρίσκονται σε μετάβαση από το προηγούμενο καθεστώς σχεδιασμένης οικονομίας.

Η μελέτη αυτή, που συντάχθηκε από εμπειρογνώμονες της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων (EMAC) της ΕΤΟ, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η διεύρυνση της ΕΕ με όσες χώρες πληρούν τα κριτήρια ένταξης θα έχει θετικά οικονομικά και πολιτικά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα, όμως, υπογραμμίζεται ότι θα χρειαστεί περισσότερος χρόνος για να θεωρηθούν κατάλληλες και για είσοδο στην ΟΝΕ, καθώς και ότι δεν θα ήταν φρόνιμο να επισπευθεί αυτή η διαδικασία. Αντίθετα, υποστηρίζεται ότι είναι προς το συμφέρον των υποψήφιων χωρών να αξιοποιήσουν το μεγαλύτερο βαθμό ελαστικότητας που διατίθεται πριν από την εισαγωγή του ΕΥΡΩ και να δώσουν προτεραιότητα στις διαρθρωτικές αλλαγές και την πραγματική σύγκλιση. Τέλος – και έχοντας υπόψη τη διεύρυνση – προωθείται η έναρξη μιας ενδελεχούς συζήτησης για τη μελλοντική οργάνωση της ΕΚΤ, προκειμένου αυτή να ολοκληρωθεί πριν υλοποιηθεί η διεύρυνση.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.fbe.be/f_e_news.htm

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS

ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία

The Relationship between Banking Supervisors and Banks' External Auditors

Καθώς η τραπεζική επιχείρηση γίνεται όλο και πιο πολύπλοκη, τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο, τα καθήκοντα και οι ευθύνες των εποπτικών αρχών και των εξωτερικών ελεγκτών, καθώς και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, γίνονται ολοένα και πιο απαιτητικές. Η Επιτροπή της Βασιλείας και η Επιτροπή Διεθνών Ελεγκτικών Πρακτικών (IAPC) πιστεύουν ότι η βαθύτερη κατανόηση μεταξύ εποπτικών αρχών και εξωτερικών ελεγκτών ως προς τα καθήκοντα και τις ευθύνες της κάθε πλευράς, καθώς και η μεγαλύτερη επικοινωνία μεταξύ τους, θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της εποπτείας και του ελέγχου των τραπεζών, προς όφελος του ευρέος κοινού.

Στόχος της νέας μελέτης είναι να παράσχει πληροφορίες και καθοδήγηση για τους τρόπους ενδυνάμωσης της σχέσης μεταξύ των δύο μερών, λαμβάνοντας υπόψη τις θεμελιώδεις αρχές της Επιτροπής της Βασιλείας για την αποτελεσματική εποπτεία των τραπεζών.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.bis.org/press/p020121.htm

Εισαγωγή

Η ίδρυση ενός εναλλακτικού/εξωδικαστικού θεσμού επίλυσης διαφορών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί πράξη πρωτότυπη για τα ελληνικά δεδομένα.

Το 2001 το Γραφείο του Τραπεζικού Μεσολαβητή συμπλήρωσε τρία (3) έτη λειτουργίας, με αυξανόμενο από χρόνο σε χρόνο αριθμό καταναλωτών που του εμπιστεύτηκαν την επίλυση των διαφορών τους οι οποίες ανέκυψαν κατά τις ιδιωτικές συναλλαγές τους με τις τράπεζες.

Περαιτέρω μέσα από τη λειτουργία του θεσμού, που είναι εναρμονισμένη με το νέο πλαίσιο της σύγχρονης τραπεζικής πρακτικής (διεθνοποίηση συναλλαγών, προσφορά σύνθετων προϊόντων και υπηρεσιών, εισαγωγή του ΕΥΡΩ ως ενιαίου νομίσματος), καταδεικνύεται έμπρακτα ο σεβασμός των αρχών που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τα όργανα εξώδικης επίλυσης διαφορών κατανάλωσης (ανεξαρτησία, διαφάνεια, εκατέρωθεν ακρόαση, αποτελεσματικότητα).

Αξίζει να σημειωθεί η συμμετοχή του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή στο Δίκτυο FIN-NET της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο οποίο συμμετέχουν μόνο φορείς που ικανοποιούν τις ως άνω αρχές.

Ακολουθεί στατιστική ανάλυση του έργου του Γραφείου για το έτος 2001 και συγκριτική επισκόπηση του με το 2000 αλλά και την τριετία 1999-2001.

Το έργο του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή κατά το έτος 2001

1.1 Τηλεφωνικές κλήσεις

Η εξέλιξη του αριθμού των τηλεφωνικών κλήσεων κατά την τριετία 1999-2001 έχει ως ακολούθως:

Έτος	Αριθμός	Μεταβολή έναντι προηγούμενου έτους %
2001	3.998	16,9
2000	3.420	111,0
1999	1.621	–

α) Στον Πίνακα 1 (στην επόμενη σελίδα) παρουσιάζεται η κατανομή των τηλεφωνικών κλήσεων έτους 2001 από την οποία προκύπτει αύξηση του ποσοστού των εντός κανονισμού τηλεφωνικών κλήσεων σε 56,4% από 43,5% του 2000, καθώς και αύξηση του ποσοστού της κατηγορίας “Άλλα θέματα” που οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά σε ερωτήσεις σχετικά με τη διαδικασία διαγραφής από τα δυσμενή της “ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ”.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Τηλεφωνικές Κλήσεις κατά κατηγορία			
Κατηγορίες	Ετος 2001		Ετος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• <i>Τραπεζικά θέματα</i>			
➤ Εντός Κανονισμού Λειτουργίας (ΚΛ)	2.245	56,1	43,5
➤ Εκτός ΚΛ	1.189	29,8	42,3
➤ Πληροφορίες για τον ΤΜ	49	1,2	5,7
• <i>Άλλα θέματα</i> (άλλοι θεσμοί, γενικές πληροφορίες κλπ)	515	12,9	8,5
• Σύνολο	3.998	100,0	100,0

β) Στον *Πίνακα 2* αναλύονται οι εκτός αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή τηλεφωνικές κλήσεις κατά αιτία εξαίρεσης:

Εντονο είναι το ενδιαφέρον των ιδιωτών επαγγελματιών (292 από τις 306 υποθέσεις) για το θεσμό του Τραπεζικού Μεσολαβητή.

Περαιτέρω, οι 596 κλήσεις που αφορούν στην εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή σε γενικές πληροφορίες για τις τράπεζες, αναφέρονται κυρίως σε θέματα απόρριψης αιτήσεων δα-

νείων, ρύθμισης χρεών σε καθυστέρηση, ύψους επιτοκίων και προμηθειών κλπ. Τα θέματα αυτά κατ’ αρχήν δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Τραπεζικού Μεσολαβητή. Ειδικότερα θέματα επιτοκίων και προμηθειών εξαιρούνται της αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή μόνο εφόσον το ύψος τους για το οποίο διαμαρτύρονται οι συναλλασσόμενοι περιλαμβάνεται στις συμβάσεις που έχουν υπογράψει. Αντίθετα, διαφορές σε σχέση με συμβατικούς όρους ή μονομερείς μεταβολές

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Τηλεφωνικές Κλήσεις εκτός Κανονισμού Λειτουργίας (κατά Αιτία Εξαίρεσης)			
Κατηγορίες	Ετος 2001		Ετος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• Εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή γενικές πληροφορίες για τράπεζες	596	50,1	52,9
• Γεγονότα που συνέβησαν πριν την έναρξη λειτουργίας του Γραφείου του ΤΜ	22	1,9	4,1
• Υποθέσεις ιδιωτών επαγγελματιών και νομικών προσώπων	306	25,7	24,7
• Λοιπές περιπτώσεις	265	22,3	18,3
• Σύνολο	1.189	100,0	100,0

αυτών υπάγονται στην αρμοδιότητα του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή.

Γενικά, τα ως άνω θέματα, ανεξάρτητα αν βρίσκονται εντός ή εκτός αρμοδιότητας του Γραφείου, αποτελούν πραγματικά προβλήματα που απασχολούν τους συναλλασσόμενους με τις τράπεζες.

Για το λόγο αυτό, το προσωπικό του Γραφείου επιδεικνύει ιδιαίτερη ευαισθησία και ενημερώνει τους ερωτώντες σχετικά με τον περαιτέρω χειρισμό των υποθέσεών τους ανεξάρτητα από το εάν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Τραπεζικού Μεσολαβητή.

γ) Ο Πίνακας 3 περιλαμβάνει την κατανομή των τηλεφωνικών κλήσεων με βάση τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αφορούν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3			
Τηλεφωνικές Κλήσεις εντός Κανονισμού Λειτουργίας κατά Κατηγορία Προϊόντων/Υπηρεσιών			
Κατηγορίες	Ετος 2001		Ετος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• Μέσα πληρωμών	860	41,9	49,5
• Δάνεια	771	37,6	29,5
• Καταθέσεις	127	14,3	12,0
• Κινητές Αξίες	62	2,8	5,9
• Λοιπά	19	2,8	1,8
• Σύνολο	1.055*	100,0	100,0

*(Από τις 2.245 εντός Κανονισμού Λειτουργίας κλήσεις, για τις 2.051 παρέχονται αναλυτικά στοιχεία ως προς τα προϊόντα/υπηρεσίες στα οποία αναφέρονται).

Τα μέσα πληρωμών παρά τη σημαντική μείωση του ποσοστού τους σε σχέση με το 2000, διατηρούν την πρώτη θέση. Το ποσοστό των δανείων αυξήθηκε σημαντικά, κυρίως λόγω της εκτεταμένης προσφοράς των στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων κατά το 2001. Οι καταθέσεις κινήθηκαν στο ίδιο ποσοστό σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ οι κινητές αξίες (μετοχές, ομόλογα) σημείωσαν μείωση και σε απόλυτους αριθμούς (58 το 2001, έναντι 74 το 2000).

δ) Στον Πίνακα 4 (στην επόμενη σελίδα) εμφανίζεται συνοπτικά η κατανομή των εντός κανονισμού κλήσεων κατά κατηγορία αιτίες παραπόνων.

Την πρώτη θέση, με σημαντικά ωστόσο μειωμένο ποσοστό, εξακολουθεί να καταλαμβάνει η κατηγορία “Συναλλαγές/Υπολογισμοί” στην οποία κατατάσσονται και οι αμφισβητήσεις από τους συναλλασσόμενους των χρεώσεων των λογαριασμών τους από παράνομες συναλλαγές μετά από κλοπή ή απώλεια των καρτών τους (625 από τις 953 περιπτώσεις).

Σημαντική είναι η αύξηση του ποσοστού της κατηγορίας “Ποιότητα Υπηρεσιών” που οφείλεται κυρίως σε ελλιπή ή εσφαλμένη πληροφόρηση και ανεπαρκή ενημέρωση.

Σημειώνεται ότι η ανωτέρω κατανομή των παραπόνων γίνεται με βάση την περιγραφή που δίδουν τηλεφωνικά οι ενδιαφερόμενοι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4			
Τηλεφωνικές Κλήσεις εντός Κανονισμού Λειτουργίας κατά Αιτία Παραπόνων			
Κατηγορίες	Έτος 2001		Έτος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• Συναλλαγές/Υπολογισμοί	953	46,2	51,0
• Ποιότητα Υπηρεσιών	840	40,8	33,6
• Τραπεζική Πρακτική	231	11,2	13,7
• Λοιπά	37	1,8	1,7
• Σύνολο	2.061	100,0	100,0

ε) Αξίζει περαιτέρω να σημειωθεί ότι επί συνόλου 3.998 παραπόνων που διατυπώθηκαν τηλεφωνικά μόνο στα 1.676 (42%) οι συναλασσόμενοι είχαν απευθυνθεί προηγουμένως στο Κατάστημα της τράπεζας με την οποία συνεργάζονται. Το χαμηλό αυτό ποσοστό αντανακλά αδυναμία στον τομέα επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ τραπεζών και καταναλωτών-πελατών τους. Επίσης, από τις 2.245 εντός κανονισμού τηλεφωνικές κλήσεις, στις 973 οι συναλασσόμενοι συνομήλυσαν με ειδικούς Συμβούλους του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή, λόγω της ανάγκης παροχής εξειδικευμένης πληροφόρησης για τον περαιτέρω χειρισμό των υποθέσεών τους. Σημειώνεται ότι σε περιπτώσεις επείγοντος χαρακτήρα ή προφανούς λάθους δίδεται άμεση λύση με απευθείας επικοινωνία του Γραφείου με τις Υπηρεσίες Πελατών των τραπεζών.

στ) Ως προς τις παρεχόμενες από το προσωπικό του Γραφείου πληροφορίες σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Σε περιπτώσεις κλήσεων που αναφέρονται σε θέματα επιχειρηματικής πολιτικής των τραπεζών οι ενδιαφερόμενοι παραπέμπονται στις αρμόδιες Υπηρεσίες των τραπεζών με τις οποίες συναλλάσσονται.
- Όταν οι κλήσεις αναφέρονται σε συγκεκριμένα παράπονα οι ενδιαφερόμενοι ενημερώνονται λεπτομερώς για όλα τα στάδια της διαδικασίας

που θα πρέπει να ακολουθήσουν, κατ' αρχήν εντός της τράπεζας και στη συνέχεια στο Γραφείο του Τραπεζικού Μεσολαβητή.

➤ Τέλος, στις περιπτώσεις που ζητούνται πληροφορίες για άλλους φορείς, παρέχονται τα αναλυτικά στοιχεία τους, ώστε να επικοινωνήσουν απ' ευθείας οι ενδιαφερόμενοι.

Σημειώνεται ότι οι πληροφορίες αυτές παρέχονται προς όλους τους ενδιαφερόμενους, ανεξάρτητα εάν τα θέματά τους εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή.

1.2 Γραπτά Παράπονα

Κατά το έτος 2001 ο αριθμός των γραπτών παραπόνων ανήλθε σε 618, εκ των οποίων 504 ήταν εντός της αρμοδιότητας του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή, 114 εκτός και 15 διασυννοριακά.

Γενικά, τα εκτός κανονισμού λειτουργίας γραπτά παράπονα αντιπροσωπεύουν το 18,4% του συνόλου των γραπτών παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2001 έναντι αντίστοιχου ποσοστού 26% το έτος 2000 και 48% το έτος 1999.

α) Οι κύριες κατηγορίες των εκτός αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή υποθέσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5			
Κατανομή των εκτός Κανονισμού Λειτουργίας Υποθέσεων (κατά Αιτία Εξαίρεσης)			
Κατηγορίες	Ετος 2001		Ετος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• Εμπορική-επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών	36	31,6	18,2
• Γεγονότα πριν την έναρξη λειτουργίας του θεσμού	6	5,3	25,0
• Λοιπά (εκ των οποίων 5 υποθέσεις ήταν εκκρεμείς ενώπιον Δικαστηρίων και 12 υποβλήθησαν εκπρόθεσμα)	40	35,0	40,0
• Σύνολο	2.061	100,0	100,0

Από τα στοιχεία του Πίνακα αυτού προκύπτει ότι παραμένει υψηλό το ενδιαφέρον για διαφορές που προκύπτουν από επαγγελματικές συναλλαγές ιδιωτών με τις τράπεζες στα πλαίσια της επαγγελματικής τους ιδιότητας. Τούτο αντανακλά την ανάγκη που αισθάνεται η κατηγορία αυτή πελατών για εξωδικαστική επίλυση των διαφορών τους με τις τράπεζες, η δε συνέχιση του ενδιαφέροντός τους για το θεσμό, παρά το ότι στο μεταξύ γίνεται όλο και περισσότερο γνωστό ότι οι υποθέσεις τους βρίσκονται εκτός αρμοδιότητάς του, οφείλεται και στη χρησιμότητα των πληροφοριών που παρέχονται στους ενδιαφερόμενους από το προσωπικό του Γραφείου σχετικά με το χειρισμό των υποθέσεών τους.

Υψηλό, επίσης, παραμένει και το ποσοστό των κλήσεων που αναφέρονται σε θέματα εμπορικής-επιχειρηματικής πολιτικής των τραπεζών, όπως η μη έγκριση αιτήσεων δανείων, η ρύθμιση χρεών σε καθυστέρηση, το ύψος των επιτοκίων και διαφορών προμηθειών κ.λπ. Το ποσοστό αυτό θα ήταν υψηλότερο αν δεν υπήρχε η ενημέρωση των ενδιαφερομένων κατά την τηλεφωνική επικοινωνία τους με το Γραφείο, η οποία συνήθως προηγείται της υποβολής γραπτών παραπόνων.

β) Στον **Πίνακα 6** παρουσιάζεται ο αριθμός και το

ποσοστό των εντός κανονισμού γραπτών παραπόνων κατά κατηγορία προϊόντων/υπηρεσιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6			
Κατανομή Υποθέσεων εντός Κανονισμού Λειτουργίας κατά Κατηγορία Προϊόντος/Υπηρεσίας			
Κατηγορίες	Ετος 2001		Ετος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• Μέσα πληρωμών	253	50,2	46,9
• Δάνεια	154	30,6	24,4
• Καταθέσεις	69	13,7	17,5
• Κινητές αξίες	21	4,1	8,9
• Διάφορα	7,1,4	2,3	
• Σύνολο	504	100,0	100,0

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι τα μέσα πληρωμών διατηρούν την πρώτη θέση με αυξημένο ποσοστό, ενώ τα δάνεια αύξησαν σημαντικά το ποσοστό τους και παραμένουν σταθερά στη δεύτερη θέση καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του θεσμού.

Αντίθετα, σημαντική υποχώρηση σημείωσαν στο σύνολο των παραπόνων οι καταθέσεις ενώ οι κινητές αξίες υποχώρησαν και σε απόλυτα μεγέθη

(21 υποθέσεις το 2001 έναντι 23 το 2000) κυρίως λόγω του περιορισμένου αριθμού των χρηματοστηριακών συναλλαγών καθ' όλη τη διάρκεια του 2001.

γ) Στον **Πίνακα 7** παρουσιάζεται η κατανομή των εντός κανονισμού γραπτών παραπόνων κατά αιτία που τα προκάλεσε, βάσει της περιγραφής των υποθέσεων από τους ίδιους τους συναλλασσόμενους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7			
Κατηγορίες	Ετος 2001		Ετος 2000
	Αριθμός	Ποσοστό %	Ποσοστό %
• Ποιότητα υπηρεσιών	176	35,0	31,0
• Συναλλαγές/ υπολογισμοί	265	52,6	59,3
• Τραπεζική πρακτική	51	10,1	7,8
• Διάφορα	12	2,4	1,9
• Σύνολο	504	100,0	100,0

Το υψηλό ποσοστό που συγκέντρωσε η κατηγορία “Συναλλαγές/υπολογισμοί” οφείλεται κυρίως στην αμφισβήτηση από τους συναλλασσόμενους των χρεώσεων των λογαριασμών τους από παράνομες συναλλαγές μετά από κλοπή ή απώλεια των καρτών τους.

Στην κατηγορία “Ποιότητα Υπηρεσιών” την πρώτη θέση κατέχει η υποκατηγορία “Πληροφόρηση Ελλιπής/Εσφαλμένη”.

Τέλος, στην “Τραπεζική Πρακτική” τα παραπονα των συναλλασσομένων εμπίπτουν κυρίως στις υποκατηγορίες “αθέτηση σύμβασης” και “μη εφαρμογή νόμων και κοινών υπουργικών αποφάσεων”, γεγονός που οφείλεται στο ότι δεν είχαν μελετήσει τους όρους των συμβάσεων και δεν εγνώριζαν καλώς τους νόμους στους οποίους αναφέρονταν, όπως η Κοινή Υπουργική Απόφαση ΖΙ-178/2001 για τον περιορισμό της ευθύνης των νομίμων κατόχων σε 150 ΕΥΡΩ από παράνομες συναλλαγές μετά από απώλεια ή κλοπή των καρτών τους.

δ) Στον **Πίνακα 8** παρουσιάζονται οι υποθέσεις που έκλεισαν εντός του 2001, ανάλογα με το φορέα που τις έκλεισε και την κατάληξή τους υπέρ των συναλλασσομένων ή των τραπεζών ή με αποδοχή συμβιβαστικής λύσης.

Από τα στοιχεία του Πίνακα αυτού προκύπτει ότι κατά το 2001 περατώθηκε η εξέταση 414 υποθέσεων εκ των οποίων οι 314 υπέρ των συναλλασσομένων (περιλαμβάνονται και όσες έκλεισαν με συμβιβαστική λύση), δηλαδή ποσοστό 76,0%, που θεωρείται ιδιαίτερα ικανοποιητικό με βάση τα αντίστοιχα ποσοστά των Τραπεζικών Μεσολαβητών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ποσοστό των υποθέσεων που διευθετήθηκαν από τις τράπεζες μετά

ΠΙΝΑΚΑΣ 8				
Κατανομή Κλεισμένων Υποθέσεων ανάλογα με το Φορέα και την Κατάληξή τους				
Φορέας	Κατάληξη			
	Υπέρ του συναλλασσομένου	Υπέρ της τράπεζας	Συμβιβαστική λύση	Σύνολο
Τράπεζες μετά από παρέμβαση του ΤΜ	136	–	96	232
Το Γραφείο του ΤΜ	82	100	–	182
• Σύνολο	218	100	96	414

από παρέμβαση του Τραπεζικού Μεσολαβητή ανήλθε σε 54,6%.

Αξίζει εξάλλου να σημειωθεί ότι ο Τραπεζικός Μεσολαβητής από τις 182 υποθέσεις που έκλεισαν εντός του 2001, δικαίωσε σε ποσοστό 45% τους συναλλασσόμενους, όπως περίπου και κατά το προηγούμενο έτος (43%).

Εκτός από τις 414 υποθέσεις των οποίων ολοκληρώθηκε η διερεύνηση, σε 38 ακόμα περιπτώσεις έπαυσε η διαδικασία εξέτασης, μετά την παραπο-

μπή των ενδιαφερομένων στις Υπηρεσίες Πελατών των τραπεζών, κυρίως διότι οι συναλλασσόμενοι, μετά την πληρέστερη ενημέρωσή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες των τραπεζών, κατανόησαν το αβάσιμο των ισχυρισμών τους.

Τέλος, όσον αφορά την εξέλιξη της διαδικασίας εξέτασης των εντός του κανονισμού λειτουργίας του Τραπεζικού Μεσολαβητή γραπτών παραπόνων από το Γραφείο κατά την τριετή λειτουργία του, αυτή έχει ως ακολούθως:

Κατηγορίες	1999	2000	2001
Υποθέσεις προς εξέταση			
Σύνολο εντός κανονισμού υποθέσεων	89	258	504
Μεταφορά από προηγούμενο έτος	–	32	79
Σύνολο προς εξέταση	89	290	583
Κλεισμένες υποθέσεις			
Εκλείσαν από τράπεζες και Γραφείο ΤΜ	41	186	416
Παύση εξέτασης	16	25	38
Σύνολο κλεισμένων	57	211	454
Μεταφορά στο επόμενο έτος	–	32	79

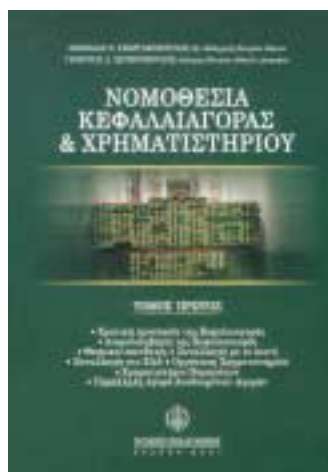
Για το έτος 2002 μεταφέρονται 167 υποθέσεις.

Διασυννοριακές συναλλαγές

Στο πλαίσιο της διαδικασίας του Δικτύου Συνεργασίας των Μεσολαβητών του Χρηματοπιστωτικού Τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γνωστού ως FIN-NET, που άρχισε να λειτουργεί από 1.2.2001, εξετάστηκαν οι ακόλουθες περιπτώσεις:

Στην πρώτη περίπτωση δόθηκαν οδηγίες στους ενδιαφερόμενους για τον τρόπο που θα πρέπει ακολουθήσουν ώστε οι διαφορές τους να εξεταστούν από το Μεσολαβητή της χώρας όπου έγινε η συναλλαγή. Στη δεύτερη, οι υποθέσεις εξετάζονται από το Γραφείο μας, με τις διαδικασίες που ισχύουν για την εσωτερική αγορά.

Διασυννοριακές καταγγελίες που παραλήφθηκαν υπό την ιδιότητα του “πλησιέστερου φορέα”	21
Διασυννοριακές καταγγελίες που παραλήφθηκαν υπό την ιδιότητα του “αρμόδιου φορέα”	20
Σύνολο	41

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

(Α. Ν. Γεωργακόπουλου, Γ. Α. Σωτηρόπουλου)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ

Η Νομοθεσία Κεφαλαιαγοράς και Χρηματιστηρίου, που εξέδωσε πρόσφατα ο εκδοτικός οίκος ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ είναι ένα δίτομο έργο το οποίο επιμελήθηκαν οι: Α. Ν. Γεωργακόπουλος, ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Γ. Α. Σωτηρόπουλος, Λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος, με τη συνεργασία του Θεοδώρου Στίγκα, Δικηγόρου. Στο έργο αυτό υπάρχει η πληρέστερη συλλογή νομοθεσίας της Κεφαλαιαγοράς και του Χρηματιστηρίου.

Η συλλογή αυτή αποτέλεσε μία πραγματική πρόκληση για τους δημιουργούς της, καθώς στόχος ήταν η παρουσίαση ενός πλήρους και συγχρόνως εύχρηστου έργου. Το κύριο πρόβλημα στην προσπάθεια αυτή ήταν η γνωστή στην ελληνική έννομη τάξη πολυνομία, η οποία όμως στο συγκεκριμένο κλάδο δικαίου παρουσιάζει μία ξεχωριστή ένταση και ιδιομορφία: Αφ' ενός υπάρχουν συχνά αλληλοκαλυπτόμενες διατάξεις, αφ' ετέρου η νομοθεσία μεταβάλλεται καθημερινά. Στα πλαίσια της πληρότητας έγινε προσπάθεια να συγκεντρωθούν, να παρατεθούν και να ταξινομηθούν όλα τα νομοθετικά κείμενα που αφορούν τον κλάδο του Χρηματιστηριακού Δικαίου.

Ετσι η συλλογή εμπεριέχει νόμους, προεδρικά διατάγματα, αποφάσεις υπουργικές, αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, αποφάσεις του ΧΑΑ,

του ΧΠΑ, ακόμα και διευκρινιστικές εγκυκλίους του Υπουργείου ή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κ.λπ.

Ειδικότερα η συλλογή χωρίζεται σε εννέα μέρη, κάθε ένα από τα οποία υποδιαιρείται σε επιμέρους ενότητες. Τα νομοθετήματα, που εμπεριέχουν οι ενότητες, υποδιαιρούνται σε δύο ομάδες: Αφ' ενός στους νόμους και ισοδύναμα κείμενα (προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις) και αφ' ετέρου στις αποφάσεις των ως άνω αρμόδιων αρχών.

Συγκεκριμένα τα εννέα μέρη με επιμέρους θεματικές ενότητες αφορούν στην κρατική προστασία της Κεφαλαιαγοράς (διοικητική και ποινική προστασία), στους διαμεσολαβητές της Κεφαλαιαγοράς (ΕΠΕΥ, ΑΧΕ και Χρηματιστές, ΕΛΔΕ, Τράπεζες και Ελληνικά Πιστοποιητικά), στους θεσμικούς και ειδικούς επενδυτές (Αμοιβαία Κεφάλαια, Ασφαλιστές, Ασφαλιστικά Ταμεία, Δημόσιο), στις συναλλαγές με το κοινό (Δημόσια εγγραφή και διάθεση κινητών αξιών στο κοινό, δημόσια πρόταση απόκτησης και διάθεσης τίτλων), στις συναλλαγές στο ΧΑΑ (Ενημερωτικό δελτίο, ηλεκτρονικές συναλλαγές εντός κύκλου, χειροκίνητες συναλλαγές, δελτίο τιμών, εκκαθάριση συναλλαγών, Συνεγγυητικό και Επικουρικό Κεφάλαιο, Παράλληλη Αγορά, ΝΕΧΑ, αγορά αξιών σταθερού εισοδήματος), στους εκδότες των τίτλων και το καθεστώς τους (υποχρεώσεις εκδοτών, insiders), στην οργάνωση του Χρηματιστηρίου (Ελληνικά Χρηματιστήρια ΑΕ Συμμετοχών, άυλοι τίτλοι, Κεντρικό Αποθετήριο Αξιών ΑΕ), στο Χρηματιστήριο Παραγώγων και τέλος στην Παράλληλη Αγορά Αναδυομένων Αγορών.

Η συλλογή της νομοθεσίας είναι ενημερωμένη μέχρι και τους πρόσφατους Ν 2937/2001 και 2954/2001, διατίθεται σε δύο πολυτελείς τόμους και συνοδεύεται από χρονολογικό πίνακα όλων των νομοθετημάτων, όπως επίσης και από αναλυτικά περιεχόμενα και ευρετήρια.

Παράλληλα δε, το έργο κυκλοφορεί σε CD-ROM, όπου ο χρήστης θα μπορεί να έχει διαρκή και τακτική ενημέρωση για τις νομοθετικές εξελίξεις.

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Με τη σταδιακή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος, οι τράπεζες αναγνώρισαν την ανάγκη για πρόσβαση σε ακριβή δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς, αφού κατέστη σαφές ότι τέτοιες πληροφορίες συμβάλλουν στην προστασία της πίστης και στη μείωση των επισφαλειών προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των ιδίων των συναλλασσομένων. Για το σκοπό αυτό η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (ΕΕΤ) ίδρυσε την εταιρεία Τειρεσίας στην οποία και ανετέθη η ανάπτυξη και διαχείριση ενός αξιόπιστου αρχείου δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς.

Η Τειρεσίας συστάθηκε αρχικά ως μη κερδοσκοπική εταιρεία και από το Σεπτέμ-

βριο του 1997 λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρεία διατηρώντας αμιγώς τη φιλοσοφία της μη κερδοσκοπικής εταιρείας, αλλά εξασφαλίζοντας παράλληλα τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξή της.

Σήμερα, η Τειρεσίας εξειδικεύεται στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς για επιχειρήσεις και ιδιώτες μέσω αξιόπιστων πληροφορικών συστημάτων. Παράλληλα, η εταιρεία σε στενή συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (ΕΕΤ) αναπτύσσει νέα διατραπεζικά πληροφορικά συστήματα, ενώ ταυτόχρονα παρέχει υπηρεσίες ενημέρωσης και επαφής με τους άμεσα ενδιαφερομένους (πολίτες και επιχειρήσεις).

2. ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βασικοί σκοποί της Τειρεσίας είναι:

1. Η ανάπτυξη και λειτουργία πληροφορικών συστημάτων, με αποστολή:

- ☐ την προαγωγή και προστασία του θεσμού της τραπεζικής πίστης
- ☐ την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών και συνεπώς την ομαλή λειτουργία της αγοράς

☐ τη συμβολή της στη μείωση των επισφαλειών προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των συναλλασσομένων

2. Η διαχείριση και διάθεση των προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται από τα συστήματά της.

3. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Με συνέπεια στη φιλοσοφία της, η Τειρεσίας εστιάζεται στην εξασφάλιση της ορθότητας και αξιοπιστίας των δεδομένων των συστημάτων της, έτσι ώστε, αφ' ενός να υπηρετεί την αποστολή της, δηλαδή να συμβάλλει στην προστασία της τραπεζικής πίστης και στην εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών και αφ' ετέρου να εξασφαλίζεται η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη.

Για την επίτευξη της αποστολής της, η Τειρεσίας, με συναίσθηση της ευθύνης για το έργο δημοσίου συμφέροντος που επιτελεί και σύμφωνα με τον Κανονισμό Επεξεργασίας Δεδομένων της (ΚΕΔ), εφαρμόζει αρχές λειτουργίας, όπως:

□ η διαφάνεια των κανόνων λειτουργίας του αρχείου και η απαρέγκλιτη εφαρμογή τους

- η εξασφάλιση του αδιάβλητου του αρχείου, η πρόσβαση στο οποίο ελέγχεται με μηχανισμούς ασφαλείας
- ο σεβασμός και η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και η παροχή προς αυτόν κάθε δυνατής συνδρομής σχετικά με δεδομένα που τον αφορούν
- η εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Ν. 2472/97)
- ο επικουρικός ρόλος των δεδομένων του αρχείου, αφού η Τειρεσίας δεν προβαίνει σε εκτίμηση, κρίση ή άλλη αξιολόγηση των δεδομένων αυτών. Η αξιολόγησή τους γίνεται αποκλειστικά από τον αποδέκτη τους.

4. ΠΗΓΕΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ – ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ

4.1 ΠΗΓΕΣ

Κατωτέρω εμφανίζονται οι πηγές και οι κατηγορίες πληροφοριών του αρχείου:

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	ΥΠΟΘΗΚΟΦΥΛΑΚΕΙΑ
• Επιταγές • Συναλλαγματικές • Καταγγελίες Καρτών • Καταγγελίες Δανείων	• Αιτήσεις Πτωχεύσεων • Κηρυχθείσες Πτωχεύσεις • Διαταγές Πληρωμής • Πλειστηριασμοί Κινητών/Ακινήτων	• Υποθήκες/Προσημειώσεις • Τροπές Προσημειώσεων • Κατασχέσεις/Επιταγές • Αρσεις Βαρών

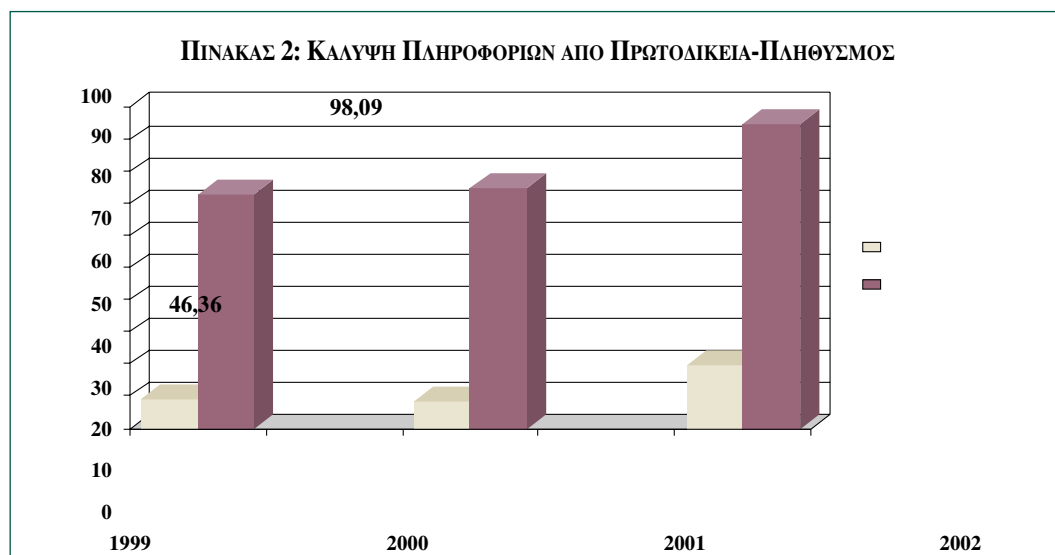
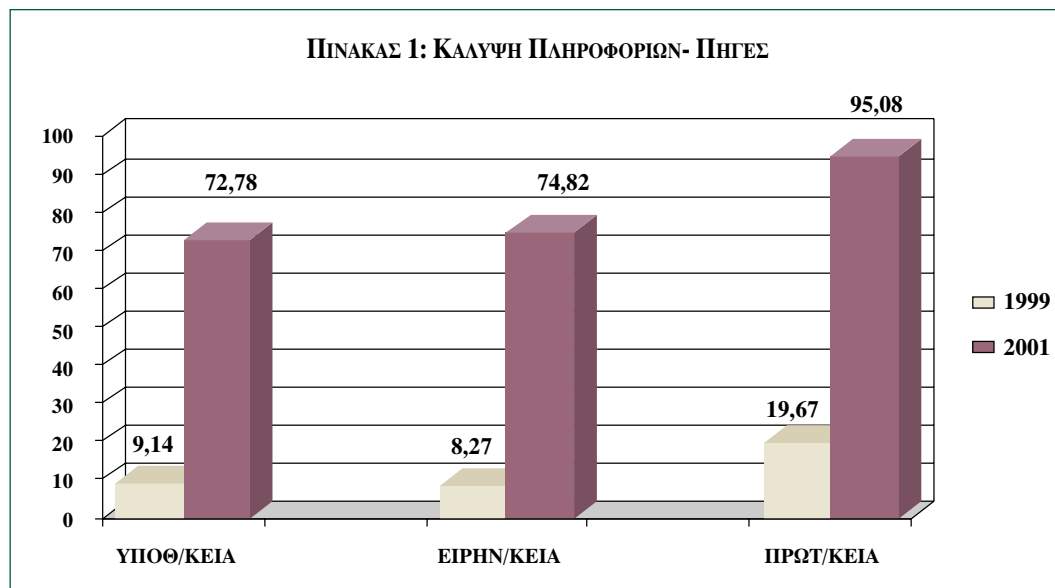
4.2 ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ

Αποδέκτες των δεδομένων του αρχείου της Τειρεσίας είναι οι ακόλουθοι:

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ FACTORING ΚΑΙ LEASING
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΡΤΩΝ	ΔΗΜΟΣΙΟ

4.3 ΚΑΛΥΨΗ ΠΗΓΩΝ (ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ – ΥΠΟΘΗΚΟΦΥΛΑΚΕΙΑ)

Στους πίνακες 1 και 2 απεικονίζεται το ποσοστό κάλυψης των πληροφοριών σε σχέση με τις δικαστηριακές πηγές και τον πληθυσμό.

5. ΠΡΟΪΟΝΤΑ

5.1 ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ (ΣΟΣ)

Παρέχονται πληροφορίες για την ύπαρξη ή μη στοιχείων οικονομικής συμπεριφοράς της υπό αναζήτησης οικονομικής μονάδας. Οι ανωτέρω πληροφορίες παρέχονται και με τους κατωτέρω εναλλακτικούς τρόπους:

5.1.1. Κρίσιμες Οικονομικές Μονάδες (ΚΡΙΣ – ΟΜ)

Αυτόματη ενημέρωση του χρήστη (Alarm) όταν μία προεπιλεγμένη οικονομική μονάδα (κρίσιμη) εμφανίσει ένα νέο στοιχείο οικονομικής συμπεριφοράς.

Κάθε τράπεζα μπορεί να επιλέξει μέχρι 100.000 οικονομικές μονάδες.

5.1.2. Αυτόματη Αξιολόγηση Οικονομικών Μονάδων (ΑΞΙ–ΟΜ, ΑΞΙΣ–50)

Αξιολόγηση μεγάλου όγκου οικονομικών μονάδων σε μικρό χρονικό διάστημα. Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από τις τράπεζες.

5.2 ΑΡΧΕΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ/ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΩΝ

Αρχείο που περιλαμβάνει δηλώσεις υποκειμένων για ταυτότητες και διαβατήρια που έχουν κλαπεί ή χαθεί. Χρησιμοποιείται κυρίως για τον έλεγχο στο άνοιγμα λογαριασμού ή την έκδοση κάρτας.

6. ΝΕΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Η εταιρεία, επιδιώκοντας την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξή της, εκσυγχρονίζει τις παρόχρονες υπηρεσίες της και αναπτύσσει νέες εφαρμογές.

Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής, η Τειρεσίας έχει προγραμματίσει και πραγματοποιεί τον ανασχεδιασμό του κεντρικού της συστήματος παροχής πληροφοριών έτσι ώστε να είναι πλήρως προετοιμασμένη για την παροχή στις τράπεζες των πλέον εξελιγμένων υπηρεσιών στον τομέα της Πίστης.

Στα πλαίσια της ανάπτυξής της η εταιρεία σχεδιάζει και νέα προϊόντα όπως:

6.1 ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Πρόκειται για τη δημιουργία ενός αρχείου, το οποίο θα περιλαμβάνει στοιχεία συμπεριφοράς επιχειρήσεων και κατόχων καρτών, οι οποίοι διενεργούν συναλλαγές με κάρτες για τις οποίες έχει παρατηρηθεί συγκεκριμένη, καθοριζόμενη από το σύστημα, συμπεριφορά.

6.2 ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΡΤΕΣ

Παρέχει στους χρήστες πληροφορίες σχετικά με υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει οι οικονομικές μονάδες προς τα Πιστωτικά Ιδρύματα.

7. ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

7.1 ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

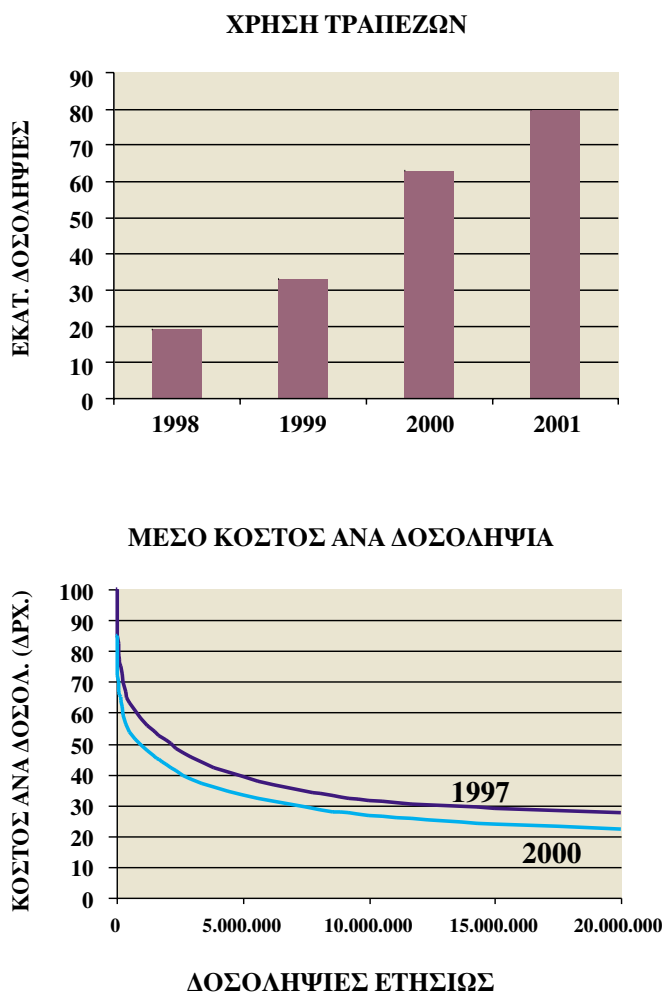
Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένα στοιχεία που αφορούν στην εξέλιξη της εταιρείας. Συγκεκριμένα:

- 26.000 περίπου οικονομικές μονάδες ελέγχονται καθημερινά από τις τράπεζες
- 8.500 χρήστες πραγματοποίησαν 80.000.000 δοσοληψίες, στη βάση πληροφοριών της

Τειρεσίας το έτος 2001 (1ΟΜ =13 δοσοληψίες περίπου)

Τα στοιχεία αυτά απεικονίζονται στον πίνακα 3, όπου καθίσταται εμφανής η αύξηση της χρήσης του συστήματος Τειρεσίας από τις τράπεζες κατά το χρονικό διάστημα 1998-2001 και η διοχέτευση της επιτυχίας της Τειρεσίας στις τράπεζες μέσω της μείωσης του τιμολογίου της κατά 15% το 2001.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΧΡΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑ ΔΟΣΟΛΗΨΙΑ

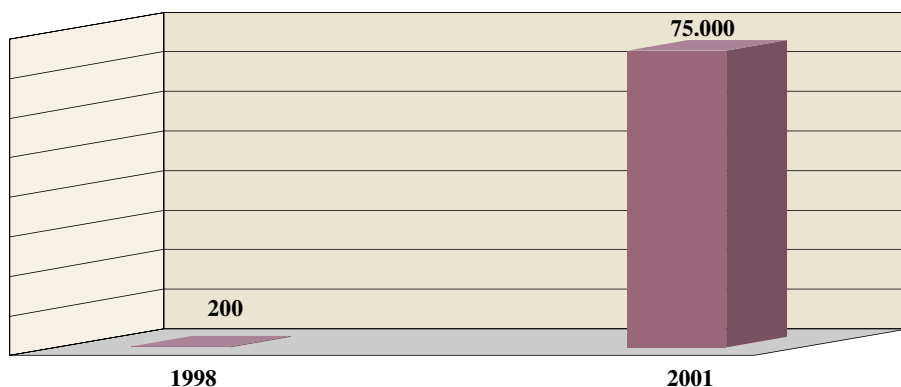

7.2 ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟ

Για την καλύτερη ενημέρωση και εξυπηρέτηση του κοινού, η Τειρεσίας διανέμει ενημερωτικά έντυπα, προβαίνει σε ανακοινώσεις μέσω του Τύπου, διαθέτει ιστοσελίδα στο διαδίκτυο (www.tiresias.gr) και διατηρεί Γραφεία Εξυπηρέτησης Ενδιαφερομένων στο Μαρούσι και την Αθήνα. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 4, μεταξύ των ετών 1998 και 2001 έχει παρατηρηθεί κατακόρυφη αύξηση αυτών που έχουν εξυπηρετηθεί από την εταιρεία.

κτυο (www.tiresias.gr) και διατηρεί Γραφεία Εξυπηρέτησης Ενδιαφερομένων στο Μαρούσι και την Αθήνα. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 4, μεταξύ των ετών 1998 και 2001 έχει παρατηρηθεί κατακόρυφη αύξηση αυτών που έχουν εξυπηρετηθεί από την εταιρεία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

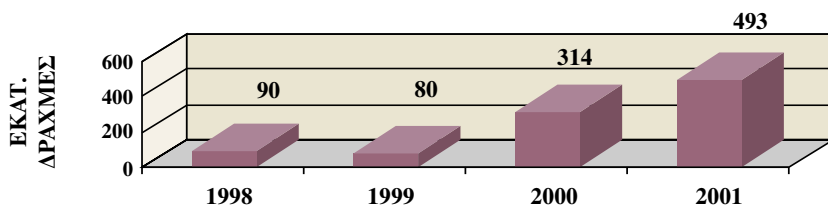
7.3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Η προσπάθεια ανάπτυξης της εταιρείας σηματοδοτεί τόσο την αύξηση των επενδύσεων όσο και του ανθρώπινου δυναμικού.

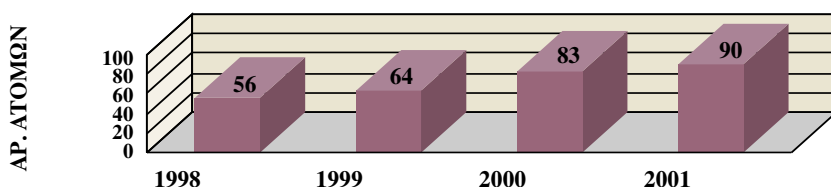
Στους πίνακες 5 και 6 παρουσιάζονται βασικά μεγέθη που χαρακτηρίζουν την εξέλιξη της Τειρεσίας, από τα οποία καθίσταται προφα-

νές ότι ενώ η αύξηση των επενδύσεων παρουσιάζει σημαντική μεταβολή μεταξύ των ετών 1999 και 2000, η αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού ακολουθεί ομαλότερη πορεία. Το γεγονός αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ανάπτυξη της εταιρείας βασίζεται κυρίως στην αρμονική λειτουργία και την αποτελεσματική εκμετάλλευση των εσωτερικών της μηχανισμών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

8. ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ

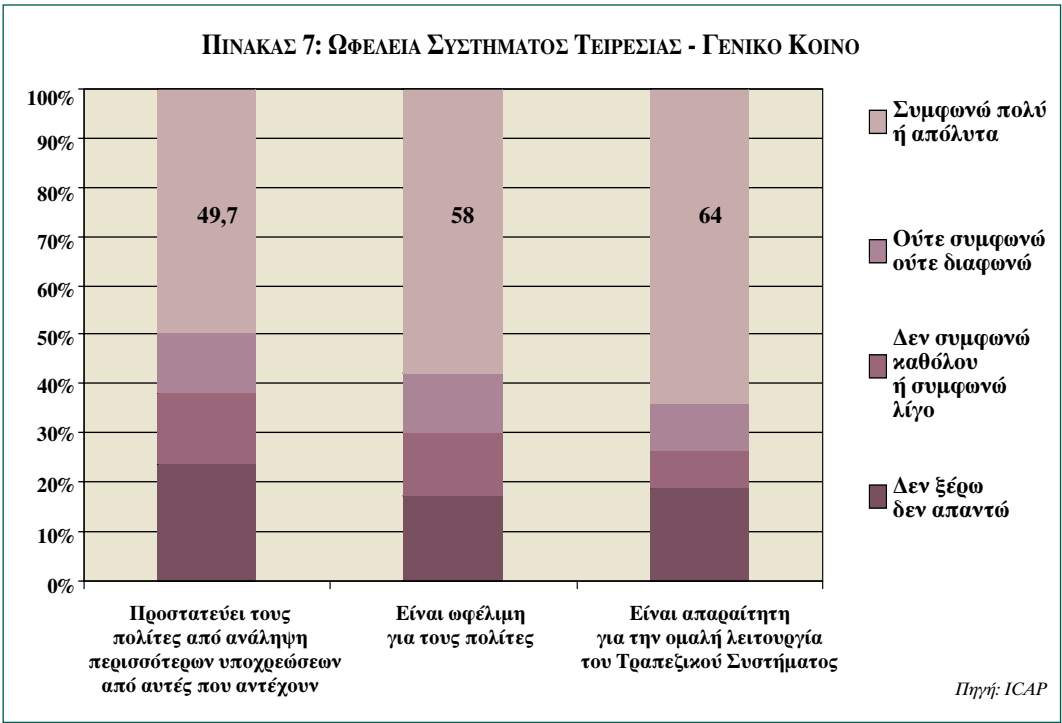
Από την έρευνα αγοράς που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Τειρεσίας, προκύπτει τόσο η αποδοχή της από τους ενδιαφερόμενους όσο και η αναγκαιότητα της λειτουργίας της για τις τράπεζες.

8.1 ΓΕΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟ

Το 15% των ερωτώμενων εμφανίζεται να έχει κάποια γνώση για την Τειρεσία, ενώ οι υπό-

λοιποι ενημερώθηκαν για την εταιρεία κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων.

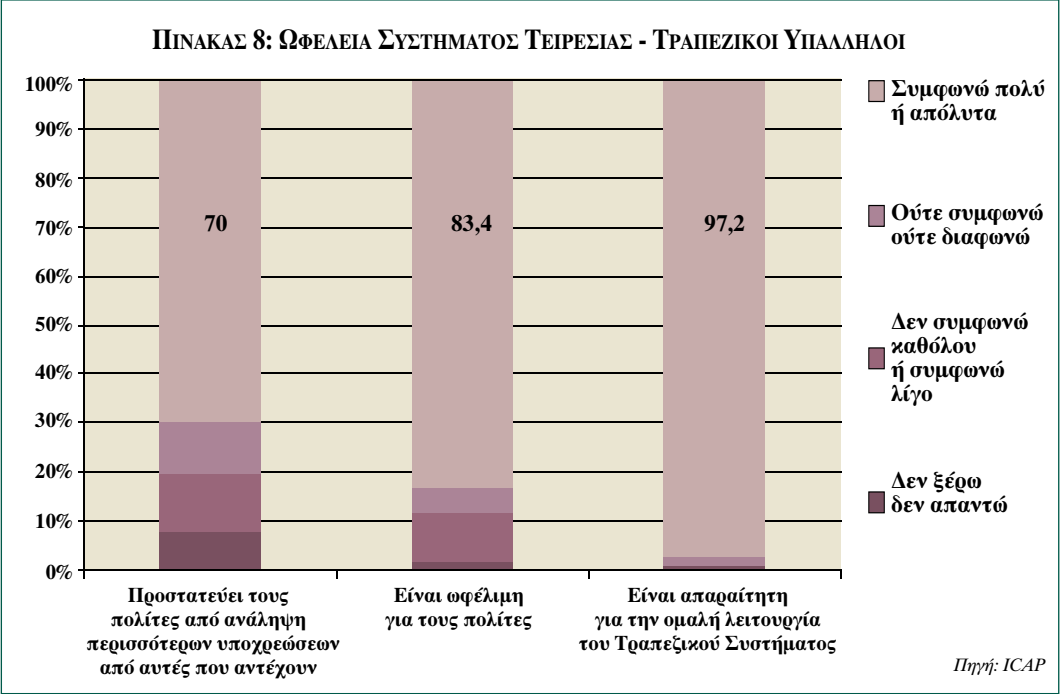
Σε γενικές γραμμές οι ερωτώμενοι στο σύνολό τους αξιολόγησαν θετικά την Τειρεσία. Όπως φαίνεται από τον πίνακα 7, οι μισοί ερωτώμενοι δηλώνουν ότι η εταιρεία προστατεύει τους πολίτες από την ανάληψη περισσότερων υποχρεώσεων από αυτές που αντέχουν και 6 στους 10 πιστεύουν ότι είναι ωφέλιμη για τους πολίτες και απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

8.2 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Σύμφωνα με τη γνώμη τραπεζικών υπαλλήλων η σημαντικότερη συμβολή της Τειρεσίας σχετίζεται με την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Όπως φαίνεται και στον πίνακα 8 την άποψη αυτή συμμαρρίζει το σύνολο σχε-

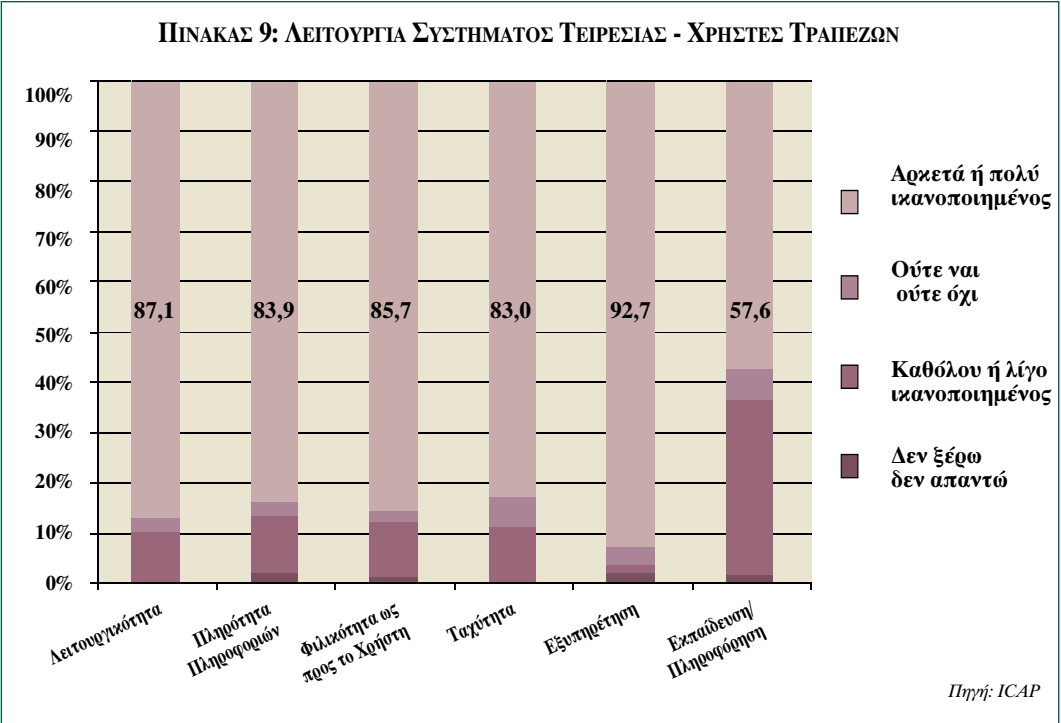
δόν των ερωτώμενων (97%), ενώ η συντριπτική τους πλειοψηφία (83%) συμφωνεί ότι οι υπηρεσίες της είναι ωφέλιμες για τους πολίτες και το 70% θεωρεί ότι προστατεύει τους πολίτες από την ανάληψη περισσότερων υποχρεώσεων από αυτές που μπορούν να αναλάβουν.

Όσον αφορά στην ικανοποίηση από τη λειτουργικότητα, την πληρότητα και την ταχύτητα λήψης των πληροφοριών και τη φιλικότητα προς το χρήστη, οι χρήστες εμφανίζονται ικανοποιημένοι. Επίσης εμφανίζεται η ανάγκη για καλύτερη πληροφόρηση και ενημέρωση

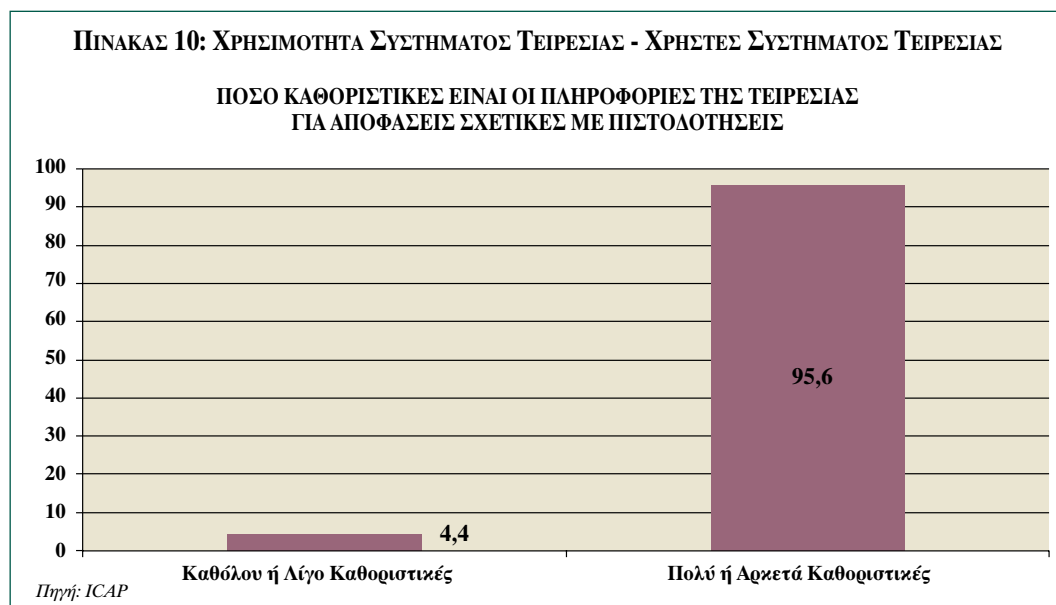
των χρηστών καθώς μόνο το 60% είναι ικανοποιημένο από τη σημερινή εκπαίδευση/πληροφόρηση που παρέχεται (πίνακας 9).

Για το λόγο αυτό προγραμματίζονται ημερίδες και σεμινάρια ενημέρωσης και εκπαίδευσης των χρηστών.

Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των τραπεζικών υπαλλήλων-χρηστών του συστήματος πιστεύουν στην καθοριστική σημασία της

Τειρεσίας για τις αποφάσεις που αφορούν σε πιστοδοτήσεις.

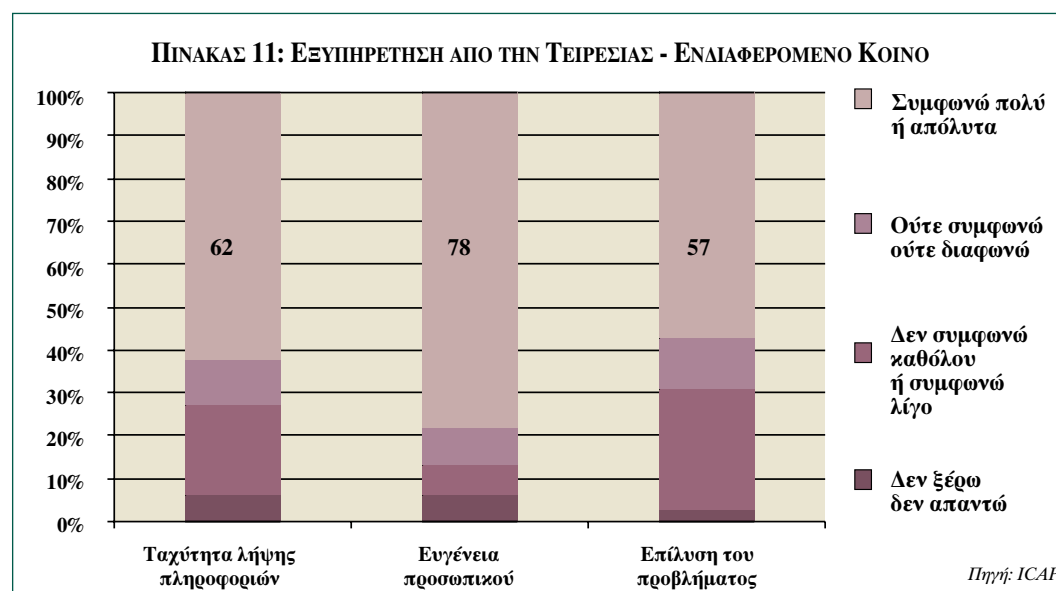

8.3 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Από το γενικό κοινό που επισκέφτηκε την Τειρεσία 8 στα 10 άτομα εμφανίζονται ικανοποιημένα από την ευγένεια του προσωπικού που τους εξυπηρέτησε.

Στον πίνακα 11 εμφανίζεται επίσης ότι το 30% του δείγματος δεν έμεινε ικανοποιημέ-

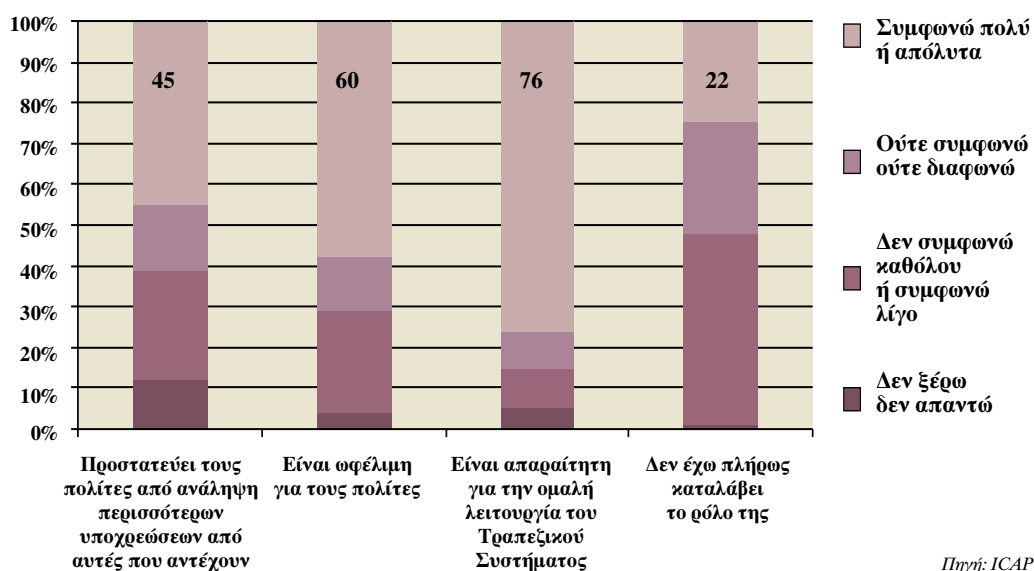
νο από την επίλυση του προβλήματος. Αυτό είναι ωστόσο λογικό, αφού δεν είναι πάντοτε δυνατή η ικανοποίηση όλων των αιτημάτων/προβλημάτων (π.χ. διαγραφές στοιχείων) σύμφωνα με τον Κανονισμό Επεξεργασίας Δεδομένων της Τειρεσίας, που έχει εγκριθεί από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Το μεγαλύτερο μέρος των επισκεπτών αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η Τειρεσίας στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, καθώς επίσης και το γεγονός ότι είναι ωφέλιμη για τους πολίτες.

Τέλος, εμφανίζεται η ανάγκη για μεγαλύτερη ενημέρωση του κοινού καθώς το 45% των επισκεπτών δεν έχει καταλάβει επακριβώς το ρόλο της Τειρεσίας (πίνακας 12).

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΩΦΕΛΕΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ - ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟ ΚΟΙΝΟ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Στο άρθρο με τίτλο

Ο ρόλος των εποπτικών αρχών και η αναγκαιότητα λειτουργίας επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου

που δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος του Δελτίου (Β' - Γ' Τριμηνία 2001 Νο 25-26, σελ. 61-66)

το όνομα του αρθρογράφου, κυρίου **Γεωργίου Ι. Πάσχα**

εκ παραδρομής ανεγράφη λανθασμένα ως Ιωάννης

Ζητούμε συγγνώμη για την αβλεψία.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ (Λ. Ν. Γεωργακόπουλου, Χ. Σπ. Χρυσάνθη)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ

Η παρούσα συλλογή νομοθεσίας με τίτλο ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ του εκδοτικού οίκου ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, την οποία επιμελήθηκαν οι κ.κ. Λεωνίδας Ν. Γεωργακόπουλος, Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και Χρήστος Σπ. Χρυσάνθης, Δικηγόρος, LL.M., Δ.Ν., με τη συνεργασία της κυρίας Σοφίας Παυλάκη, Δικηγόρου, αποτελεί μία πρωτοπόρο για τα ελληνικά δεδομένα προσπάθεια παρουσίασης του συνόλου των νομοθετικών κειμένων που αφορούν το σύγχρονο Τραπεζικό και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, με στόχο την παρουσίαση ενός πλήρους και εύχρηστου έργου.

Η ταξινόμηση και κωδικοποίηση της εξαιρετικά εκτεταμένης νομοθετικής ύλης από 210 και πλέον νομοθετήματα σε θεματικές ενότητες κρίθηκε απαραίτητη, ώστε το έργο να αποτελέσει ένα προσιτό, όσο και απαραίτητο βοήθημα για κάθε απασχολούμενο με τον ιδιαίτερο αυτό κλάδο δικαίου και το χώρο της σύγχρονης τραπεζικής και χρηματοπιστωτικής θεωρίας και πρακτικής. Αξίζει να σημειωθεί ότι το απαιτητικό έργο της συγκέντρωσης της νομοθετικής ύλης συνέδραμαν με τη χορήγηση νομοθετικών κειμένων και χρήσιμων διευκρινίσεων ο Γενικός Γραμματέας της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών κ. Χρήστος Γκόρτσος, οι Διευθύνσεις Νομισματικής Πολιτικής, Συναλλάγματος, Συστημάτων Πληρωμών και Δημοσίων Σχέσεων της Τράπεζας της Ελλάδος καθώς επίσης και η Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος ΑΕ.

Το έργο επιμερίζεται σε έξι κύριες θεματικές ενότητες ως εξής: α) Νόμισμα και Συναλλάγμα, β) Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και συμπληρωματικοί Οργανισμοί, γ) Οργάνωση και εποπτεία πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και παρεμφερών επιχειρήσεων, δ) Τραπεζικό απόρρητο και ποινικές διατάξεις, ε) Τραπεζικές συναλλαγές και στ) Εμπράγματη ασφάλεια. Η νομοθετική ύλη παρουσιάζει ποικιλομορφία, με την παράθεση των σχετικών νόμων, προεδρικών διαταγμάτων, Πράξεων του Υπουργικού Συμβουλίου, του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, Υπουργικών Αποφάσεων, Αποφάσεων της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, Εγκυκλίων του Υπουργείου Οικονομικών, αλλά και της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά και ρυθμίζει τη νομισματική και πιστωτική πολιτική σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην αρχή κάθε θεματικής ενότητας, ένα ιδιαίτερα χρήσιμο και πλούσιο σε πληροφορίες σημείωμα του καθηγητή κ. Λ. Ν. Γεωργακόπουλου ενημερώνει τον αναγνώστη σχετικά με την ύλη που ακολουθεί, ενώ συχνά τα νομοθετήματα συνδέονται μεταξύ τους μέσω υποσημειώσεων και παραπομπών. Επιπλέον, ένα πλήρως ενημερωμένο χρονολογικό, αριθμητικό και αλφαβητικό ευρετήριο νομοθετημάτων, σε συνδυασμό με τα αναλυτικά περιεχόμενα και το διάγραμμα ύλης που παρατίθενται, καθιστούν το έργο ιδιαίτερα εύχρηστο και λειτουργικό.

Το έργο διατίθεται σε δύο πολυτελείς τόμους, έχει συνολική έκταση XXVIII+1584 σελίδων και είναι ενημερωμένο έως και τους πρόσφατους Ν 2912/2001, 2915/2001, 2948/2001 (ΦΕΚ Α' 242/19.10.2001) και την ΠΔ/ΤΕ 2479/2001. Συγχρόνως, κυκλοφορεί και σε CD-ROM παρέχοντας στο συνδρομητή τη δυνατότητα διαρκούς ενημέρωσης για τυχόν νομοθετικές μεταβολές.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ

Το Δελτίον της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών
δέχεται ανέκδοτα άρθρα προς δημοσίευση
εφόσον είναι επώνυμα, σχετίζονται με επίκαιρα ή διαχρονικά ζητήματα
του τραπεζικού τομέα και παρουσιάζουν το θέμα τους
με σαφή, αναλυτικό και επιστημονικό τρόπο.

Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται δακτυλογραφημένα σε διπλό διάστημα
σε τρία τυπωμένα αντίγραφα και σε δισκέτα 3,5 ιντσών, σε μορφή Word.

Η έκτασή τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 4.500-5.000 λέξεις
και είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από περίληψη (έως 100 λέξεις).

Είναι επιθυμητή η παράθεση Βιβλιογραφίας.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί
από τη Συντακτική Επιτροπή.

Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται.

Το περιοδικό και η ΕΕΤ δεν δεσμεύονται σε καμία περίπτωση
από τις απόψεις των συγγραφέων.

Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού
επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν
με την κα Α. Μανιάτη, τηλ. 010 3386.532, fax 010 3386.596
e-mail: hbapubl@otenet.gr

ΣΥΣΤΑΣΗ

Προκειμένου να διασφαλιστεί
η απρόσκοπτη παράδοση του ΔΕΛΤΙΟΥ σε κάθε αποδέκτη
παρακαλούμε σε περίπτωση αλλαγής
της υπηρεσιακής θέσης ή της ταχυδρομικής σας διεύθυνσης
να ειδοποιείται η Υπεύθυνη Διανομής
κα Νατάσα Σπηλιοπούλου
τηλ.: 010 3386.567, fax: 010 3615.324